

ความรู้ เจตคติและการปฏิบัติ ของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา
จังหวัดสุพรรณบุรี ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย

ปริญญานิพนธ์
ของ
สุภัคสร อินทร

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

ตุลาคม 2545

ลิขสิทธิ์เป็นของ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

๖๖๔.๘๑
๘๖๖๒๐
๖๖

ความรู้ เจตคติและการปฏิบัติ ของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา
จังหวัดสุพรรณบุรี ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย

บทคัดย่อ
ของ
สุภัคธร อินทร

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
ตุลาคม ๒๕๔๕

๖๖๔.๘๑

สุภัคธร อินทร. (2545). ความรู้ เจตคติและการปฏิบัติของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง สังกัดสำนักงานการ
ประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย. ปรินญาณิพนธ์
กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
คณะกรรมการควบคุม : อาจารย์ ดร. สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์, รองศาสตราจารย์ ดร. บุญเชิด
ภิญโญอนันตพงษ์.

การศึกษาครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความรู้ เจตคติและการปฏิบัติ ของผู้บริหาร ครู และ
ผู้ปกครอง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับ
ปฐมวัย และเปรียบเทียบความรู้ เจตคติและการปฏิบัติ ระหว่างผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และศึกษาความ
สัมพันธ์ ระหว่างความรู้ เจตคติและการปฏิบัติ ของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา
จังหวัดสุพรรณบุรี ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็น ผู้บริหาร ครูและ ผู้ปกครอง สังกัดสำนักงานการประถม
ศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 357 คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร 66 คน ครู 101 คน และผู้ปกครอง 190 คน
ได้มาโดยวิธีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามขนาดของประชากรและการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random
Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสอบถามการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย
ของผู้บริหาร ครูและผู้ปกครอง สร้างโดยผู้วิจัย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย
ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance) และ
หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product-Moment Coefficient of Correlation) โดยใช้
โปรแกรม เอส พี เอส เอส สำหรับวินโดวส์ (Statistical Package for the Social Sciences for MS WINDOW)

ผลการศึกษา พบว่า

1. ความรู้ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ของ ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง สังกัด
สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี อยู่ในระดับดี
2. เจตคติในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ของ ผู้บริหาร สังกัดสำนักงาน
การประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี อยู่ในระดับดี ส่วนครูและผู้ปกครอง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา
จังหวัดสุพรรณบุรี มีเจตคติอยู่ในระดับปานกลาง
3. การปฏิบัติในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ของ ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง
สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี อยู่ในระดับพอใช้
4. ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง มีความรู้ เจตคติและการปฏิบัติในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับ
ปฐมวัย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
5. ความรู้กับเจตคติ และความรู้กับการปฏิบัติ ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย
ของผู้บริหาร ครูและผู้ปกครอง มีความสัมพันธ์กันทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเจตคติ
กับการปฏิบัติ ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ของผู้บริหาร ครูและผู้ปกครอง มีความสัมพันธ์
กันทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

KNOWLEDGE, ATTITUDES AND PRACTICE OF ADMINISTRATORS, TEACHERS AND PARENTS
UNDER THE OFFICE OF PRIMARY EDUCATION IN SUPHANBURI PROVINCE TOWARDS
THE EARLY CHILDHOOD LEARNING REFORM

AN ABSTRACT
BY
SUPUKSORN INTORN

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree in Early Childhood Education
at Srinakharinwirot University
October 2002

Supuksorn Intorn. (2002). *Knowledge, Attitudes, and Practice of Administrators, Teachers, and Parents under The Office of Primary Education in Suphanburi Province towards The Early Childhood Learning Reform*. Master thesis, M.Ed. (Early Childhood Education). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee : Dr. Suchinda Kajonrunsilp, Assoc. Prof. Dr. Boonchird Pinyoanuntapong.

The purposes of this study were three-folded. First, was to study the knowledge, attitude, and practice of administrators, teachers, and parents under the Office of Primary Education in Suphanburi province towards the early childhood learning reform. Second, was to compare these factors between administrators, teachers, and parents. And third, was to determine the inter-relationship among knowledge with attitude, knowledge with practice, and attitude with practice.

The sample consisted of 357 persons which composed of 66 administrators, 101 teachers, and 190 parents. Sample size was determined by population size. Simple random sampling was then used as sample technique. The instrument used for collecting data was the questionnaires that were developed by researcher. Data were analyzed using SPSS (Statistical Package for the Social Sciences for MS WINDOW). The percentage, mean, standard deviation, One-way analysis of variance and Pearson Product-Moment Coefficient of Correlation were the statistics used for this study.

The results of the study are as of the following :

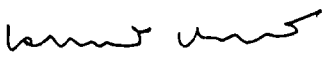
1. The knowledge of administrators, teachers, and parents under the Office of Primary Education in Suphanburi province towards the early childhood learning reform was at the good level.
2. The attitude of administrators under the Office of Primary Education in Suphanburi province towards the early childhood learning reform was at the good level. The attitude of teachers and parents under the Office of Primary Education in Suphanburi province towards the early childhood learning reform was at the medium level.
3. The practice of administrators, teachers, and parents under the Office of Primary Education in Suphanburi province towards the early childhood learning reform was at the medium level.
4. The knowledge, attitude, and practice of administrators, teachers, and parents under the Office of Primary Education in Suphanburi province towards the early childhood learning reform were statistically significant different at .05 level.
5. The knowledge with attitude and the knowledge with practice of the early childhood learning reform of administrators, teachers, and parents under the Office of Primary Education in Suphanburi province had statistically significant with positive correlation at .01 level. And the attitude with practice of the early childhood learning reform of administrators, teachers, and parents under the Office of Primary Education in Suphanburi province had statistically significant with positive correlation at .05 level

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง

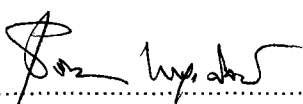
ความรู้ เจตคติและการปฏิบัติ ของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา
จังหวัดสุพรรณบุรี ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย

ของ
นางสาวสุภัทธร อินทร

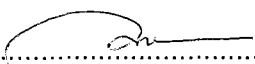
ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

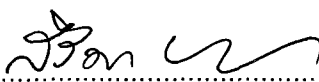

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร. นภาพร หะวานนท์)
วันที่...3...เดือน...ตุลาคม...พ.ศ. 2545

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

.....ประธาน
(อาจารย์ ดร. สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(รองศาสตราจารย์ ดร. กุลยา ตันติผลาชีวะ)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สิริมา ภิญโญนนตพงษ์)

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ได้รับทุนสนับสนุน
จาก
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี ด้วยความกรุณาอย่างสูงจาก อาจารย์ ดร. สุนิตา ขจรรุ่งศิลป์ รองศาสตราจารย์ ดร. บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ ที่ให้คำปรึกษา คำแนะนำ ข้อคิด และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดีมาโดยตลอด ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณา จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ วราภรณ์ รักวิจัย อาจารย์ ดร. วรนาท รักสกุลไทย และ อาจารย์ดาร์วิน อุทัยพยัคฆ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำและแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอสองพี่น้อง, หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอเดิมบางนางบวชและหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอด่านช้าง ที่ได้ให้ความกรุณาอนุเคราะห์ความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

ขอกราบขอบพระคุณผู้บริหาร ครูและผู้ปกครอง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ที่ให้ความอนุเคราะห์ ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยทุกท่าน ที่ได้กรุณาประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ทักษะและประสบการณ์แก่ผู้วิจัย จนทำให้ประสบความสำเร็จในการศึกษา

ขอขอบคุณเพื่อนนิสิตปริญญาโท วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย รุ่นที่ 17 ทุกท่าน ตลอดจนนิสิตปริญญาโท รุ่นพี่รุ่นน้องที่ให้คำแนะนำ คำปรึกษา ตลอดจนเป็นกำลังใจ ในการทำปริญญานิพนธ์ด้วยดีตลอดมา

ขอขอบคุณทุกท่านที่มีได้กล่าวนามไว้ ณ ที่นี้ ที่กรุณาให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนและเป็นกำลังใจ จนทำให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์

คุณค่าอันพึงมีจากปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาแก่พระคุณ คุณพ่อคุณแม่ ศรีเวียง อินทร ผู้ให้โอกาสทางการศึกษาแก่ผู้วิจัย และพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่ผู้วิจัย ทำให้ผู้วิจัยได้รับประสบการณ์อันทรงคุณค่ายิ่ง

สุภัคสร อินทร

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	4
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	4
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	5
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	5
ตัวแปรที่ศึกษา	6
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า.....	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติ	8
ความหมายและแนวคิดเกี่ยวกับความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติ.....	8
ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติ	14
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติ	15
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปการเรียนรู้.....	16
ความหมายของการปฏิรูปการเรียนรู้	16
สาเหตุของการปฏิรูปการเรียนรู้.....	16
จุดมุ่งหมายของการปฏิรูปการเรียนรู้	18
พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติกับการปฏิรูปการเรียนรู้.....	20
การปฏิรูปการเรียนรู้ตามสาระในหมวด 4 แนวการจัดการศึกษา.....	22
แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปการเรียนรู้.....	35
หลักการปฏิรูปการเรียนรู้	37
ทฤษฎีการเรียนรู้ (รวมสมัย)	41
ลักษณะกระบวนการเรียนรู้ที่พึงประสงค์.....	47
ปัจจัยสำคัญในการสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้	48
การบริหารจัดการในโรงเรียนเพื่อการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้	50
บทบาทของผู้บริหารในการปฏิรูปการเรียนรู้	51
บทบาทของครูในการปฏิรูปการเรียนรู้.....	52
บทบาทของผู้ปกครองในการปฏิรูปการเรียนรู้	55
การปฏิรูปการเรียนรู้ : ประสบการณ์จากต่างประเทศ.....	56
ปัญหาของการปฏิรูปการเรียนรู้.....	57
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปการเรียนรู้.....	60

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
2(ต่อ) เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย	63
ลักษณะของเด็กปฐมวัย	63
ธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย.....	66
วิธีการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย.....	67
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย	69
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	72
การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง	72
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	74
การเก็บรวบรวมข้อมูล	78
การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล	78
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	82
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	82
การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	82
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	83
5 สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ	99
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	99
สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า.....	99
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	99
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	100
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	100
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า.....	100
อภิปรายผล	104
ข้อเสนอแนะทั่วไป	115
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป.....	115
บรรณานุกรม	117
ภาคผนวก	127
ภาคผนวก ก.....	128
ภาคผนวก ข.....	168
ภาคผนวก ค.....	174

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
ภาคผนวก ง.....	177
ประวัติย่อผู้วิจัย	181

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	72
2	ประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ	73
3	จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ทำการส่งแบบสอบถามการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย	74
4	คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติ โดยรวม ของ ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย	83
5	คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านความรู้ ของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ ระดับปฐมวัย จำแนกตามประเด็นสาระของการปฏิรูปการเรียนรู้	84
6	คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านเจตคติ ของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ในการดำเนินการปฏิรูปการ เรียนรู้ระดับปฐมวัย จำแนกตามประเด็นสาระของการปฏิรูปการเรียนรู้	86
7	คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านการปฏิบัติ ของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ในการดำเนินการปฏิรูปการ เรียนรู้ระดับปฐมวัย จำแนกตามประเด็นสาระของการปฏิรูปการเรียนรู้	88
8	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวของคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้ เจตคติและการ ปฏิบัติ ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย โดยรวม ระหว่าง ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง.....	90
9	ผลการเปรียบเทียบคะแนนความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้านความรู้ ในการดำเนิน การปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ระหว่างผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง.....	90
10	ผลการเปรียบเทียบคะแนนความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้านเจตคติ ในการดำเนิน การปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ระหว่างผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง.....	91
11	ผลการเปรียบเทียบคะแนนความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้านการปฏิบัติ ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ระหว่างผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง	91
12	ผลการเปรียบเทียบความแปรปรวนทางเดียวของคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้ ในการดำเนิน การปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ตามประเด็นสาระของการปฏิรูปการเรียนรู้ ระหว่าง ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง	92
13	ผลการเปรียบเทียบความแปรปรวนทางเดียวของคะแนนเฉลี่ยด้านเจตคติ ในการดำเนินการ ปฏิรูปการ เรียนรู้ระดับปฐมวัย ตามประเด็นสาระของการปฏิรูปการเรียนรู้ ระหว่าง ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง.....	94
14	ผลการเปรียบเทียบความแปรปรวนทางเดียวของคะแนนเฉลี่ยด้านการปฏิบัติ ในการดำเนิน การปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ตามประเด็นสาระของการปฏิรูปการเรียนรู้ ระหว่าง ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง.....	96

บัญชีตาราง(ต่อ)

ตาราง		หน้า
15	ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ เจตคติและการปฏิบัติ ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ ระดับปฐมวัย ของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด สุพรรณบุรี โดยรวมและแยกทีละกลุ่ม.....	97
16	จำนวนและร้อยละ ของกลุ่มตัวอย่าง (ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง) จำแนกตามปัญหาและ อุปสรรคในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย.....	98
17	ค่าสถิติแสดงค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบสอบถามการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย	175
18	ค่าสถิติแสดงค่าความเชื่อมั่น ของแบบสอบถามการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย	176
19	ค่าสถิติแสดงดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์	176
20	จำนวนและค่าร้อยละของผู้บริหาร จำแนกตาม ระดับการศึกษา อายุ เพศและ ประสบการณ์ (เวลา) ในการดำรงตำแหน่งผู้บริหาร.....	178
21	จำนวนและค่าร้อยละของครู จำแนกตาม ระดับการศึกษา อายุ เพศและ ประสบการณ์ (เวลา) ในการสอนเด็กปฐมวัย.....	179
22	จำนวนและค่าร้อยละของผู้ปกครอง จำแนกตาม ระดับการศึกษา อายุ เพศ สถานภาพ จำนวนบุตรและอาชีพ.....	180

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ระบบการศึกษาไทยในปัจจุบันล้าสมัย ไม่สร้างพลังทางสติปัญญาให้คนไทยอย่างเต็มศักยภาพของความเป็นมนุษย์ เป็นเหตุให้ชาติอ่อนแอทางปัญญาและเป็นระบบการศึกษาที่ก่อให้เกิดความทุกข์ยากให้แก่ผู้คนในประเทศ (ประเวศ วะสี. 2543 : 19) หากพิจารณาถึงเนื้อหาสาระของหลักสูตรที่เรียนซึ่งไม่มีความสอดคล้องกับความเป็นจริงในชีวิตประจำวันของผู้เรียน ผู้เรียนจำต้องเรียนรู้ในสิ่งที่เป็นเรื่องไกลตัว ต้องสร้างจินตนาการด้วยความยากลำบาก (รุ่ง แก้วแดง. 2543 : 2) การเรียนการสอนที่ผ่านมาส่วนใหญ่เป็นการเรียนการสอนในลักษณะที่ครูเป็นผู้ป้อนความรู้ให้แก่เด็ก เป็นการสอนเพื่อไปตอบคำถามข้อสอบ การเรียนรู้โดยวิธีนี้ เมื่อสอบเสร็จก็จะลืมเนื้อหาความรู้เหล่านั้นไปในระยะเวลาอันสั้น (สิริมา ภิญโญนันตพงษ์. 2544 : 2) เป็นการศึกษาที่เน้นการสอนให้ผู้เรียนจำมากกว่าการลงมือปฏิบัติ มุ่งเน้นเนื้อหาวิชามากกว่ากระบวนการแสวงหาความรู้ และมักสอนตามใจครูหรือผู้สอนมากกว่าสอนตามความสนใจของผู้เรียนวิธีการดังกล่าวถือเป็นการปิดกั้นการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนอย่างสิ้นเชิง (นภเนตร ธรรมบวร. 2542 : 3) ซึ่งสอดคล้องกับวิชัย วงษ์ใหญ่ (2542 : 2) ที่กล่าวว่า การจัดการศึกษาของไทยในปัจจุบัน พบว่าไม่สามารถตอบสนองต่อกระบวนการพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะผู้สอนส่วนใหญ่จะใช้วิธีการสอนที่เน้นผู้สอนเป็นศูนย์กลาง เน้นการถ่ายทอดความรู้และเนื้อหา โดยมีได้เน้นให้ผู้เรียนพัฒนาศักยภาพ อันเป็นผลทำให้ผู้เรียนมีแต่ความรู้แต่ขาดความคิด นอกจากนี้ท่านพระพุทธรักษาภิขุ (2544 : 21) ได้แสดงปาฐกถา ดังมีเนื้อความตอนหนึ่งว่า การศึกษาในปัจจุบันนี้เรียนรู้อยู่สองอย่าง คือหนังสือกับอาชีพ ขาดการคิดวิเคราะห์และเรียนรู้ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เรียกได้ว่า เป็นการศึกษาแบบ หมาหางด้วน อีกทั้งการจัดการศึกษาของไทยยังขาดการเชื่อมโยงภูมิปัญญาท้องถิ่นกับเทคโนโลยีที่ทันสมัยต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวและแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตให้เหมาะสมกับบริบททางสังคมและสภาพแวดล้อม (สุนน อมรวิวัฒน์. 2541 : 4)

จากสภาพดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องจัดการปฏิรูปการศึกษา เพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพและมีความสามารถที่หลากหลาย เพื่อเป็นการเตรียมรับกับสภาพความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นแห่งกระแสนโลกได้อย่างทันทั่วทั้งที่และมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการศึกษาในฐานะที่เป็นกระบวนการในการพัฒนามนุษย์ให้ฉลาดและสมบูรณ์ยิ่งขึ้นจึงต้องมีการปรับปรุงให้เอื้อและส่งเสริมต่อผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้ได้เต็มศักยภาพของแต่ละบุคคลให้มากที่สุด ในการปฏิรูปการศึกษา หัวใจอยู่ที่การปฏิรูปการเรียนรู้ (ประเวศ วะสี. 2543 : 2) เพราะการเรียนรู้เป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาคน เป็นวิถีนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง ปรับปรุง การดำรงชีวิตให้เป็นไปอย่างเหมาะสมและดีงาม (สำนักโครงการพิเศษ. 2541 : 2)

การปฏิรูปการเรียนรู้จึงเป็นการเปลี่ยนแปลงวิธีการจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียน จากเดิมครูเป็นศูนย์กลาง ครอบงำความรู้ เป็นการจัดการกระบวนการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข จากการคิดวิเคราะห์ วางแผนการเรียนรู้และการทำงานที่ตนสนใจและต้องการ สามารถนำสิ่งที่คิดวางแผนมาปฏิบัติเพื่อให้เกิดความรู้และมีความชัดเจนแล้วจึงสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งเนื้อหาและกระบวนการเรียนรู้จะเป็นในลักษณะการเรียนรู้ร่วมกับบุคคลต่างๆ ทั้งเพื่อน ครู ผู้ปกครอง ผู้รู้ในชุมชน และบุคคลอื่นๆ โดยเน้นการเรียนรู้

ในสิ่งที่เป็นความสนใจและความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ (สำนักงานโครงการพิเศษ. 2541 : 2) โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพของคนไทยให้เป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข (สุนน อมรวิวัฒน์. 2542 : 15)

จากสาระข้างต้นกล่าวโดยสรุปคือ การปฏิรูปการเรียนรู้ เป็น การปฏิรูปจากการยึดเนื้อหาวิชาเป็นตัวตั้ง มายึดมนุษย์หรือผู้เรียนเป็นตัวตั้งแทนหรือที่เรียกกันว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดสาระที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ไว้หลายหมวด หลายมาตรา เช่น ในหมวด 1 ความหมายและหลักการ ให้ยึดหลักการจัดการศึกษาตลอดชีวิต หมวด 2 สิทธิและหน้าที่ในการเรียนรู้ โดยเน้นให้บุคคลทุกคนมีโอกาสในการเรียนรู้ตามความสนใจ ความถนัด และความต้องการ หมวด 3 ระบบการศึกษา มีสามรูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งทั้งสามระบบสามารถถ่ายโอนผลการเรียนรู้ซึ่งกันและกันได้ อันเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกเรียนรู้ในระบบการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของตนและสามารถเรียนรู้ได้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย แต่หมวดที่มีความสำคัญที่สุดในการปฏิรูปการเรียนรู้ คือ หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา ที่มีสาระสำคัญตั้งแต่ มาตรา 22 ถึงมาตรา 30 ได้กล่าวถึงแนวการจัดการศึกษา ให้สถานศึกษาได้ดำเนินการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ โดยให้ทุกคนเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ด้วยการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสม (มาตรา 22) จัดเนื้อหาการเรียนรู้แบบบูรณาการ เน้นความรู้คู่คุณธรรม (มาตรา 23) จัดกระบวนการ เรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นการนำไปใช้ได้จริงและประสานความร่วมมือกับผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย (มาตรา 24) จัดแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่หลากหลายรูปแบบอย่างมีประสิทธิภาพและเพียงพอ (มาตรา 25) สถานศึกษาต้องจัดประเมินผู้เรียนให้เหมาะสมด้วยวิธีการที่หลากหลาย (มาตรา 26) เนื้อหาสาระหลักสูตรมีลักษณะที่หลากหลายตามความเหมาะสมในแต่ละท้องถิ่น ชุมชน มุ่งพัฒนาคนให้มีความสมดุลทั้งความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงามและความรับผิดชอบต่อสังคม (มาตรา 27-28) เปิดโอกาสให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น เอกชน และสถาบันทางสังคมอื่นๆ ร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ (มาตรา 29) ส่งเสริมให้มีการวิจัยเพื่อพัฒนา ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน (มาตรา 30) (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2542ก : 1-16)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการปฏิรูปการเรียนรู้ จึงได้ดำเนินโครงการปฏิรูปการเรียนรู้ ตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งมีสาระสำคัญ ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาและกระบวนการเรียนรู้ ทั้งหมด 10 ประเด็น โดยมีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับการเรียนการสอนที่เน้นประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ การดำเนินการวิจัยพัฒนาและแสวงหารูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษา รวมทั้งการสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ แก่หน่วยงานตลอดจนบุคลากรทางการศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องทั่วไป (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2542ข)

สาระสำคัญ ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาและกระบวนการเรียนรู้ ตามแนวการปฏิรูปการเรียนรู้ มีดังนี้

- ประเด็นที่ 1 การเรียนรู้โดยเน้นการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง
- ประเด็นที่ 2 การเรียนรู้เรื่องของตนเอง ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- ประเด็นที่ 3 การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาทักษะการดำรงชีวิต
- ประเด็นที่ 4 การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนากระบวนการคิด การแก้ปัญหา โดยเน้นประสบการณ์และการฝึกปฏิบัติ

ประเด็นที่ 5 การเรียนรู้โดยผสมผสานความรู้ คุณธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ประเด็นที่ 6 การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาประชาธิปไตย

ประเด็นที่ 7 การเรียนรู้ภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรม

ประเด็นที่ 8 การวิจัยและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษา

ประเด็นที่ 9 การเรียนรู้โดยความร่วมมือของชุมชนและครอบครัว

ประเด็นที่ 10 การประเมินผลการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการปฏิรูปการเรียนรู้เป็นพันธกิจที่สำคัญยิ่งที่ทุกฝ่ายจะต้องร่วมมือกันในการปฏิรูปการเรียนรู้ให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาในทุกระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การจัดการศึกษาในระดับปฐมวัย เพราะ จากการศึกษา วิจัย ของนักการศึกษาและคณะแพทย์ พบว่า เด็กในวัยปฐมวัย (0-6 ปี) เป็นวัยที่มีความสามารถในการเรียนรู้และจดจำสิ่งต่างๆ ได้ดีกว่าเด็กในวัยอื่น นอกจากนี้ การเรียนรู้ในระดับการศึกษาปฐมวัยนั้นยังเป็นการวางรากฐานในการเตรียมความพร้อม เป็นวัยทองของชีวิตและเป็นพื้นฐานที่สำคัญในวัยต่อไป (ประอร อิศรเสนา ณ อยุธยา. 2544 : 25) ดังนั้นการปฏิรูปการเรียนรู้ในระดับปฐมวัย จึงเปรียบเสมือนการวางรากฐานของการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ อันจะนำมาซึ่งคุณภาพของประชากรในประเทศ ให้สามารถยืนหยัดอยู่บนกระแสแห่งการแข่งขันด้านต่างๆ บนเวทีโลกอย่างมีศักยภาพ

การปฏิรูปการเรียนรู้ในระดับปฐมวัย สมุณทนา พรหมบุญ (2544 : 9) ได้กล่าวไว้ว่า “การศึกษาปฐมวัยเป็นการศึกษาที่มีไขเชิงปริมาณ แต่เป็นการจัดการศึกษาเชิงคุณภาพที่เด็กได้เจริญงอกงามทางปัญญา อารมณ์ สังคม จริยธรรมและคุณธรรม” การเรียนรู้ของเด็กในวัยนี้ สามารถเรียนรู้โดยผ่านกระบวนการเล่น และการทำกิจกรรมเป็นหลัก โดยการลงมือปฏิบัติจริงตามความสนใจและความต้องการที่จะเรียนรู้ มีโอกาสได้ปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่างๆ มีส่วนร่วมในการวางแผน และการร่วมกิจกรรม (กรมวิชาการ. 2542ข : 34-35) ฉะนั้น การจัดการเรียนรู้ให้กับเด็กในวัยนี้จึงไม่ใช่การถ่ายทอดข้อมูลความรู้จากผู้สอนสู่ผู้เรียน การสอนเด็กจึงมิใช่การมองว่าเด็กเป็นแก้วเปล่าที่ครูจะเทน้ำตามความต้องการของครูลงไปสู่เด็ก การเรียนรู้ของเด็กและการสอนของครูต้องเป็นไปในลักษณะการผสมผสานของวัตถุดิบจากแก้วทั้งสองใบรวมกัน (สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์และธิดา พิทักษ์สินสุข. 2543 : 1)

การปฏิรูปการเรียนรู้ในระดับปฐมวัย สิ่งสำคัญที่จะต้องคำนึงถึง คือ การจัดกระบวนการเรียนรู้โดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง เน้นถึงความสนใจ ความต้องการและการศึกษาด้วยตนเอง โดยมีครูเป็นผู้จัดเตรียมและสนับสนุนการเรียนรู้ทางอ้อม เด็กคือผู้แสดง ส่วนครูเป็นผู้กำกับอยู่รอบนอก คอยสังเกต ตั้งคำถามกระตุ้นให้เด็กคิด ให้กำลังใจและสร้างบรรยากาศของความสุขในการเรียนรู้ (พัฒนา ชัชพงศ์. 2544 : 8) ซึ่งสอดคล้องกับ กุลยา ตันติผลาชีวะ (2544 : 17) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้เกิดจากความสนใจและความต้องการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยมีครูเป็นผู้สนับสนุนให้ความต้องการของผู้เรียนนั้นประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา การปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยจะบรรลุผลสำเร็จได้นั้น ต้องอาศัยองค์ประกอบด้านต่างๆ หลายองค์ประกอบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม ต้องสร้างความร่วมมือให้เกิดขึ้นระหว่างบ้าน ชุมชนและโรงเรียน ให้ผู้ปกครองและชุมชนได้มีโอกาสเข้าร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับเด็ก (Ball. 1994 : 102-104) เพราะ บ้าน โรงเรียนและชุมชนล้วนมีความสำคัญยิ่งต่อการจัดการศึกษาให้กับเด็ก ทั้งสามองค์กรดังกล่าวจะต้องมีปฏิสัมพันธ์อันดีต่อกัน ร่วมคิด ร่วมมือกัน ในการที่จะจัดการเรียนรู้อันมี

ศักยภาพสูงสุดให้กับเด็ก (Epstein. 1995 : 76) ความร่วมมืออันดีระหว่างครูกับผู้ปกครองและบุคคลต่างๆ ในชุมชน จะเป็นกุญแจสำคัญในการจัดประสบการณ์ที่มีคุณภาพ มีความหลากหลาย เด็กได้เรียนรู้ในลักษณะที่เปิดกว้าง สามารถส่งเสริมพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของเด็กให้สูงขึ้น ซึ่งสิ่งดังกล่าวจะเป็นการนำไปสู่การปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยที่มีประสิทธิภาพ (WeiKart. 2000 : 37-38)

ฉะนั้นองค์ความรู้เกี่ยวกับแนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยที่เพียงพอ ชัดเจน ถูกต้อง และเป็นระบบ ตลอดจนการมีเจตคติที่ดี จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การดำเนินงานการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยบรรลุผล เพราะสิ่งดังกล่าวจะทำให้ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้อง เกิดความรู้ ความเข้าใจ ตระหนักถึงความสำคัญและสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง

ดังนั้นผู้วิจัยจึงเกิดความสนใจที่จะทำการศึกษาในเรื่องความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติ ของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ในการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย เพื่อทราบถึงสภาพปัจจุบันและเป็นข้อมูล ข้อเสนอแนะให้กับผู้ที่เกี่ยวข้อง นำไปเป็นแนวทางในการพัฒนา ปรับปรุงการจัดการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ ต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาความรู้ เจตคติและการปฏิบัติ ของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย
2. เพื่อเปรียบเทียบความรู้ เจตคติและการปฏิบัติ ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ระหว่าง ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ความรู้กับเจตคติ ความรู้กับการปฏิบัติ และเจตคติกับการปฏิบัติ ของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

การปฏิรูปการเรียนรู้เป็นยุทธศาสตร์สำคัญยิ่งในการปฏิรูปการศึกษา เพราะหากคนในชาติยังมีการเรียนรู้แบบเดิม คือ เป็นการเรียนรู้จากในห้องเรียน เรียนรู้จากสิ่งที่ครูถ่ายทอดให้ โดยผู้เรียนไม่สามารถพัฒนาการคิด ไม่สามารถสร้างความรู้ด้วยตนเอง ไม่สามารถเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนกับชีวิตจริง การเรียนรู้สิ้นสุดลง เมื่อจบการศึกษา คนเหล่านั้นคงไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมปัจจุบันได้อย่างมีความสุข เพราะจะเป็นคนที่ล้าหลัง ก้าวไม่ทันโลก ตกเป็นเหยื่อของคนที่ฉลาดกว่า หากสังคมไทยมีแต่คนที่มีลักษณะเช่นนี้ ประเทศชาติ คงต้องตกเป็นเหยื่อของชาติที่พัฒนามากกว่า เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวจึงจำเป็นต้องมีการปฏิรูปการเรียนรู้ และในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้นั้นควรให้ความสำคัญในการดำเนินการปฏิรูปในทุกระดับการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับปฐมวัย เพราะประสบการณ์และการเรียนรู้ของเด็กในวัยนี้ นั้น ถือได้ว่าเป็นพื้นฐานสำคัญในการส่งเสริม ปลูกฝัง และพัฒนาให้มีลักษณะที่พึงประสงค์ คือ คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และเป็นคนเก่ง คนดี มีความสุข

การปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยจึงเปรียบเสมือนเป็นการเติมพลังให้กับแผ่นดิน เป็นการปรับเปลี่ยนที่ดีขึ้น การปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยจะช่วยพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อันจะนำมาถึงความเจริญพัฒนาของประเทศชาติ เพราะมีประชากรที่มีคุณภาพ มีความคิดกว้าง มองไกล ใฝ่รู้

การปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยจะประสบความสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อได้รับความร่วมมือจากบุคคลทุกฝ่ายในสังคม ดังนั้น ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้อง จะต้องมีความรู้ ตระหนักถึงความสำคัญของการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยและสามารถนำความรู้ความเข้าใจดังกล่าว ลงสู่การปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ หากบุคคลดังกล่าวขาดความรู้ความเข้าใจหรือมีความเข้าใจที่ไม่ถูกต้อง ไม่เห็นความสำคัญของการปฏิรูปการเรียนรู้แล้วนั้น อาจเป็นฉนวนของการนำไปสู่การปฏิบัติที่ไม่ถูกต้อง บิดเบือนไปจากวัตถุประสงค์ ก่อให้เกิดปัญหาและอุปสรรคต่างๆตามมาในการดำเนินการปฏิรูป ส่งผลให้การปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ไม่บรรลุผลตามที่ได้วางเป้าหมายเอาไว้

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาในเรื่อง ความรู้ เจตคติและการปฏิบัติ ของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย

ผลจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จะเป็นข้อมูลเบื้องต้นให้กับผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยนำมาพิจารณาเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุง การจัดการศึกษาในระดับปฐมวัย ให้มีประสิทธิภาพและบรรลุตามวัตถุประสงค์และเป็นข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ผู้บริหาร 442 คน ครู 673 คน ผู้ปกครอง 19,000 คน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ จำนวน 10 สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ผู้บริหาร จำนวน 66 คน ครู จำนวน 101 คน และผู้ปกครอง จำนวน 190 คน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งคัดเลือกมาจากประชากรตามขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 คำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามขนาดของประชากร (นิภา ศรีไพโรจน์. 2543 : 11 ; อ้างอิงจาก สุรศักดิ์ หลาบมาลา. 2521 : 69 และ จุมพล สวัสดิยากร. 2520 : 179) ดังนี้

ผู้บริหาร	ใช้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง	15 %	ของประชากร
ครู	ใช้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง	15 %	ของประชากร
ผู้ปกครอง	ใช้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง	1 %	ของประชากร

ขั้นที่ 2 สุ่มเลือกสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับฉลาก มา 2 สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ จากทั้งหมด 10 สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ ได้ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอสองพี่น้องและสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเดิมบางนางบวช โดยในแต่ละสำนักงาน

การประเมินศึกษาอำเภอจะทำการสำรวจข้อมูลทุกโรงเรียน และในแต่ละโรงเรียนทำการสำรวจ ผู้บริหาร 1 คน ครูผู้สอนระดับอนุบาลทุกคน และผู้ปกครองนักเรียนระดับอนุบาล 2 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่

- 1.1 ผู้บริหารโรงเรียน
- 1.2 ครูผู้สอนระดับอนุบาล
- 1.3 ผู้ปกครองนักเรียนระดับอนุบาล

2. ตัวแปรตาม ได้แก่

- 2.1 ความรู้ ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย
- 2.2 เจตคติ ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย
- 2.3 การปฏิบัติ ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในระดับปฐมวัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การปฏิรูปการเรียนรู้ หมายถึง การปรับเปลี่ยนการจัดกระบวนการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับแนวการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และพัฒนาให้มีคุณสมบัติที่ต้องการ คือ เป็นคนเก่ง คนดีและมีความสุข

2. แนวการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมายถึง แนวการจัดการศึกษา ตามประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้

1) การเรียนรู้โดยเน้นการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง หมายถึง การเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถสร้างหรือเข้าถึงองค์ความรู้ต่างๆ ได้ด้วยตนเอง จากการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล เหตุการณ์และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการใช้กระบวนการคิดควบคู่ไปกับการปฏิบัติจริง

2) การเรียนรู้เรื่องของตนเอง ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง การเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการตระหนักรู้ในตนเอง สามารถดำรงชีวิตได้สอดคล้องกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตลอดจนตระหนักถึงคุณค่าและดูแลรักษา พัฒนาคุณภาพของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืนตลอดไป

3) การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาทักษะการดำรงชีวิต หมายถึง การเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนมีทักษะในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

4) การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนากระบวนการคิด การแก้ปัญหา โดยเน้นประสบการณ์และการฝึกปฏิบัติ หมายถึง การเรียนรู้ที่มุ่งส่งเสริมและพัฒนาให้ผู้เรียนรู้จักใช้ทักษะการคิด โดยอาศัยประสบการณ์และการฝึกปฏิบัติจริง เพื่อให้สามารถเผชิญกับปัญหาและจัดการกับภาวะต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม

5) การเรียนรู้โดยผสมผสานความรู้ คุณธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ หมายถึง การเรียนรู้ ที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ในศาสตร์ต่างๆ ควบคู่กับการพัฒนาตนเองทางด้านจิตใจ บุคลิก และลักษณะนิสัย

6) การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาประชาธิปไตย หมายถึง การเรียนรู้ในสิทธิเสรีภาพความเสมอภาค และการปฏิบัติตามหน้าที่ของตน การเคารพในสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น โดยคำนึงถึงความคิดเห็นและผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก

7) การเรียนรู้ภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรม หมายถึง การเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจและความตระหนักในคุณค่าของภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่นของตน สามารถนำไปใช้ ประโยชน์ในชีวิตและสืบสานให้ยั่งยืนต่อไป

8) การวิจัยและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษา หมายถึง การศึกษารวบรวม ข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ สรุปผล เพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษา

9) การเรียนรู้โดยความร่วมมือของชุมชนและครอบครัว หมายถึง การที่ครอบครัว ชุมชน และโรงเรียนร่วมมือกันในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างเต็ม ศักยภาพ

10) การประเมินผลการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด หมายถึง กระบวนการพิจารณาตัดสิน คุณภาพ คุณลักษณะ และพฤติกรรมของผู้เรียนว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้หรือไม่ อย่างไร โดยเน้น การประเมินตามสภาพจริงของการเรียนรู้

3. ผู้บริหาร หมายถึง ข้าราชการดำรงตำแหน่งครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการโรงเรียนหรือ ผู้ช่วยครูใหญ่ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด สุพรรณบุรี

4. ครู หมายถึง ข้าราชการดำรงตำแหน่งครู อาจารย์ ที่ปฏิบัติการสอนระดับชั้นอนุบาล ในปีการศึกษา 2545 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี

5. ผู้ปกครอง หมายถึง บิดา มารดา หรือผู้ปกครองนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาล ในปีการศึกษา 2545 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี

6. ความรู้ หมายถึง ความสามารถในการคิด การทำความเข้าใจ การนำไปประยุกต์ใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การประเมินค่า ของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี เกี่ยวกับการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ซึ่งสามารถวัดได้จากการตอบแบบ สอบถามความรู้ ของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและผ่านการตรวจสอบหาคุณภาพมาแล้ว โดย การแสดงออกในลักษณะการลงความเห็น ว่า ใช่ ไม่ใช่ หรือ ไม่ทราบ

7. เจตคติ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดที่แสดงออกมาในรูปของความเห็นด้วย หรือไม่เห็นด้วย ที่เกิดจากความใคร่ครวญ ไตร่ตรองแล้ว ในที่นี้หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดที่แสดงออกมา เห็นด้วย หรือ ไม่เห็นด้วยกับการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ซึ่งวัดได้จากการตอบแบบสอบถามเจตคติของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและผ่านการตรวจสอบหาคุณภาพมาแล้ว

8. การปฏิบัติ หมายถึง การที่ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด สุพรรณบุรี กระทำหรือปฏิบัติในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ซึ่งวัดได้จากการตอบแบบ สอบถามการปฏิบัติ ของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและผ่านการตรวจสอบหาคุณภาพมาแล้ว

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

1. ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี มีความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติ ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยแตกต่างกัน

2. ความรู้ เจตคติและการปฏิบัติ ของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยมีความสัมพันธ์กัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยแยกเป็นหัวข้อ ดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติ
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปการเรียนรู้
3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรู้ เจตคติและการปฏิบัติ

1.1 ความหมายและแนวคิดเกี่ยวกับความรู้ เจตคติและการปฏิบัติ

1.1.1 ความรู้ (Knowledge)

จากการศึกษาเกี่ยวกับความรู้ ได้มีผู้ที่ศึกษาให้แนวคิดและอธิบายความหมายของความรู้ที่แตกต่างกันไป ดังนี้

อัญชลี สิงห์สุด (2524 : 25) ได้ให้ความหมายของความรู้ว่า ความรู้ หมายถึง ข้อเท็จจริงต่างๆ ที่มนุษย์ได้รับจากประสบการณ์ การค้นคว้า ศึกษา สังเกตและมีการสะสมไว้ สามารถจำได้โดยอาศัยกระบวนการทางจิตวิทยา

สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์ (2526 : 34) กล่าวว่า ความรู้ความจำ หมายถึง ความสามารถในการระลึกได้ ถึงเรื่องราวต่างๆ ที่เคยประสบมา โดยที่เรื่องราวนั้นอาจได้มาจากที่ไหนก็ได้

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2526 : 16 – 19) กล่าวว่า ความรู้เป็นพฤติกรรมขั้นต้นของพฤติกรรมด้านพุทธิปัญญา (Cognitive Domain) ซึ่งผู้เรียนเพียงแต่จำได้ ความรู้ในขั้นนี้ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับ คำจำกัดความ ความหมาย ข้อเท็จจริง ทฤษฎี กฎ โครงสร้าง วิธีการแก้ปัญหาและมาตรฐาน เป็นต้น จะเห็นว่าการจำได้หรือระลึกได้นี้ไม่ได้ใช้กระบวนการของการใช้ความคิดที่ซับซ้อน หรืออาจกล่าวได้ว่า ไม่ได้ใช้ความสามารถของสมองมากนัก โดยขั้นของพฤติกรรมด้านพุทธิปัญญา (Cognitive Domain) แบ่งได้ดังนี้

1. ความรู้ (Knowledge) ดังได้กล่าวไว้แล้วข้างต้น
2. ความเข้าใจ (Comprehension) เมื่อบุคคลได้มีประสบการณ์กับข่าวสารหนึ่งๆ อาจจะโดยการฟัง ได้อ่าน หรือได้เขียน เป็นที่คาดว่าบุคคลนั้นจะทำความเข้าใจกับข่าวสารนั้นๆ ความเข้าใจนี้อาจแสดงออกมาในรูปของความสามารถ หรือทักษะ ได้แก่ ความสามารถในการเขียนบรรยายเกี่ยวกับข่าวสารนั้นๆ โดยใช้คำพูดของตนเอง ความสามารถในการให้ความหมายต่อข่าวสารต่างๆ ออกมาในรูปความคิดเห็นหรือข้อสรุปตามที่เข้าใจและความสามารถในการคาดคะเนสภาพการณ์และแนวโน้มที่จะเกิดขึ้น

3. การประยุกต์หรือการนำไปใช้ (Application) เป็นความสามารถในการนำความรู้ และความเข้าใจไปใช้ในการแก้ปัญหา ความสามารถในการนำไปใช้ไม่ได้หมายถึง การได้เรียนรู้วิธีการนำไปทำตามวิธีการที่ได้รับไปเลียนแบบ แต่ความสามารถในการนำไปใช้ในการแก้ปัญหา ซึ่งเป็นเรื่องราวหรือเหตุการณ์ใหม่ๆ ที่เกิดขึ้น เป็นความสามารถนำสิ่งที่ได้จากการเรียนการสอนไปแก้ไขสถานการณ์ให้สำเร็จ ลุล่วง

4. การวิเคราะห์ (Analysis) เป็นความสามารถในการพิจารณาเรื่องราวใดๆ ออกเป็นส่วนย่อยๆ

5. การสังเคราะห์ (Synthesis) เป็นความสามารถในการประกอบส่วนย่อยๆ ให้เข้ากันได้เป็น เรื่องเป็นราว เป็นความสามารถในการพิจารณาเรื่องราวในหลายๆลักษณะ แล้วนำมาจัดระบบโครงสร้าง เสียใหม่ ให้เกิดสิ่งใหม่ซึ่งมีประสิทธิภาพดีกว่าเดิม

6. การประเมินค่า (Evaluation) เป็นความสามารถในการตัดสิน ดีราคา โดยอาศัยหลักเกณฑ์ (Criteria) และมาตรฐาน (Standard) ที่วางไว้

ไพศาล หวังพานิช (2526 : 96) ได้ให้ความหมายของ ความรู้ ว่า หมายถึง บรรดาข้อเท็จจริง หรือรายละเอียดของเรื่องราว การกระทำอันเป็นประสบการณ์ของบุคคลซึ่งสะสมและถ่ายทอดสืบต่อกันไป

ความรู้ (Knowledge) ตามความหมายของพจนานุกรมทางการศึกษา (Dictionary of Education) ได้ให้ความหมายของ ความรู้ ว่าเป็นข้อเท็จจริง (Facts) ความจริง (Truth) กฎเกณฑ์และรายละเอียดต่างๆ ที่ มนุษย์ได้รับและเก็บรวบรวมสะสมไว้ (นพนันธุ์ จำปาเทศ. 2542 : 50 ; อ้างอิงจาก Good. 1973 : 325)

วิชัย วงษ์ใหญ่ (นภาพร วัฒนะไพบุลย์สุข. 2544 : 12 ; อ้างอิงจาก วิชัย วงษ์ใหญ่. 2523 : 130) ได้กล่าวว่า ความรู้ หมายถึง พฤติกรรมเบื้องต้นที่ผู้เรียนสามารถจำได้หรือระลึกได้ โดยการมองเห็น ได้ยิน ความรู้ในขั้นนี้คือข้อเท็จจริง

จากความหมายเกี่ยวกับความรู้ดังกล่าวข้างต้น สามารถจะสรุปได้ว่า ความรู้ หมายถึง การจำหรือ ระลึกได้ ถึงรายละเอียดและข้อเท็จจริงต่างๆ ที่มนุษย์ได้รับจากประสบการณ์และสามารถแสดงออกมาในรูป ของทักษะ หรือความสามารถต่าง ๆ เช่น การถ่ายทอด บรรยาย สรุปความ คัดคะเน เป็นต้น

การวัดความรู้

วิธีการที่จะวัดว่าใครมีความรู้หรือไม่ ทำได้โดยการตั้งคำถามเกี่ยวกับเนื้อเรื่อง วิธีการและความรู้ รวบรวมของเรื่องราวนั้นให้ตอบ โดยแบ่งเป็น 3 ประเภท คือ (สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์. 2526 : 34 – 37)

1. ความรู้ในเนื้อเรื่อง ใช้คำถามเกี่ยวกับข้อเท็จจริงในเรื่องหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้แก่ ความรู้ เกี่ยวกับศัพท์และนิยาม ความรู้เกี่ยวกับกฎและความจริง

2. ความรู้ในวิธีดำเนินการ มีวิธีการวัด 5 วิธี ดังนี้

2.1 ความรู้เกี่ยวกับระเบียบแบบแผนธรรมเนียมประเพณี เป็นการถามถึงวิธีประพฤติ ปฏิบัติ ตามระเบียบแบบแผนและธรรมเนียมประเพณีต่างๆ ตามที่สังคมได้ตกลงและกำหนดไว้

2.2 ความรู้เกี่ยวกับลำดับขั้นและแนวโน้ม เป็นการถามถึงลักษณะการเปลี่ยนแปลงขั้นตอนของ การปฏิบัติงาน หรือของเรื่องและเหตุการณ์นั้นๆ ว่ามีลักษณะใดเกิดก่อน-หลัง หรือเรียงติดต่อกันตามลำดับ เช่นไร รวมทั้งสามารถเห็นความสัมพันธ์ของส่วนย่อยๆ ของเหตุการณ์ว่ามีความเอนเอียงที่จะเคลื่อนไหวไป ในทิศทางใด

2.3 ความรู้เกี่ยวกับการจัดประเภท เป็นความสามารถในการจำแนกแจกแจงวัตถุสิ่งของและ เรื่องราวใดๆ ให้เป็นหมวดหมู่ โดยยึดเกณฑ์ วัตถุประสงค์ โครงสร้าง รูปร่าง หน้าที่และคุณสมบัติเป็นหลัก

2.4 ความรู้เกี่ยวกับเกณฑ์ มีจุดหมายเพื่อจะวัดว่าจดจำหลักการในการตรวจสอบข้อเท็จจริงต่าง ๆ ได้หรือไม่ โดยอาจจะถามสิ่งที่เป็นเอกลักษณ์ประจำตัวของสิ่งนั้น เรื่องนั้น ถามให้เปรียบเทียบว่าสิ่งใดดีเลว ต่างกัน หรือดีที่สุดเหมาะที่สุดในด้านใด

2.5 ความรู้ในวิธีดำเนินการ ต้องการวัดว่าสามารถจดจำวิธีปฏิบัติงานด้านต่างๆ ตามหลักวิชา และสามารถประพฤติปฏิบัติตามที่เรียนรู้มาได้หรือไม่ โดยอาจตั้งคำถามถามความมุ่งหมายของวิธีการ ถาม วิธีปฏิบัติหน้าที่และวิธีใช้ เป็นต้น

3. ความรู้รวบยอดในเรื่อง หมายถึง สมรรถภาพ 2 ชนิด คือ ชนิดแรกเป็นความสามารถที่จะกลั่นแกล้งเอาแต่คติ หรือหัวใจของเรื่องที่เรียกว่า หลักการหรือหลักวิชา กับชนิดที่สองเป็นความสามารถที่จะขยายคติได้นั้นออกไปสู่สิ่งอื่น เช่น

3.1 ความรู้เกี่ยวกับหลักวิชาและการขยายหลักวิชา เป็นคำถามที่ต้องการวัดความจำ ความรู้รวบยอดที่เป็นหลักวิชาของเนื้อหาต่างๆ ตามที่เรียนได้หรือไม่ โดยอาจตั้งคำถามในลักษณะให้บอกหัวใจที่เป็นหลักวิชาของเรื่องนั้น กับให้ขยายหลักวิชานั้นออกไปสู่สิ่งอื่นตามที่เคยเรียน

3.2 ความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีและโครงสร้าง คำถามชนิดนี้จะถามเกี่ยวกับคติ และหลักการจากของหลายสิ่ง หลายเนื้อหาที่สัมพันธ์กัน เพื่อที่จะค้นหาทฤษฎีและโครงสร้างที่เป็นตัวร่วมของเนื้อหาเหล่านั้น

เครื่องมือในการวัดความรู้

สุชาติ โสมประยูร (2525 : 103) ได้กล่าวถึงวิธีการวัดความรู้ว่าสามารถวัดได้หลายวิธี ได้แก่

1. การใช้แบบทดสอบชนิดต่างๆ ทั้งแบบอัตนัยและปรนัย แบบปรนัยที่นิยมกันมาก คือ แบบถูกผิด แบบเลือกตอบ แบบจับคู่และแบบเติมความ
2. การสัมภาษณ์การสนทนา ซักถาม อาจทำเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่ม
3. การสาธิต ใช้การสาธิตหรือการแสดงให้ผู้ตอบ ตอบว่าสิ่งที่ได้ดูนั้นถูกผิดอย่างไร
4. จากการตรวจสอบผลงาน เช่น การทำรายงาน จดบันทึก เป็นต้น
5. การสังเกตเกี่ยวกับความสนใจ ความเข้าใจ ความตั้งใจ เป็นต้น ซึ่งวิธีที่อาจจะได้ผลน้อยและไม่ค่อยแน่นอน

สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์ (2526 : 12 –15) กล่าวว่า ครูส่วนใหญ่นิยมใช้แบบทดสอบแบบถูกผิด (True-False Items) ในการวัดความรู้เด็ก ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ชนิด ได้แก่

1. ชนิดไม่มีคำขยาย เป็นข้อความง่ายๆ ความหมายตรงว่าผิดหรือถูก
2. ชนิดที่มีคำขยาย โดยข้อสอบจะมีคำขยายในข้อความ เช่น คำว่าทั้งหมด มากที่สุด เสมอ ตามปกติ ไม่เคย โดยทั่วไป มากกว่า เท่ากับ น้อยกว่า เป็นต้น ซึ่งคำเหล่านี้จะทำให้ความหมายเปลี่ยนไปในทางตรงกันข้ามกับข้อความ
3. ชนิดกลุ่มหรือชุด คำถามจะมีวลี หรืออนุประโยคมาต่อเติม จึงจะทำให้ข้อความนั้นสมบูรณ์ จากนั้นพิจารณาว่าข้อความทั้งหมดถูกหรือผิด ซึ่งคำถามแบบนี้จะช่วยตรวจสอบในเรื่องความคิดรวบยอดและหลักการต่างๆ เป็นอย่างดี

การวัดความรู้ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้แบบสอบถามแบบถูกผิด (True-False Items) ลักษณะของข้อสอบจะเป็นข้อความ โดยให้ผู้ตอบเลือกตอบว่า ใช่ ไม่ใช่ หรือ ไม่ทราบ ซึ่งจะวัดความสามารถในการบ่งชี้ว่าข้อความใดเป็นความจริงที่ถูกต้อง ความสามารถในการแยกระหว่างความจริงกับความเห็น และสามารถในการระลึกถึงความสัมพันธ์ระหว่างเหตุกับผล

1.1.2 เจตคติ (Attitude)

สิ่งหนึ่งที่เป็นตัวโน้มนำพฤติกรรมของบุคคล คือ “Attitude” จึงนับว่ามีอิทธิพลต่อชีวิตในสังคมเป็นอย่างมาก คำว่า “Attitude” เดิมใช้คำว่า “ทัศนคติ” ต่อมาเปลี่ยนเป็น “เจตคติ” ซึ่งปัจจุบันใช้ว่า “เจตคติ” และตามพจนานุกรมทางการศึกษา (Dictionary of Education) ได้ให้คำจำกัดความของเจตคติว่า หมายถึง ความรู้สึกของคนที่มีความคิดเห็นต่อสิ่งต่างๆ รอบตัว ในด้านความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบ เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยต่อสิ่งต่างๆ (นพณัฐ จำปาเทศ. 2542 : 53 ; อ้างอิงจาก Good. 1973 : 49)

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2526 : 14) ใช้คำว่า “ทัศนคติ” และให้ความหมายว่า ทัศนคติ คือ ความคิดเห็นซึ่งถูกกระตุ้นด้วยอารมณ์ ซึ่งทำให้บุคคลพร้อมที่จะทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด องค์ประกอบของทัศนคติมีสามองค์ประกอบ คือ องค์ประกอบด้านพุทธิปัญญาหรือความรู้ (Cognitive) ด้านความรู้สึก (Affective) และด้านการปฏิบัติ (Psychomotor) ทัศนคติจะมีบทบาทในการช่วยให้เราได้รับปรุงตัวเอง ป้องกันตัวเอง (Defend Egos) ให้สามารถแสดงออกถึงค่านิยมต่างๆ และช่วยให้บุคคลเข้าใจโลกรอบตัวเรา ประสบการณ์เดิมของบุคคลช่วยในการเกิดทัศนคติและเป็นตัวกำหนดทัศนคติของบุคคล ทัศนคติไม่ได้เป็นองค์ประกอบอย่างเดียวที่ทำให้เกิดการปฏิบัติ แต่เป็นสาเหตุอย่างหนึ่งที่ทำให้เกิดหรือเป็นที่มาของการปฏิบัติ เช่นเดียวกันการปฏิบัติของบุคคลจะทำให้ทัศนคติเปลี่ยนแปลง หรือเกิดทัศนคติขึ้นใหม่ได้ การปฏิบัติของบุคคลนั้นไม่ได้มีสาเหตุมาจากทัศนคติอย่างเดียว แต่เป็นผลที่เกิดขึ้นจากวิถีการครองชีวิต (Norms) นิสัย (Habits) และสิ่งที่คาดหวังจากผลของการกระทำต่างๆ ด้วย

กมลรัตน์ หล้าสูงษ์ (2532 : 239 – 240) สรุปความหมายของเจตคติว่า เป็นความพร้อมของร่างกายและจิตใจ ที่มีแนวโน้มจะตอบสนองต่อสิ่งเร้า หรือสถานการณ์ต่างๆ ด้วยการเข้าหาหรือถอยหนีออกไป โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. เจตคติทางบวกหรือเจตคติที่ดี หมายถึง แนวโน้มที่อินทรีย์จะเข้าหาสิ่งเร้าหรือสถานการณ์นั้น เนื่องจากความชอบหรือความพอใจ
2. เจตคติทางลบหรือเจตคติที่ไม่ดี หมายถึง แนวโน้มที่อินทรีย์จะถอยหนีจากสิ่งเร้าหรือสถานการณ์นั้น เนื่องจากความไม่ชอบหรือความไม่พอใจ

ออลพอร์ต (นพฐ จาปาเทศ. 2542 : 54 ; อ้างอิงจาก Allport. 1935 : 810) ได้กล่าวว่า เจตคติ เป็นสภาวะความพร้อมทางด้านจิต ซึ่งเกิดขึ้นจากประสบการณ์ สภาวะความพร้อมนี้จะเป็แรงที่จะกำหนดทิศทางของปฏิกิริยาของบุคคลที่มีต่อบุคคล สิ่งของ หรือสถานการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

อนาสตาซี (นพฐ จาปาเทศ. 2542 : 54 ; อ้างอิงจาก Anatasi. 1976 : 543) กล่าวว่า เป็นความโน้มเอียงที่จะมีปฏิกิริยาตอบสนองสิ่งเร้าที่กำหนดให้เป็นพวกๆ ในทางชอบหรือไม่ชอบ

บุญธรรม กิจปรีดาภิรุทธิ์ (2540 : 239) ได้กล่าวว่า เจตคติ หมายถึง ผลรวมของสภาพแห่งความพร้อมทางจิตใจของบุคคล ในการใช้ความคิดความเข้าใจ ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากการเรียนรู้และประสบการณ์ ที่จะตัดสินประเมินเพื่อตอบสนองสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง ในลักษณะที่ชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งเร้า เนื่องจากเจตคติเป็นพฤติกรรมที่อยู่ภายในตัวบุคคลและสามารถเปลี่ยนแปลงได้ เจตคติอย่างเดียวกัน อาจแสดงพฤติกรรมออกมาแตกต่างกัน การวัดเจตคติจึงเป็นเรื่องที่ค่อนข้างยากที่จะวัดให้ได้ความจริง ดังนั้น หากจะศึกษาจึงต้องมีเครื่องมือในการวัดเจตคติ ซึ่งทำได้หลายวิธี เช่น เทคนิควิธีการวัดและการใช้มาตรวัดแตกต่างกัน มาตรวัดที่นิยมใช้และรู้จักกันแพร่หลายได้แก่มาตรวัดของลิเคอร์หรือมาตรวัดของเธอร์ส

เชดคัทดี้ โฆวาสินธุ์ (นภาพร วัฒนะไพบูลย์สุข. 2544 : 12 ; อ้างอิงจาก เชดคัทดี้ โฆวาสินธุ์. 2540 : 38) ให้ความหมายว่า เจตคติ หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่างๆ อันเป็นผลเนื่องมาจากการเรียนรู้ ประสบการณ์และเป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรม หรือแนวโน้มที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้านั้นๆ ไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่งอาจเป็นไปในทางสนับสนุนหรือคัดค้านก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกระบวนการอบรมให้เรียนรู้ระเบียบวิธีของสังคม ซึ่งเจตคตินี้จะปรากฏให้เห็นได้ชัดในกรณีที่เป็สิ่งเร้าทางสังคม

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า เจตคติ หมายถึง ความรู้สึกโน้มเอียงของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่างๆ อันเป็นผลมาจากการเรียนรู้ โดยจะแสดงออกในทางบวก หรือทางลบก็ได้

การวัดเจตคติ

เราจะทราบเจตคติของคนได้ก็โดยการสังเกต การพยากรณ์ จากการแสดงออก คำพูด การกระทำ หรือพฤติกรรมภายนอก การสัมภาษณ์ ซึ่งแบ่งวิธีที่ใช้วัดเจตคติเป็นประเภทใหญ่ๆ ได้ดังนี้

1. ใช้แบบทดสอบวัดเจตคติโดยตรง ซึ่งมักเรียกกันว่า “มาตราส่วนวัดเจตคติ” (Attitude Scales) ที่นิยมใช้กันแพร่หลายคือ แบบทดสอบวัดเจตคติของไลเคิท์ (The Likert Technique) และแบบทดสอบเจตคติของเธอร์สโตน (The Thurstone Method)

1.1 แบบทดสอบวัดเจตคติของไลเคิท์ (The Likert Technique) เป็นที่นิยมกันมากที่สุด คือวิธีการใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 อันดับ คือ เห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งและแต่ละอันดับจะมีค่าเป็นตัวเลขคือ 5, 4, 3, 2, และ 1 คะแนน ตามลำดับ

1.2 แบบทดสอบเจตคติของเธอร์สโตน (The Thurstone Method) เป็นมาตราส่วน 11 อันดับ ตั้งแต่ความรู้สึกพึงพอใจมากที่สุด ไปจนถึง ไม่พึงพอใจมากที่สุด แต่ละอันดับจะมีค่าเป็นตัวเลข คือเห็นด้วยมากที่สุดได้ 11 คะแนนรองลงไปก็เป็น 9.9, 8.8, 7.7, 6.6, ความเห็นกลางๆ ได้ 5.5 ต่อลงไปเป็น 4.4, 3.3, 2.2, 1.1 และไม่เห็นด้วยมากที่สุด ได้ 0.0

2. ให้ผู้ตอบแบบสอบถามตอบสนองอย่างเสรี (Free-Response Method) นักจิตวิทยาบางคนมีความเห็นว่า ในการให้ผู้ถูกศึกษาตอบคำถามตามแบบฟอร์มในแบบทดสอบมาตราส่วนวัดเจตคตินั้นถามได้ไม่ครอบคลุมความรู้สึกในใจอันเป็นเจตคติในเรื่องนั้นๆ มีข้อเท็จจริงว่าแม้คนสองคนได้คะแนนเท่ากัน อาจจะมีความคิดความรู้สึกต่อสิ่งนั้นต่างกันได้ วิธีการวัดแบบนี้มีลักษณะไม่เป็นทางการ กล่าวคือ ข้อมูลไม่ออกเป็นตัวเลข

3. การสังเกต ถือหลักว่า พฤติกรรมต่างๆ ของบุคคลในสังคมสะท้อนให้เห็นเจตคติของบุคคลนั้นๆ ฉะนั้นเราสามารถสังเกตพฤติกรรมที่เขากระทำเป็นประจำอยู่เสมอ

4. Projective Method เป็นการให้ดูภาพที่เลื่อนลงไม่ชัดเจน แล้วบรรยายออกมาตามความรู้สึกจากจิตใต้สำนึก

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามวัดเจตคติในการดำเนินการปฏิบัติการเรียนรู้ระดับปฐมวัย โดยใช้ลักษณะแบบสอบถามวัดเจตคติของไลเคิท์ (The Likert Technique) แบ่งเป็น 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

1.1.3 การปฏิบัติ (Practice)

จากการศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติ ได้มีผู้ให้ความหมายของการปฏิบัติ ดังนี้

สมจิตต์ สุพรรณทัศน์ (2527 : 97) ได้ให้ความหมายว่า การปฏิบัติ หมายถึง ปฏิบัติหรือกิจกรรมทุกชนิดของสิ่งมีชีวิต จะสังเกตได้หรือไม่ได้ก็ตาม ทั้งที่มีอยู่ภายในหรือแสดงออกมาภายนอก นอกจากนี้ยังได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับการเกิดการปฏิบัติหรือพฤติกรรมไว้ ดังนี้

1. ความต้องการทางด้านร่างกาย เป็นแรงผลักดันทำให้เกิดพฤติกรรมขึ้น
2. เมื่อมีสิ่งเร้าที่เหมาะสมมากระตุ้น บุคคลจะแสดงพฤติกรรมออกมา
3. บุคคลจะแสดงพฤติกรรมอะไร ย่อมขึ้นอยู่กับอารมณ์หรือความรู้สึกของบุคคลนั้น
4. ความรู้ความเข้าใจและความคาดหวังในสิ่งที่จะเกิดขึ้น ทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรม
5. พฤติกรรมเกิดขึ้นจากแรงจูงใจต่างๆ เช่น ความต้องการความสำเร็จ

เอื้อมพร ทองกระจาย (2530 : 3) ได้กล่าวว่า การปฏิบัติเป็นกิจกรรมทุกอย่างที่มนุษย์กระทำ เป็นลักษณะการแสดงออกที่สังเกตเห็นได้ โดยพื้นฐานทางจิตวิทยา มีความเชื่อว่า พฤติกรรมทุกชนิดที่มนุษย์

กระทำ ย่อมมีสาเหตุ มีจุดมุ่งหมายนั้น เป็นการตอบสนองต่อความต้องการของมนุษย์ เมื่อมนุษย์ได้แสดงพฤติกรรมตอบสนองต่อความต้องการหรือจุดมุ่งหมายแล้ว พฤติกรรมก็สิ้นสุดลง มนุษย์อยู่ในภาวะสมดุล

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2536 : 7 – 12) กล่าวว่า การปฏิบัติเป็นผลมาจากปฏิกริยาซึ่งกันและกันระหว่างทัศนคติสองชนิด คือ ทัศนคติที่มีต่อสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัตินั้นโดยตรง (Object) และทัศนคติที่มีต่อสถานการณ์ หรือสิ่งแวดล้อม (Situation) การปฏิบัตินั้นไม่ได้เกิดจากการที่บุคคลนั้นต้องการหรือชอบที่จะปฏิบัติอย่างเดียว แต่ขณะเดียวกันจะเกิดจากองค์ประกอบหลายๆ อย่างได้แก่ ทัศนคติ บรรทัดฐานของสังคม นิสัยและผลที่คาดว่าจะได้รับหลังจากทำพฤติกรรมนั้นๆ แล้ว

โรเจอร์ (นพนัฐ จำปาเทศ. 2542 : 55 ; อ้างอิงจาก Roger. 1962 : 81) ได้จัดการปฏิบัติ เอาไว้เป็นขั้นสุดท้ายของกระบวนการยอมรับ อันได้แก่ รับรู้ สนใจ ไตร่ตรอง ทดลองปฏิบัติและปฏิบัติอย่างสมบูรณ์ ในขณะที่เชื่อว่าเจตคติ ความเชื่อ ค่านิยม และการรับรู้ ตลอดจนตัวแปรด้านคุณลักษณะประชากรที่เลือกมาจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการปฏิบัติ

จากสาระดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การปฏิบัติ หมายถึง กิจกรรมหรือการกระทำต่างๆ ของมนุษย์ ทั้งที่สามารถสังเกตได้และสังเกตไม่ได้ เช่น ความคิด ความเชื่อ ความรู้สึก แต่สิ่งทั้งหมดเหล่านี้ เราสามารถวัดได้โดยเครื่องมือพิเศษ

การวัดการปฏิบัติ

สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์ (2526 : 59-62) กล่าวว่า การวัดการปฏิบัติเป็นการวัดพฤติกรรมทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) โดยการวัดความสามารถในการปฏิบัติงาน (Procedure) เป็นการวัดทักษะและเทคนิคในการปฏิบัติงาน วิธีการแก้ปัญหา เป็นต้น ในการวัดการปฏิบัติสามารถวัดได้ ดังนี้

1. แบบสำรวจรายการ (Checklist) เป็นแบบสำรวจรายการประกอบด้วยรายการที่แสดงขั้นตอนการปฏิบัติงานกิจกรรมต่างๆ หรือพฤติกรรมที่ผู้สังเกตบันทึก เมื่อเห็นว่ารายการนั้นๆ เกิดขึ้นหรือไม่ ซึ่งไม่ได้ช่วยในการพิจารณาคุณภาพหรือจำนวนครั้งของการกระทำที่เกิดขึ้นจึงควรนำไปใช้เฉพาะการเก็บข้อมูลของกระบวนการหรือวิธีการที่ได้แบ่งแยกการกระทำ การแสดงหรือการปฏิบัติต่างๆ ออกอย่างชัดเจน

2. มาตรการจัดอันดับคุณภาพ (Rating Scale) เป็นเครื่องมือที่ใช้ประเมินค่าของสถานการณ์หรือคุณลักษณะต่างๆ กันได้มากกว่าแบบสำรวจรายการ แบ่งได้ดังนี้

2.1 มาตรการจัดอันดับคุณภาพแบบพรรณนา (Descriptive Rating Scale) แบบนี้จะเขียนคำบรรยายบอกเป็นระดับของคุณลักษณะนั้นๆ ไว้ว่าเป็นอย่างไร ระดับคุณลักษณะมักจะเขียนเป็นจำนวนคี่ คือ 3, 5, 7 ระดับ เมื่อเลือกว่าคุณลักษณะของสิ่งนั้นตรงกับระดับใดก็บันทึกเครื่องหมายลงที่ระดับนั้น

2.2 มาตรการจัดอันดับคุณภาพแบบตัวเลข (Numerical Rating Scale) แบบนี้ใช้รหัสตัวเลขสำหรับวัดลักษณะต่างๆ ของแต่ละบุคคล รหัสจัดขึ้นแทนคำบรรยาย เช่น ให้ 1 หรือ 0 แทนสิ่งที่ไม่เกิดขึ้นเลย, 2 นานๆ จึงจะเกิด, 3 เกิดขึ้นเป็นครั้งคราว, 4 เกิดขึ้นบ่อยๆ และ 5 เกิดขึ้นเป็นประจำ มาตรการจัดอันดับ แทนตัวเลขจะมีประโยชน์เมื่อลักษณะต่างๆ หรือคุณภาพของสิ่งที่จะจัดอันดับสามารถแยกแยะขอบเขตจำนวนเป็นขั้นๆ

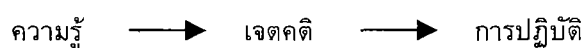
2.3 มาตรการจัดอันดับคุณภาพแบบกราฟ (Graphic Rating Scale) แบบนี้จะถามคุณลักษณะใดก็เขียนคุณลักษณะนั้นไว้ แล้วมีระดับความเข้ม ความถี่ โดยแบ่งเป็นช่วงระดับแล้วมีคำบรรยายอยู่ข้างใต้ด้วย ผู้วัดจะต้องพิจารณาว่าผู้ถูกวัดมีคุณลักษณะตรงกับช่วงระดับใดก็บันทึกสรุปในช่วงนั้น ซึ่งต่างจากมาตรการจัดอันดับคุณภาพแบบตัวเลขตรงที่ใช้ค่าต่างๆ แทนรหัสเลข

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามวัดการปฏิบัติในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราการจัดอันดับคุณภาพ (Rating Scale) แบบ 3 ระดับ คือ ปฏิบัติเป็นประจำ ปฏิบัติบางครั้งและไม่ปฏิบัติ

1.2 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติ

นิภา มนูญิจู (2528 : 68) ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ เจตคติและการปฏิบัติไว้ 4 รูปแบบ คือ

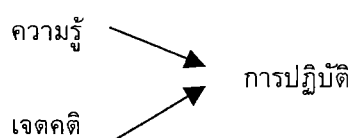
1. การปฏิบัติหรือพฤติกรรมที่แสดงออกมาจะเป็นไปตามเจตคติ และความรู้ที่บุคคลนั้นมีอยู่ โดยมีเจตคติเป็นตัวกลางระหว่างความรู้และการปฏิบัติ คือ เจตคติจะเกิดจากความรู้ที่มีอยู่และการปฏิบัติจะแสดงออกไปตามเจตคตินั้น

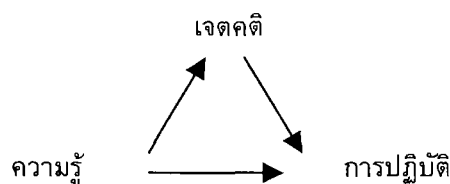
2. การปฏิบัติหรือพฤติกรรมที่เกิดจากความรู้และเจตคติที่มีความสัมพันธ์กันหรือความรู้กับเจตคติมีผลร่วมกันก่อให้เกิดการปฏิบัติหรือพฤติกรรม

3. ความรู้ และเจตคติ ทำให้เกิดการปฏิบัติได้โดยที่ความรู้และเจตคติไม่มีความเกี่ยวข้องกัน

4. ความรู้มีผลต่อการปฏิบัติทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น บุคคลมีความรู้และปฏิบัติตามความรู้นั้น หรือความรู้มีผลต่อเจตคติก่อนแล้วการปฏิบัติที่เกิดขึ้นเป็นไปตามเจตคติก่อนแล้วการปฏิบัติที่เกิดขึ้นเป็นไปตามเจตคตินั้น

ซิมบาโด (นพนัฐ จำปาเทศ. 2542 : 56 ; อ้างอิงจาก Zimbardo. 1977 : 49) ได้กล่าวโดยสรุปว่า เจตคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งของคนเราจะเป็นอย่างไรขึ้นอยู่กับความรู้ที่มีอยู่ คือ ถ้ามีความรู้ดี เจตคติต่อสิ่งนั้น ก็จะ

ดีด้วยและมีแนวโน้มส่งผลให้แสดงพฤติกรรมไปในทางที่ดีด้วยเช่นกัน ดังนั้นทั้งความรู้ เจตคติและการปฏิบัติ จึงมีความสัมพันธ์กัน

จะเห็นได้ว่า ความรู้ เจตคติและการปฏิบัติมีความสัมพันธ์กัน โดยเชื่อกันว่าเจตคติมีผลต่อการแสดงออกของพฤติกรรมของบุคคลและขณะเดียวกันความรู้พื้นฐานก็มีส่วนสนับสนุนต่อเจตคติของบุคคลนั้นด้วยเช่นกัน

1.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรู้ เจตคติและการปฏิบัติ

1.3.1 งานวิจัยในประเทศ

บุญสม ธีระพิบูลย์ และเพ็ญใจ สัตยุดม (2537 : 87-91) ได้ศึกษาถึงความรู้ เจตคติ การความตั้งใจในการปฏิบัติเกี่ยวกับโรคเอดส์ ของนักศึกษาพยาบาลและผดุงครรภ์ (ระดับต้น) กรมนามัย จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 401 คน ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาพยาบาลและผดุงครรภ์ (ระดับต้น) ร้อยละ 99.20 มีความตระหนักโดยเห็นด้วยอย่างยิ่งที่จะช่วยรณรงค์เกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรคเอดส์ ร้อยละ 55.40 ของกลุ่มตัวอย่างมีความสนใจมากเกี่ยวกับข่าวสารโรคเอดส์ ร้อยละ 97.60 เห็นด้วยและเห็นด้วยอย่างยิ่งกับการให้ความสำคัญในการให้คำปรึกษา

นพณัฐ จำปาเทศ (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความรู้ เจตคติ การปฏิบัติ ในการดำเนินงาน สุขศึกษาเกี่ยวกับเอดส์ ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ประจำสถานีอนามัย จังหวัดสมุทรปราการ จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 114 คน 38 สถานีอนามัย ผลการศึกษาพบว่า เจ้าหน้าที่สาธารณสุขมีความรู้ในการดำเนินงาน สุขศึกษาเกี่ยวกับเอดส์ในระดับปานกลาง เจ้าหน้าที่สาธารณสุขมีเจตคติที่ดีต่อการดำเนินงานสุขศึกษาเกี่ยวกับเอดส์และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขมีการปฏิบัติในการดำเนินงานสุขศึกษาเกี่ยวกับเอดส์ ในระดับพอใช้

นภาพร วัฒนะไพบูลย์สุข (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความรู้ เจตคติ การปฏิบัติเกี่ยวกับการออกกำลังกายของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชราวาสนะเวศม์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 130 คน ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุมีความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับการออกกำลังกายอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนเจตคติอยู่ในระดับดี และความรู้ เจตคติ การปฏิบัติเกี่ยวกับการออกกำลังกายของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชราวาสนะเวศม์มีความสัมพันธ์กันในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.3.2 งานวิจัยต่างประเทศ

มังเฮียร์นา และคนอื่นๆ (นพณัฐ จำปาเทศ. 2542 : 55 ; อ้างอิงจาก Mungherena and others. 1997 : S79-S85) ได้ศึกษาถึงเรื่องเจตคติและการปฏิบัติงานเกี่ยวกับเอดส์ ของบุคลากรทางการแพทย์ (แพทย์และพยาบาล) ในโรงพยาบาลกัมพาลา ประเทศอุกันดา กลุ่มตัวอย่าง 155 คน ผลการศึกษาพบว่า ร้อยละ 29, 31, 26 ตามลำดับเกือบ 1 ใน 3 ของแพทย์และพยาบาล ไม่เคยพูดคุยกับผู้ป่วยในเรื่องการป้องกันเอดส์ การแนะนำการตรวจเลือดและการให้คำปรึกษา ตามลำดับ ซึ่งแพทย์และพยาบาลเป็นบุคคลสำคัญและน่าจะมีโอกาสที่จะพูดคุยและให้คำแนะนำเรื่องการป้องกันเอดส์กับผู้ป่วยได้อย่างดี

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติ จะเห็นได้ว่า องค์ประกอบทั้ง 3 ที่ได้กล่าวมาแล้วล้วนมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ดังนั้น ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัย จึงได้ทำการศึกษาทั้ง ความรู้ เจตคติและการปฏิบัติ ของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย เพื่อต้องการที่จะศึกษาให้ครอบคลุม และได้มาซึ่งสภาพการณ์ที่เป็นจริง สามารถนำผลที่ได้ไปเป็นแนวทางในการพัฒนา ปรับปรุงคุณภาพการจัดการเรียนรู้ให้กับเด็กอย่างมีประสิทธิภาพ ต่อไป

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปการเรียนรู้

2.1 ความหมายของการปฏิรูปการเรียนรู้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 48) กล่าวว่า

การปฏิรูป หมายถึง การเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้นอย่างรวดเร็ว

การเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมก่อนข้างถาวร อันเนื่องมาจากประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเพิ่มพูนทักษะความรู้ ความเข้าใจ ค่านิยม รวมทั้งศักยภาพในการโคจรวิญ จนถึงลำดับที่เกิดการพัฒนา ความปรารถนาที่จะเรียนรู้ให้มากขึ้น

กล่าวโดยสรุปว่า การปฏิรูปการเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงแนวคิดและวิธีการจัดการเรียนรู้ให้ดีขึ้นอย่างรวดเร็ว เพื่อเป็นการพัฒนาให้ผู้เรียนได้เจริญเต็มตามศักยภาพ

ชนาธิป พรกุล (2543 : 21) ได้ให้ความหมายของการปฏิรูปการเรียนรู้ไว้ว่า การปฏิรูปการเรียนรู้ หมายถึง การปฏิรูปการเรียนการสอนที่ครูต้องจัดให้ผู้เรียนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้ศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ มีการฝึกกระบวนการคิดให้ผู้เรียนสามารถนำไปใช้แก้ปัญหาได้จริง ครูจะมีโอกาสคิดเอง ทำเอง รับผิดชอบเอง ครูได้สร้างความรู้ มีอิสระในการคิด มีความกล้าที่จะคิดริเริ่ม ความเข้มแข็งของครูจะทำให้การปฏิรูปการเรียนรู้ประสบผลสำเร็จ

ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์ (2543 : 54) กล่าวว่า การปฏิรูปการเรียนรู้เป็นการปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้เพื่อประโยชน์สูงสุดของผู้เรียน

กิริติ บุญเจือ (2544 : 18) กล่าวว่า การปฏิรูปการเรียนรู้ หมายถึง การดำเนินงานที่ให้ได้มาซึ่งความรู้ ความสามารถ ของผู้เรียน โดยต้องมีคุณค่าต่อชีวิตและสังคมมากขึ้น

พิเชษฐ กาลามเกษตร (2544 : 23) มีความเห็นว่า การปฏิรูปการเรียนรู้เป็นการกำหนดเป้าหมายและรูปแบบวิธีการเรียนรู้ใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการในปัจจุบัน อันจะได้มาซึ่งประชากรที่มีความรู้คู่คุณธรรม คือ เก่ง ดี และมีความสุข

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า การปฏิรูปการเรียนรู้ คือ การเปลี่ยนแปลงแนวคิด รูปแบบวิธีการเรียนรู้ โดยคำนึงถึงประโยชน์ของผู้เรียนสำคัญที่สุด มุ่งส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนอย่างเต็มศักยภาพของแต่ละบุคคล เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนได้มีอิสระในการคิด มีโอกาสเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนให้มีลักษณะที่เป็นคนเก่ง เป็นคนดีและเป็นบุคคลที่มีความสุข

2.2 สาเหตุของการปฏิรูปการเรียนรู้

รุ่ง แก้วแดง (2543 : 1) กล่าวว่า การจัดการศึกษาที่ดีนั้นจะต้องสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม การเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรมและเทคโนโลยี แต่การจัดการศึกษาไทยในปัจจุบันยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของบุคคล สังคมและประเทศ ยิ่งเมื่อต้องเผชิญกับกระแสความคาดหวังของสังคมที่จะให้การศึกษาไทยมีบทบาทในการเตรียมคนให้พร้อมสำหรับการแข่งขันในสังคมโลกด้วย ก็ยิ่งเห็นความล้าสมัย ความล้มเหลวและความล่าช้า ที่เป็นปัญหาของการศึกษามากขึ้น จากมุมมองและทัศนะคติของบุคคลสำคัญต่างๆ ที่เห็นพ้องต้องกันว่า การศึกษาไทยกำลังตกอยู่ในภาวะวิกฤติอย่างยิ่ง ดังนั้น จึงต้องเร่งการปฏิรูปการศึกษา และหัวใจของการปฏิรูปการศึกษา คือ การปฏิรูปการเรียนรู้

พระธรรมปิฎก (รุ่ง แก้วแดง. 2543 : 4 ; อ้างอิงจาก พระธรรมปิฎก. 2539 : 314) กล่าวว่า การศึกษาไทยกำลังประสบกับวิกฤติทางการศึกษา อยู่หลายประการ คือ

1. การศึกษาสมัยใหม่แยกนักเรียนออกจากชุมชน หรือท้องถิ่นของตนเอง
2. การศึกษาดึงคนจากชนบทเข้าเมือง
3. ปัญหาความเสมอภาคทางโอกาสในการศึกษา
4. ปัญหาปฏิสัมพันธ์ระหว่างสังคมกับการศึกษา
5. ความเสื่อมโทรมของสถาบันครู
6. ความเสื่อมโทรมทางคุณธรรมจริยธรรม
7. ไม่มีจุดมุ่งหมายการศึกษาที่ชัดเจน

ดังนั้น จึงถึงเวลาแล้วที่จะต้องดำเนินการปฏิรูปทางการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543จ : 2-3) กล่าวว่า การจัดการศึกษาไทยยังมีสภาพ ดังนี้

- คนทุกวัยตั้งแต่เกิดจนจบมหาวิทยาลัยเรียนแต่วิชา รู้แต่หนังสือถูกล้อมกรอบด้วยตารางสอนและห้องเรียน การพัฒนาคนจึงไม่เอื้อให้มีคุณสมบัติมองกว้าง คิดไกล ใฝ่สูง มุ่งทำงาน ซาญชีวิต

- วิธีการเรียนการสอนไม่เน้นกระบวนการให้ผู้เรียนได้พัฒนาในด้านการคิดวิเคราะห์ การแสดงความคิดเห็นและการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองทำให้ผู้เรียนขาดคุณลักษณะช่างสงสัยและใฝ่หาคำตอบ ยังเน้นการสอนหนังสือมากกว่าการสอนคน นอกจากนั้นยังขาดการเชื่อมโยงภูมิปัญญาท้องถิ่นกับเทคโนโลยีที่ทันสมัย

- ครูยังเป็นผู้มีอำนาจในชั้นเรียนครูยังคงยึดมั่นว่าตนเองเป็นผู้รู้มากที่สุด ถูกที่สุดและมีอำนาจมากที่สุด ในกระบวนการเรียนรู้ ผู้เรียนมีหน้าที่รับและปรับตัวให้สอดคล้องกับเนื้อหาความรู้และวิธีการของครู สถานศึกษาจึงไม่เน้นเพื่อการเรียนรู้ของผู้เรียน แต่เป็น "โรงสอน"

- กระบวนการเรียนรู้เป็นความทุกข์ อับเฉา น่าเบื่อหน่าย ครู นักเรียน ยึดหลักสูตรเป็นเกณฑ์ เนื้อหาสาระทั้งหมด การสอบและคะแนนสอบเป็นสิ่งพิพากษาความสำเร็จ ทุกคนจึงเครียด ขาดความสุขในการศึกษา

- โรงเรียนไม่สร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ เป็นอาณาเขตที่ขาดความสัมพันธ์กับชีวิตชุมชน ห่างไกลธรรมชาติและแหล่งเรียนรู้ที่ปลูกฝังบรรยากาศทางปัญญา ครอบครัวและชุมชนไม่มีโอกาสร่วมสร้างกระบวนการเรียนรู้

- กระบวนการเรียนการสอนยังเป็นพฤติกรรมจำเจและพฤติกรรมถ่ายทอดสัดส่วนการฝึกปฏิบัติ การฝึกคิดและการอบรมบ่มนิสัย ยังมีน้อยกว่าการท่องบ่นเนื้อหา ผู้เรียนเคยชินต่อการทำตาม เชื่อฟัง นิ่งนั่ง จึงขาดความคล่องในการคิดแบบวิทยาศาสตร์ ไม่ได้รับการปลูกฝังความภาคภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมของชาติ

- ตลอดเวลาอันยาวนานในระบบโรงเรียน เด็ก เยาวชนและผู้ใหญ่มีโอกาสน้อยที่จะได้รับการอบรมบ่มนิสัยให้พากเพียร สู้งานยึดมั่นความสุจริตทั้งกาย วาจา ใจ การบ่มเพาะคุณธรรมและสุนทรียภาพ ยังไม่เข้มแข็งพอ จนเกิดผลแก่ผู้เรียน

ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้

ปรัชญา เวสารัชช์ (2544 : 1) กล่าวว่า การศึกษาไทยนั้นมิคุณภาพต่ำไม่สามารถตอบสนองการเปลี่ยนแปลงแห่งกระแสโลกได้อย่างทันท่วงทีและไม่รวดเร็วเพียงพอ เมื่อเทียบกับการศึกษาของประเทศอื่นๆ ดังนั้น จึงต้องมีการปฏิรูปการศึกษา

สำนักงานการปฏิรูปการศึกษา (2544 : 1) กล่าวว่า ในสถานการณ์ที่โลกเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว แต่ระบบการศึกษาไทยไม่สามารถปรับตัวได้ทัน โครงสร้าง วิธีคิด กระบวนการ ตลอดจนคุณภาพการจัดการศึกษาที่มีอยู่ในปัจจุบันไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ ไม่คุ้มค่า ไม่ช่วยแก้ปัญหาสังคม ไม่สร้างความฝันที่จะเห็นสังคมไทยมีประชากรที่มีคุณภาพ สามารถแข่งขันกับโลกได้ให้เป็นจริง ดังนั้น จึงต้องมีการปฏิรูปการเรียนรู้

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า การจัดการศึกษาของไทยที่เป็นอยู่ในปัจจุบันไม่สามารถพัฒนาให้ประชากรในประเทศ มีคุณภาพ ศักยภาพ ไม่สามารถเผชิญกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไปของโลกได้ดีเท่าที่ควร หากเมื่อเทียบกับการจัดการศึกษาของนานาประเทศ ประเทศไทยยังมีระดับคุณภาพในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับต่ำ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการจัดการดำเนินการปฏิรูปการศึกษาและหัวใจในการดำเนินการปฏิรูปการศึกษา ก็คือ การปฏิรูปการเรียนรู้

2.3 จุดมุ่งหมายของการปฏิรูปการเรียนรู้

สำนักงานโครงการพิเศษ (2541 : 2) กล่าวว่า การปฏิรูปการเรียนรู้ มีเป้าหมายที่มุ่งหวังให้ผู้เรียน เป็นคนดี เป็นคนเก่ง มีสุขภาพอนามัยสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ ทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 6) กล่าวว่า ในการปฏิรูปการเรียนรู้ มีเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาเด็กให้มีคุณลักษณะสำคัญ คือ มีความสุข มีทักษะชีวิตและได้รับการพัฒนาความสามารถเด่นที่มีอยู่เต็มศักยภาพ ตลอดจนมีความเชื่อมั่นในตนเอง และเกิดความคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543ค : 13) กล่าวว่า จุดหมายสำคัญของการปฏิรูปการเรียนรู้ คือ การพัฒนาคุณภาพของคนไทยเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศทุกฝ่ายต้องส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต ผู้เรียนมีโอกาสดำเนินการ ทำ ทบทวน พิสูจน์ผล ประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง พึ่งพาตนเองได้ เนื่องจากใฝ่หาความรู้ได้เองและใช้ประโยชน์ทางสร้างสรรค์เพื่อประโยชน์ของส่วนรวม

สำนักงานการปฏิรูปการศึกษา (2544 : 1) กล่าวว่า ในการปฏิรูปการเรียนรู้ เพื่อให้เด็ก เยาวชนและคนไทยในอนาคต เป็นคนดี มีคุณธรรม เป็นคนเก่ง คิดดี ทำงานได้ดี มีคุณภาพ มีความเป็นไทย สามารถปรับตัวได้เหมาะสมกับสถานการณ์โลกและสังคมที่เปลี่ยนไป

สมศักดิ์ สันธะเวช (2544 : 8) กล่าวว่า เป้าหมายของการปฏิรูปการเรียนรู้ คือ เพื่อให้ผู้เรียนมีความสำเร็จทั้งการศึกษาและการดำรงชีวิต มีความสุขในชีวิตและมีคุณภาพชีวิตที่ดี

ประพัฒน์พงศ์ เสนาฤทธิ์ (2544 : 6) กล่าวว่า เราคาดหวังว่า การปฏิรูปการเรียนรู้ จะทำให้ประชาชนคนไทยได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ ความสามารถเพียงพอ ที่จะประกอบอาชีพและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมในอนาคตได้ การศึกษาในระบบใหม่จะต้องมีคุณภาพ มีมาตรฐานในระดับสากล สามารถแข่งขันกับนานาประเทศได้

นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543จ : 4-6) ได้สรุปถึงความจำเป็นที่ต้องปฏิรูปการเรียนรู้ว่า ประชาคมการศึกษา นักคิด นักการศึกษา สถาบันทางสังคม ศาสนา วัฒนธรรมและผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทั้งหลายต่างเห็นพ้องต้องกันว่า ถึงเวลาต้องปฏิรูปวัฒนธรรมการเรียนรู้ของคนไทยทั้งชาติ ด้วยเหตุผลและความจำเป็นดังนี้

1. ปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของคนไทย

การปฏิรูปวัฒนธรรมการเรียนรู้ใหม่จะช่วยพัฒนาคนไทยให้เป็นที่มีความรู้คู่คุณธรรม ตระหนักในคุณค่าของตนเอง ผู้อื่นและสรรพสิ่งทั้งหลาย รู้จักควบคุมตนเองให้อยู่ในครรลองแห่งความดีงาม รับผิดชอบ

ต่อหน้าที่ของตนเอง เป็นคนมีเหตุผล ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เคารพกฎกติกาของสังคม มีความขยัน ซื่อสัตย์และเสียสละเพื่อส่วนรวม มีความสามารถในการใช้ศักยภาพของสมองทั้งซีกซ้าย-ขวา อย่างสัดส่วน สมดุลกัน คือ ความสามารถในการใช้ภาษาสื่อสาร การคิดคำนวณ การคิดวิเคราะห์แบบวิทยาศาสตร์ คิดเป็นระบบ สามารถใช้สติปัญญาอย่างเฉลียวฉลาดลึกซึ้งเพื่อการเรียนรู้ให้บรรลุความจริง ความดี ความงามของสรรพสิ่ง เป็นคนที่มีสุขภาพกาย-ใจดี มีภาวะทางอารมณ์ บุคลิกภาพร่าเริงแจ่มใส จิตใจ อ่อนโยนและเกื้อกูล มนุษย์สัมพันธ์ดี เผชิญและเผชิญปัญหาได้ ดำรงชีวิตอย่างอิสระและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ อย่างมีความสุข

2. ปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อเพิ่มพูนความเข้มแข็งของสังคมไทย

เมื่อสมาชิกของสังคมได้รับการพัฒนาความตระหนักและจิตสำนึกร่วมกัน ในการเผชิญสถานการณ์ และแก้ปัญหาของส่วนรวม คนทุกชุมชนย่อมพร้อมที่จะมีส่วนร่วมถักทอความคิด ร่วมจิตกันทำงานอย่างไม่ เห็นแก่ตัว ลดความขัดแย้ง ทุกคนรับผิดชอบนำพาสังคมให้ก้าวหน้าด้วยต่างก็รู้คุณค่าของตนเอง ประเทศ ไทยจะไม่ประสบความสำเร็จในการปฏิรูปการเมือง การปฏิรูประบบราชการ การปฏิรูประบบเศรษฐกิจ และการปฏิรูปอื่นใด ถ้าไม่ปฏิรูปการศึกษาตรงหัวใจ คือ การปฏิรูปการเรียนรู้

3. ปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมการเรียนรู้ยุคโลกาภิวัตน์

การจัดกระบวนการเรียนรู้ต้องให้สอดคล้องกับโลกาภิวัตน์ อันเป็นยุคอิเล็กทรอนิกส์และใยแก้ว นำแสง ที่วิทยาการเจริญรุดหน้า ความรู้และสรรพวิทยาการเดินทางไปถึงที่ต่างๆ ด้วยความรวดเร็ว ข้อมูล และสาระความรู้ต่างๆเกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ผู้เรียนทุกวัยจึงต้องมีโอกาสเรียนรู้จากแหล่ง ความรู้ที่มีอยู่รอบตัว ทั้งจากครูคน ครูเครื่องและครูธรรมชาติสิ่งแวดล้อม

ผู้เรียนในยุคโลกาภิวัตน์จะต้องมีความสามารถในการใช้ภาษาได้มากกว่า 1 ภาษา คือ ต้องรู้และ ใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้องคล่องแคล่วและใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อสื่อสารกับสากลได้ด้วย ต้องมีความ คล่องแคล่วในการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นประตูที่จะเปิดออกไปสู่โลก กว้าง เพื่อเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่างๆและรู้จักสังเคราะห์ข้อมูลข่าวสารนั้นมาใช้ให้เกิดประโยชน์กับชีวิตของ ตน ครอบครัว สังคมและประเทศชาติ

4. ปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ครู ผู้ปกครองและสังคมไทย

การปฏิรูปการเรียนรู้จะเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 เป็นการเปิดแนวทางใหม่ๆ ให้แก่ครู พ่อแม่ ชุมชนมีอิสระใน การอบรมเลี้ยงดู ให้การศึกษาจัดหลักสูตรและการบริหารจัดการให้เกิดวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่กลมกลืนกับ ท้องถิ่น การลดทอนกรอบกฎระเบียบ คำสั่งของส่วนกลางลง เพื่อให้เกิดความหลากหลายในการปฏิบัติ เช่น การจัดชั้นเรียนและตารางเรียนที่ยืดหยุ่นและเอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ การลดภาระงานที่ไม่เกี่ยวข้องเพื่อให้ ครูมีเวลาสำหรับค้นคิดเพื่อวางแผนเตรียมการจัดกระบวนการเรียนรู้ การสร้างบทเรียน การออกแบบแผน การเรียนที่ครอบครัว ชุมชน สถานศึกษาได้ร่วมกันคิด เกื้อหนุนกันและกัน เป็นต้น

5. ปฏิรูปการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับกฎหมาย

การปฏิรูปการเรียนรู้ถือเป็นหัวใจของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จึงเป็นภารกิจ ที่มีกฎหมายรองรับ ครู อาจารย์และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องถือปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จตามเจตนารมณ์ของ กฎหมาย ไม่เช่นนั้นนโยบายหรือแผนงานที่ใครจะทำได้ไม่ทำก็ได้ หรือเปลี่ยนได้ตามใจชอบของบุคคลใดบุคคล หนึ่ง เหมือนอดีตที่ผ่านมา ด้วยความจำเป็นดังกล่าวข้างต้น ครู และผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียน การสอน ต้องทบทวนบทบาทของตนเอง ว่า การจัดการเรียนการสอนที่ตนกำลังดำเนินการอยู่มีคุณภาพ

ถูกต้อง เหมาะสม สอดคล้องกับสภาพสังคมไทยและสังคมโลกในปัจจุบันมากนักน้อยเพียงไร ภายหลังการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 อันเป็นกฎหมายแม่บทของการจัดการศึกษาที่มุ่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทุกด้านทุกมิติถึงเวลาแล้วที่เราทุกคนจะร่วมใจพร้อมกันปฏิรูปวัฒนธรรมการเรียนรู้ด้วยจิตที่อาสาและด้วยใจรักในวิชาชีพ ทั้งนี้เพื่อเกิดผลทางการเรียนการสอนที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า เป้าหมายของการปฏิรูปการเรียนรู้นั้น เพื่อเป็นการพัฒนา ส่งเสริม คุณภาพ ศักยภาพของผู้เรียนให้เป็นบุคคลที่เก่ง ดี และมีความสุข สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมท่ามกลาง กระแสความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ได้อย่างดีและมีความสุข อันจะนำมาซึ่งการพัฒนาประเทศชาติให้มีความเจริญก้าวหน้าทัดเทียมนานาประเทศได้

2.4 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติกับการปฏิรูปการเรียนรู้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 มาตรา 81 ได้มีบทบัญญัติว่าด้วย การที่รัฐ จะต้องจัดทำกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ เพื่อเป็นหลักในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และเป็นเข็มทิศ ชี้นำในการพัฒนาสังคมไทยได้อย่างยั่งยืน สาระสำคัญแห่งกฎหมายจะต้องบ่งชี้ถึงความเปลี่ยนแปลงที่จะ เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนของชาติ หลักการแนวทาง ตลอดจนสรรพกำลังทั้งมวล ในการพัฒนาคนรุ่นใหม่ ให้มีความรู้ ความสามารถ เป็นคนเก่งและเป็นคนดีที่พร้อมจะใช้ชีวิตอย่างมีความสุขภายใต้วิถีชีวิตไทย และ สามารถแข่งขันกับคนอื่นได้ในสังคมโลก ก้าวทันนานาอารยประเทศในศตวรรษใหม่ มีกลไกสร้างคนที่มี ประสิทธิภาพนำไปสู่การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริง พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งจะเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และสังคม พร้อมจะเป็นพลังสำคัญในการ ขับเคลื่อน ทุกองค์การศึกษาเพื่อนำประเทศชาติไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองในอนาคต ตามบทบัญญัติที่ เกี่ยวข้องในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 พอสังเขป ดังนี้

มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อการพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ อย่างมีความสุข

มาตรา 7 ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้อง เกี่ยวกับการเมืองการปกครองใน ระบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ ความ เคารพกฎหมาย ความเสมอภาคและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษา ผลประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญา ท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความ สามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง อย่างต่อเนื่อง

มาตรา 8 การจัดการศึกษาให้ยึดหลัก ดังนี้

1. เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน
2. ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
3. การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเอง ได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

มาตรา 23 การจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญ ทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่องต่อไปนี้

1. ความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเองและความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม
2. ความรู้และทักษะ ด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี
3. ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทยและการประยุกต์ใช้

ภูมิปัญญา

4. ความรู้และทักษะ ด้านคณิตศาสตร์และด้านภาษา เน้นการใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้อง
5. ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

มาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการดังต่อไปนี้

1. จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรม ให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
2. ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา
3. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง
4. จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา
5. ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอน สามารถจัดบรรยากาศสภาวะแวดล้อมสื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ
6. จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือระหว่างบิดา มารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อการพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

มาตรา 25 รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ

มาตรา 26 ให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียน โดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียนการร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอน ตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษาให้สถานศึกษาใช้วิธีการที่หลากหลายในการจัดสรรโอกาสการเข้าศึกษาต่อ

มาตรา 27-28 เนื้อหาสาระหลักสูตรมีลักษณะตามความเหมาะสมในแต่ละท้องถิ่นมุ่งพัฒนาคนให้มีความสมดุล ความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีและมีความรับผิดชอบต่อสังคม

มาตรา 29 เปิดโอกาสให้บุคคล ครอบครัวและสถาบันสังคมอื่นๆ ร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เด็ก

มาตรา 30 ส่งเสริมให้สถานศึกษามีวิจัยและพัฒนากระบวนการเรียนการสอน ที่มีประสิทธิภาพ พัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน

2.5 การปฏิรูปการเรียนรู้ตามสาระในหมวด 4 แนวการจัดการศึกษาตาม พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

ตามสาระในหมวดที่ 4 แนวการจัดการศึกษาของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้ กำหนดแนวทางในการจัดการศึกษาไว้ตั้งแต่ มาตรา 22 ถึง มาตรา 30 ซึ่งสาระสำคัญสามารถจัดเป็น หมวดหมู่ได้ คือ

1. เนื้อหาสาระของการเรียนรู้
2. กระบวนการเรียนรู้
3. การประเมินผลการเรียนรู้
4. การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้
1. เนื้อหาสาระของการเรียนรู้

มุ่งปลูกฝังและส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้กับผู้เรียน โดยเน้นความรู้ คุณธรรม ค่านิยมที่ ดีงามและบูรณาการความรู้ในเรื่องต่างๆ อย่างสมดุล โดยให้ผู้เรียนมีความรู้และประสบการณ์ในเรื่องต่างๆ ดังนี้

1.1 ความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเองและความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติและสังคมโลก รวมถึงความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทยและระบบการเมือง การ ปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

1.2 ความรู้และทักษะทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งความรู้ความเข้าใจและ ประสบการณ์ เรื่องการจัดการ การบำรุงรักษา การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่าง สมดุลยั่งยืน

1.3 ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทยและการรู้จักประยุกต์ใช้ ภูมิปัญญา

1.4 ความรู้และทักษะทางด้านคณิตศาสตร์และด้านภาษา เน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง

1.5 ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

2. กระบวนการเรียนรู้

แนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้กำหนดกระบวนการ จัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

2.1 จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึง ถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

2.2 ให้มีการฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

2.3 จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

2.4 จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้ง ปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

2.5 ส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการเรียน การเรียนรู้

2.6 ผู้เรียนและผู้สอนเรียนรู้ไปพร้อมกัน จากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ

2.7 การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

3. การประเมินผลการเรียน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ได้ระบุถึงวิธีการประเมินผลการจัดกระบวนการเรียนรู้ไว้ว่า ให้สถานศึกษาจัดการประเมินผลผู้เรียน โดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกต พฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอน ตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา นอกจากนั้นการประเมินผลผู้เรียนยังต้องเกี่ยวข้องกับหลักการสำคัญ คือ

3.1 ใช้วิธีการหลากหลายในการประเมินผู้เรียน

3.2 ใช้วิธีการหลากหลายในการจัดสรรโอกาสเข้าศึกษาต่อ

3.3 ในการวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียน

3.4 มุ่งการประกันคุณภาพ โดยสถานศึกษาทำการประเมินผลภายในทุกปีและรายงานผลการประเมินต่อต้นสังกัดและสาธารณชน

3.5 สถานศึกษาได้รับการประเมินภายนอกอย่างน้อย 1 ครั้ง ทุก 5 ปี

4. การส่งเสริมการจัดกระบวนการเรียน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดบทบาทในการส่งเสริมการเรียนรู้ของรัฐและสถานศึกษาต่าง ๆ ดังนี้

4.1 รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การกีฬาและนันทนาการ แหล่งข้อมูลและแหล่งการเรียนรู้ อย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ

4.2 ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองดีของชาติ การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ

4.3 ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตร ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ

4.4 หลักสูตรการศึกษาระดับต่าง ๆ ต้องมีลักษณะหลากหลายเหมาะสมกับแต่ละระดับ โดยมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคล สาระของหลักสูตร ทั้งที่เป็นวิชาการ วิชาชีพ ต้องมุ่งพัฒนาคนให้มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงามและความรับผิดชอบต่อสังคม

4.5 ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร รู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการเปลี่ยนแปลงประสบการณ์การพัฒนา ระหว่างชุมชน

4.6 ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา

จากสาระบัญญัติของหมวด 4 แนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 สามารถสรุปเป็นประเด็นเพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่สำคัญได้ 10 ประเด็น คือ

ประเด็นที่ 1 การเรียนรู้โดยการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

หมายถึง การเรียนรู้ที่เป็นกระบวนการสร้างประสบการณ์และสิ่งต่างๆ ให้มีความหมายต่อตนเอง จากการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม โดยใช้กระบวนการคิดและการแสวงหาความรู้ควบคู่กับการปฏิบัติจริง ให้ผู้เรียนได้ค้นพบข้อความรู้และประสบการณ์ด้วยตนเอง ครูเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวก จัดโอกาส จัดบรรยากาศ สิ่งแวดล้อมและแหล่งวิทยาการให้เอื้อต่อการสร้างแรงจูงใจให้เกิดการเรียนรู้

ขอบเขตเนื้อหาของการเรียนรู้โดยการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง คือ การฝึกทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์ การสร้างแรงจูงใจให้เกิดการเรียนรู้

ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ได้มีผู้นำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาทดลองใช้ในประเทศไทย เช่น มูลนิธิศึกษาพัฒนา ได้นำเทคโนโลยีจาก Massachusetts Institute of Technology (MIT) ที่เรียกว่าทฤษฎี Constructionism ที่พัฒนาโดย Professor Seymour Papert ซึ่งพัฒนาจากทฤษฎีการเรียนรู้ (Theory of Knowledge) ของ Jean Piaget ซึ่งทฤษฎี Constructionism นี้มีความเชื่อพื้นฐานว่า การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดีเมื่อเด็กมีส่วนร่วมในการสร้างผลผลิตที่มีความหมายกับเด็ก เช่น การแต่งเรื่อง การประดิษฐ์ของเล่น เป็นต้น ซึ่งการสร้างสรรดังกล่าวจะทำให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการคิด มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ได้เรียนรู้ในสิ่งที่ตนเองสนใจ ถนัด ประสบการณ์และความรู้ที่ผู้เรียนได้รับจะมีความหมายต่อตนเองและเป็นความรู้ที่ติดแน่นยั่งยืนตลอดไป การที่ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงสิ่งที่ลงมือทำได้มากเท่าใด ผู้เรียนก็จะสามารถเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้ที่มีอยู่เดิม ซึ่งเป็นสิ่งที่ Piaget เรียกว่า การดูดซึมความรู้ (Assimilation of Knowledge) ดังนั้น การเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถสร้างหรือเข้าถึงองค์ความรู้ด้วยตนเอง จึงเป็นการเรียนรู้ที่ลึกซึ้ง มีความหมายและยั่งยืน

กลยุทธ์หรือเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ โดยผู้เรียนสามารถสร้างหรือเข้าถึงองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง เช่น การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participation Learning) การฝึกทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์ เป็นต้น

ประเด็นที่ 2 การเรียนรู้เรื่องของตนเอง ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

สาระของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา ได้กล่าวถึงความสำคัญของการจัดกระบวนการเรียนรู้เรื่องของตนเอง ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ไว้ในมาตรา 23(1) และ (2) คือ การจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่องความรู้เกี่ยวกับตนเองและความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติและสังคมโลก รวมทั้งความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์เรื่องการจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน

ดังนั้น การจัดกระบวนการเรียนรู้เรื่องของตนเอง ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจึงหมายถึง การเรียนรู้เพื่อเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างร่างกายและจิตใจของตนเอง การเรียนรู้และตระหนักในตนเอง สามารถปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมให้สอดคล้องกับค่านิยมที่พึงงาม ยึดมั่นในคุณธรรมจริยธรรม มีความเพียรพยายามในการทำความดีอย่างไม่ย่อท้อ การเสริมสร้างลักษณะนิสัยและสุนทรียภาพความดีงามในตนเอง

การเรียนรู้เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างสอดคล้องเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม การตระหนักถึงคุณค่าและพัฒนาคุณภาพธรรมชาติสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

ขอบเขตเนื้อหา ได้แก่ การเรียนรู้เรื่องตนเองทั้งด้านร่างกายและจิตใจ การเรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและเรื่องศิลปวัฒนธรรม

การเรียนรู้เพื่อให้รู้จักตนเองและธรรมชาติแวดล้อมตนมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งเพราะว่า โลกภายในตัวเรา เป็นเรื่องที่ควรรู้มากที่สุด คนที่รู้เรื่องตัวเองดีได้ชื่อว่า มีวิชา ส่วนคนที่ไม่รู้เรื่องเกี่ยวกับตัวเองได้ชื่อว่าอวิชา ปัญญา คือ ความรู้สึกและรอบรู้ ที่ว่ารู้สึก คือ “รู้เรื่องตัวเองด้วยการมองด้านใน ส่วนที่ว่ารอบรู้ คือ รู้โลกภายนอกรอบตัวเรา การศึกษาจึงต้องสอนให้คนรู้จักตน คือ อ่านตนเอง ออกกตได้ ใช้ตนเป็นเหินตนชัด” (พระประยูร ธมจิตโต. 2540 : 39)

นอกจากการเรียนรู้เรื่องของตนเองแล้ว ผู้เรียนยังต้องเรียนรู้สาระต่างๆ ที่เป็นเรื่องของธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ทั้งที่อยู่รอบตัวและในชุมชนท้องถิ่นของผู้เรียนเองและเชื่อมโยงออกไปสู่โลกกว้าง เพื่อให้ผู้เรียนสามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข

ประเด็นที่ 3 การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาทักษะการดำรงชีวิต

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้กล่าวถึงการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาทักษะการดำรงชีวิต ในหมวด 4 มาตรา 23 (5) คือ การจัดการศึกษาต้องบูรณาการเรื่องและทักษะการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข ซึ่งการเรียนรู้ทักษะการดำรงชีวิตนั้น หมายถึง การเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนมีทักษะชีวิตที่สำคัญและจำเป็น คือ ทักษะการคิดวิเคราะห์วิจารณ์ (Critical Thinking) การคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) การมีความตระหนักรู้ในตน (Self Awareness) ความเห็นใจผู้อื่น (Empathy) ความภูมิใจในตนเอง (Self Esteem) ความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility) การสร้างสัมพันธภาพและการสื่อสาร (Inter Personal Communication) การรู้จักตัดสินใจและแก้ปัญหา (Decision Making and Problem Solving) การจัดการกับอารมณ์และความเครียด (Coping with and Stress)

พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต. 2537 : 36) ได้จำแนกคุณภาพชีวิตออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับพื้นฐาน คือ การมีสุขภาพพลานามัยดี พึ่งตนเองได้ทางด้านเศรษฐกิจ มีอาหารที่มีคุณค่า มีที่อยู่อาศัย และทำงานเหมาะสม ครอบครัวอบอุ่น ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ระดับพัฒนาการ คือ มีการศึกษา รู้และเข้าใจเหตุการณ์ มีวิจรรย์ญาณ รู้จักคิด รู้จักแก้ปัญหา มีจิตใจที่เต็มไปด้วยคุณธรรม จริยธรรม มีสุขภาพจิตดี มีความมั่นคงทางจิตใจ ผ่องใสเป็นสุข ระดับเอื้อโอกาส คือ มีความปลอดภัยทั้งกาย-ใจ อยู่ในสังคมที่มีสวัสดิการและบริการดี ได้ทำงานตามความถนัด มีโอกาสในการศึกษาเล่าเรียนและเข้าถึงวิทยาการต่างๆ การมีส่วนร่วมทางการเมือง การอยู่ในสังคมที่มีระเบียบและขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมและมีกฎหมายที่เป็นธรรม มีธรรมชาติแวดล้อมที่เกื้อกูล รื่นรมย์ สวยงาม

ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) ได้กำหนดวิสัยทัศน์เกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตไว้ว่า การศึกษาไทยที่พึงประสงค์จะต้องพัฒนาคนไทยให้มีความรู้ ความสามารถและทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในยุคโลกาภิวัตน์ เช่น มีความรู้ภาษาต่างประเทศเป็นอย่างดี ใช้คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีใหม่ๆ ได้ มีความสามารถเชิงจัดการ เห็นความสำคัญและประโยชน์ของวิทยาการสมัยใหม่ควบคู่กับภูมิปัญญาไทย ตลอดจนรู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลง เป็นผู้รอบรู้ในความสัมพันธ์เชื่อมโยง ในขณะที่สามารถเพิ่มพูนทักษะความสามารถเฉพาะทางกับการเพิ่มพูนสุนทรียภาพ

ขอบเขตเนื้อหาประกอบด้วยทักษะชีวิตที่สำคัญและจำเป็นขั้นต้น รวมทั้งการเรียนรู้ เรื่อง
เพศศึกษา การเลือกบริโภคสื่อ ยาเสพติดศึกษา ทักษะการเป็นผู้นำ ผู้ตาม การเรียนรู้เรื่องความแตกต่าง
ระหว่างเพศ การแก้ไขความขัดแย้งและความรุนแรงในครอบครัวและสังคม

กลยุทธ์และเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้เรื่องทักษะชีวิต เช่น การเรียนรู้แบบ
มีส่วนร่วม การบูรณาการ การฝึกปฏิบัติจริง การสาธิต การปฏิบัติตามหลักศาสนา การทดลอง เป็นต้น
**ประเด็นที่ 4 การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนากระบวนการคิด การแก้ปัญหา โดยเน้นประสบการณ์
และการฝึกปฏิบัติ**

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้กล่าวถึงความสำคัญของการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนา
กระบวนการคิด การแก้ปัญหา โดยเน้นประสบการณ์และการฝึกปฏิบัติไว้ในมาตรา 24 (2) และ (3) คือ การ
จัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการดังนี้ ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การ
จัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา และจัดกิจกรรมให้
ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็นทำเป็น แก้ปัญหาเป็น รักการอ่านและเกิด
การใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนากระบวนการคิด การแก้ปัญหา โดยเน้นประสบการณ์และฝึก
ปฏิบัติ จึงหมายถึงการใช้ทักษะการคิดเพื่อค้นหาคำตอบในสถานการณ์ต่าง ๆ โดยอาศัยประสบการณ์และการ
ฝึกปฏิบัติจริง เพื่อให้สามารถเผชิญและเผชิญกับปัญหาและจัดการกับภาวะต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมเป็น
ประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม

ศาสตราจารย์ ดร.ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2537 : 38) ได้กล่าวถึงการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้
ผู้เรียนได้พัฒนากระบวนการคิดไว้ว่า ต้องเข้าใจการทำงานของสมองและโยงความสัมพันธ์ระหว่างสติ สมาธิ
ปัญญา กับความสนุกได้ ผู้เรียนจะรู้จักผสมผสาน PLAY and LEARN ได้ เมื่อใดที่มีสติและสนุก หรือสนุก
อย่างมีสติและสมาธิวิถีก็จะคิดอย่างสร้างสรรค์ได้ ผู้สอนไม่จำเป็นต้องสอนให้คนรู้จักคิด แต่สามารถเปิด
โอกาสสร้างสภาวะการณเอื้ออำนวยให้เกิด การเพลินได้ การเพลินก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่จะคิดอย่างที่เราเรียกว่า
“รู้จักคิด” การคิดย่อมเกิดจากการมีสติและความสนุก การคิดคือการเพลินอย่างมีเป้าหมายไม่ฟุ้งซ่าน การคิดคือ
การแสวงหาอย่างมีเป้าหมายโดยอาศัยประสบการณ์ (ชัยอนันต์ สมุทวณิช. 2537 : 58)

การจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกกระบวนการคิด ยังอาศัยหลักของพุทธศาสนาได้
เช่น หลักโยนิโสมนสิการ คือ ฝึกให้ผู้เรียนรู้จักคิด 10 วิธี คือ การสืบสาวเหตุปัจจัย การคิดแยกแยะส่วน
ประกอบ การคิดโดยรู้เท่าทัน การคิดเพื่อแก้ปัญหา การคิดตามหลักการและความมุ่งหมาย การคิดแบบแยก
คุณ-โทษ และการหาทางออก การคิดแบบคุณค่าแท้และเทียม การคิดแบบปลูกเร้าคุณธรรม การคิดแบบ
เป็นอยู่ในปัจจุบันและการคิดแบบวิภาษวาท คือ การแยกแยะให้เห็นสภาวะความเป็นจริง

ดังนั้นการจัดกระบวนการเรียนรู้ จึงควรเน้นให้ผู้เรียนรู้จักคิด เพื่อค้นหาความรู้ต่าง ๆ ได้ด้วย
ตนเอง การจัดการศึกษาที่ดีควรเป็นการศึกษาที่กระตุ้นให้ผู้เรียนช่างสังเกต รู้จักตั้งคำถามกับสิ่งต่าง ๆ
รอบตัว ไม่ใช่เป็นเพียงแต่ฝ่ายรับอย่างเดียว เพราะในโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและมีความสลับ
ซับซ้อน เช่นนี้ การที่ผู้เรียนรู้จักคิด รู้จักตั้งคำถาม รู้จักสังเกตและใช้เหตุผลกับสิ่งต่าง ๆ รอบตัว จะเป็นปัจจัย
สำคัญที่ทำให้เขารู้ทันการเปลี่ยนแปลงได้อย่างชาญฉลาดทุกเมื่อ

นอกจากนั้นการจัดกระบวนการเรียนรู้ ยังต้องเน้นให้ผู้เรียนรู้จักแก้ปัญหาจากประสบการณ์และ
ฝึกปฏิบัติ การจัดการศึกษาต้องสัมพันธ์สอดคล้องกับการดำเนินชีวิต ผู้เรียนควรมีโอกาสได้เรียนรู้วิถีทาง
ของชีวิตที่สัมพันธ์กับวิธีการศึกษา การเผชิญกับปัญหา ความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจ

การผจญ ผู้เรียนควรเรียนรู้วิธีการต่อสู้แก้ไขปัญหาด้วยความพร้อมทุกด้าน มีวิธีที่ผจญสถานการณ์ที่ถูกทำนองคลองธรรมและมีหลักการ การผสมผสาน ให้การดำรงชีวิตในสังคมมีความหลากหลาย ผสมผสานให้เกิดความสัมพันธ์ที่กลมกลืนกันสนิทได้สัดส่วนพอเหมาะ มีเหตุผลและนำไปสู่การพัฒนา การเผด็จ คือ การเรียนรู้ ผึกฝน จนสามารถเอาชนะปัญหาต่างๆ และไม่ก่อให้เกิดปัญหาอื่นๆ ตามมา

ประเด็นที่ 5 การเรียนรู้โดยการผสมผสานความรู้ คุณธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ หมายถึง การเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ในศาสตร์สาขาต่างๆ ควบคู่กับการพัฒนาตนเองทางด้านจิตใจ บุคลิกภาพและลักษณะนิสัย ซึ่งเกี่ยวข้องกับขอบเขตเนื้อหาต่างๆ เช่น วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ สังคมศาสตร์ ภาษาศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ตลอดจนความรู้เกี่ยวกับมารยาท วิธีการปฏิบัติตนทางกาย วาจา ใจ ความมีสติสัมปชัญญะ การมีคุณธรรมสำคัญ ความรักในเพื่อนมนุษย์ ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการพัฒนาจิตใจ บุคลิกภาพ ลักษณะนิสัย

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กล่าวถึงการเรียนรู้ไว้ในมาตราที่ 24 (4) คือ การจัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

คุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ที่เป็นพื้นฐานของคนไทย

โลกแห่งอนาคตจะเป็นโลกของการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วในทุกวงการอาชีพและเป็นโลกที่คนเครียดขึ้นด้วยสภาพการแข่งขันที่ไม่สิ้นสุด ผู้เรียนต้องเรียนรู้ที่จะปรับตัวกับโลกยุคใหม่ที่ต้องอาศัยความขยัน อดทน อดทน และความซื่อสัตย์ เป็นคุณลักษณะพื้นฐานอันพึงประสงค์ นอกจากนั้น โลกในอนาคตจะเป็นโลกแห่งการผสมผสานทางวัฒนธรรมต่างชาติ ต่างภาษา เด็กต้องเรียนรู้ที่จะรักเพื่อนมนุษย์ไม่ว่าเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ใด เห็นคุณค่าและประโยชน์จากการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม และในวาระเดียวกันก็มี “ภูมิทัศน์ทางวัฒนธรรม” บนฐานแห่งความรักในความเป็นไทยที่จะช่วยให้เขารู้จักไตร่ตรองไม่ไขว่ไขว่ไปกับกระแสวัตถุนิยมและวัฒนธรรมไร้สัญชาติ รู้จักปรับวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ตามกระแสโลก โดยยังคงรักษาไว้ซึ่งคุณค่าแห่งมรดกทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของสังคมไทย การจัดการเรียนการสอน จึงต้องให้ความสำคัญกับเรื่องคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่จะสอดแทรกผสมผสานไปกับความรู้ในศาสตร์สาขาต่างๆ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่เหมาะสม สอดคล้องในการพัฒนาสังคมไทยยุคโลกาภิวัตน์ คือ การสร้างความสมดุลระหว่างความมั่งคั่งทางวัตถุ ความเจริญงอกงามทางจิตใจ และความอาทรต่อธรรมชาติสิ่งแวดล้อม

อ่ำไพ สุจริตกุล (2540 : 132) ได้กล่าวถึงคุณธรรมและจริยธรรมพื้นฐานที่สำคัญของคนไทยยุคโลกาภิวัตน์ไว้ในทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านการฝึกฝนกาย วาจา ใจ ไว้ดังนี้

1. การมีมารยาทและวิถีแห่งการปฏิบัติตนทางกาย วาจา ใจ ขั้นพื้นฐาน
2. ความมีสติสัมปชัญญะ เพื่อการครองตนไม่ถลำไปสู่ความชั่ว
3. ความมีคุณธรรมสำคัญ เช่น ความมีวินัย ความกล้าหาญ ความกตัญญู ความเมตตา กรุณา อดทน ความเสียสละ ความอ่อนน้อมถ่อมตน เป็นต้น
4. ความรักในเพื่อนมนุษย์
5. ความรักในธรรมชาติ

ประเด็นที่ 6 การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาประชาธิปไตย

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ในมาตรา 23 (1) ได้กล่าวถึงสาระการเรียนรู้ที่จะต้องจัดให้ผู้เรียนไว้ว่า ให้ผู้เรียนมีความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเองและความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติและสังคมโลก รวมถึงความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของสังคมไทยและระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ดังนั้นความหมายของการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาประชาธิปไตยจึง หมายถึง การเรียนรู้ในเรื่องสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค การปฏิบัติตามหน้าที่ของตน การเคารพในสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น โดยคำนึงถึงความคิดเห็นและผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก ซึ่งควรมีขอบเขตเนื้อหาที่สำคัญคือความรู้ ความเข้าใจ ความศรัทธาในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ความรักและความหวงแหนสิทธิเสรีภาพของตน การเคารพในสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น ความเป็นพลเมืองดีและการรู้จักรักษาประโยชน์ส่วนรวม

โรงเรียนหรือสถานศึกษาจะต้องถือเป็นหน้าที่สำคัญในการปลูกฝังความรู้ ความเข้าใจและสำนึกทางการเมือง ตลอดจนการดำเนินตามวิถีทางประชาธิปไตย โดยให้ความสำคัญกับการปลูกฝังความเชื่อ ค่านิยม ทศนคติ ที่จะส่งผลโดยตรงต่อพฤติกรรมเป็นประชาธิปไตยของบุคคล ซึ่งมี 3 สถานะ คือ คารวธรรม คือ การมีความเคารพซึ่งกันและกันทั้งทางกาย วาจา และความคิด สามัคคีธรรม การแบ่งปันกัน ร่วมงานกัน และประสานงานกัน ปัญญาธรรม คือ การมีความเชื่อมั่นในวิถีทางแห่งปัญญา ใช้ปัญญาเป็นเครื่องเหนี่ยวรั้ง และชี้ทางไปในทางที่ถูกต้อง

หลักการศึกษเพื่อสร้างพลเมืองซึ่งมีคุณลักษณะเป็นประชาธิปไตย (Education for Democratic Citizenship) จะต้องมียุทธศาสตร์เพื่อสร้างพลเมืองที่รู้เรื่องการเมืองและสาธารณกิจดี (Well-Informed) พลเมืองที่รับผิดชอบในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างกระตือรือร้นไม่วางเฉย (Responsible Participation in Political Life) และพลเมืองที่เชื่อมั่นในคุณค่าและหลักการ

พื้นฐานของประชาธิปไตย ซึ่งโรงเรียนที่มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย หมายถึง โรงเรียนที่มีลักษณะของระบบเปิดและมีแนวทางการศึกษาในความหมายที่กว้างกว่าการสอนเฉพาะด้านวิชาการ หากมุ่งพัฒนาอุปนิสัย บุคลิกภาพและพฤติกรรมให้เป็นคนดี และพลเมืองดีมากกว่าที่จะเป็นคนเรียนเก่ง (ชัยอนันต์ สมุทวณิช. 2537 : 28)

สถานะสำคัญที่ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยของโรงเรียนระบบเปิด

1. โรงเรียนระบบเปิดมีหลักสูตรที่ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาเด็กอย่างเป็นองค์รวมไม่แยกส่วน กิจกรรมด้านต่างๆ ที่มุ่งสร้างอุปนิสัยในสัดส่วนของเวลาและความสนใจที่ให้กับกิจกรรมเหล่านั้นอย่างเหมาะสม

2. โรงเรียนมีทางเลือกให้เด็กทั้งที่เป็นทางเลือกด้านวิชาการด้านทักษะ ด้านการพัฒนา ศิลธรรม จริยธรรมและด้านอุปนิสัย

3. โรงเรียนเปิดโอกาสให้เด็กเรียนรู้ในการปกครองตนเองและปกครองกันเอง เรียนรู้ปัญหาที่เกิดขึ้นในการปกครองตนเองและปกครองกันเอง ให้โอกาสเด็กในการเรียนรู้คุณและโทษที่เกิดจากการใช้อำนาจ การปกครองและเข้าใจถึงข้อจำกัด เหนี่ยวรั้งการใช้อำนาจในทางที่ผิด ตลอดจนพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม โดยสรุปเด็กจะเรียนรู้การปกครองตนเองและการปกครองกันเองในวิถีชีวิตประจำวัน โดยไม่แยกส่วน การมีหลักสูตรเฉพาะในห้องเรียนเท่านั้น

4. โรงเรียนแบบเปิด คือ โรงเรียนที่มีระบบการบริหารจัดการที่เป็นประชาธิปไตย ผู้บริหารจัดการดำเนินงานโดยให้พนักงาน ครูและนักเรียนมีส่วนร่วม ตลอดจนกระบวนการทั้งการรับรู้ ข้อมูลข่าวสาร การเข้าร่วมในการปรับปรุงพัฒนาโรงเรียนทั้งทางกายภาพ ทางกิจกรรมการเรียนการสอน การเลือกกิจกรรมที่อยากเรียนรู้ การตีค่าวัดผลโดยนักเรียนมีส่วนร่วม

5. โรงเรียนแบบเปิดจะให้ครูและพนักงานร่วมกันกำหนดหลักการ เกณฑ์และวิธีการประเมินผลงานความดีความชอบ เปิดโอกาสให้ครูและพนักงานมีการเลือกพัฒนาตนเองโดยมีสัญญา การทำงาน เปิดโอกาสให้มีการประเมินผลตนเอง และโครงการส่งเสริมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดเวลา

6. ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องพัฒนาตนเองให้มีบุคลิกภาพแบบประชาธิปไตย ให้นักเรียน ครู และพนักงานเข้าถึงได้ รับฟังความคิดเห็นของนักเรียน ครูและพนักงาน มีจิตใจยุติธรรม ไม่ทำตัวเป็นเจ้าขุนมูลนาย ยอมรับศักดิ์ศรีของคนทุกคนเสมอกัน ไม่นิยมการแบ่งเป็นฝักฝ่าย มีวิสัยทัศน์และทำงานด้วยความซื่อสัตย์ ขยันขันแข็ง รู้จักแสวงหาความร่วมมือจากนักเรียนและผู้ร่วมงาน

ดังนั้น การจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาประชาธิปไตย จึงเป็นประเด็นสำคัญที่ทุกสถานศึกษาจะต้องจัดให้เกิดขึ้น โดยมีกลยุทธ์และเครื่องมือการเรียนรู้ เช่น การฝึกปฏิบัติจริง การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม การฝึกกระบวนการคิด วิเคราะห์ การเรียนจากสถานการณ์จำลอง (Simulation)

ประเด็นที่ 7 การจัดกระบวนการเรียนรู้เรื่องภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรม

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้กำหนดไว้ในมาตรา 23 (3) ว่าการจัดกระบวนการเรียนรู้ ต้องให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้ในเรื่องเกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทยและการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา

การจัดกระบวนการเรียนรู้เรื่องภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรม หมายถึง การเรียนรู้เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนักในคุณค่าของความรู้ต่าง ๆ ที่ได้คิดค้นและส่งเสริมประสบการณ์โดยภูมิปัญญาไทย ตลอดจนมีความรัก ชื่นชม และหวงแหนในคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมไทย สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตและสืบสานให้ยั่งยืน ตลอดจนเชื่อมโยงสู่สากล

ประเวศ วะสี (2542 : 15) กล่าวถึงแนวทางในการจัดการศึกษาโดยให้ความสำคัญกับภูมิปัญญาไทย ดังนี้

1. รัฐบาลประกาศเป็นนโยบายให้ระบบการศึกษาทั้งหมด ศึกษา ค้นคว้า เรียนรู้และทำนุบำรุงภูมิปัญญาท้องถิ่น
2. ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการพัฒนาหนังสือและสื่อในรูปอื่นที่ด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นให้มีจำนวนมากและคุณภาพเหมาะสมและให้นำมาใช้ในการศึกษาทุกระดับ
3. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ระบบการศึกษาทุกระดับมีการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น
4. ให้มีการสร้างตำราท้องถิ่น โดยเปิดโอกาสให้ครูที่อยู่ในท้องถิ่นสร้างตำราจากความรู้ท้องถิ่นและใช้ในท้องถิ่นของตน
5. ปรับโรงเรียนประถมศึกษาที่อยู่ในชุมชนอย่างน้อยส่วนหนึ่งให้เป็นโรงเรียนชุมชนโดยทำหน้าที่ 3 อย่าง คือ ศึกษาชุมชนให้เกิดความเข้าใจ เป็นศูนย์ข้อมูลข่าวสารเพื่อพัฒนาชุมชน และให้การศึกษารูปแบบเพื่อชุมชน โดยดึงทรัพยากรจากชุมชน จากหน่วยราชการอื่นๆ ภาคธุรกิจและองค์กรพัฒนาเอกชนเข้ามาใช้เพื่อพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ขึ้นทั่วประเทศ

6. ปรับระบบการศึกษาทั่วไป รวมทั้งมหาวิทยาลัยด้วย ให้เป็นการศึกษาที่สร้างรากฐานของความเป็นมนุษย์อย่างแท้จริง โดยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ สังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างมีบูรณาการ ทั้งนี้ให้เรียนจากประสบการณ์ความเป็นจริงในสังคมไทย

7. รัฐบาลควรจัดงบประมาณอุดหนุนทั่วไปให้หน่วยงานต่างๆ ตัดสินใจการใช้เองเพื่อความคล่องตัว และรัฐเป็นเพียงผู้ประเมินผลงานและตรวจสอบความถูกต้องในการใช้เงิน

8. ควรส่งเสริมโดยจัดงบประมาณองค์กรพัฒนาเอกชน ให้ส่งเสริมการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งจะทำให้มีอิสระ คล่องตัว มีพลังงานและมีความต่อเนื่อง

9. ภาครัฐควรสนับสนุนทุนทรัพย์แก่องค์กรพัฒนาเอกชน เพื่อจัดตั้งมูลนิธิหรือสถาบันส่งเสริมการศึกษาค้นหาให้มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้าสู่ระบบการศึกษาไทยการ

จัดการศึกษาเพื่อสืบสานศิลปวัฒนธรรมไทย

พระธรรมปิฎก (2537 : 15) ได้กล่าวถึงการสืบสานศิลปวัฒนธรรมไทยไว้ว่า สืบสานมีทั้งสืบและสาน สืบ หมายถึง สืบสาวในด้านเนื้อหาสาระของวัฒนธรรมไทย คืออะไร มาจากไหน สืบ อีกความหมายหนึ่งคือ สืบทอด คือ สืบต่อไปข้างหน้าจากปัจจุบันสู่นาคต สาน คือ การจัดสรรปรุงแต่งวัฒนธรรมที่รับมาจากเดิมให้มีรูปแบบที่สอดคล้องกับยุคสมัยในสภาพปัจจุบันให้เป็นประโยชน์แก่คนที่ดำเนินชีวิตอยู่และถ้าวัฒนธรรมของเราเป็นของดีก็ควรที่จะแผ่ขยายไปในสังคมโลกด้วย

ประเด็นที่ 8 การวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้มีสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ไว้ในมาตรา 24 (5) คือ ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอน และแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ

และในมาตรา 30 ของ พระราชบัญญัติฉบับนี้ ยังได้กำหนดไว้อีกว่า ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา

ดังนั้น ในการปฏิรูปการเรียนรู้ให้บรรลุผลสำเร็จ การวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้จึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญยิ่ง

ปัจจุบันการวิจัยและพัฒนาในประเทศไทย อยู่ในสภาพด้อยพัฒนาล้าหลังกว่าประเทศอื่น ๆ มาก อันเป็นผลให้คนไทยที่จบการศึกษาทุกระดับ ส่วนใหญ่ไม่มีจิตสำนึกคิดว่าศึกษาวิจัยต่อ ไม่ชอบอ่านหนังสือ ไม่ชอบหาความรู้ใหม่ๆ ดังนั้น คนทั่วไปจึงไม่ให้ความสำคัญต่องานวิจัย สถานศึกษาจึงมีความสำคัญมากที่สุด ในการวางรากฐาน หรือปลูกฝังนิสัยรักการวิจัยค้นคว้าให้กับผู้เรียน นอกจากนั้นการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูอาจารย์มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยการวิจัยในชั้นเรียน เพื่อช่วยเสริมสร้างประสิทธิภาพการเรียนการสอนด้วยเหตุผล ดังนี้

1. การวิจัยในโรงเรียนเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ผลที่ได้จากการวิจัยจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับการปรับปรุงการเรียนการสอน การบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา

2. การวิจัยในโรงเรียนช่วยทำให้การบริหารงานของโรงเรียนและการจัดการเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถใช้เป็นฐานข้อมูลในการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี

แนวทางการดำเนินการวิจัยในชั้นเรียน

คณะกรรมการปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนของกระทรวงศึกษาธิการได้เสนอแนวทางการวิจัยในชั้นเรียนไว้ดังนี้

1. เลือกและกำหนดปัญหา โดยการสำรวจปัญหาที่พบจากประสบการณ์การสอน เอกสาร หนังสือ หรือข้อเสนอแนะจากงานวิจัยอื่นๆ รวบรวมจากปัญหาจัดลำดับความสำคัญและเลือกปัญหาที่สำคัญ นำมากำหนดเป็นหัวข้อการวิจัย

2. ตั้งสมมติฐานและกำหนดตัวแปรในการวิจัย

3. เลือกแหล่งข้อมูล ซึ่งการวิจัยในชั้นเรียน ครูผู้สอนควรทำความเข้าใจเกี่ยวกับการสอน ดังนั้นแหล่งข้อมูลหรือกลุ่มตัวอย่างที่ได้ก็คือนักเรียน ซึ่งเหมาะสมทั้งการวิจัยเชิงทดลองหรือการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

4. กำหนดเครื่องมือและรวบรวมข้อมูล

ประเด็นที่ 9 การจัดการเรียนรู้โดยความร่วมมือของครอบครัวและชุมชน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มีสาระบัญญัติที่ให้ครอบครัวและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ไว้ในมาตรา 24 (6) คือ จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ และในมาตรา 29 กำหนดว่า ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยการจัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูลข่าวสารและรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่างๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนา ระหว่างชุมชน

ดังนั้น การจัดการเรียนรู้โดยความร่วมมือของครอบครัวและชุมชนจึงหมายถึง การที่ครอบครัว ชุมชนและสถานศึกษามีบทบาทร่วมกันในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่างเต็มศักยภาพ ครอบครัวและชุมชนจึงควรเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร การสนับสนุนทรัพยากรทางการศึกษา การประเมินคุณภาพการศึกษา เป็นต้น

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ โดยความร่วมมือกับครอบครัวและชุมชน เป็นมิติของการแสวงหาความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับครอบครัวและชุมชนอย่างเป็นระบบ เพื่อให้โอกาสแก่ประชาชนได้แสดงบทบาทในการพัฒนาการศึกษาของชาติร่วมกัน เพื่อประชาชนและสำหรับประชาชนสืบไป

แนวทางการจัดการเรียนรู้โดยความร่วมมือระหว่างครอบครัวและชุมชนที่เหมาะสมสอดคล้องกับธรรมชาติและวัฒนธรรมของคนไทยในแต่ละท้องถิ่น โดยมีเป้าหมายของการพัฒนาศักยภาพของสมาชิกของสังคมไทยให้มีความสมบูรณ์ทางสติปัญญา ความรู้ คุณธรรม สุขภาพกาย สุขภาพจิต มีวิสัยทัศน์ในการทำงาน การอยู่ร่วมกับผู้อื่นตามวิถีทางแห่งประชาธิปไตย มีความสามารถในการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีคุณสมบัติที่พึงประสงค์ของสังคมไทยและสังคมโลก สร้างสังคมการเรียนรู้ อยู่พอดี กินพอดี มีความสามารถที่จะร่วมมือกันทั้งในระบบเศรษฐกิจชุมชนและเศรษฐกิจโลก มีความเจริญที่สมดุลระหว่างวัตถุและจิตใจ การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม

แต่เดิมการจัดการศึกษาของไทยเป็นการศึกษาที่มีพื้นฐานมาจากครอบครัวและชุมชนในการสร้างการเรียนรู้เพื่อการดำรงชีวิตทั้งด้านวิถีชีวิตในสังคม การเรียนรู้ด้านศิลปวัฒนธรรม การประกอบสัมมาชีพ

รวมทั้งการพัฒนาทักษะทางสังคมเพื่อการดำเนินชีวิตในท้องถิ่นของตนอย่างปกติสุข ในลักษณะดังกล่าวนี้ การศึกษาจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชน เพราะเป็นกลไกหลักซึ่งทำหน้าที่ ถ่ายทอดและพัฒนาระบบค่านิยมและกิจกรรมของคนในชุมชน

ภายหลังยุคสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้เกิดการขยายตัวของแนวคิดด้านการพัฒนาที่เข้ามามีอิทธิพล ต่อความเชื่อในเรื่องเป้าหมายและวิธีพัฒนาในสังคมไทย คือ การพัฒนาไปสู่สภาวะความทันสมัย Modernization ซึ่งถูกกำหนดเป็นเป้าหมายของการพัฒนาเป็นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติไว้ว่า เป้าหมายของการพัฒนา คือ “ความทันสมัยแบบสังคมตะวันตก” ซึ่งเสนอว่า การพัฒนา คือ ความก้าวหน้า และเป็นเรื่องของเทคนิคโดยผู้เชี่ยวชาญและความเจริญก้าวหน้าสามารถวัดได้โดยถาวรวัตถุ ผลกระทบที่เกิดขึ้นคือ เกิดความเชื่อใหม่ว่า ชาวบ้านหรือประชาชนไม่มีความสามารถที่จะพัฒนาได้ด้วยตนเอง แต่จะต้องพึ่งพาทายนอก ความรู้และการศึกษาของชุมชนไม่มีคุณค่าและประโยชน์ เป็นการทำลายความมั่นใจและภูมิใจของท้องถิ่น ซึ่งลักษณะดังกล่าวมีผลกระทบอย่างสำคัญต่อกระบวนการเรียนรู้เพื่อชีวิต เพราะรัฐเข้ามามีการจัดการศึกษาใหม่ให้ตอบสนองต่อเป้าหมายของประเทศในการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมให้มีความทันสมัย ซึ่งแนวคิดของรัฐในการจัดการศึกษา คือ (อุทัย ดุลยเกษม และอรศรี งามวิทย์พงศ์. 2540)

1. การศึกษาเป็นเครื่องมือของรัฐ มากกว่าเป็นบริการของรัฐเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและรัฐร่วมกัน
2. เพื่อให้การศึกษาเป็นเครื่องมือที่จะตอบสนองความต้องการของรัฐมิใช่ของผู้เรียน
3. เพื่อให้การศึกษาเป็นเครื่องมือที่จะตอบสนองความต้องการของรัฐอย่างเต็มที่ รัฐจึงเห็นว่าการบริหารการศึกษาแบบรวมศูนย์อำนาจ จะทำให้การศึกษามีประสิทธิภาพตามที่ต้องการได้อย่างรวดเร็ว
4. การศึกษาเป็นเครื่องมือของการพัฒนาเศรษฐกิจระบบทุนนิยม คือ ทำหน้าที่ผลิตบุคลากรให้กับระบบเศรษฐกิจ ดังนั้นการศึกษาจึงเป็นการลงทุนทางเศรษฐกิจอย่างหนึ่งด้วย จึงต้องคำนึงถึงผลกำไร จุดคุ้มทุน ผลตอบแทนทั้งระยะสั้น ระยะยาว ประสิทธิภาพ ฯลฯ โดยอาศัยเป้าหมายทางเศรษฐกิจเป็นกรอบวางแผน

การจัดการศึกษาในลักษณะดังกล่าวจึงเน้น “การศึกษาเพื่อรัฐ มากกว่าประโยชน์ของผู้เรียนและชุมชน” อีกต่อไป การจัดการศึกษาในลักษณะดังกล่าวทำให้เกิดผลกระทบดังนี้

1. ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์และการเรียนรู้ค่านิยมดั้งเดิมของชุมชน เพราะเป็นการศึกษาที่แยกผู้เรียนจากการเรียนรู้จากครอบครัวและชุมชน ไปเรียนรู้เรื่องอื่นที่พ่อแม่หรือชุมชนไม่มีความรู้เรื่องนั้น ทำให้เกิดช่องว่างทางความรู้ ความคิด ทักษะคิด ฯลฯ เกิดปัญหาความไม่เข้าใจกันระหว่างพ่อ แม่ ลูก ส่งผลในการทำลายความรักความผูกพันภายในครอบครัว ทำให้เกิดปัญหาวัยรุ่นในชุมชน เช่น ปัญหาพฤติกรรมทางเพศ ปัญหายาเสพติด ฯลฯ

2. ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านเนื้อหาการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการเรียนรู้เพื่อการประกอบอาชีพในตลาดแรงงานอุตสาหกรรม การค้า การบริการ หรืออาชีพในเมือง ซึ่งไม่ใช่อาชีพในชุมชน เมื่อเรียนจบแล้ว ต้องไปประกอบอาชีพที่อื่น ทำให้เกิดปัญหาการละทิ้งถิ่น ขาดความรักความผูกพันในท้องถิ่นของตน ความต้องการที่จะพัฒนาท้องถิ่นของตนจึงหมดสิ้นไป นอกจากนั้นยังทำให้ภูมิปัญญาดั้งเดิมของชุมชนไม่ได้รับการพัฒนา เพราะถูกมองว่าเป็นความรู้ที่ไม่มีประโยชน์ขัดต่อความทันสมัยอันเป็นเป้าหมายการพัฒนาของรัฐ

3. ส่งผลต่อกระบวนการเรียนรู้ เพราะเป็นการศึกษาที่มีศูนย์รวมอยู่ที่โรงเรียนเป็นการทำลายกระบวนการเรียนรู้ที่เคยมีอยู่อย่างหลากหลายในชุมชน เนื่องจากโรงเรียนได้กำหนดกระบวนการเรียนรู้แบบทางเดียว คือ ครูเป็นศูนย์กลาง เพราะเชื่อว่าครูเป็นผู้ที่มีความรู้มากที่สุด จึงถ่ายทอดให้แก่เด็กเพื่อให้เด็กท่องจำมากกว่าการคิดเอง

จากการวิเคราะห์ผลกระทบของการจัดการศึกษาดังกล่าว ทำให้เห็นความสำคัญในการจัดการศึกษาโดยความร่วมมือกับครอบครัวและชุมชนมากยิ่งขึ้น

ประเด็นที่ 10 การประเมินผลผู้เรียน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้กำหนดสาระพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการประเมินผลผู้เรียนไว้ในมาตรา 26 คือ ให้มีสถานศึกษาจัดการประเมินผลผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่ไปกับกระบวนการเรียนการสอน ตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา ให้สถานศึกษาใช้วิธีการที่หลากหลายในการจัดสรรโอกาสเข้าศึกษาต่อ

ดังนั้น การประเมินผลผู้เรียน จึงเป็นกระบวนการพิจารณาตัดสินคุณภาพ คุณลักษณะและพฤติกรรมของผู้เรียนว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้หรือไม่ อย่างไร

การประเมินผลตามสภาพจริง (Authentic Assessment)

การประเมินผลตามสภาพจริงเป็นทางเลือกใหม่ในการประเมินผลการเรียนเพราะสามารถประเมินความสามารถ ทักษะ ความคิดขั้นสูงที่ซับซ้อน ตลอดจนความสามารถในการแก้ปัญหาและการประยุกต์ใช้วิชาต่างๆ นอกจากนี้การประเมินผลตามสภาพจริง ยังเป็นการประเมินผลเชิงบวกเพื่อค้นหาความสามารถ จุดเด่น และความก้าวหน้าของผู้เรียน รวมทั้งการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เรียนในจุดที่ต้องการพัฒนาให้สูงขึ้น เต็มตามศักยภาพ เป็นเครื่องมือประเมินผลที่มีประสิทธิภาพที่ใช้ในการประเมินผลเพื่อพัฒนาผู้เรียน (Formative Evaluation) รวมทั้งความสามารถในการประเมินผลรวม (Summative Evaluation) ในสถานการณ์การเรียนการสอนที่ใกล้เคียงกับชีวิตจริง เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริงและผู้เรียนเป็นผู้สร้างงานและสร้างความรู้ โดยครูเป็นผู้ชี้แนะให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองอย่างเต็มความสามารถ ดังนั้น การประเมินผลดังกล่าวจะอำนวยความสะดวกแก่ครูผู้สอนได้ พัฒนาผู้เรียนให้บรรลุจุดหมายของหลักสูตร สนองความต้องการของผู้เรียนและสังคมได้เป็นอย่างดี (กรมวิชาการ, 2539)

การประเมินผลตามสภาพจริง หมายถึง กระบวนการสังเกต การบันทึกและการรวบรวมข้อมูลจากงานและวิธีการที่นักเรียนทำ เพื่อเป็นพื้นฐานของการตัดสินใจในการศึกษาถึงผลกระทบต่เด็กเหล่านั้น การประเมินผลจากสภาพจริงจะไม่เน้นการประเมินเฉพาะทักษะพื้นฐาน แต่จะเน้นการประเมินทักษะการคิดที่ซับซ้อนในการทำงานของนักเรียน ความสามารถในการแก้ปัญหาและการแสดงออกที่เกิดจากการปฏิบัติในสภาพจริงในการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด เป็นผู้ค้นพบข้อความรู้ ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง รวมทั้งเน้นพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน

ลักษณะสำคัญของการประเมินผลตามสภาพจริง

1. ต้องเสริมสร้างพัฒนาการและการเรียนรู้
2. เน้นให้เห็นพัฒนาการอย่างเด่นชัด
3. ให้ความสำคัญกับจุดเด่นของนักเรียน
4. จะต้องตอบสนองกับหลักสูตรที่เน้นสภาพชีวิตจริง
5. มีพื้นฐานของสถานการณ์ที่เป็นชีวิตจริง

6. มีพื้นฐานบนการแสดงออกจริง
7. สอดคล้องกับการเรียนการสอน
8. วิจัยและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับพัฒนาการของผู้เรียน
9. เน้นการเรียนรู้อย่างมีจุดหมาย
10. ตอบสนองได้กับทุกบริบท เนื้อหาสาระ และบูรณาการวิชาต่าง ๆ
11. ตอบสนองการเรียนรู้และความสามารถของผู้เรียนอย่างกว้างขวาง
12. เกิดความร่วมมือกันระหว่างผู้ปกครอง ครูและผู้เรียน รวมทั้งบุคคลและวิชาชีพอื่น ๆ

หลักการที่จำเป็นของการประเมินผลตามสภาพจริง

1. เป็นการประเมินความก้าวหน้าและการแสดงออกของผู้เรียนแต่ละคน (ไม่ใช่เปรียบเทียบกับกลุ่ม) บนรากฐานของทฤษฎีทางพฤติกรรมการเรียนรู้และด้วยเครื่องมือประเมินที่หลากหลาย
  2. การประเมินจากสภาพจริงจะต้องมีรากฐานบนพัฒนาการและการเรียนรู้ทางสติปัญญาที่หลากหลาย
  3. การประเมินผลจากสภาพจริงและการพัฒนาหลักสูตรที่เหมาะสมจะต้องจัดทำให้ส่งเสริมซึ่งกันและกัน คือ จะต้องมาจากบริบทที่มีรากฐานทางวัฒนธรรมของผู้เรียนและให้ผู้เรียนเท่าทันกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก
  4. ความรู้ในเนื้อหาสาระทั้งในทางกว้างและทางลึก จะนำไปสู่การพัฒนาให้ผู้เรียนรู้มากขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนได้บรรลุเป้าหมาย สนองความต้องการและเสริมสร้างศักยภาพของผู้เรียนอย่างเท่าทันกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก
  5. การเรียน การสอน การประเมิน จะต้องหลอมรวมกันและต้องประเมินต่อเนื่องตลอดเวลาที่จัดการเรียนการสอน โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม
  6. การเรียน การสอน การประเมิน เน้นการปฏิบัติจริงในสภาพที่สอดคล้องหรือใกล้เคียงธรรมชาติ ความเป็นจริงของการดำเนินชีวิต งานและกิจกรรมการเรียนการสอน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำงานด้วย ตนเอง
  7. การเรียนการสอนจะต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาศักยภาพให้เต็มที่สูงสุดตามสภาพที่เป็นจริงของแต่ละบุคคล
- รุ่ง แก้วแดง (2543 : 96) ได้ให้ข้อคิดไว้ใน ปฏิวัติการศึกษาไทย ว่า การจัดการศึกษาควรยึดผู้เรียนสำคัญที่สุด แล้วจัดหลักสูตร เนื้อหาวิชา สื่อและจัดการวัดผลให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนกลายเป็นมนุษย์ที่มีชีวิตจิตใจ มีความสำคัญโดดเด่นขึ้นในระบบการศึกษาไม่เป็นผืนน้อยน่ารัก อีกต่อไป
- การเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนสำคัญที่สุด ครูต้องการวางแผนกิจกรรม กระตุ้นให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองและเป็นการเรียนรายบุคคล ครูสามารถใช้บันทึกผลการเรียนหรือแฟ้มสะสมงาน (Portfolio) เป็นเครื่องมือในการติดตามความก้าวหน้าในการเรียนของผู้เรียน ศึกษาพัฒนาการของผู้เรียนรายบุคคลได้ ตั้งแต่เข้าเรียน จนจบการศึกษา ผู้เรียนก็สามารถมีส่วนร่วมในการประเมินความก้าวหน้าทางการเรียนของตนได้ด้วย อีกทั้งครูยังสามารถนำบันทึกผลการเรียนนี้ไปใช้เป็นข้อมูลในการประชุมระหว่างครูกับผู้ปกครองได้ด้วย
- นอกจากนี้ รุ่ง แก้วแดง ได้เสนออีกว่า ต้องเลิกการสอบเข้าเรียนในชั้นประถมศึกษาและเปลี่ยนชื่อโรงเรียนอนุบาล เป็น ศูนย์การเตรียมความพร้อม หรือ บ้านเด็ก

ส่วนการสอบเข้ามหาวิทยาลัยนั้น ก็ทำให้ผู้เรียนเครียดมาก ทำให้ผู้เรียนต้องเรียนแบบท่องจำ และไม่สนใจวิชาที่ไม่ต้องใช้สอบเข้า แม้จะเป็นวิชาเพื่อคุณภาพชีวิตก็ตาม ทบวงมหาวิทยาลัยได้พยายามที่จะปรับกระบวนการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษา โดยนำผลการเรียนส่วนหนึ่งในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ไปเป็นเกณฑ์ในการคัดเลือกเข้ามหาวิทยาลัย ซึ่งคาดว่าจะช่วยลดความตึงเครียดของผู้เรียนลงได้บ้าง

ประเทศญี่ปุ่นเป็นอีกประเทศหนึ่งที่มีการแข่งขันสูงในทุกด้าน โดยเฉพาะการสอบเข้ามหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียง ผู้เรียนเครียดมาก เมื่อสอบเข้าไม่ได้ก็ฆ่าตัวตายและระหว่างเรียนระดับมัศึกษาก็มีพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรงทั้งในโรงเรียนและครอบครัว

ในการประเมินผู้เรียนนี้ นอกจากจะประเมินโดยครูอย่างที่ปฏิบัติอยู่ในปัจจุบันโดยการสอบแล้ว ยังต้องมีการประเมินด้วยตัวผู้เรียนเองด้วย โดยผู้เรียนจะต้องรู้จักพัฒนาเกณฑ์ที่ประเมินการเรียนรู้ของตนเอง โดยการค้นหาคำตอบและการให้เหตุผล ผู้เรียนจะต้องสามารถประเมินข้อบกพร่องและข้อจำกัดของตนเองในฐานะผู้เรียนได้

แคนดี้ (รุ่ง แก้วแดง, 2543 : 113 ; อ้างอิงจาก Candy, 1991) ชี้ให้เห็นว่า การศึกษาในระบบโรงเรียนเน้นการประเมินจากภายนอกมากกว่าการประเมินจากภายใน ซึ่งมีส่วนทำให้ผู้เรียนมีลักษณะเฉื่อยชา ไม่กระตือรือร้น

รุ่ง แก้วแดง ยังเสนออีกว่า การเรียนแบบใหม่เป็นการเรียนตลอดเวลา เรียนตามความพร้อม เมื่อพร้อมก็เรียนได้ตลอดเวลา ไม่มีภาคเรียน การสอบก็เช่นกัน คือ สอบที่ไหน เมื่อไรก็ได้ ขอให้มีความพร้อม และการทดสอบนั้น อนาคตจะเป็นการประเมินของผู้เรียนเอง เป็นการประเมินจากภายใน (Internal Evaluation) มากกว่าประเมินจากภายนอก (External Evaluation) ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันและด้วยความก้าวหน้าของเทคโนโลยี ทำให้ผู้เรียนในสหรัฐอเมริกาสามารถทดสอบความรู้บางสาขาวิชาได้จากคอมพิวเตอร์ด้วยตนเองได้อีกด้วย

รองศาสตราจารย์ ดร.สมณฑา พรหมบุญ และคณะ ได้กล่าวถึง การประเมินผลการเรียนรู้ไว้ในเอกสารทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมไว้ 5 รูปแบบ คือ 1. การประเมินผลโดยการทดสอบความรู้หรือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2. การประเมินจากแฟ้มผลงานหรือแฟ้มสะสมงาน (Portfolio) ของเด็ก 3. การประเมินจากการติดตามกระบวนการทำงานของเด็ก 4. การประเมินจากพัฒนาการลักษณะนิสัยของเด็ก 5. การประเมินจากข้อสอบมาตรฐานเพื่อวัดความสามารถด้านต่างๆ ของเด็ก

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้ ตามแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 นั้น มุ่งเน้นที่ตัวผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้ในสิ่งต่างๆ ด้วยกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสม เกิดความเจริญงอกงามอย่างเต็มศักยภาพของแต่ละบุคคล

2.6 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้

สมน อมรวิวัฒน์ (2541 : 5) ได้กล่าวถึงแนวคิดใหม่ของการเรียนรู้ ซึ่งเป็นแนวคิดพื้นฐานของกระบวนการเรียนการสอน ไว้ดังนี้

1. แก่นแท้ของการเรียนการสอน คือ การเรียนรู้ของผู้เรียน
2. การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ทุกแห่ง ทุกเวลา ต่อเนื่องยาวนานตลอดชีวิต
3. ศรัทธาเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีที่สุดของการเรียนรู้
4. ผู้เรียนเรียนรู้ได้จากการสัมผัสและสัมผัส

5. สารที่สมมูลเกิดจากการเรียนรู้ คือ ความรู้ ความคิด ความสามารถและความดี

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 24) กล่าวว่า หัวใจของปฏิรูปการศึกษา คือการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง วิธีการจัดประสบการณ์เรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนจากเดิม ที่ครูเป็นศูนย์กลางบอกความรู้และควบคุมกิจกรรม เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความสนใจอย่างหลากหลาย สนุกสนาน ทำทหายและมีความเข้าใจ อย่างมีชีวิตชีวาต่อเนื่องและยั่งยืน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2541 : 16) กล่าวว่า การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ นั้น เพื่อให้ผู้เรียนเป็นเด็กดี อดทน พร้อมทั้งจะทำประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่นแสวงหาความรู้เป็น มีเครื่องมือในการหาความรู้ ทั้งภาษา คอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยี คิดวิจารณ์ได้ แก้ปัญหาเป็น คิดสร้างสรรค์ สื่อสาร ถ่ายทอดความรู้ความคิดได้ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มีสุขภาพกายใจสมบูรณ์ จิตใจเข้มแข็ง

ประเวศ วะสี (2542 : 8) กล่าวว่า ต้องปฏิรูปการศึกษา ให้เกิดความเข้มแข็งทางปัญญาโดยเฉพาะการปฏิรูปการเรียนรู้เป็นเรื่องสำคัญ ซึ่งเปลี่ยนฐานจากการเอาวิชาเป็นตัวตั้งเอาชีวิตและสังคมเป็นตัวตั้ง โดยต้องเริ่มจากหลักการเรียนรู้แบบพุทธศาสนา คือ การเรียนรู้แบบวิถีชีวิต วิถีชีวิตคือการเรียนรู้ไม่แยกกัน

สิปปนนท์ เกตุทัต (2542 : 15) กล่าวว่า การปฏิรูปการเรียนรู้ คือ หัวใจสำคัญในการพัฒนาการศึกษาของไทย ให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นและต้องปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ให้ถูกวิธีการเรียนรู้จึงจะอยู่ในโลกปัจจุบันและอนาคตได้ และทุกคนต้องเรียนรู้ตลอดชีวิต

เอฟสทิน (Epstein and others. 1997) กล่าวว่า ความสำเร็จของการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่าง บ้าน โรงเรียน ชุมชน อันจะนำไปสู่การปฏิรูปการเรียนรู้ที่สัมฤทธิ์ผล นั้น มี 6 ประการ

1. ครอบครัว : ครอบครัว บ้าน จะต้องมีส่วนร่วมในการดูแลเด็ก ช่วยจัดการพัฒนาเด็กร่วมกับโรงเรียน
2. การติดต่อสื่อสาร : มีการสื่อสารจากโรงเรียนสู่บ้านและจากบ้านสู่โรงเรียน เกี่ยวกับโปรแกรมการเรียนการสอน การเรียนรู้ของเด็ก
3. อาสาสมัคร : มีการจัดการหาอาสาสมัครในการสนับสนุนการจัดกิจกรรมของโรงเรียน
4. เรียนรู้ที่บ้าน : มีการทำกิจกรรมการเรียนรู้ที่บ้าน เช่น การทำการบ้านและกิจกรรมการเล่นต่างๆ ในการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก
5. ปรึกษาหารือ : บ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน เช่น เป็นกรรมการโรงเรียน และมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรการเรียนรู้ของเด็ก เป็นต้น
6. ความร่วมมือกับชุมชน : ให้ความสำคัญของชุมชน ในการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม

ไวก์เคิร์ต (WeiKart. 2000 : 35-36) กล่าวว่า ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ให้บรรลุผลสำเร็จนั้น มีองค์ประกอบหลายประการ กล่าวคือ ในการตัดสินใจเลือก พิจารณา หลักสูตรที่จะนำมาใช้นั้น จะต้องเป็นหลักสูตรที่มีความเหมาะสม เปิดกว้าง สามารถนำมาปรับใช้ให้สอดคล้องกับบริบททางสังคม ต้องมีการเตรียมความพร้อมทั้งระบบ กล่าวคือ ต้องมีการเตรียม พัฒนาบุคลากรทุกฝ่าย ตลอดจนเด็กและผู้ปกครองให้เกิดความเข้าใจในหลักสูตรที่จะนำมาใช้ ต้องคำนึงถึงอัตราส่วนระหว่างครูต่อเด็ก หลักสูตรนั้นจะต้องเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและสิ่งสำคัญจะต้องมีการบริหารจัดการที่ดีซึ่งก่อให้เกิดผลการปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า แนวคิดในการปฏิรูปการเรียนรู้นั้น เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใน กระบวนการ จัดการเรียนรู้ โดยเปลี่ยนจากการจัดการเรียนรู้ที่ผู้สอนเป็นศูนย์กลางมาเป็นการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้ในสิ่งที่ตนเองต้องการและสนใจที่จะเรียนรู้ หรือเรียนรู้ในเรื่องที่ตนถนัด ซึ่ง อาจเรียกวิธีการเรียนรู้วิธีนี้ว่าเป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด นอกจากนี้จะต้องเปิดโอกาสให้ ผู้ปกครอง นักเรียนและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้กับเด็ก เพื่อเป็นการเพิ่มศักยภาพในการจัดการ เรียนรู้ให้กับเด็กยิ่งขึ้น

2.7 หลักการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 19-23) กล่าวถึง หลักการปฏิรูป กระบวนการเรียนรู้ 3 ประการ ได้แก่

1. การเรียนรู้เกิดได้กับทุกคน ทุกที่ ทุกเวลา เป็นการเรียนรู้ที่มีความหมายหลากหลาย นำไปใช้ จริงและเรียนรู้อย่างสมดุล
2. การจัดการเรียนรู้ต้องยึดผู้เรียนเป็นตัวตั้ง เน้นทักษะนำสาระคู่คุณธรรม
3. การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ จะเกิดขึ้นได้ถ้าทุกฝ่ายเชื่อมั่น ศรัทธา ดำเนินงานและเรียนรู้ ด้วยกัน ทำให้เกิดสภาพความสำเร็จ ดังนี้
  - เรียนด้วยสุข สนุกด้วยกัน จินตมิตร์
  - ผู้เรียนมีสิทธิเรียนและทำตามประสงค์
  - เรียนเองจากสื่อมากมาย เกิดความหมายที่ยั่งยืน
  - เรียนที่ตรงกับชีวิตจริง สิ่งรอบตัว
  - ผลงานเกิดมากมาย จากได้คิด ทำด้วยจิต มุ่งปรับปรุงอยู่เสมอ
  - สร้างความรู้เองได้จากสิ่งที่หลากหลายที่ได้เจอ
  - ใฝ่เรียนรู้อยู่เสมอและต่อเนื่องตลอดไป

การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดผลนั้น ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องร่วมมือร่วมใจและร่วมกันอย่าง เต็มที่เพื่อลบภาพเก่าๆ ที่ไม่พึงประสงค์ และสร้างภาพใหม่ แนวทางใหม่ที่เหมาะสมให้เกิดขึ้น (สำนักงาน คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2541 : 22-23)

ภาพเก่าที่ไม่พึงประสงค์

1. ผู้เรียนเป็นผู้รับการถ่ายทอดการเรียนรู้
2. กระบวนการถ่ายทอดความรู้เกิดขึ้นในห้องเรียนและในโรงเรียนเป็นส่วนใหญ่
3. บรรยากาศในห้องเรียนที่แจ่มใสมีชีวิตชีวา เกิดขึ้นน้อยครั้ง
4. สื่อต่างๆ ครูเป็นผู้ใช้เพื่อประกอบการบรรยาย
5. ผู้เรียนเบื่อหน่ายทำกิจกรรมซ้ำๆ
6. ครูกับผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ในเชิงไปมาทางลบ
7. การวัดผลเป็นการประทับตราว่า ใครฉลาดมากฉลาดน้อย แต่ไม่ได้นำผลมาใช้ในการ

พัฒนา

ภาพใหม่ที่ต้องการ

1. ผู้เรียนเป็นผู้เลือกสิ่งที่เรียน จากที่ตนเองรู้สึกอยากเรียนและลงมือร่วมปฏิบัติกับผู้อื่น
2. กระบวนการเรียนรู้ขยายวงกว้าง สู่แหล่งการเรียนรู้นอกห้องเรียนและนอกโรงเรียน
3. บรรยากาศการเรียนรู้หลากหลาย ทำหาย ไร้ใจ

4. สื่อต่างๆ เป็นสื่อที่ผู้เรียนใช้เพื่อให้เกิดการเรียนรู้
 5. ครูกับนักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กันในทางบวก
 6. การสอนเป็นไปเพื่อเร้าและจูงใจให้เกิดความกระหายใคร่รู้
 7. ทุกฝ่ายมีการเชื่อมั่นและศรัทธา ต่อความสามารถของผู้เรียน
 8. วัตถุประสงค์เป็นการประเมินผู้เรียน โดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียนความประพฤติ การสังเกต พฤติกรรมของนักเรียน การร่วมกิจกรรม การทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนรู้ ตามความเหมาะสม แต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา

ทิศนา ขัมมณี (2542 : 8-10) ได้เสนอหลักในการปฏิรูปการเรียนรู้ โดยได้เสนอรูปแบบให้มีการจัดกิจกรรมดังต่อไปนี้ ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ เป็นผู้สร้าง (Construct) ด้วยตนเอง ทำความเข้าใจ สร้างความหมายของสาระข้อความรู้ให้แก่ตนเอง ค้นพบข้อความรู้ด้วยตนเอง

1. ให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ต่อกันและกัน และได้เรียนรู้จากกันและกัน ได้แลกเปลี่ยนข้อมูล ความรู้ ความคิดและประสบการณ์แก่กันและกันให้มากที่สุด
  2. ให้ผู้เรียนมีบทบาท มีส่วนร่วม (Participation) ในกระบวนการเรียนรู้ให้มากที่สุด
  3. ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการ (Process) ควบคู่ไปกับผลงาน (Product)
  4. ให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง (Application) และใช้ประโยชน์ได้
- หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2542 : 3-4) ได้เสนอหลักในการปฏิรูปการเรียนรู้ ดังนี้
1. การเรียนรู้ที่ดีผู้เรียนต้องมีบทบาทรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตน ผู้เรียนเป็นผู้เรียนรู้ ครูมีบทบาทเป็นผู้สนับสนุนการเรียนรู้ (Supportor) และให้บริการด้านความรู้แก่ผู้เรียน ผู้เรียนจะรับผิดชอบ ตั้งแต่เลือกและวางแผนสิ่งที่ตนจะเรียนหรือเข้าไปมีส่วนร่วมในการเลือกและจะเริ่มต้นการเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้วยการศึกษา ค้นคว้า รับผิดชอบการเรียนรู้ตลอดจนประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง
  2. เนื้อหาวิชามีความสำคัญและมีความหมายต่อการเรียนรู้ ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ปัจจัยสำคัญที่จะต้องนำมาพิจารณาประกอบด้วย คือ เนื้อหาวิชา ประสบการณ์เดิมและความต้องการของผู้เรียน การเรียนรู้ที่สำคัญและมีความหมายจึงขึ้นอยู่กับ "สิ่งที่สอน (เนื้อหา) และวิธีที่ใช้สอน (เทคนิคการสอน)"

3. การเรียนรู้จะประสบผลสำเร็จหากผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้เรียนจะได้รับความสนุกสนานจากการเรียน หากได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ได้ทำงานร่วมกับเพื่อนๆ ได้ค้นพบข้อคำถาม และคำตอบใหม่ๆ สิ่งใหม่ๆ ประเด็นที่ท้าทายและความสามารถในเรื่องใหม่ๆ ที่เกิดขึ้น รวมทั้งการบรรลุผลสำเร็จ ของงานที่พวกเขาเริ่มด้วยตนเอง

4. สัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้เรียน การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีในกลุ่มจะช่วยส่งเสริมความเจริญงอกงามการพัฒนาความเป็นผู้ใหญ่ การปรับปรุงการทำงานและการจัดการกับชีวิตของแต่ละบุคคล สัมพันธภาพที่เท่าเทียมกันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันของผู้เรียน

5. ผู้เรียนได้เห็นความสามารถของตนในหลายๆ ด้าน การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มุ่งให้ผู้เรียนมองเห็นความสามารถของตนในแง่มุมที่แตกต่างออกไป ผู้เรียนจะมีความมั่นใจในตนเองและควบคุมตนเองได้มากขึ้น สามารถเป็นในสิ่งที่อยากเป็น มีวุฒิภาวะสูงมากขึ้น ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมและมีส่วนร่วมกับการเหตุการณ์ต่างๆ มากขึ้น

6. ผู้เรียนได้พัฒนาประสบการณ์การเรียนรู้หลายๆ ด้านพร้อมกันไป การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาผู้เรียนหลายๆ ด้านคุณลักษณะด้านความรู้ ความคิด ด้านการปฏิบัติ และด้านอารมณ์ความรู้สึกจะได้รับการพัฒนาไปพร้อมๆ กัน

7. ครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกและเป็นผู้ให้บริการความรู้ในการจัดการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ครูจะต้องมีความสามารถที่จะค้นพบความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียน เป็นแหล่งความรู้ที่ทรงคุณค่าของผู้เรียนและสามารถค้นคว้าจัดหาสื่อวัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับผู้เรียน สิ่งที่สำคัญที่สุด คือ ครูจะต้องเต็มใจที่จะช่วยเหลือผู้เรียน เป็นกัลยาณมิตรของผู้เรียน

วัฒนาพร ระบับทุกซ์ (2542 :11) กล่าวว่า การเรียนรู้จะสัมฤทธิ์ผล การจัดประสบการณ์เรียนรู้ ควรยึดหลักดังต่อไปนี้

1. การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ควรเป็นไปอย่างมีชีวิตชีวา ดังนั้นผู้เรียนจึงควรมีบทบาทรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเองและมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน

2. การเรียนรู้เกิดขึ้นได้จากแหล่งต่างๆ กัน มิใช่จากแหล่งใดแหล่งหนึ่งเพียงแหล่งเดียว ประสบการณ์ความรู้สึกรักใคร่ของแต่ละบุคคลถือว่าเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญ

3. การเรียนรู้ที่ดีจะต้องเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากความเข้าใจ จึงจะช่วยให้ผู้เรียน จดจำ และสามารถใช้องค์ความรู้ให้เป็นประโยชน์ได้ การเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นผู้ค้นพบด้วยตนเอง มีส่วนช่วยให้เกิดความเข้าใจลึกซึ้งและจดจำได้ดี

4. การเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้นั้นมีความสำคัญ หากผู้เรียนเข้าใจและมีทักษะในเรื่องนี้ แล้วจะสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้และคำตอบต่าง ๆ ที่ตนต้องการ

5. การเรียนรู้ที่มีความหมายแก่ผู้เรียน คือ การเรียนรู้ที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

สำนักงานโครงการพิเศษ (2541 : 11-14) กล่าวว่า การศึกษาเด็กเป็นรายบุคคล ในลักษณะพหุปัญญา ควรนำมาใช้ในการปฏิรูปการเรียนรู้ พหุปัญญา การพัฒนาเด็กตามศักยภาพ เด็กแต่ละคนมีความสามารถแตกต่างกัน ทุกคนมีความเก่งหลายเรื่องหลายแบบ ซึ่งแต่ละด้านมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน เมื่อด้านใดได้รับการพัฒนา จะมีผลให้ด้านอื่น พัฒนาตามขึ้นไปด้วยเมื่อพิจารณาการทำงานในกิจกรรมของชีวิต จะมีการใช้ความสามารถหรือใช้ปัญญาหลายด้านประกอบกัน เรียกว่า “พหุปัญญา” การ์ดเนอร์ (Gardner) ได้กำหนด พหุปัญญาไว้ 8 ด้าน บุคคลแต่ละคนมีความสามารถทั้งหมดทุกด้าน แต่ละด้านแต่ละคน จะมีคุณลักษณะเด่นด้อยมากน้อยต่างกัน บางคนมีความสามารถเด่นหลายด้าน ซึ่งทำให้สามารถทำกิจกรรมต่างๆ ได้ดีมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น พหุปัญญา 8 ด้าน คือ

1. ปัญญาด้านภาษา/ การสื่อสาร (Verbal / Linguistic Intelligence) เป็นความสามารถในการใช้คำและภาษา ทั้งในการพูดและเขียนอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ปัญญาด้านการใช้เหตุผล ตรรกะและคณิตศาสตร์ (Logical / Mathematics Intelligence) เป็นความสามารถในการคิดอย่างสมเหตุสมผล การมองเห็นความสำคัญและความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ อย่างชัดเจน การคิดคำนวณ การทดสอบ สมมติฐาน

3. ปัญญาด้านดนตรีและท่วงทำนอง (Musical / Rhythmic Intelligence) เป็นความสามารถในการรับรู้เสียงดนตรี จังหวะ ท่วงทำนอง ความแตกต่างของเสียงที่ได้ยินการแสดงออก การแยกเสียงดนตรี การแต่งเพลง การเข้าใจสีน้ของดนตรี

4. ปัญญาด้านการเคลื่อนไหวทางกาย (Body / Kinesthetic Intelligence) เป็นความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อ การทำงาน การประสานสัมพันธ์กันของอวัยวะต่างๆ ของร่างกาย ทำงานได้อย่างคล่องแคล่วกลมกลื่น

5. ปัญญาด้านการเห็นและมิติตำแหน่ง (Visual / Spatial Intelligence) เป็นความสามารถในการรับรู้เกี่ยวกับทิศทาง ตำแหน่ง รูปร่าง เส้น สีและมิติตำแหน่งของสิ่งต่างๆ

6. ปัญญาด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Relation Intelligence) เป็นความสามารถในการรับรู้อารมณ์และความรู้สึกของบุคคลอื่น จากสิ่งที่เขาแสดงออก ทั้งทางสีหน้า ท่าทาง น้ำเสียง ยอมรับบุคคล และสามารถแสดงพฤติกรรมโต้ตอบได้อย่างเหมาะสมตลอดจนเป็นความสามารถในการควบคุมอารมณ์ เมื่อประสบกับภาวะที่ไม่พอใจ จะทำให้แสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม ราบรื่น

7. ปัญญาด้านการรู้จักตนเอง (Interpersonal Intelligence) เป็นความสามารถเกี่ยวกับการตระหนักรู้ในเรื่องต่างๆ ของตนเอง และมีความไวในความเปลี่ยนแปลงในภาวะต่างๆ ของตนเอง ทั้งอารมณ์ ความตั้งใจ แรงจูงใจ ความสามารถของตนเองในด้านต่างๆ และความสามารถในการนำข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง มาปรับใช้ในสถานการณ์ต่างๆ ทั้งการทำงาน การเล่น ความขัดแย้งและการติดต่อกับบุคคลอื่น

8. ปัญญาด้านการเข้าใจธรรมชาติ เป็นความสามารถทางการรับรู้และเข้าใจสภาพประกอบต่างๆ ในธรรมชาติ ทั้งความเป็นชีวิตและสภาพแวดล้อม มองเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ เข้าใจในกฎเกณฑ์ หรือปรากฏการณ์ธรรมชาติที่เกิดขึ้นจะเรียนรู้ได้ดีกับประสบการณ์ตรงในธรรมชาติหรือของจริง

ดังนั้น ในการส่งเสริม พัฒนาคุณภาพ ศักยภาพของผู้เรียนนั้นจึงควรให้การส่งเสริมพัฒนาความสามารถด้านเด่นๆ ของผู้เรียนให้มีศักยภาพดีขึ้นและในขณะเดียวกันก็ไม่ควรละเลยส่งเสริมความสามารถด้านอื่นๆ ด้วย

ประเวศ วะสี (2542 : 8-9) กล่าวว่า หลักการในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนนั้น ควรมีกระบวนการในการเรียนรู้หรือกระบวนการทางปัญญาให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติ ซึ่งประกอบไปด้วย 10 ขั้นตอน ดังนี้

1. การสังเกต ฝึกสังเกตสิ่งที่เห็น
2. การบันทึก ฝึกบันทึกสิ่งที่เห็น
3. การนำเสนอ ฝึกพูด เขียนให้คนอื่นรู้
4. การฟัง ฝึกฟังมากๆ (พหูสูต)
5. การปฏิจา-วิสังขนา ฝึกถาม-ตอบ โดยใช้เหตุผล
6. การตั้งคำถาม (นี่คืออะไร? เกิดจากอะไร?อะไรมีประโยชน์? จะสำเร็จประโยชน์ได้อย่างไร?)
7. การค้นหาคำตอบ ฝึกค้นคว้าจากห้องสมุด จากผู้รู้ จากอินเทอร์เน็ต
8. การวิจัย ฝึกกระบวนการสร้างการรู้เอง
9. การเชื่อมโยงปัญหา ฝึกเชื่อมโยงสิ่งต่างๆ เข้าด้วยกันเพื่อให้รู้ความจริงทั้งหมด
10. การเขียน ฝึกเรียบเรียงถ้อยคำเป็นเรื่องราวให้ผู้อื่นเข้าใจ

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า หลักในการปฏิรูปการเรียนรู้ นั้น คือการให้ความสำคัญกับผู้เรียนในการเรียนรู้ การเรียนรู้จะเกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพหากการเรียนรู้เป็นการเรียนรู้ที่มีความหมายต่อตัวผู้เรียน เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากความสนใจและความต้องการที่จะเรียน กิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ จัดขึ้นโดยยึดหลักการ คำนึงถึงธรรมชาติ ความแตกต่างของผู้เรียน ให้การส่งเสริม สนับสนุน พัฒนาผู้เรียน ให้เจริญงอกงาม ได้เต็มศักยภาพของแต่ละบุคคล

2.8 ทฤษฎีการเรียนรู้ (ร่วมสมัย)

ทฤษฎีการเรียนรู้ 5 ทฤษฎี ที่ศูนย์พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้จัดทำขึ้นโดยเชิญผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทฤษฎีมาจัดสาระและกระบวนการ เพื่อนำเสนอแก่ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับเด็ก แนวคิดและทฤษฎีที่กล่าวถึง ได้แก่

1. ทฤษฎีการเรียนรู้อย่างมีความสุข
2. ทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
3. ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด
4. ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพและลักษณะนิสัย : ศิลปะ ดนตรี กีฬา
5. ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพและลักษณะนิสัย : การฝึกฝน กาย วาจา ใจ

ทฤษฎีการเรียนรู้อย่างมีความสุข

ประเวศ วะสี (2542 : 27) ได้กล่าวถึงปัญหาการศึกษาไทยประการหนึ่ง คือ การเรียนเป็นความทุกข์ เพราะ การเรียนยาก ไม่สนุก น่าเบื่อ ทำให้คนเกลียดการศึกษา เมื่อหมดเงื่อนไขบังคับก็หยุดการเรียนรู้ ทำให้คนไทยมีสติปัญญาไม่เพียงพอ นำไปสู่ภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจและสังคม ดังนั้นครูควรทำให้การเรียนเป็นความสุข สนุก ชวนให้เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

ทฤษฎีการเรียนรู้อย่างมีความสุข เป็นทฤษฎีที่กิตติวดี บุญชื่อ (2540 : 32-84) เป็นหัวหน้าคณะผู้เชี่ยวชาญทำการพัฒนาขึ้น โดยมีจุดประสงค์จะหาวิธีเรียนแบบใหม่ที่ทำให้ผู้เรียน เรียนอย่างสนุกสนาน ทุกครั้งทุกชั่วโมง ผู้เรียนมาโรงเรียนด้วยความตื่นเต้นและมุ่งมั่น อยากรู้ในสิ่งที่เขายังไม่รู้ อยากทำในสิ่งที่เขาไม่เคยทำและอยากเป็นในสิ่งที่เขาไม่เคยเป็น ทฤษฎีนี้กล่าวถึงการเรียนที่มีความสุขว่ามียุทธศาสตร์ประกอบอยู่ 6 ประการ ได้แก่

1. เด็กแต่ละคนได้รับการยอมรับว่าเป็นมนุษย์คนหนึ่งที่มีหัวใจและสมองมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว และมีสิทธิ์ที่จะได้รับการปฏิบัติจากผู้ใหญ่อย่างมนุษย์คนหนึ่ง
  2. ครูให้ความเมตตา จริงใจและอ่อนโยนต่อเด็กทุกคนโดยทั่วถึง ครูให้ความเอาใจใส่ทุกคนเท่าเทียมกัน มีความยุติธรรม สม่ำเสมอ อารมณ์มั่นคง สดชื่นแจ่มใส วางตนเป็นแบบอย่างที่ดี เสียสละและอดทน
  3. เด็กเกิดความรักและภูมิใจในตนเอง รู้จักปรับตัวได้ทุกที่ทุกเวลา เห็นคุณค่าของชีวิตและความเป็นมนุษย์ของตน ยอมรับจุดดีจุดด้อยของตนเอง รู้วิธีปรับตนเองให้อยู่ในสภาพแวดล้อมต่าง ๆ โดยไม่เสียสุขภาพจิต
  4. เด็กแต่ละคนมีโอกาเลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจ เพื่อได้ค้นหาความสามารถของตนเองที่ซ่อนเร้นรอการพัฒนา
  5. บทเรียนสนุก แปลกใหม่ จูงใจให้ติดตามและเข้าใจให้อยากค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง ในสิ่งที่สนใจ การเรียนไม่ขัดขวางอยู่ภายในห้องเรียน การเรียนสัมพันธ์กับวิถีชีวิต
  6. สิ่งที่เรียนรู้สามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน เกิดประโยชน์และมีความหมายต่อตัวเขา
- การจัดการเรียนการสอนที่จะทำให้การเรียนรู้ดำเนินไปอย่างราบรื่น เกิดความสุขร่วมกันทั้งผู้เรียน และผู้สอน ควรมีลักษณะดังต่อไปนี้
1. บทเรียนเริ่มจากง่ายไปยากโดยคำนึงถึงวุฒิภาวะและความสามารถของผู้เรียนแต่ละวัย
- เนื้อหาวิชามีความต่อเนื่องและสัมพันธ์กับวิชาอื่น ๆ

2. วิธีเรียนสนุก ไม่น่าเบื่อและตอบสนองความสนใจใคร่รู้ของผู้เรียน การนำเสนอบทเรียนเป็นธรรมชาติ ไม่ยัดเยียด หรือกดดัน
3. ทุกขั้นตอนของการเรียนรู้มุ่งพัฒนาและส่งเสริมกระบวนการคิดในแนวต่างๆ รวมทั้งความคิดวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์และความคิดเป็นระบบ
4. มีกิจกรรมหลากหลาย สนุกชวนให้ผู้เรียนสนใจบทเรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม
5. แนวการเรียนรู้สัมพันธ์และสอดคล้องกับธรรมชาติ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสัมผัสสรรพสิ่งรอบตัวโดยไม่จำกัดสถานที่ หรือเวลาในการเรียนรู้
6. สื่อที่ใช้ประกอบการเรียน เร้าใจให้เกิดการเรียนรู้ เข้าใจตรงตามเป้าหมาย
7. การประเมินผล เน้นพัฒนาการของผู้เรียนในภาพรวมมากกว่าผลเรียนทางวิชาการและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนประเมินตนเองด้วย

ทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

การเรียนรู้ที่มีความหมายและคงทนจำได้นาน เป็นความรู้ที่เกิดจากผู้เรียนได้มีส่วนร่วมทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคมโดยการทำกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ ครูควรศึกษารูปแบบ วิธีสอนต่างๆ ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในบทเรียน แล้วนำไปปรับใช้ในการเรียนการสอนให้เหมาะสม

ทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเป็นทฤษฎีที่สมถวิล พรหมบุญ (2540 : 1-74) เป็นหัวหน้าคณะผู้เชี่ยวชาญพัฒนาขึ้น จุดเน้นของการเรียนรู้ คือ การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางด้านจิตใจ การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่สัมพันธ์กับชีวิตจริง ได้รับการฝึกฝนทักษะต่างๆ การแสวงหาความรู้ การคิด การจัดการกับความรู้ การแสดงออก การสร้างความรู้ใหม่และการทำงานกลุ่ม ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาให้เป็นคนเก่ง คนดีและมีความสุข

กระบวนการเรียนรู้ตัวอย่างที่นำมาเสนอมี 3 วิธี คือ กระบวนการกลุ่ม การเรียนแบบสรรค์สร้างความรู้ และการเรียนรู้แบบร่วมแรงร่วมใจ

1. กระบวนการกลุ่ม (Group Process) เป็นกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มผู้เรียนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป มีปฏิสัมพันธ์กัน มีแรงจูงใจร่วมกันทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดโดยที่สมาชิกกลุ่มมีอิทธิพลต่อกัน ในระยะแรก กระบวนการกลุ่ม นำมาใช้ฝึกทักษะมนุษยสัมพันธ์และพัฒนาบุคลิกภาพ ภายหลังมีการนำกระบวนการกลุ่มไปใช้ในการเรียนการสอนวิชาต่าง ๆ

หลักการสำคัญของกระบวนการกลุ่ม คือ ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเรียนรู้ ผู้เรียนเรียนรู้จากกลุ่มมากที่สุด ผู้เรียนได้ค้นพบและสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยครูเป็นผู้จัดกระบวนการให้ผู้เรียนแสวงหาคำตอบ

กิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้กระบวนการกลุ่ม ได้แก่ เกม บทบาทสมมติ กรณีตัวอย่าง การอภิปรายกลุ่ม

บทบาทของครูในการสอน มีดังนี้

1. มีความเป็นกันเอง เห็นอกเห็นใจผู้เรียน
2. พุดน้อย เป็นเพียงผู้ประสานงาน ไม่ชี้นำหรือโน้มแนวความคิดของผู้เรียน
3. ให้กำลังใจ กระตุ้นให้ทำงานและแสดงออก
4. สนับสนุนให้คิดวิเคราะห์ สรุปผลและประเมินผลการเรียนรู้

บทบาทของผู้เรียน มีดังนี้

1. ลงมือทำกิจกรรม ทำความเข้าใจงานที่ทำ
2. ช่วยเหลือและแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน

3. รับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของตน

ขนาดของกลุ่มหรือจำนวนนักเรียนในกลุ่มขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน เนื้อหาวิชา ความยาก-ง่ายของกิจกรรม และวัยของผู้เรียน

2. การเรียนรู้แบบร่วมแรงร่วมใจ (Cooperative Learning) เป็นวิธีเรียนที่จัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และความสำเร็จของกลุ่ม โดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น แบ่งปันความรู้ ให้กำลังใจกันและกัน และดูแลซึ่งกันและกัน

หลักการของการเรียนรู้แบบร่วมแรงร่วมใจคล้ายกับกระบวนการกลุ่ม แต่ต่างกันตรงที่การเรียนรู้แบบร่วมแรงร่วมใจจัดกลุ่มผู้เรียนให้ละกันทั้งด้านความรู้ ความสามารถ ความสนใจ ความถนัด เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแต่ละคนนำศักยภาพของตนมาเสริมสร้างความสำเร็จของกลุ่ม โดยผู้เรียนช่วยเหลือกัน มีปฏิสัมพันธ์เชิงบวก ไว้วางใจกันและยอมรับในบทบาทและผลงานของเพื่อน

เทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมแรงร่วมใจ ได้แก่ การเล่าเรื่องรอบวง มุมสนทนา คู่ตรวจสอบ คู่คิด ปรินสาความคิด กลุ่มร่วมมือ การร่วมมือกันแข่งขันร่วมกันคิด เป็นต้น

3. การเรียนรู้แบบสรรค์สร้างความรู้ (Constructivism) เป็นวิธีเรียนที่ผู้เรียนต้องแสวงหาความรู้ และสร้างความรู้ความเข้าใจด้วยตนเอง โดยนำความรู้ที่มีอยู่เชื่อมโยงกับความรู้ใหม่

บทบาทของครู คือ เป็นผู้อำนวยการความสะดวกให้ผู้เรียนสรรค์สร้างความรู้ความเข้าใจด้วยตนเอง ช่วยให้ผู้เรียนสร้างความคิดรวบยอดให้สมบูรณ์ ช่วยตรวจสอบความถูกต้องของความคิดรวบยอดและช่วยให้ผู้เรียนนำความรู้มาจัดทำแผนผังความคิด

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มี 5 ขั้นตอนดังนี้

1. ประเมินทิศ ให้ผู้เรียนสร้างจุดมุ่งหมายและแรงจูงใจในการเรียน
2. ทำความเข้าใจ ให้ผู้เรียนทำความเข้าใจบทเรียน โดยใช้กิจกรรมที่หลากหลาย
3. จัดโครงสร้างแนวความคิดใหม่ ให้ผู้เรียนนำเสนอความคิดให้กระจ่าง สร้างแนวคิดขึ้นใหม่แล้ว

ประเมินแนวคิด

4. นำแนวความคิดไปใช้ ให้ผู้เรียนนำแนวความคิดไปใช้ในสถานการณ์ต่างๆ
5. ทบทวน ให้ผู้เรียนสะท้อนตนเอง โดยเปรียบเทียบแนวคิดของตนในต้นบทเรียนและท้าย

บทเรียน

ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด

การคิดเป็น ทำเป็นและแก้ปัญหาเป็น เป็นกระบวนการที่เป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในผู้เรียนทุกคน ดังนั้นการสอนกระบวนการดังกล่าวจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ครูจะต้องเข้าใจ และสามารถสอนให้เกิดผลได้

ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด เป็นทฤษฎีที่ ดร.ทิตนา แซมมณี (2540 : 11-236) เป็นหัวหน้าคณะผู้เชี่ยวชาญจัดทำขึ้น โดยมีจุดประสงค์ให้เป็นแนวทางสำหรับครูนำไปใช้ฝึกผู้เรียนให้เกิดการพัฒนาคุณภาพในการคิด

คำเกี่ยวข้องกับการคิดแบ่งได้ 3 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 เป็นคำที่แสดงถึงพฤติกรรมซึ่งต้องใช้ความคิด ที่เห็นเป็นรูปธรรมค่อนข้างชัดเจน คำในกลุ่มนี้เรียกว่า ทักษะการคิด มี 2 ระดับ คือ

1. ทักษะการสื่อความหมาย ได้แก่ การฟัง การจำ การอ่าน การรับรู้ การเก็บความรู้ การดึงความรู้ การจำได้ การใช้ความรู้ การอธิบาย การทำความเข้าใจ การบรรยาย การสรุป การเขียน การแสดงออก

2. ทักษะแกน ได้แก่ การสังเกต การสำรวจ การตั้งคำถาม การรวบรวมข้อมูล การจัดหมวดหมู่ การตีความหมาย การเชื่อมโยง การใช้เหตุผล การระบุ การจำแนกความแตกต่าง การจัดลำดับ การเปรียบเทียบ การอ้างอิง การแปลความ การขยายความ การสรุปความ

กลุ่มที่ 2 เป็นคำแสดงลักษณะของการคิดซึ่งไม่เห็นเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน ต้องอาศัยการตีความให้เป็นรูปธรรมที่ชัดเจนอีกชั้นหนึ่ง คำกลุ่มนี้เรียกว่า ลักษณะการคิด เช่น คิดคล่อง คิดหลากหลาย คิดละเอียด คิดชัดเจน คิดอย่างมีเหตุผล คิดถูกทาง คิดกว้าง คิดลึกซึ้ง และคิดไกล

กลุ่มที่ 3 เป็นคำที่แสดงถึงการดำเนินกิจกรรมการคิดอย่างเป็นลำดับ ขั้นตอนเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกระบวนการคิดนั้นๆ ต้องอาศัยทักษะการคิดและลักษณะการคิดเป็นจำนวนมาก คำกลุ่มนี้เรียกว่า กระบวนการคิด เช่น กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เป็นต้น

คุณสมบัติที่เอื้ออำนวยต่อการคิด หรือลักษณะนิสัยที่ต้องสะสมมานาน คือ ความเป็นผู้มีใจกว้าง เป็นธรรมชาติ ใฝ่รู้ กระตือรือร้น ช่างวิเคราะห์และผสมผสาน ชยัน ต่อสู้และอดทน มั่นใจในตัวเอง และน่ารักน่าคบ สำหรับครูที่สนใจการสอนเพื่อพัฒนาการคิด สามารถจัดการเรียนการสอนได้ 3 แบบ ดังนี้

1. การสอนเพื่อพัฒนาการคิดโดยตรงใช้โปรแกรม สื่อสำเร็จรูป หรือบทเรียน/กิจกรรมสำเร็จรูปที่มีผู้พัฒนาและจัดทำไว้แล้ว เช่น The Productive Thinking Program, The Ideal Problem Solver และ CORT เป็นต้น

2. การสอนเนื้อหาสาระต่าง ๆ โดยใช้รูปแบบ หรือกระบวนการสอนที่เน้นกระบวนการคิด เช่น รูปแบบการสอนตามขั้นทั้ง 4 ของอริยสัจ ของสาโรช บัวศรี รูปแบบการสอนโดยสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ ของสุนน อมรวิวัฒน์ รูปแบบการสอนความคิด คำนิยม จริยธรรมและทักษะ ของโกวิท ประวาลพุกษ์ ทักษะกระบวนการ ของกรมวิชาการและกระบวนการวิทยาศาสตร์ ของ สสวท. ส่วนรูปแบบ หรือกระบวนการสอนที่ส่งเสริมการคิดของต่างประเทศ มีหลายรูปแบบ เช่น รูปแบบการสอนโน้ตส์ (Concept Attainment) รูปแบบการสอนไหม้โน้ตส์ล่วงหน้า (Advance Organizer) รูปแบบการสอนของ กานเย่ และรูปแบบการคิดอย่างมีวิจารณญาณของ เอนนิส เป็นต้น

3. การสอนเนื้อหาสาระต่าง ๆ โดยพยายามส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการคิด ลักษณะการคิด และกระบวนการคิดในกิจกรรมการเรียนการสอนเนื้อหาวิชาต่าง ๆ

การวัดความสามารถในการคิดมีหลายวิธี แยกได้ 2 ประเภท ดังนี้

1. การวัดของนักวัดกลุ่มจิตมิติ (Psychometric) เป็นการวัดความสามารถทางสมองหรือวัดเชาว์ปัญญา ภายหลังจึงมีการวัดผลสัมฤทธิ์ บุคลิกภาพ ความถนัดและความสามารถในการคิด การวัดความสามารถในการคิด มีแบบทดสอบ 2 ลักษณะ คือ

1.1 แบบสอบมาตรฐานที่ผู้สร้างไว้แล้ว เช่น New Jersey Test of Reasoning Skill, Test of Inquiry Skills, Logical Reasoning เป็นต้น

1.2 แบบสอบที่สร้างขึ้นใช้เอง ซึ่งผู้สร้างแบบสอบต้องมีความรอบรู้ในแนวคิดหรือทฤษฎีเกี่ยวกับการคิด สามารถกำหนดตัวชี้วัดและเขียนข้อความตามตัวชี้วัด

2. การวัดจากปฏิบัติจริง (Authentic Performance Measurement) เป็นการวัดครอบคลุมทักษะการคิดซับซ้อนในการปฏิบัติงาน ความร่วมมือในการแก้ปัญหาและการประเมินตนเอง เทคนิคการวัด ใช้การสังเกตสภาพงานที่ปฏิบัติ การเขียนเรียงความ การแก้ปัญหาในสถานการณ์คล้ายจริงและแฟ้มงาน (Portfolio)

ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพและลักษณะนิสัย : ศิลปะ ดนตรี กีฬา

เป้าหมายของการจัดการศึกษา คือ การพัฒนาคนให้เป็นคนเก่ง ดี มีสุข ซึ่งถือว่าเป็นคนที่มีคุณภาพของสังคม จึงเป็นความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาทั้ง 3 ด้าน คือ กาย ใจและสติปัญญา (Hand-Heart-Head) โดยให้ผู้เรียนเรียนศิลปะ ดนตรี และพลศึกษา

ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพและลักษณะนิสัย : ศิลปะ ดนตรี กีฬา เป็นทฤษฎีที่ สุกฤษี เจริญสุข (2540 : 12-23) เป็นหัวหน้าคณะผู้เชี่ยวชาญจัดทำขึ้นโดยมีจุดประสงค์ให้แนวทางการจัดการเรียนการสอน วิชาศิลปะ ดนตรีและพลศึกษาแก่ครู

การเรียนรู้ศิลปะ ดนตรีและพลศึกษาเป็นการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนที่มีสมบุรณ์ทุกด้าน ได้แก่

1. ด้านร่างกาย มีสุขภาพที่สมบุรณ์
2. ด้านจิตใจและอารมณ์ มีจิตใจที่ร่าเริงแจ่มใส
3. ด้านสติปัญญา มีทักษะทางศิลปะ ทักษะในการเล่นดนตรีและเล่นกีฬาเป็น
4. ด้านสังคม มีน้ำใจนักกีฬา รู้แพ้ รู้ชนะและรู้ถ้อย
5. ด้านจริยธรรม ประพฤติดี ประพฤติชอบ

ดนตรีเป็นเรื่องของความไพเราะของเสียง ต้องอาศัยการเรียนรู้จากความเหมือนไปสู่ความแตกต่าง และจะต้องอยู่บนความเป็นฉันทาที่เป็นรากเหง้าทางวัฒนธรรม

ศิลปะเป็นเรื่องของความงาม ต้องอาศัยการเลียนแบบเพื่อเรียนรู้มาตรฐานของความงาม แล้วนำไปสู่ความเป็นตัวของตัวเอง กีฬาเป็นศิลปะของการเคลื่อนไหว อาศัยการเห็นและการสัมผัสอย่างซึ้งซึ้ง

จะเห็นได้ว่า 3 วิชานี้มีธรรมชาติที่เหมือนกัน จึงมีทฤษฎีการเรียนรู้เป็นแนวคิด 3 ส่วนร่วมกัน คือ

1. ทฤษฎีความเหมือน เรียนรู้สุนทรียภาพโดยการเลียนแบบและการทำซ้ำ
2. ทฤษฎีความแตกต่าง เรียนรู้สุนทรียภาพโดยการแสวงหาความแตกต่าง เป็นความต้องการ

สิ่งใหม่ๆ ที่เรียกว่าแหกคอกและทางเทวดา

3. ทฤษฎีความเป็นฉันทา เรียนรู้สุนทรียภาพโดยแสวงหาตัวเอง อดทนความเป็นฉันทาและความเป็นฉันทาคือ รากเหง้าทางวัฒนธรรมของชุมชน

ในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ทางศิลปะ ดนตรี และพลศึกษาของผู้เรียนนั้นสามารถจัดเป็นขั้นตอนได้ 5 ขั้นตอน คือ

1. การเลียนแบบ ผู้เรียนต้องมีโอกาสได้ฟัง ได้เห็น ได้สัมผัสกับต้นแบบที่ดีเพื่อให้เรียนรู้ว่าการกระทำที่เหมือนแบบที่สมบุรณ์นั้น คือ สิ่งที่ถูกต้องและไม่ควรทำสิ่งที่ต่างจากต้นแบบ แบบที่ดีจะเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความประทับใจ จดจำอย่างฝังใจ แล้วนำไปเป็นแบบอย่างสำหรับตนเอง
2. การทำซ้ำเป็นการย้ำทักขะเพื่อให้เกิดความแม่นยำ ชำนาญ สามารถควบคุมกำกับ และจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ควรให้ผู้เรียนทำซ้ำ ให้ท่องจนขึ้นใจ สามารถทำได้ไม่ผิดเพี้ยนและฝึนเห็นการปฏิบัติเป็นเสียงดนตรี การวาดรูปและการเล่นกีฬา
3. การแหกคอก เกิดจากการทำซ้ำจนขึ้นใจ เกิดความเบื่อหน่าย มีความรู้สึกรู้สึกต้องการเปลี่ยนแปลง แต่การเปลี่ยนแปลงมีการคงของเดิมไว้เป็นบางส่วนและมีบางส่วนที่แสดงออกเป็นตัวของตัวเอง
4. ทางเทวดา เป็นการสร้างสรรค์ผลงานขึ้นมาใหม่ มีทักษะสมบุรณ์ มีความถูกต้องและแม่นยำ มีความเป็นตัวของตัวเอง สามารถปฏิบัติได้ทันทีโดยไม่ต้องคิดและสามารถคิดออกมาได้เรื่อยๆ โดยไม่ซ้ำกัน

5. ความเป็นฉันทน์ คือ การเรียนรู้จนแตกฉาน สามารถสร้างงานที่มีลักษณะพิเศษเป็นของตนเอง ยากที่บุคคลอื่นจะลอกเลียนแบบได้ ในขณะเดียวกันงานนั้นมีกลิ่นอายและวิญญาณทางวัฒนธรรมไทยด้วย ครูที่สอนวิชาเหล่านี้จำเป็นต้องมีคุณสมบัติเฉพาะดังนี้

- ครูดนตรี ต้องมีความรู้ความสามารถทางดนตรีและเล่นดนตรีได้
- ครูศิลปะ ต้องมีความรู้ความเข้าใจทฤษฎีและสามารถปฏิบัติการทางศิลปะเป็นที่ยอมรับของ

ผู้เรียน

- ครูพลศึกษา ต้องมีความรู้ความสามารถด้านพลศึกษา รู้รายละเอียด ส่วนประกอบของร่างกาย และความประสานสัมพันธ์สอดคล้องกับสรีระของผู้เรียน

ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพและลักษณะนิสัย : การฝึกฝนกาย วาจา ใจ

เด็กไทยต้องได้รับการศึกษาและการฝึกฝนให้พร้อมที่อยู่ในโลกที่มีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เขาต้องมีสติและปัญญาที่จะพาตัวให้รอดจากความไม่ถูกต้อง เรียนรู้ที่จะปรับตัว ขณะเดียวกันก็ต้องขยัน อดทน อดออมและซื่อสัตย์ มีภูมิด้านทานทางวัฒนธรรมและรักษาคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย

ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพและลักษณะนิสัย : การฝึกฝนกาย วาจา ใจ เป็นทฤษฎีที่อำไพ สุจริตกุล (2540 : 132-137) เป็นหัวหน้าคณะผู้เชี่ยวชาญจัดทำขึ้นเพื่อพัฒนาลักษณะนิสัยเด็กไทย

เป้าหมายของการพัฒนาสังคมไทย คือ การสร้างความสมดุลระหว่างความมั่งคั่งทางวัตถุ ความเจริญงอกงามทางจิตใจและความอาทรต่อธรรมชาติ เพื่อให้คนมีความสุข ครอบครัวอบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง สังคมสันติและสิ่งแวดล้อมยั่งยืน

ลักษณะนิสัยเด็กไทยที่ต้องพัฒนามีดังต่อไปนี้

1. การมีมารยาทและวิถีแห่งการปฏิบัติตนทางกาย วาจา ใจขั้นพื้นฐาน
2. ความมีสติ สัมปชัญญะเพื่อการครองตน ไม่ถลำไปสู่ความชั่ว
3. ความมีคุณธรรมที่สำคัญ ได้แก่
  - ความมีวินัย รู้ค่าแห่งการมีระเบียบ
  - ความกล้าหาญ กล้าทำในสิ่งที่ถูกต้อง
  - ความกตัญญู รู้คุณบรรพชน รู้คุณคน รู้คุณธรรมชาติ
  - ความมีเมตตา รู้จักให้ ยินดีและเป็นสุขกับการให้
  - ความอดทน สู้งาน มีความมุ่งมั่นใฝ่ความสำเร็จ
  - ความเสียสละ ไม่เห็นแก่ตัว
  - ความสามัคคี ประนีประนอม รักสันติ
  - ความขยันหมั่นเพียร ไม่หวังแต่จะหาทางลัดในชีวิตการทำงาน
  - ความเป็นตัวของตัวเอง มั่นใจในตนเองและรู้จักพึ่งตนเอง
  - ความสันโดษ รู้จักพอ ไม่ดิ้นรนแสวงหาจนลืมความเป็นมนุษย์
  - ความอ่อนน้อมถ่อมตน ไม่เป็นคนวางก้าม ชอบมีและใช้อำนาจ
4. ความรักในเพื่อนมนุษย์
5. ความรักในธรรมชาติ

การสร้างลักษณะนิสัยดังกล่าวต้องใช้กลยุทธ์การสอน ดังนี้

1. เทคนิคการฝึกสติและสมาธิแบบใหม่ๆ ที่เข้าถึงรสนิยมของเด็ก
2. การเรียนรู้ด้วยการเล่น การใช้เกม ละครและกิจกรรมสนุกๆ ที่แฝงสาระและแง่คิดทาง

คุณธรรม จริยธรรม

3. การเรียนรู้จากชีวิตจริงด้วยกิจกรรมชุมชน กรณีตัวอย่าง การโต้วาที
4. การแนะแนวด้วยครูทุกคนที่ทำการสอน
5. การประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ด้วยการเอาใจใส่เด็กเป็นรายบุคคล การพัฒนาสมุดรายงาน

ลักษณะนิสัย ที่ช่วยครูให้รู้รายละเอียดเกี่ยวกับพฤติกรรมของเด็กสามารถป้องกันแก้ไขได้ถูกต้อง เหมาะสม และทันเวลา

ทฤษฎีการเรียนรู้ ทั้ง 5 ทฤษฎีนี้นับได้ว่าเป็นแนวทางสำหรับครูในการนำไปจัดการเรียนการสอน ให้มีคุณภาพได้ หากครูท่านใดสนใจนำไปปฏิบัติแม้เพียงวันละเล็กน้อย ไม่นานก็จะเกิดความเข้าใจ ปฏิบัติได้อย่างชำนาญ ความเจริญงอกงามของผู้เรียนย่อมสะท้อนให้เห็นถึงความตั้งใจ ความอดทน ความเพียร พยายามของคนที่มีวิญญูณครู

2.9 ลักษณะกระบวนการเรียนรู้ที่พึงประสงค์

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ได้กล่าวถึง ลักษณะกระบวนการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ ไว้ดังนี้

กระบวนการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ คือ กระบวนการทางปัญญาที่พัฒนาบุคคลอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีความสุข บูรณาการเนื้อหาสาระตามความเหมาะสมของระดับการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนได้มีความรู้เกี่ยวกับตนเองและความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม สาระการเรียนรู้สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน ทันสมัย เน้นกระบวนการคิดและการปฏิบัติจริง ได้เรียนรู้ตามสภาพจริง สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างกว้างไกลเป็นกระบวนการที่มีทางเลือกและมีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายน่าสนใจ เป็นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน โดยมีผู้เรียน ครู และผู้มีส่วนร่วมจัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้และมุ่งประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และคนมีความสุข

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543 : 31-33) ได้กำหนดแนวการปฏิรูปการเรียนรู้ ที่จัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนสำคัญที่สุด เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง มีความสุข โดยใช้ กระบวนการเรียนรู้ 5 ลักษณะ คือ

1. การเรียนรู้อย่างมีความสุข : เรียนรู้อย่างสันติด้วยกันทุกคน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้ประยุกต์ใช้หลักการและทฤษฎีการเรียนรู้ อย่างมีความสุข กล่าวคือ เป็นสภาพของการจัดการเรียนการสอนในบรรยากาศที่ผ่อนคลาย มีอิสระ ยอมรับความแตกต่างของบุคคล มีหลากหลายวิธีในการเรียนการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีประสบการณ์แห่งความสำเร็จ และได้พัฒนาตนเองให้เต็มศักยภาพ ซึ่งมีแนวทางสำคัญ คือ บทเรียนต้องเป็นเรื่องใกล้ตัว มีความหมาย มีประโยชน์ กิจกรรมการเรียนรู้ต้องมีความหลากหลาย สื่อการเรียนรู้ต้องน่าสนใจ การประเมินผล มุ่งเน้นตามศักยภาพของผู้เรียนเป็นรายบุคคล ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้เรียนต้องแสดงออกอย่างนุ่มนวล เป็นมิตร มีเมตตา อ่อนน้อม เข้าใจและยอมรับกันและกัน ให้กำลังใจเกื้อหนุนกัน

2. การเรียนรู้แบบองค์รวม : การบูรณาการสาระและกระบวนการเรียนรู้

เป็นการเรียนรู้สิ่งต่างๆ อย่างสัมพันธ์ เชื่อมโยงต่อเนื่องกลมกลืนกันทั้งในเรื่องใกล้ตัวในท้องถิ่น

สิ่งแวดล้อมที่อาศัยอยู่ ทั้งเรื่องของท้องถิ่น เรื่องของสากล การเปลี่ยนแปลงและแนวโน้มต่างๆ ที่เกิดในสังคมโลก ซึ่งมีผลทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจเรื่องที่เรียนรู้อย่างชัดเจนลึกซึ้งครอบคลุม มีความหมายต่อการนำไปใช้ในการดำรงชีวิตและแก้ปัญหาสภาพสังคม

3. การเรียนรู้จากการคิดและการปฏิบัติจริง : เรียนโดยใช้สมองและสองมือ

ความคิดเป็นความสามารถของสมองในการประมวลข้อมูลความรู้และประสบการณ์ต่างๆ ที่มีอยู่เป็นความรู้ใหม่ วิธีการใหม่ เพื่อนำไปใช้ในสถานการณ์ต่างๆ อย่างเหมาะสมสอดคล้องกัน เมื่อได้คิดแล้วก็ต้องนำไปปฏิบัติจริง จึงจะเกิดการเรียนรู้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ การจัดการเรียนให้ฝึกคิดและปฏิบัติจริงนี้ ต้องฝึกจากประสบการณ์ตรงจากแหล่งความรู้ สื่อ เหตุการณ์และสิ่งแวดล้อมรอบตัวต่างๆ ด้วยการฝึกสังเกต คิดอย่างรอบคอบ ปฏิบัติอย่างจริงจังและสรุปผลเป็นองค์ความรู้แก่ตนเอง

4. การเรียนรู้ร่วมกับบุคคลอื่น : เรียนร่วมกัน รู้ร่วมกัน

เป็นกระบวนการเรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์กัน โดยมีการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนความรู้ วัฒนธรรม อารมณ์และสังคมร่วมกัน ทำให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด เกิดการเรียนรู้ที่หลากหลายช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เป็นการปลูกฝังคุณธรรมที่งดงาม การทำงานร่วมกันทำให้พัฒนาทั้งทักษะทางสังคม และทักษะการทำงานที่ดีด้วย

5. การเรียนรู้กระบวนการเรียนรู้ของตนเอง : เรียนอย่างไรใครควรทบทวนตนเองรอบด้าน

เป็นการรับรู้ผลการเรียนรู้และความถนัดของตนเอง เน้นการเรียนรู้กระบวนการว่า การเรียนรู้แต่ละครั้งเกิดขึ้นได้อย่างไร เรียนด้วยวิธีการอะไร มีขั้นตอนตั้งแต่เริ่มต้นจนจบอย่างไร โดยเปิดโอกาสและจัดสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้ศึกษาวิเคราะห์ ประเมินจุดดีจุดด้อย และปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ของตนเองเพื่อนำไปสู่การปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนรู้ให้เหมาะสม พร้อมทั้งจะนำไปใช้ในการเรียนรู้ครั้งต่อไป

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า กระบวนการเรียนรู้ที่พึงประสงค์นั้น เป็นกระบวนการในการพัฒนาทางปัญญาให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนอย่างดียิ่ง ผู้เรียนจะสามารถเกิดการเรียนรู้ได้ดีหากมีกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสม ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ให้กับเด็ก ที่จะนำกระบวนการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ดังที่ได้กล่าวไปแล้วไปใช้ ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เกิดศักยภาพสูงสุด ต่อไป

2.10 ปัจจัยสำคัญในการสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้

สมนา พานิช (2531 : 30) กล่าวว่า เด็กจะเรียนได้ดีเมื่อ

- รู้สึกมั่นคงและปลอดภัยทางจิต ร่างกายแข็งแรง ใจคอเบิกบาน
- เมื่อมีประสบการณ์ผ่านมาแล้วจะเป็นรากฐานสำหรับประสบการณ์ใหม่
- เมื่อมีโอกาสที่จะฝึกฝนทักษะมากขึ้น
- เมื่อกิจกรรมการเรียนเหมาะสมกับความสามารถ
- เมื่อได้รับความเบิกบานในห้อง
- เมื่อมีสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ เข้าใจ
- เมื่อได้รับประสบการณ์ที่มีความหมายสำคัญแก่ตน

วรภรณ์ รักวิจัย (2537 : 186) กล่าวว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของเด็กนั้น มีมากมายหลายปัจจัย เช่น

- ความพร้อม เด็กจะสามารถเรียนรู้ได้ดีถ้าเด็กมีความพร้อมที่จะเรียน
- การสนใจ เด็กจะสามารถเรียนรู้ได้ดีถ้าเด็กได้รับการสนใจให้มีความต้องการที่จะเรียนรู้
- การเสริมแรงและการลงโทษ การเรียนรู้ของเด็กจะขึ้นอยู่กับสิ่งที่เด็กแสดงออกมานั้นเป็นสิ่งที่

ได้รับการเสริมแรงหรือการลงโทษ

- การให้เด็กได้มีโอกาสฝึกฝน การเรียนรู้ของเด็กจะดีขึ้นหากว่าเด็กได้มีโอกาสฝึกฝน กระทำ
สิ่งนั้นบ่อยๆ

- การลดความวิตกกังวลของเด็ก เด็กจะเรียนรู้ได้ดีในบรรยากาศที่สบาย เป็นอิสระ ปราศจาก
ความวิตกกังวล

แลนเดรธ (เยาเวพา เดชะคุปต์. 2542 : 72-74 ; อ้างอิงจาก Landreth. 1972) กล่าวว่า
เด็กปฐมวัยจะเรียนรู้ได้ดีจากสิ่งต่อไปนี้

1. เด็กปฐมวัยจะเรียนรู้ได้ดีหากเด็กเกิดความต้องการบางอย่าง (Learning Through Wanting
Something) เรื่องที่เด็กปฐมวัยต้องการ ได้แก่

- 1.1 ต้องการประสบความสำเร็จ
- 1.2 ต้องการการยอมรับและทำในสิ่งที่ตนสนใจ
- 1.3 ต้องการเป็นเหมือนคนที่เขารัก

2. เด็กปฐมวัยจะเรียนรู้ได้ดี หากเด็กมีความสนใจต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (Learning Through Playing
Attention to Something) ในการเรียนรู้เด็กจะต้องสนใจสิ่งหนึ่งสิ่งใดเสียก่อน

3. เด็กปฐมวัยจะเรียนรู้ได้ดีจากการกระทำและการเล่น (Learning Through Doing and
Playing)

4. เด็กปฐมวัยจะเรียนรู้ได้ดีจากการที่เด็กมีความพร้อมที่จะเรียน (Learning Through Being
Ready to Learn)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543ก : 21-22) ได้กล่าวถึงปัจจัยในการสนับสนุน
การเรียนรู้ ดังต่อไปนี้

1. กระบวนการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ ถ้าผู้เรียนมีโอกาสคิด ทำ สร้างสรรค์ โดยที่ครูช่วยจัด
บรรยากาศการเรียนรู้ จัดสื่อและสรุปสาระการเรียนรู้ร่วมกัน

2. คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลในด้านความสามารถทางสติปัญญา อารมณ์ สังคม ความ
พร้อมของร่างกาย จิตใจ สร้างโอกาสให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่อง

3. สาระการเรียนรู้มีความสมดุลเหมาะสมกับวัย ความถนัด ความสนใจของผู้เรียนและความ
คาดหวังของสังคม ทั้งนี้ผลการเรียนรู้จากสาระและกระบวนการ จะต้องทำให้ผู้เรียนมีความรู้ ความคิด
ความสามารถ ความดีและมีความสุขในการเรียน

4. แหล่งเรียนรู้มีหลากหลายและเพียงพอที่จะให้ผู้เรียนได้ใช้เป็นแหล่งค้นคว้าหาความรู้
ตามความถนัด ความสนใจ

5. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับครูและระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน มีลักษณะเป็นกัลยาณมิตรที่ช่วย
เกื้อกูล ห่วงใย มีกิจกรรมร่วมกันในกระบวนการเรียนรู้ คือ แลกเปลี่ยนความรู้ ถักทอความคิด พิชิตปัญหา
ร่วมกัน

6. ศิษย์มีความศรัทธาต่อครูผู้สอน สาระที่เรียน รวมทั้งกระบวนการที่จะก่อให้เกิดการเรียนรู้
ผู้เรียนใฝ่รู้ มีใจรักที่จะเรียนรู้ ทั้งนี้ครูต้องมีความเชื่อว่าศิษย์ทุกคนสามารถเรียนรู้ได้และมีวิธีการเรียนรู้ที่
แตกต่างกัน

7. สาระและกระบวนการเรียนรู้เชื่อมโยงกับเหตุการณ์และสิ่งแวดล้อมรอบตัวของผู้เรียน
จนผู้เรียนสามารถนำผลจากการเรียนรู้ ไปประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตจริง

8. กระบวนการเรียนรู้มีการเชื่อมโยงและเครือข่ายอื่น ๆ เช่น ชุมชน ครอบครัว องค์กรต่าง ๆ เพื่อสร้างความสัมพันธ์และร่วมมือกันให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และได้รับประโยชน์จากการเรียนสูงสุด

ชนาธิป พรกุล (2543 : 54) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมและบรรยากาศมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ จึงจำเป็นต้องจัดบรรยากาศให้เอื้อหรืออำนวยความสะดวกต่อการเรียนรู้

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า ปัจจัยที่สนับสนุนการเรียนรู้ของเด็กนั้นมีหลายปัจจัยด้วยกัน ซึ่งล้วนแต่เป็นปัจจัยที่สำคัญทั้งสิ้น แต่สิ่งที่สำคัญที่สุดในการเรียนรู้ของเด็กก็คือ การเข้าใจในธรรมชาติของเด็กแต่ละคนว่ามีลักษณะ ความสนใจ หรือเด็กมีความพร้อมที่จะเรียนรู้แล้วหรือไม่ เพราะหากสามารถเข้าใจธรรมชาติของเด็กแล้วนั้นจะช่วยให้เราสามารถจัดสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่จะกระตุ้นให้เด็กสนใจและอยากที่จะเรียนรู้ในสิ่งนั้นๆ

2.11 การบริหารจัดการในโรงเรียนเพื่อการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 56-57) กล่าวว่า การบริหารจัดการด้านการปฏิรูปการเรียนรู้ เป็นการดำเนินการใดๆ เพื่อสนับสนุน ส่งเสริมให้การดำเนินการดังกล่าว บรรลุตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ คือ พัฒนาผู้เรียนให้เรียนรู้อย่างมีความสุข พัฒนาเต็มตามศักยภาพ ซึ่งในการบริหารจัดการสามารถทำได้โดยการใช้ระบบประกันคุณภาพทางการศึกษา เพื่อที่จะก้าวเข้าสู่มาตรฐาน ส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนอย่างแท้จริง ภารกิจในการบริหารจัดการที่โรงเรียนต้องดำเนินการ มีดังนี้

1. เผยแพร่แนวคิด แนวทางในการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ให้แก่ครู บุคลากรที่เกี่ยวข้องในชุมชน ด้วยวิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่อง
2. พัฒนาบุคลากรทุกคนด้วยวิธีการที่เหมาะสม เน้นความเป็นหนึ่ง สร้างพลังศรัทธาพัฒนาความรู้ความสามารถ ให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้
3. ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมกันจัดทำและใช้แผนงานพัฒนาโรงเรียน
4. พัฒนาหลักสูตรระดับโรงเรียน และแนวทางการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น
5. จัดทรัพยากร สภาพแวดล้อมทางกายภาพ แหล่งการเรียนรู้ ให้เอื้อต่อการเรียนของผู้เรียนและการอยู่ร่วมกัน
6. พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศ ของผู้เรียนและครูเป็นรายบุคคล
7. จัดดำเนินการด้วยวิธีการต่างๆ ให้ครูจัดการเรียนรู้ตามแนวทางปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียน ตลอดจนชุมชน ผู้ปกครอง ครู ได้เรียนรู้ร่วมกัน
8. เปิดโอกาสให้โรงเรียนและผู้ปกครอง เข้ามาร่วมบริหารจัดการเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแนวทางการจัดการเรียนรู้
9. กระตุ้นและดำเนินการให้มีการพัฒนางานร่วมกันทุกฝ่าย โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนและกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน
10. ควบคุม ตรวจสอบ ประเมินและพัฒนา แนวทางการจัดการเรียนรู้ให้ดีกว่าเดิมอยู่เสมอ
11. รายงานผลและเผยแพร่ ผลการดำเนินการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้สู่สาธารณชนอย่างสม่ำเสมอ
12. ให้ประโยชน์ตอบแทน เพื่อส่งเสริมขวัญและกำลังใจ แก่บุคลากรที่ดำเนินการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า การบริหารจัดการการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ นั้น สิ่งสำคัญยิ่งที่จะทำให้การดำเนินการบรรลุผลสำเร็จนั้น คือ ความร่วมมือร่วมใจของทุกฝ่าย ความมุ่งมั่น ตั้งใจจริงในการ

ดำเนินการ มีการติดตาม ประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนการสนับสนุน ส่งเสริมศักยภาพของบุคลากร ภายในโรงเรียนให้เป็นผู้ที่มีศักยภาพในการจัดกระบวนการเรียนรู้ มีการเผยแพร่ ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ให้กับประชาชนและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาให้กับเด็ก ซึ่งหากโรงเรียนใดสามารถบริหารจัดการตามที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น เชื่อมั่นว่าในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ที่ดำเนินการอยู่นั้น จะสามารถบรรลุผลตามที่ได้วางเป้าหมายเอาไว้อย่างแน่นอน

2.12 บทบาทของผู้บริหารในการปฏิรูปการเรียนรู้

บัณฑิต แท่นพิทักษ์ (2542 : 8-9) กล่าวว่า ความสำเร็จของการปฏิรูปการเรียนรู้ขึ้นอยู่กับคุณภาพของผู้บริหารโรงเรียนเป็นสำคัญ ผู้บริหารควรมีวิสัยทัศน์ของการเปลี่ยนแปลงนำโรงเรียนและบุคลากรไปสู่ทิศทางอนาคตได้ดีกว่า เป็นผู้หน้าที่ทำในสิ่งที่ถูกต้องเป็นธรรม สร้างและพัฒนาผู้นำในทุกระดับของโรงเรียน สร้างความรัก ความผูกพันและความเสียสละ ทุ่มเทให้กับครูและนักเรียน เพื่อความสำเร็จของโรงเรียน ทำให้ผู้ตามเชื่อถือ ยอมรับ ยกย่องและภักดีต่อผู้นำและมีคุณลักษณะของภาวะของผู้นำ ดังต่อไปนี้

1. ความเสน่ห์หา (Charismatic) ปลุกเร้าความเชื่อ ความศรัทธา ความสามารถของครู นักเรียน ให้มีความตั้งใจและมั่นใจที่จะต่อสู้ รับรู้วาทะที่ท้านั้นมีคุณค่า เกิดความพยายาม ในการปฏิบัติงาน มีความพึงพอใจและให้ได้ผลผลิตที่มีคุณค่า สู่เป้าหมายที่สูงกว่า โดยการโน้มน้าวจิตใจ ทำให้ครูเชื่อ ศรัทธา ภูมิใจ และเชื่อมั่นในความสามารถของผู้บริหาร

2. การดลใจ (Inspiration) ให้ครู นักเรียน มีส่วนร่วมในความสำเร็จนั้น ด้วยการพูด การเขียน และการกระทำและสัญลักษณ์ ที่เน้นความพยายามของทุกคน จะทำให้ทุกคนก้าวพ้นจากความสนใจของตนเอง เพื่อเป้าหมายที่เหนือกว่า ตามภารกิจของโรงเรียน

3. การมุ่งความสัมพันธเป็นรายบุคคล (Individualized Consideration) ให้ความสนใจดูแลครูแต่ละคนอย่างใกล้ชิด ปฏิบัติต่อครูทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน ชี้นำการทำงานส่งเสริมให้ครูพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ

4. กระตุ้นการใช้ปัญญา (Intellectual Stimulation) ให้ครูตระหนักในปัญหากระตุ้นการสร้างระบบการคิดอย่างสร้างสรรค์และเป็นการป้องกันมากกว่าการแก้ปัญหาแสดงความคิดเห็น โดยมีเหตุผลสนับสนุน เห็นคุณค่าของตนเองและมีความเชื่อมั่นในตนเอง

แนวคิดความเชื่อในการบริหาร เป็นนักบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ เป็นนักพัฒนาทำให้เกิดผลลัพธ์สูงสุดเต็มศักยภาพ ทั้งในด้านสติปัญญาและทรัพยากรที่มีอยู่ จัดการให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนเต็มที่ มีวิสัยทัศน์ กล้าตัดสินใจและสามารถปรับทิศทางการบริหารจัดการ ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจและการเมืองได้อย่างเหมาะสมและคำนึงถึงพัฒนาการของผู้เรียนแต่ละคน ให้เต็มตามศักยภาพ

อุษณีย์ โพธิ์สุข (2543 : 42) กล่าวว่า ผู้บริหารการศึกษาของทุกหน่วยงาน ทุกระดับ ถือว่าเป็นผู้กุมบังเหียนแห่งความสำเร็จในการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารจึงต้องเข้าใจถึงหัวใจของการเรียนรู้ของเด็ก โดยอาจมีแนวปฏิบัติดังนี้ คือ

1. วางแผนที่ชัดเจนเกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด
2. วางแผนปฏิบัติที่ชัดเจน ให้สอดคล้องกับหลักนโยบายที่วางไว้ เช่น บทบาทใหม่ของสถานศึกษา บทบาทของครู วิธีการดำเนินการ ฯลฯ

3. สร้างกลไกในการจัดระบบการเรียนรู้ที่ครบวงจร ทั้งวิธีการจัดการเรียนการสอนของครู แนวทางการจัดหลักสูตรใหม่ ระบบและการวัดประเมินผล การจัดสภาพแวดล้อม การมีส่วนร่วมของ

ผู้ปกครองและชุมชน

4. วางแผนการจัดระบบมาตรฐานการศึกษา ทักษะพื้นฐานสำคัญที่เด็กต้องเรียนรู้ให้ได้ มาตรฐานในระดับที่เป็นที่ยอมรับของระบบการศึกษา

5. วางแผนตรวจสอบคุณภาพการเรียนรู้ที่ชัดเจนเกี่ยวกับคุณภาพการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ ทั้งสิ่งที่เป็นทักษะพื้นฐานสำคัญและสิ่งที่เป็นความต้องการทางการศึกษาของนักเรียน ทั้งจากภายนอก และภายในสถานศึกษา

เลขา ปิยะอัจฉริยะ และ นางลักษณ วิรัชชัย (2544 : 4) กล่าวว่า การปฏิรูปการบริหารของ ผู้บริหารจะเกิดขึ้นได้ ก็ต่อเมื่อผู้บริหารมีการปฏิรูปการเรียนรู้ นั่นคือ ผู้บริหารจะต้องเรียนรู้และลงมือ ปรับปรุง การบริหารจัดการในโรงเรียน ค้นหา พัฒนา ทดลองวิธีการและเทคนิคเชิงกลยุทธ์ มุ่งแก้ปัญหาของ นักเรียน ของครู บุคลากรได้ทันการ ส่งผลให้ นักเรียน ครูและบุคลากรของโรงเรียนมีคุณภาพ

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า บทบาทของผู้บริหารในการปฏิรูปการเรียนรู้ สิ่งที่ทำเป็นอย่างยิ่งที่ ผู้บริหารจะต้องมี คือ การมีวิสัยทัศน์ที่ดีต่อการปฏิรูปการเรียนรู้ ให้การส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินการ ดังกล่าวให้บรรลุผลสำเร็จ ผู้บริหารจะต้องปรับเปลี่ยนแนวคิด วิธีการ ในการบริหารสถานศึกษาให้สอดคล้อง กับการเปลี่ยนแปลงในด้านนโยบายของการจัดกระบวนการเรียนรู้ นอกจากนี้ ในด้านการบริหารการจัด กิจกรรมการเรียนการสอนให้กับผู้เรียนนั้น จะต้องยึดหลักผู้เรียนสำคัญที่สุด

2.13 บทบาทของครูในการปฏิรูปการเรียนรู้

ครูเป็นผู้รับช่วงการอบรมเลี้ยงดูเด็กต่อจากพ่อแม่ ดูแลให้ความอบอุ่น ให้โอกาส ให้ความเข้าใจ ให้อภัยและให้ศรัทธาต่อโลกมนุษย์ (สำนักงานโครงการพิเศษ. 2541 : 21) ครูจึงต้องมีศาสตร์ คือ ความรู้ พื้นฐานในด้านต่าง ๆ มากพอที่จะถ่ายทอดให้เด็กได้ตามวัยของเขาและยังต้องมีศิลป์ คือ วิธีการถ่ายทอด ซึ่ง จะขึ้นอยู่กับสภาวะและวุฒิภาวะของผู้เรียน มีใจรักในความเป็นครู รักในสิ่งที่สอนและรักผู้เรียน มีจิตสำนึกใน บทบาทและหน้าที่ของตน (กิตติวดี บุญเชื้อ และคณะ. 2540 : อัดสำเนา) ทำให้เกิดการขับเคลื่อนของการ ปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2541 : 73-79) ดังนี้

1. ครูต้องเปลี่ยนแนวคิดเกี่ยวกับ “การเรียนรู้” จากการที่คิดว่าครูเป็นผู้สอน เป็นการคิดว่า “ครู ต้องเรียนรู้ร่วมกับผู้เรียน” และครูต้องเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลาอย่างต่อเนื่อง จึงจะพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ได้

2. ครูต้องเชื่อว่าการเรียนรู้เกิดได้ด้วยการคิดและลงมือปฏิบัติด้วยผู้เรียนเองไม่ใช่เกิดจากการ สอนของครูและไม่ใช่อื่นใดในห้วงเรียนเท่านั้น การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ทุกที่ ทุกเวลา จากทุกคน ครูจึง ต้องจัดให้เด็กได้เรียนรู้จากแหล่งการเรียนรู้ที่เหมาะสม ผู้เรียนอยากเรียนรู้และมีความสุขในการเรียนรู้อยู่ ตลอดเวลา จนสามารถนำสิ่งที่เรียนไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

3. ครูตระหนักในความสำคัญของตนเองว่า มีภารกิจหลักในการจัดการเรียนรู้ให้เด็กและเป็น ภารกิจสำคัญในการสร้างชาติและสังคมให้เจริญรุ่งเรืองและงดงามสันติต่อไป

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2542 : 30-33) กล่าวว่า บทบาทของครูผู้สอนจะต้องมีบทบาท ดังต่อไปนี้

1. ผู้สอนต้องเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการเรียนรู้ใหม่
2. ผู้สอนต้องเชื่อว่าความรู้เป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นใหม่ได้ตลอด
3. การเรียนรู้ คือ ผู้เรียนเป็นผู้กระทำ
4. เน้นกระบวนการมากกว่าเนื้อหา
5. พัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวม

กรมวิชาการ (2542ก : 7) กล่าวว่า ครูจะต้องเปลี่ยนบทบาทจากการบอกความรู้หรือการสั่งให้เด็กทำ มาเป็นผู้อำนวยความสะดวก จัดสภาพแวดล้อมประสบการณ์และจัดกิจกรรมที่ครูและเด็กมีส่วนร่วมที่จะริเริ่มทั้ง 2 ฝ่าย โดยครูจะเป็นผู้สนับสนุนการเรียนรู้ร่วมกับเด็ก ส่วนเด็กจะเป็นผู้ลงมือกระทำ เรียนรู้ ค้นพบด้วยตนเอง ดังนั้นครูจะต้องยอมรับ เห็นคุณค่า รู้จักและเข้าใจเด็กแต่ละคน เพื่อวางแผน สร้างสภาพแวดล้อม และจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กได้อย่างเหมาะสม

อุษณีย์ โพธิ์สุข (2543 : 39) กล่าวว่า ครูยุคใหม่เป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ มีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ร่วมกับผู้เรียนและหาความสนใจและความถนัดของผู้เรียน มีความเคารพความคิดของผู้เรียน มีความรับผิดชอบต่อการศึกษารของตนเอง

สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ (2543 : 1) กล่าวว่า บทบาทของครูต้องส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กได้เรียนรู้ในสิ่งที่สนใจได้อย่างเต็มตามศักยภาพของเด็ก ครูจะต้องมีความรู้ความเข้าใจว่าเด็กมีวิธีการเรียนรู้ได้อย่างไร และเด็กมีความสามารถในการสื่อสารออกมาถึงความรู้ ความเข้าใจในสิ่งที่เรียนรู้ด้วยวิถีทางใดและจัดสภาพสนองตอบความอยากรู้อยากเห็นและสนใจให้เด็กเกิดการเรียนรู้

รุ่ง แก้วแดง (2543 : 137-138) กล่าวว่า ครูเป็นกำลังสำคัญและมีบทบาทในการจัดการศึกษา แต่ในอนาคตต่อไปนี้ บทบาทของครูจะต้องเปลี่ยนไปจากเดิมเพราะการเรียนการสอนในปัจจุบันไม่สอดคล้องกับความก้าวหน้าของสังคมในยุคข้อมูลข่าวสาร ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงบทบาทของครูจะต้องเปลี่ยนแปลงดังเรื่องต่อไปนี้

1. ครูต้องปรับเปลี่ยนจากผู้บอกความรู้ให้กับนักเรียนมาเป็นผู้คอยสนับสนุนอำนวยความสะดวก

2. ครูจะต้องก้าวให้ทันกับเทคโนโลยี ซึ่งจากแต่เดิมการเรียนการสอนไม่ใช้เทคโนโลยี นอกจากหนังสือ แต่ในยุคปัจจุบันเป็นโลกของเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ ซึ่งได้เข้ามามีผลกระทบอย่างมากต่อกระบวนการเรียนการสอน ดังนั้นครูจึงต้องปรับเปลี่ยนบทบาทของตนเองให้ทันกับยุคสมัย

ชนาธิป พรกุล (2543 : 12-13) กล่าวว่า บทบาทใหม่ของครูที่ได้รับ คือ ผู้อำนวยความสะดวก ซึ่งมีหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. เป็นผู้จัดระบบการเรียนการสอน
2. เป็นผู้จัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ด้านกายภาพ ได้แก่ การจัดชั้นเรียน วัสดุ อุปกรณ์ ฯลฯ ให้ผู้เรียนรู้สึกสบายและอยากเรียน ส่วนด้านจิตวิทยา ได้แก่ การจัดชั้นเรียนให้ผู้เรียนมีโอกาสทำกิจกรรมร่วมกัน ได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ความคิดเห็น ส่งเสริมการคิด การแสดงออก ให้โอกาสผู้เรียนได้ประสบความสำเร็จทุกคน
3. เป็นผู้ชี้แนวทางให้ผู้เรียนได้ค้นคว้าหาความรู้
4. เป็นผู้นำเสนอในเรื่องที่มีความซับซ้อนซึ่งผู้เรียนประสบปัญหา ถ้าจะต้องทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
5. เป็นผู้สังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนและพร้อมที่จะเข้าใจ ช่วยเหลือ สนับสนุน และแก้ไข ปัญหาบางอย่างเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างราบรื่น
6. เป็นผู้เสริมแรงในการส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตนเอง
7. เป็นผู้ใช้คำถามกระตุ้นการคิดของผู้เรียน

อภิญา เหมระ (2544 : 21-22) ได้เปรียบเทียบบทบาทครูรุ่นใหม่กับครูรุ่นเก่าไว้ ดังนี้
ครูรุ่นใหม่ (Progressive)

1. สอนผู้เรียนโดยวิธีบูรณาการเนื้อหา
2. แสดงบทบาทในฐานะผู้แนะนำ (Guide) ประสบการณ์ทางการศึกษา
3. กระตือรือร้นในบทบาท ความรู้สึกของผู้เรียน
4. ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนของหลักสูตร
5. ใช้เทคนิคการค้นพบด้วยตนเองของผู้เรียนเป็นกิจกรรมหลัก
6. มีการสร้างเสริมแรงหรือให้รางวัลมากกว่าการลงโทษ มีการใช้แรงจูงใจภายใน
7. ไม่เคร่งครัดกับมาตรฐานทางวิชาการจนเกินไป
8. มีการทดสอบเล็กน้อย
9. มุ่งเน้นการทำงานเป็นกลุ่มแบบร่วมมือ
10. สอนโดยไม่ยึดติดกับห้องเรียน
11. มุ่งสร้างสรรค์ประสบการณ์ใหม่ให้ผู้เรียน
12. มุ่งเน้นความรู้ทางวิชาการและทักษะด้านจิตพิสัยเท่าเทียมกัน
13. มุ่งเน้นการประเมินกระบวนการเป็นสำคัญ

ครูรุ่นเก่า (Traditional)

1. สอนแยกเนื้อหาวิชา
2. มีบทบาทในฐานะตัวแทนของเนื้อหาวิชา (Knowledge)
3. ละเลย เจยเมย ตอบบทบาทของผู้เรียน
4. นักเรียนไม่มีส่วนร่วมแม้แต่จะออกความเห็นเกี่ยวกับหลักสูตร
5. ใช้เทคนิคการเรียนโดยการท่องจำเป็นหลัก
6. มุ่งเน้นการให้รางวัลภายนอก เช่น ระดับผลการเรียน แรงจูงใจภายนอก
7. เคร่งครัดกับมาตรฐานทางวิชาการมาก
8. มีการทดสอบสม่ำเสมอเป็นระยะๆ
9. มุ่งเน้นการแข่งขัน
10. สอนในขอบเขตของห้องเรียน
11. เน้นย้ำประสบการณ์ใหม่เพียงเล็กน้อย
12. มุ่งเน้นความรู้ทางวิชาการเป็นสำคัญละเลยความรู้สึกหรือทักษะทางด้านจิตพิสัย
13. ประเมินกระบวนการเล็กน้อย

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า บทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้ในการปฏิรูปการเรียนรู้นั้น ครูจะต้องปรับเปลี่ยนแนวคิดในการเรียนรู้ เชื่อว่าผู้เรียนแต่ละคนมีศักยภาพในการเรียนรู้ ฉะนั้นบทบาทของครูจึงต้องเปลี่ยนจากผู้สอน หรือผู้บอกความรู้ มาเป็นผู้คอยอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของเด็ก เป็นผู้จัดสภาพแวดล้อม ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก เป็นผู้คอยสนับสนุน แนะนำในกรณีที่เด็กต้องการความช่วยเหลือ การเรียนรู้จะต้องมุ่งให้ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือกระทำ เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง

2.14 บทบาทของ พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ในการปฏิรูปการเรียนรู้

รุ่ง แก้วแดง (2543 : 181) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมการเรียนรู้ของเด็กว่ามีบทบาท ดังนี้

- บทบาทในการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กที่บ้าน เพิ่มเติมจากการเรียนรู้ที่โรงเรียน เช่น กิจกรรมการอ่านที่บ้าน การทำการบ้าน การเล่นเกมในครอบครัว การพูดคุยอภิปราย จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กได้ดียิ่งขึ้น

- บทบาทในการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กในการที่เข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียน จะทำให้ผู้ปกครองมีความเข้าใจ ในกระบวนการเรียนรู้ของเด็กมากยิ่งขึ้น และสามารถส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544ก : 8-10) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้ปกครองในการปฏิรูปการเรียนรู้ไว้ดังต่อไปนี้

1. บทบาทและหน้าที่ของพ่อ แม่ ผู้ปกครองในการมีความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องปฏิรูปการเรียนรู้ ตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 พ่อ แม่ ผู้ปกครอง จะต้องศึกษาค้นคว้า สืบเสาะแสวงหาความรู้เกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด จากเอกสารสิ่งพิมพ์ทุกประเภทและจากสื่อต่างๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ อินเทอร์เน็ต และอื่นๆ รวมทั้งศึกษา พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของ พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษา ให้เข้าใจเนื้อหาสาระอย่างถ่องแท้

2. บทบาทของ พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ในการปฏิรูปการเรียนรู้ของลูกที่บ้าน พ่อ แม่ ผู้ปกครอง จะต้องเอาใจใส่ดูแล ติดตามความประพฤติของลูกทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน ให้ความสำคัญต่อลูกมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ พยายามทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ลูก อบรมบ่มนิสัยให้ลูกรู้จักความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัย มีเหตุผล ปลูกฝังสิ่งดีงามให้แก่ลูก ในขณะเดียวกัน พ่อ แม่ ผู้ปกครอง จะต้องรับฟังความคิดเห็นแก่ลูก เปิดโลกทัศน์ให้ลูกได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ลูกได้ค้นพบตัวเอง หรือศักยภาพที่ตนเองมีอยู่ได้แสดงออกอย่างเต็มที่

3. บทบาทของ พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ในการปฏิรูปการเรียนรู้ของลูกที่โรงเรียน พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ควรทำความรู้จักคุ้นเคยกับเพื่อนของลูกและพ่อ แม่ ของเพื่อนลูกด้วย เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในเรื่องดูแลความประพฤติและการเรียนของลูก รวมทั้งให้ความร่วมมือกับโรงเรียน ในกิจกรรมต่างๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น นอกจากนี้ พ่อ แม่ ผู้ปกครอง อาจจะทำให้ความร่วมมือในการเรียนการสอน หรือเป็นวิทยากรพิเศษให้ความรู้ในเรื่องที่มีความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ควรมีการพบปะครูอย่างสม่ำเสมอ เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลของลูก ระหว่างอยู่ที่บ้านและโรงเรียน ความเอาใจใส่ของ พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ทำให้ผลการเรียนของลูกดีขึ้น

4. บทบาทของ พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ในการเสริมสร้างการเรียนรู้ของลูก ทุกเวลา ทุกสถานที่ (ส่งเสริมแหล่งเรียนรู้) พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ควรสร้างบรรยากาศการเรียนรู้นอกห้องเรียนให้แก่ลูก โดยพาลูกเพื่อนๆ ของลูก และ พ่อ แม่ ของเพื่อนลูกไปทัศนศึกษาตามจังหวัดต่างๆ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันจากสภาพแวดล้อมที่ได้พบเห็น ทำให้ทุกคนได้รับบรรยากาศที่มีความรู้ ความสุขและสนุกสนานทำให้สายสัมพันธ์ พ่อ แม่ ลูก มีความแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า พ่อแม่ ผู้ปกครอง มีความสำคัญต่อการส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาให้ผู้ปกครองมีความรู้ ความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญในการปฏิรูปการเรียนรู้ อันจะนำมาซึ่งการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของเด็กให้มีคุณภาพ

2.15 การปฏิรูปการเรียนรู้: ประสบการณ์จากต่างประเทศ

ยุคสังคมข่าวสารในปัจจุบัน ความรู้ใหม่ๆเกิดขึ้นทุกวินาที มนุษย์ทุกคนต้องเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา การจัดการเรียนการสอนแบบเดิมที่อาศัยครูเป็นผู้เรียนรู้ให้นักเรียนจดและจำไปตอบข้อสอบ คงไม่ใช่วิธี “การเรียนรู้” เสียแล้ว ทั้งครูและผู้เรียนต้องเปลี่ยนบทบาทเสียใหม่ จากบทบาทของครู ซึ่งเดิมเป็นผู้บอกความรู้ มาเป็น ผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอน กระตุ้นให้นักเรียน คิดและแก้ปัญหา ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในชีวิตของเด็กและครูกระตุ้นให้นักเรียนคิดและแสดงความคิดเห็นร่วมกิจกรรมให้มากที่สุด

ประเด็นต่างๆที่กล่าวมาข้างต้น ในหลายประเทศได้มี การพัฒนาในเรื่องการจัดการเรียนการสอน ไปแล้ว เช่น

นิวซีแลนด์

การจัดการเรียนการสอนของนิวซีแลนด์ ยึดปรัชญา “เด็กเป็นศูนย์กลาง” (Child Centered) และยึดแนวทางการเรียนรู้โดยการปฏิบัติ (Learning by Doing) ครูจัดกระบวนการเรียนการสอนให้เด็กเป็นผู้กระทำหรือปฏิบัติกิจกรรมมากที่สุด ครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) ในการจัดการเรียนการสอน ครูจะได้ประสบการณ์และความรู้ควบคู่ไปกับเด็ก วิธีการสอนส่วนใหญ่เป็นวิธีการแก้ปัญหา (Problem Solving) ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตจริงของเด็กผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตจริง ในกิจกรรมการเรียนการสอน ครูมีหน้าที่กระตุ้นให้เด็กสามารถแสดงความคิดเห็นของตนให้มากที่สุด มีการเสริมกำลังใจ เมื่อเด็กพบปัญหาระหว่างการเรียนการสอน หรือการให้คำชมเชยเมื่อเด็กประสบผลสำเร็จในการร่วมกิจกรรม หรือทำงาน รวมทั้งรู้จักใช้เหตุผลและฝึกทักษะการปฏิบัติ

สาธารณรัฐเกาหลี

หลักการปฏิรูปการศึกษาเพื่อตอบสนองสังคมเกาหลียุคใหม่ คือ การศึกษาที่ให้ความสำคัญแก่ผู้เรียน (Learner- Oriented Education) การศึกษายุคใหม่ต้องตอบสนองการที่จะเรียนมากกว่าการจัดตามความต้องการของครูและผู้บริหาร นักเรียนและผู้ปกครองมีตัวเลือกหลากหลายในการเลือกวิธีการเรียนรู้ ประจวบกับการเลือกสินค้าตามความพอใจ

ยุทธวิธีสำคัญของการปฏิรูปเพื่อสร้างระบบการศึกษาแบบใหม่ คือ การสร้างโปรแกรมการศึกษาที่หลากหลาย สำหรับผู้เรียน เพื่อผู้เรียนมีโอกาสเลือกโปรแกรมที่เหมาะสมกับตนเองทั้งในแง่รูปแบบ ลักษณะ และคุณภาพของโปรแกรม

ญี่ปุ่น

การจัดการเรียนรู้ของประเทศญี่ปุ่น คำนึงถึงการที่เด็กๆ ควรมีโอกาสได้เรียนรู้ธรรมชาติ เด็กที่โตในเมืองควรมีโอกาสหาประสบการณ์ชีวิตในสังคมชนบท ในขณะที่เด็กที่เติบโตในชนบทก็ควรมีโอกาสหาประสบการณ์ในสังคมเมืองเช่นกัน ครอบครัว โรงเรียนและชุมชน ต้องร่วมกันสร้างสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ที่ดีให้กับเด็ก และมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ของเด็ก

มาเลเซีย

การปฏิรูปการศึกษาในประเทศมาเลเซีย ที่กำลังดำเนินอยู่ คือ การจัดระบบโรงเรียนระบบใหม่ เรียกชื่อว่า “ Smart School” ทำให้กลุ่มบุคคลต่างๆ 4 กลุ่ม มีบทบาทและหน้าที่เปลี่ยนไป ดังนี้

1. บิดา มารดา ผู้ปกครอง จะเปลี่ยนจากผู้ดูแลแบบเดิม (passive onlookers) เป็นผู้มีบทบาทใกล้ชิดกับโรงเรียนและวางแผนการเรียนรู้ของบุตรหลานให้มากขึ้น (active partners)

2. ครู จะเปลี่ยนจากผู้บรรยาย เป็นผู้จัดการ หรือผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนการสอน ในชั้นเรียน

3. ผู้บริหาร จะเปลี่ยนเป็นพนักงานกิจวัตรประจำวัน เป็นผู้จัดการที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

4. นักเรียนจะเปลี่ยนจากผู้รับฝ่ายเดียว เป็นผู้คิดค้นเอง

สหรัฐอเมริกา

ประเทศสหรัฐอเมริกา ปฏิรูปการศึกษาโดยกำหนดเป้าหมายและมาตรฐานการศึกษาของชาติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาและกระบวนการเรียนรู้ คือ

- คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ นักเรียนสหรัฐอเมริกาจะต้องเป็นหนึ่งในโลก ในเรื่องผลสัมฤทธิ์ทางคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์

- การรู้หนังสือของผู้ใหญ่และการเรียนรู้ตลอดชีวิต ผู้ใหญ่อเมริกันทุกคนต้องรู้หนังสือและมีความรู้ทักษะที่จำเป็นต่อการแข่งขันในทางเศรษฐกิจของโลกและแสดงการใช้สิทธิหน้าที่ความรับผิดชอบของความเป็นพลเมือง

- โรงเรียนปลอดจากสิ่งมอมเมา สารเสพติด มีความปลอดภัยและมีระเบียบ วินัย โรงเรียนทุกแห่งต้องปลอดจากสารเสพติด ความรุนแรง การพกพาอาวุธและสิ่งมอมเมา และต้องมีสภาพแวดล้อมที่มีระเบียบวินัย อันจะนำไปสู่การเรียนรู้

จะเห็นได้ว่า ประเทศต่าง ๆ ได้พยายามเปลี่ยนแปลงวิธีการจัดการเรียนการสอนเพื่อรับกับความเจริญทางเทคโนโลยีต่าง ๆ ซึ่งประเทศไทยควรนำประสบการณ์ของประเทศต่าง ๆ มาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการปฏิรูปการเรียนรู้ ต่อไป

2.16 ปัญหาของปฏิรูปการเรียนรู้

นับตั้งแต่การประกาศใช้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ เมื่อปี พ.ศ. 2542 แม้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพยายามดำเนินงานปฏิรูปการเรียนรู้ในโรงเรียนหลายโครงการ หากถึงปัจจุบัน โดยรวมนับว่ายังไม่คืบหน้าเท่าที่ควร หลายเรื่อง หลายโครงการมีข้อติดขัดและบางเรื่องที่ยังดำเนินไปก็ยังไม่แน่ใจว่าจะมีคุณภาพ ซึ่งจากการสำรวจสภาพปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ สามารถสรุปเป็นประเด็นต่าง ๆ ได้ ดังนี้ (วีรบุช ปิณฑวนิช. 2544 : 21-24)

องค์ความรู้ยังไม่ชัด

องค์ความรู้เกี่ยวกับแนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้ที่เพียงพอ ชัดเจนและเป็นระบบ จะเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การดำเนินงานปฏิรูปการเรียนรู้บรรลุผล เนื่องจากจะทำให้ครูและผู้บริหารสถานศึกษา ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องเกิดความรู้ความเข้าใจและนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง หากที่ผ่านมาพบว่าองค์ความรู้ที่มีอยู่ยังไม่เพียงพอทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ

ในเชิงปริมาณ แม้ในรอบ 2 ปีที่ผ่านมา หน่วยงานด้านการศึกษาต่าง ๆ ได้พยายามจัดพิมพ์หนังสือและเอกสารเกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้หลายเล่มเพื่อแจกจ่ายให้แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งส่วนใหญ่ ผู้ที่ได้รับคือผู้บริหารและฝ่ายวิชาการของโรงเรียน แต่ก็ยังไม่เพียงพอ โดยเฉพาะในโรงเรียนที่อยู่ในพื้นที่นอกเขตเมืองหรือในท้องถิ่นห่างไกล ที่สำคัญคือหนังสือหรือเอกสารส่วนใหญ่มักไม่ไปถึงครูผู้สอนและพบว่าในโรงเรียนจำนวนไม่น้อยครูไม่มีโอกาสเห็นหนังสือหรือเอกสารเหล่านั้น เนื่องจากผู้บริหารเองไม่ได้เห็นความสำคัญจริงจึง จึงไม่ได้เผยแพร่ให้ครูรับทราบ

ปัญหาสำคัญที่ทำให้การแจกจ่ายหนังสือและเอกสารเกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้ลงไปถึงมือของครู คือ ปัญหาด้านงบประมาณไม่เพียงพอที่ทำให้ไม่สามารถจัดพิมพ์เอกสารหรือหนังสือแจกจ่ายอย่าง

ทั่วถึง ตลอดจนปัญหาโครงสร้างของระบบราชการที่ทำให้การส่งผ่านข้อมูลไปไม่ถึงตัวของครูผู้สอนโดยตรง แต่ต้องผ่านหัวหน้าลงมาเป็นลำดับ

ในเชิงคุณภาพ พบว่า หนังสือและเอกสารที่ให้ความรู้และแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้ความสำคัญแก่ผู้เรียน ส่วนใหญ่ยังไม่ชัดเจนเป็นรูปธรรมพอที่จะทำให้ครูเข้าใจและนำไปปฏิบัติได้จริง เนื่องจากผู้เขียนโดยมากมักเป็นนักวิชาการที่ขาดประสบการณ์ในการปฏิบัติ ส่งผลให้เนื้อหาความรู้มีลักษณะเชิงทฤษฎี ขาดกรณีตัวอย่าง วิธีการจัดการเรียนการสอนที่ชัดเจนให้ครูสามารถนำไปปรับใช้ได้ นอกจากนี้แล้ว จำนวนไม่น้อยเป็นงานแปลจากต่างประเทศ ซึ่งมีสภาพแวดล้อมและเงื่อนไขแตกต่างจากของไทย ทำให้ยากแก่การนำมาปรับใช้ ประกอบกับหน่วยงานด้านการศึกษาหลายแหล่งขณะนี้ยังจัดพิมพ์หนังสือและเอกสารเผยแพร่ในลักษณะต่างคนต่างทำ เกิดความซ้ำซ้อนในด้านเนื้อหาและหลายเรื่องสร้างความสับสนให้แก่ครูเนื่องจากมีรายละเอียดของข้อมูลขัดแย้งกัน

ในการแก้ปัญหาดังกล่าว ทั่วประเทศ วะสี ได้เสนอให้จัดตั้ง “สถาบันวิจัยและพัฒนาการเรียนรู้” ขึ้นเพื่อทำหน้าที่สะสมและสร้างองค์ความรู้ด้านการเรียนรู้ที่เป็นเอกภาพและเหมาะสมกับสังคมไทย สร้างความเชี่ยวชาญในการปฏิรูปการเรียนรู้ ตลอดจนส่งเสริมสนับสนุนการปฏิรูปการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นทั่วประเทศ โดยองค์กรดังกล่าวควรเป็นองค์กรอิสระ เพื่อความคล่องตัวและสามารถดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง

การพัฒนาครูชาดพลึง

ปฏิเสรมิได้ว่า ครูประจำการ 6 แสนคนทั่วประเทศนั้นเป็นความหวังและกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการปฏิรูปการเรียนรู้ไปสู่เป้าหมาย หากในความเป็นจริงพบว่า ครูจำนวนมากขาดความกระตือรือร้นที่จะพัฒนาตนเอง และฝึกอบรมครูในปัจจุบันยังคงประสบปัญหาหลายประการทำให้การขับเคลื่อนดำเนินไปอย่างเชื่องช้า

ที่ผ่านมา หน่วยงานการศึกษาและกรมต้นสังกัดต่างจัดให้มีโครงการฝึกอบรมและพัฒนาครูมากมาย ที่สำคัญคือโครงการครูแห่งชาติ ครูต้นแบบ ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สกศ) และโครงการพัฒนาครูแกนนำเป็นครูต้นแบบ ของกระทรวงศึกษาธิการ อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานโครงการ ดังกล่าว โดยเฉพาะโครงการพัฒนาครูแกนนำที่เริ่มมาตั้งแต่ต้นปี 2543 นั้นไม่ส่งผลให้เกิดการพัฒนาคุณภาพครูเท่าที่ควร เนื่องจากเน้นปริมาณเป็นหลัก ขาดแคลนงบประมาณและแนวทางในการฝึกอบรมให้เกิดประสิทธิภาพ

ส่วนโครงการครูแห่งชาติ ครูต้นแบบของ สกศ. ซึ่งดำเนินการมาได้ 3 ปี แล้วนี้ ขณะนี้ครูแห่งชาติรวม 22 คน ครูต้นแบบอีก 326 คน และครูเครือข่ายอีกเกือบ 4 พันคน กล่าวได้ว่าประสบผลสำเร็จระดับหนึ่ง กระนั้นก็ตาม ยังไม่มีการประเมินผลชัดเจนว่า ทั้งครูแห่งชาติ ครูต้นแบบ ตลอดจนครูเครือข่ายที่ขยายผลออกไปนั้นมีคุณภาพได้มาตรฐานตามที่ต้องการอย่างแท้จริงมากน้อยเพียงไร ส่วนหนึ่งจึงประสบปัญหาไม่ได้รับการสนับสนุนจากเพื่อนครูมากนัก

ในส่วนกระทรวงศึกษาธิการซึ่งดูแลการจัดการศึกษาของสถานศึกษาทั่วประเทศเกือบ 4 หมื่นแห่ง หน่วยงานต่างๆ ในสังกัดต่างริเริ่มโครงการเพื่อพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษามากมายที่นอกเหนือไปจากโครงการครูแกนนำ เช่น โครงการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อเป็นผู้นำในการปฏิรูปการเรียนรู้ ในแต่ละพื้นที่ และโครงการพัฒนาโรงเรียนแกนนำกว่า 1 พันแห่ง ซึ่งมีโครงการจะขยายให้ครอบคลุมทุกตำบลภายใต้ชื่อ “1 ตำบล 1 โรงเรียน” ของสำนักงานโครงการพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (สพช.) และโครงการนำร่องโรงเรียนแกนนำปฏิรูปการเรียนรู้ 40 แห่งของกรมวิชาการ

เป็นต้น สำหรับหน่วยงานด้านการศึกษาอื่น ๆ เช่น สกศ. ได้จัดทำโครงการโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ส่วนสำนักงานการศึกษา กทม. ได้จัดทำโครงการโรงเรียนแกนนำปฏิรูปการเรียนรู้ 125 แห่ง เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานข้างต้นยังไม่ส่งผลให้เกิดการพัฒนาคุณภาพครูโดยรวมเท่าใดนัก จากที่สำนักงานโครงการพิเศษ สปช. ประเมินผลโครงการพัฒนาครูของ สปช. พบสภาพปัญหา คือ ครูที่ได้รับการอบรมส่วนใหญ่ยังไม่ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนไปสู่การเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เนื่องจากขาดความรู้ความเข้าใจในแนวทางปฏิรูปการเรียนรู้อย่างถ่องแท้ ขาดเอกสาร สื่อวัสดุอุปกรณ์การสอน ตลอดจนแหล่งเรียนรู้ที่จะช่วยส่งเสริมให้ครูสามารถพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนการสอนของตน

นอกจากนี้แล้วอาจกล่าวได้ว่า ระยะเวลาในการอบรมแต่ละครั้งที่สั้นเกินไป และลักษณะการอบรมที่ยังไม่เน้นให้ผู้เข้าอบรมได้มีโอกาสฝึกภาคปฏิบัติมากนัก ทำให้การฝึกอบรมแต่ละครั้งไม่เกิดประสิทธิผลเท่าที่ควร ประกอบกับการฝึกอบรมโดยมาก ผู้เข้ารับการอบรมส่วนใหญ่มักเป็นผู้บริหารหรือฝ่ายวิชาการ ที่จะต้องนำความรู้ที่ได้ไปถ่ายทอดให้แก่ครูอีกต่อหนึ่ง อันเนื่องมาจากปัญหาด้านงบประมาณที่รัฐไม่สามารถอุดหนุนให้ครูทุกคนเข้ารับการอบรมได้อย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง ทำให้กว่าความรู้จะถึงมือครูได้ตกหล่นไปจำนวนไม่น้อย

ในการแก้ไขปัญหาการพัฒนาครู สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (สปศ.) ได้เสนอให้จัดตั้งสถาบันพัฒนาและส่งเสริมครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา (สคบศ.) ขึ้น เพื่อประสานงานกับองค์กรที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาและส่งเสริมครู สร้างเอกภาพและมาตรฐานในการพัฒนาครู พัฒนาเทคโนโลยีและสื่อการฝึกอบรมครู ระดับทรัพยากรและการบริหารเพื่อยกย่องครูที่มีผลงานวิจัย สร้างสรรค์ และมีนวัตกรรมใหม่ๆ ที่เป็นประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอน อย่างไรก็ตามข้อเสนอข้างต้นยังไม่ผ่านความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี เนื่องจากมีข้อขัดแย้งเรื่องการแบ่งเขตพื้นที่ที่ยังต้องรอการศึกษาเพิ่มเติม

โครงสร้างบริหารไม่เอื้อ

มีการพูดกันมากกว่า การปฏิรูปการเรียนรู้สามารถลงมือทำได้ทันที โดยไม่ต้องแก้ไขโครงสร้างด้านการบริหารก่อนนั้น มีความเป็นจริงเพียงส่วนหนึ่ง ดังจะเห็นได้จากที่ผ่านมา มีครูจำนวนหนึ่งพยายามปรับเปลี่ยนแนวทางการจัดการเรียนการสอนของตนเอง และหลายคนประสบความสำเร็จ ครูแห่งชาติ ครูดีเด่น ครูแกนนำและครูต้นแบบทั้งหลาย ที่ได้รับรางวัลและการยกย่อง น่าจะเป็นประจักษ์พยานในเรื่องนี้ได้ดี

อย่างไรก็ตาม เมื่อเทียบกับจำนวนครูที่มีอยู่ทั้งหมดทั่วประเทศ ถือได้ว่าครูกลุ่มนั้นเป็นเพียงชนกลุ่มน้อย ที่กว่าจะประสบความสำเร็จเช่นนั้นได้ ต้องมีฉันทะ ความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาตนเองอย่างสูง และทำงานหนัก ขณะเดียวกันยังต้องประสบกับปัญหาอุปสรรคนานัปการ บางคนไม่ได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารซึ่งเป็นผู้มีอำนาจสูงสุดในสถานศึกษา เนื่องจากทำตัวผิดแผกจากครูอื่น ๆ ในโรงเรียน บางคนถึงกับถูกบีบให้ย้ายไปสอนโรงเรียนอื่น ขณะที่บางคนต้องประสบกับการขาดแคลนงบในการจัดซื้อสื่อและอุปกรณ์การเรียน จนกระทั่งต้องใช้เงินส่วนตัวซื้อ

ความสำเร็จของครูกลุ่มดังกล่าว สะท้อนให้เห็นถึงความพยายามในการเอาชนะปัญหาอุปสรรคในเชิงโครงสร้างที่ไม่เอื้ออำนวย อย่างไรก็ตาม ครูหลายคนไม่ประสบความสำเร็จในการปรับเปลี่ยนแนวทางการจัดการเรียนการสอนและล้มเลิกความตั้งใจกลางทาง เพราะไม่สามารถทนต่อแรงเสียดทานเหล่านั้นได้

ปัญหาในเชิงโครงสร้างที่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิรูปการเรียนรู้ที่เห็นได้ชัดอีกอย่างหนึ่งคือ การประเมินผลเพื่อเลื่อนขั้นครู ที่แม้ในทางหลักการต้องการให้ความดีความชอบแก่ครูที่ปฏิบัติหน้าที่เต็มความสามารถ แต่ในทางปฏิบัติพบว่ามีการเล่นพรรคเล่นพวกหรืออยู่ใกล้ชิดผู้ใหญ่ก็จะได้ดี ขณะที่ครูที่ทำงานหนัก

อาจจะไม่ได้รับความดีความชอบเท่าที่ควร ด้านสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู (ก.ค.) เองก็ยังไม่ได้รับเกียรติพิจารณาความดีความชอบแก่ครูแกนนำในโครงการพัฒนาครูแกนนำเป็นครูต้นแบบแต่อย่างใด ทำให้ครูเกิดความท้อถอยและหมดกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่

นอกจากนี้การที่ครูจำนวนมากถูกยืมตัวไปทำงานราชการด้านอื่นที่ไม่ใช่งานสอน และยังมีโครงการเกษียณอายุก่อนกำหนดของราชการ ซึ่งครูได้เข้าร่วมโครงการฯ แล้วกว่า 3 หมื่นรายและไม่มีนโยบายรับครูเพิ่มนั้น ล้วนส่งผลให้ครูที่เหลือต้องทำงานหนักและเกิดความเครียดมากขึ้น หรือในบางกรณีที่ครูต้องทำหน้าที่ธุรการในโรงเรียนด้วย ทำให้ไม่สามารถทุ่มเทกับงานสอนอย่างเต็มที่ เหล่านี้เป็นเพียงตัวอย่างส่วนหนึ่งของปัญหาในเชิงโครงสร้างที่มีผลกระทบต่อการปฏิรูปการเรียนรู้

ในข้อเสนอของสำนักงานปฏิรูปการศึกษา (สปศ.) ที่ส่งถึงคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาตั้งแต่เดือนเมษายน พ.ศ. 2544 ได้เสนอให้มีการปรับโครงสร้างการบริหารงานด้วยการแบ่งเขตพื้นที่การศึกษาเป็น 295 เขต เพื่อให้สายการบริหารสั้นลงและช่วยลดขั้นตอนการปฏิบัติงานให้ครูทำงานได้สะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น ที่สำคัญทำให้สามารถประเมินผลงานและพิจารณาความดีความชอบของครูได้ตามจริง นอกจากนี้ยังกำหนดให้มีการแบ่งแยกหน้าที่ของครูและฝ่ายธุรการไม่ให้ปะปนกันชัดเจน เพื่อให้ครูมีเวลาทุ่มเทและพัฒนางานสอนตามแนวทางปฏิรูปการเรียนรู้ได้เต็มที่ด้วย อย่างไรก็ตาม ข้อเสนอเรื่องการปรับโครงสร้างของ สปศ. จนถึงขณะนี้ยังไม่ได้ได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี โดยนายกรัฐมนตรีเสนอให้ทำเรื่องปฏิรูปการเรียนรู้ก่อนส่วนการจัดโครงสร้างใหม่ให้กระทรวงศึกษาฯ ไปทำการศึกษาข้อมูลเพิ่มเติม

จากปัญหาทั้ง 3 เรื่องดังกล่าวมาข้างต้น ล้วนส่งผลกระทบเชื่อมโยงต่อกัน ทำให้การปฏิรูปการเรียนรู้ในโรงเรียนติดขัดและไม่คืบหน้าเท่าที่ควร การขาดองค์ความรู้ที่ชัดเจน ย่อมส่งผลกระทบต่อคุณภาพในการฝึกอบรมครู และหากยังมีปัญหาเชิงโครงสร้างการบริหารงานแบบเดิมๆ ย่อมเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนางานของครูด้วย เช่นนี้แล้ว การแก้ไขปัญหาก็จึงจำเป็นต้องทำไปพร้อมๆ กัน

2.17 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปการเรียนรู้

2.17.1 งานวิจัยในประเทศ

รัชช แก้วมณีชัย (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการประเมินโครงการปฏิรูปการจัดประสบการณ์เรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญ จังหวัดนครพนม พบว่า ภาพโดยรวมความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน ในด้านบริบท มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ด้านปัจจัยนำเข้ามีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก ด้านกระบวนการมีการปฏิบัติได้ดีมากและด้านผลผลิต มีผลการดำเนินงานประสบผลสำเร็จในระดับมาก และความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ด้านกระบวนการ มีการปฏิบัติได้ดีปานกลาง ด้านผลผลิต มีการดำเนินงานประสบผลสำเร็จในระดับปานกลาง

นภเนตร ธรรมบวร (2542 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการพัฒนารูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ ของโรงเรียน 2 แห่ง ในจังหวัดขอนแก่น ได้แก่ โรงเรียนบ้านโนนจันทน์ อำเภอบางใหญ่ซึ่งเป็นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติและโรงเรียนพัฒนาเด็กซึ่งเป็นโรงเรียนเอกชน ทั้งนี้เพื่อรวบรวมและเผยแพร่แนวคิดจากประสบการณ์ของโรงเรียน ครูและชุมชน ผลการวิจัยกล่าวว่า ในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางนั้น จะต้องจัดให้มีรูปแบบที่หลากหลาย หัวใจสำคัญของการจัดการเรียนรู้ คือ การจัดสิ่งแวดล้อมที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังมีปัจจัยที่ส่งเสริมให้การปฏิรูปการเรียนรู้ประสบความสำเร็จ อาทิเช่น การจัดตั้งเครือข่ายครูและการพัฒนารูปแบบการฝึกอบรม เป็นต้น

นิวัฒน์ วาศิรศักดิ์ (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติตามแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครพนม พบว่า การปฏิบัติตามแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยรวม 8 ด้าน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนแบบร่วมมือ แบบศูนย์การเรียนโดยเน้นกระบวนการ แบบนิรนัย แบบอุปนัย แบบอภิปราย แบบโครงการ แบบทดลอง แบบสำรวจความรู้สึกและการแก้ปัญหา ความขัดแย้ง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ประวีณา ชะลุย และ วีระ พลอยครบุรี (2542 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษารูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ ของครูอาจารย์ในเขตพื้นที่ 3 จังหวัดภาคใต้ (ยะลา ปัตตานีและนราธิวาส) สำหรับเผยแพร่แก่ครูอาจารย์และผู้สนใจนำไปพัฒนาคุณภาพการศึกษา การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการโดยการร่วมมือกับชมรมวิชาการสัจจรเครือข่ายครู 3 จังหวัดภาคใต้ ในการตอบแบบสอบถาม “แนวการเขียนบรรยายเชิงวิเคราะห์รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ” ซึ่งครูที่เข้าร่วมโครงการมีทั้งครูที่เป็นสมาชิกชมรมฯ และครูผู้สนใจทั่วไปที่จัดการเรียนการสอน สอดคล้องกับหมวด 4 แนวการจัดการศึกษา ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จำนวน 200 คน

ผลการวิจัยพบว่า การเรียนการสอน 6 รูปแบบ คือ รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ รูปแบบการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นสื่อ รูปแบบการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น รูปแบบการจัดการเรียนการสอนโดยการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน รูปแบบการจัดการเรียนการสอนและการประเมินตามสภาพจริง รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วมและการใช้แฟ้มสะสมงาน ทำให้ครูและนักเรียนเรียนรู้ร่วมกันอย่างมีความสุข และสามารถพัฒนานักเรียนได้อย่างเต็มศักยภาพ

สมศรี กิจชนะพานิชย์ (2542 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด กรณีศึกษาในโรงเรียนจังหวัดสุพรรณบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาครูในโรงเรียนในกลุ่มตัวอย่าง ในจังหวัดสุพรรณบุรี ให้สามารถดำเนินการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามแนวทางของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และใช้วิทยากรในพื้นที่เพื่อให้เกิดเครือข่ายการพัฒนา โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เป็นโรงเรียนในจังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบางปลาม้า โรงเรียนวังสำเภาล้อม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และโรงเรียนเทศบาล 3 วัดไชนาวาส สังกัดสำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น กรมการปกครอง จำนวนครูในโรงเรียนทั้ง 3 โรงเรียน ประมาณ 60 คน

ผลการวิจัยพบว่า หลังจากที่มีการพัฒนา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้แก่ครูในโรงเรียนทั้ง 3 แห่ง ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โรงเรียนที่มีครูพัฒนาการสอนตามแนวทางของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ทั้งโรงเรียนมี 1 แห่ง เนื่องจากผู้บริหารให้ความสนใจและเอาใจใส่การทำงานของครู ส่งเสริมสนับสนุนด้านวิชาการมากและพัฒนาเป็นบางคนจำนวน 2 แห่ง

พิทยาภรณ์ มานะจตุ (2543 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษากระบวนการทัศน์ในการปฏิรูปการเรียนรู้ของครูต้นแบบ ปี พ.ศ. 2542 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษากระบวนการทัศน์ในการปฏิรูปการเรียนรู้ บัจจัยเกื้อหนุนความสำเร็จและกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูต้นแบบ ปี พ.ศ. 2542 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูต้นแบบ ปี พ.ศ. 2542 ในเขต 1 ภาคเหนือตอนบน จำนวน 19 คน ซึ่งปฏิบัติงานอยู่ในท้องถิ่น จ. เชียงใหม่, จ. เชียงราย, จ. แม่ฮ่องสอน, จ. แพร่, จ. น่าน, จ. ลำพูนและ จ. ลำปาง

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกตและแบบบันทึกการเก็บข้อมูล ข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ เพื่อหาค่าเฉลี่ย ร้อยละและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้โปรแกรม SPSS

ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการคิดในการปฏิรูปการเรียนรู้ของครูต้นแบบ ด้านตัวผู้เรียน คือ ครูต้นแบบ เห็นด้วยในระดับมากที่สุดว่า ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ ต้องมีการใช้กระบวนการคิด มีส่วนในการประเมินผล มีโอกาสเรียนรู้จากการทำงานเป็นกลุ่ม เป็นตัวของตัวเอง มีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาการเรียนรู้ได้และพึ่งตนเองได้ สำหรับกระบวนการคิดด้านคุณลักษณะของครูแนวใหม่ ครูต้นแบบ เห็นด้วยในระดับมากที่สุดว่า ครูต้องมีทักษะการใช้ปัญญา มีทักษะทางสังคม จะสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญได้ มีทักษะการใช้ภาษาและการค้นคว้า โดยใช้ระบบสารสนเทศ หลังจากการได้รับรางวัลแล้ว ครูต้นแบบมีการขยายเครือข่ายการเรียนรู้ผ่านการเป็นวิทยากร การพัฒนาครูแกนนำและทำการสาธิตการสอน

ผ่องพรรณ ณ อุบล (2544 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบการจัดการเรียนการสอน โดยเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ของครูผู้สอน จำนวน 138 คน ระดับก่อนประถมศึกษา ในโรงเรียนขนาดต่างกัน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมือง สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองบัวลำภู ใน 6 กิจกรรม คือ กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมในวงกลม กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมกลางแจ้ง กิจกรรมเกมการศึกษา เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ระดับก่อนประถมศึกษา ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า ผลการศึกษาพบว่า ครูผู้สอนโดยรวมและจำแนกตามขนาดโรงเรียนมีการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง

อาลัย จันดาศักดิ์ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาระดับการดำเนินการตามกระบวนการปฏิรูปการเรียนรู้ 5 ลักษณะสำคัญ คือ การเรียนรู้มีความสุข การเรียนรู้แบบองค์รวม การเรียนรู้จากการคิดและปฏิบัติจริง การเรียนรู้ร่วมกับบุคคลอื่นและการเรียนรู้ของกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง ตามความคิดของบุคลากร จำนวน 196 คน ซึ่งประกอบด้วย ครูผู้สอน 46 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 150 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า จำนวน 60 ข้อ

ผลการศึกษาพบว่า บุคลากรโดยรวมและจำแนกตามสถานภาพเห็นว่า มีการดำเนินการตามกระบวนการปฏิรูปการเรียนรู้ในโรงเรียนอนุบาลจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย โดยรวมและเป็นรายด้านทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก

2.17.2 งานวิจัยต่างประเทศ

ยูเนสโก (UNESCO. 1978 : Abstracts) ได้ทำการศึกษาและสรุปปัญหาการใช้หลักสูตรของบางประเทศในทวีปเอเชีย ซึ่งได้แก่ ประเทศอัฟกานิสถาน บังคลาเทศ อินเดีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และศรีลังกา พบว่า ปัญหาในการใช้หลักสูตร คือ การขาดการประสานงานที่ดี ระหว่างหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้ ผู้บริหารระดับต่างๆ ไม่ได้ให้ความสนใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรและขาดการติดตามผลการใช้หลักสูตรของครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการอบรมครู ในด้านของหลักสูตรขาดประสิทธิภาพ ขาดแคลนเอกสารหลักสูตร ตำราเรียนไม่ทันสมัย ขาดแคลนหนังสืออ่านประกอบ ประการสุดท้าย คือ ศูนย์พัฒนาหลักสูตรขาดการวางแผนที่ดีในการนำหลักสูตรไปใช้ จึงทำให้การดำเนินการจัดการเรียนรู้ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร

จอห์นสัน (Johnson. 1987 : Astracts) ได้ทำการวิจัยเรื่องกิจกรรมการสอนเพื่อสร้างภาวะผู้นำนักเรียนของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาในชนบท โดยการรับรู้และเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสร้างภาวะผู้นำของนักเรียน ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่ เห็นว่า ควรมีการเปลี่ยนแปลงการจัดกิจกรรม ควรมีการพัฒนาบุคลากร พัฒนาหลักสูตรวิธีการสอนและตารางการจัดกิจกรรม การวัดผลประเมินผล การเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีรูปแบบที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น

เดลวิน (Delvin. 1989 : Astracts) ได้ทำการวิจัยเรื่องการส่งเสริมกระบวนการและการพัฒนาหลักสูตรของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า ผู้บริหารควรมีเวลาในการปรับปรุงหลักสูตรใหม่ ทบทวนหลักสูตรเก่าให้มากขึ้น จัดบริการด้านสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ มีภาวะผู้นำ ปรับขยายโครงสร้างการบริหาร ให้คำปรึกษาในการใช้หลักสูตรและจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียน รักในการแสวงหาความรู้มากขึ้น

นาเดอร์ (Nader. 1998 : Astracts) ได้วิจัยเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ ในการศึกษา และในการประกอบอาชีพต่างๆ โดยศึกษาจากแผนกวิชาวิศวกรรมโรงงาน ในมหาวิทยาลัยเปอร์โตริโก ผลการวิจัย พบว่า สิ่งที่ทำให้การศึกษาระบบการเรียนรู้ได้ผลนั้นต้องมีอุปกรณ์ และเครื่องมือ เครื่องใช้สมัยใหม่ มาช่วยส่งเสริม เช่น คอมพิวเตอร์ มีการใช้วิชาสถิติเข้ามาเปรียบเทียบข้อมูล และการวิจัยนี้เชื่อว่า จะสามารถให้ความรู้แก่ผู้เรียนได้อย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ

ฮิลล์ (Hill. 1998 : Astracts) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงกระบวนการเรียนรู้และผลกระทบของระบบในโรงเรียน ภายในระยะเวลา 1 ปี โดยผู้วิจัยศึกษาว่า มีเหตุการณ์ใดเกิดขึ้นในโรงเรียนระหว่างความสัมพันธ์ของผู้ปกครองและครูอาจารย์และสิ่งที่มีอิทธิพลต่อการเรียนในโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า สิ่งที่ต้องการพัฒนา คือ การเสริมสร้างวัฒนธรรมในโรงเรียนในด้านการตัดสินใจร่วมกันของผู้ปกครองและครูอาจารย์ กับการปรับปรุงบรรยากาศภายในโรงเรียนที่น้อยอยู่

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้น หากได้ มีการเปลี่ยนแปลงกระบวนการเรียนรู้ หรือปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ในลักษณะที่สำคัญและเหมาะสม เช่น ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ได้เรียนรู้จากการคิด ลงมือปฏิบัติจริง รู้จักทำงานร่วมกับผู้อื่น มีการประสานความร่วมมือระหว่างบ้าน โรงเรียนและชุมชนแล้วนั้น จะส่งผลให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองในระดับที่สูงขึ้นได้ตามศักยภาพ สามารถเชื่อมโยงความรู้ไปสู่การเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้และสามารถนำความรู้นั้นมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี

3. การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

3.1 ลักษณะของเด็กปฐมวัย

สุรางค์ โค้วตระกูล (2541 : 57-61) กล่าวว่า ลักษณะของเด็กปฐมวัย (3-6 ปี) มีลักษณะดังต่อไปนี้

พัฒนาการทางร่างกาย

พัฒนาการทางร่างกายของเด็กในวัยนี้มีความก้าวหน้ามาก ทั้งด้านรูปร่างโดยทั่วไป ทั้งกล้ามเนื้อ และกระดูก ซึ่งสรุปได้โดยทั่วไป ดังนี้

1. เด็กวัยนี้สามารถบังคับเคลื่อนไหวร่างกายได้ดี เดินได้คล่องแคล่วและสามารถวิ่งและกระโดดได้ ฉะนั้น เด็กวัยนี้จึงไม่ค่อยอยู่นิ่ง จำเป็นที่ครู จะต้องจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้วิ่ง ได้ปีนป่าย และกระโดด

2. พัฒนาการของกล้ามเนื้อใหญ่ มีความก้าวหน้ามากกว่าพัฒนากล้ามเนื้อย่อย ฉะนั้น เด็กวัยนี้ จึงยังจับดินสอไม่ค่อยถนัด แต่สามารถที่จะวาดวงกลม หรือรูปทรงเลขาคณิตบางอย่างได้ แต่ยังไม่เรียบนัก แต่เมื่อเด็กอายุมากขึ้นก็จะสามารถทำได้ดีตามลำดับ ดังนั้น ครูจึงไม่ควรเน้นกิจกรรมที่让孩子ได้ใช้กล้ามเนื้อมากจนเกินไปในช่วงระยะนี้

3. ความสัมพันธ์ระหว่างตากับมือยังไม่สมบูรณ์นัก เด็กวัยนี้ยังมีความลำบากในการที่จะโฟกัสสายตาหรือฟังดูที่วัตถุเล็กๆ การจัดกิจกรรมให้กับเด็กวัยนี้ควรจะพยายามหลีกเลี่ยงการทำงานที่ต้องใช้ความละเอียด ประณีตมากเกินไป ตัวหนังสือที่เขียนให้เด็กดูและอ่านควรมีขนาดที่โต

4. ความแตกต่างระหว่างเพศ เกี่ยวกับพัฒนาการทางด้านร่างกาย จะเห็นได้ชัด โดยทั่วไปเด็กชายจะมีรูปร่างโตกว่าเด็กหญิง แต่เด็กหญิงจะมีพัฒนาการด้านร่างกายเร็วกว่าเด็กชาย เป็นต้นว่า พัฒนาการด้านกล้ามเนื้อมือสามารถจับของเล็กๆ ได้ดีกว่าเด็กชาย ครูควรระวังไม่ให้มีการแข่งขันระหว่างเด็กชายและเด็กหญิง เกี่ยวกับทักษะการใช้กล้ามเนื้อมือ

5. ความถนัดในการใช้มือของเด็ก ซึ่งจะสังเกตได้ในช่วงวัยนี้ เด็กที่ถนัดมือซ้ายมักจะถูกล้อเลียน หรืออาจจะถูกพ่อแม่บังคับให้ใช้มือขวา ครูควรสังเกตความถนัดของเด็กและควรอธิบายให้เด็กที่ถนัดซ้ายและเพื่อนๆ ทราบว่าการถนัดซ้ายเป็นเรื่องธรรมดา คนถนัดซ้ายไม่ได้เป็นคนที่มีผิดปกติ

พัฒนาการทางเชาว์ปัญญา

พัฒนาการทางเชาว์ปัญญาในวัยนี้มีดังต่อไปนี้

1. เด็กในวัยนี้เป็นวัยที่ใช้สัญลักษณ์ได้ สามารถที่จะใช้สัญลักษณ์แทนสิ่งของ วัตถุและสถานที่ได้ มีทักษะที่จะอธิบายสิ่งต่างๆ ได้ ฉะนั้น การจัดกิจกรรมจึงควรส่งเสริมให้เด็กมีโอกาสออกมาเล่าประสบการณ์หน้าชั้น ครูควรส่งเสริมให้ทุกคนมีโอกาสเท่ากัน

2. เด็กวัยนี้สามารถวาดภาพพจน์ในใจได้ การใช้ความคิดคำนึง การสร้างจินตนาการ เป็นลักษณะพิเศษของเด็กในวัยนี้ ฉะนั้นครูจึงควรส่งเสริมพัฒนาการในด้านนี้ให้กับเด็ก ไม่ควรลงโทษเด็กว่าพูดจาไม่เป็นความจริงเพราะจะเป็นการทำลายความคิดคำนึงของเด็กทางอ้อม

3. เด็กในวัยนี้มีความตั้งใจที่ละเอียด หรือยังไม่มีความสามารถที่จะพิจารณาหลายๆ อย่างผสมกัน ซึ่ง เพียเจต์ เรียกว่า Centration เป็นต้นว่า เด็กจะไม่สามารถที่จะแบ่งกลุ่มโดยใช้เกณฑ์หลายๆ อย่างปนกัน

4. ความเข้าใจของเด็กเกี่ยวกับการเปรียบเทียบน้ำหนัก ปริมาตรและความยาว ยังค่อนข้างสับสน ดังที่ เพียเจต์ กล่าวว่า เด็กยังไม่มี ความเข้าใจเกี่ยวกับความคงตัวของสสาร (Conservation) และความสามารถในการจัดลำดับ (Seriation) การตัดสินใจของเด็กขึ้นอยู่กับความรู้สึก ยังไม่รู้จักใช้เหตุผล

ครูที่สอนเด็กในวัยนี้สามารถช่วยให้มีพัฒนาการทางเชาว์ปัญญาที่ส่งเสริมให้เด็กมีสมรรถภาพ โดยพยายามเปิดโอกาสให้เด็กในวัยนี้มีประสบการณ์ค้นคว้า สำรวจ สิ่งแวดล้อม และสนับสนุนให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับครูและเพื่อนวัยเดียวกัน และพยายามให้ข้อมูลย้อนกลับเวลาที่เด็กทำถูกต้องหรือประสบความสำเร็จ

พัฒนาการทางบุคลิกภาพ

เด็กวัยนี้ นักจิตวิทยาพัฒนาการ อีริคสัน (Erickson) เรียกว่า เป็นวัยการเป็นผู้คิดริเริ่ม การรู้สึกผิด (Initiative vs Guilt) เป็นวัยที่เต็มไปด้วยพลังงาน มีความคิดริเริ่มที่จะทำสิ่งใหม่ๆ ชอบประกอบกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเองอย่างอิสระ ผู้ใหญ่ เช่น บิดา มารดา ครู ควรพยายามช่วยเหลือและสนับสนุนมากกว่าดุหรือห้าม เพราะการดุและห้าม อาจจะทำให้เด็กมีความขัดแย้งในใจและรู้สึกผิด

พรอยด์ ได้กล่าวว่า วัยนี้เป็นวัยที่เด็กมีปมเอ็ดดิปัส และพยายามที่จะหาวิธีแก้ปัญหาความขัดแย้งในใจ โดยการเลียนแบบพฤติกรรมพ่อหรือแม่ที่มีเพศเดียวกันกับตน

บันดูรา อธิบายความแตกต่างของพฤติกรรมระหว่างเพศเกิดจากการเรียนรู้โดยการสังเกต เด็กชายและเด็กหญิงจะแสดงบทบาทตามเพศของตน ตามที่สังคมได้คาดหวังไว้

ลักษณะทางบุคลิกภาพของเด็กวัยนี้ คือ การยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง (Egocentrism) เพียเจต์ ได้อธิบายว่า เด็กวัยนี้ไม่สามารถที่จะเข้าใจความคิดเห็นของผู้อื่น เด็กวัยนี้จะคิดว่าสิ่งที่ตนรับรู้ คนอื่นก็ต้องรับรู้ด้วย การส่งเสริมให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมวัย โดยมีผู้ใหญ่คอยให้ความช่วยเหลือ จะช่วยให้การยึดตนเองเป็นศูนย์กลางของเด็กลดลง

พัฒนาการด้านอารมณ์และสังคม

อารมณ์มีบทบาทสำคัญต่อชีวิตของเด็ก วัยเด็กเล็กเป็นระยะวิกฤตของพัฒนาการทางอารมณ์ การส่งเสริมจะช่วยให้เด็กมีความสุขและจะเป็นรากฐานที่สำคัญในการปรับตัวเวลาที่เป็นผู้ใหญ่ อารมณ์ของเด็กวัยนี้ จะเป็นไปอย่างเปิดเผย การแสดงอารมณ์มักจะปุปบับ กระทั่งหัน เปลี่ยนแปลงได้ง่าย อารมณ์ที่พบโดยทั่วไปมักจะเป็นอารมณ์กลัว ความวิตกกังวล ความโกรธ ความอิจฉาริษยา เด็กวัยนี้ไม่มีการควบคุมอารมณ์และมักจะเผชิญกับปัญหาเกี่ยวกับการจินตนาการ

พัฒนาการด้านสังคม หมายถึง การสร้างความสัมพันธ์กับผู้ใหญ่และเพื่อนร่วมวัย ในระยะแรกเด็กจะเล่นคนเดียว แต่เมื่อโตขึ้นจะมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนมากขึ้น มักมีการร่วมมือเป็นมิตร และมีความเข้าใจในความรู้สึกของเพื่อนเพิ่มขึ้น ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้อง ควรพัฒนาส่งเสริมให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลต่างๆ มากขึ้น

สายสุรี จุติกุล (2543 : 43-55) กล่าวว่า ในการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็ก ผู้ใหญ่จำเป็นต้องเข้าใจพัฒนาการ "ตามวัย" ของเด็ก อย่างน้อยหลักการพัฒนาการ เพื่อที่เราจะได้ไม่ฝืนธรรมชาติของเด็กในวัยนี้

พัฒนาการด้านร่างกาย

เด็กในวัยนี้จะเคลื่อนไหวได้คล่องแคล่ว วิ่ง กระโดดและอาจมีรายละเอียดกระโดดไปถึงท่าต่างๆ เช่น กระโดดแล้วหยุด กระโดดถี่ๆ แล้วเว้นได้ การโหนห้อยหัว ฯลฯ เด็กจะมีพลังมาก เพราะฉะนั้นเด็กจะไม่อยู่นิ่ง การจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวจึงเป็นวิธีที่ดีที่ให้เกิดการเรียนรู้การใช้กล้ามเนื้อในรูปแบบต่างๆ

สมองของเด็กวัยนี้กำลังเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว เด็กเริ่มจะแสดงความถนัดซ้ายหรือขวา พ่อแม่ผู้ปกครอง ครูและผู้ดูแลเด็ก ควรปล่อยให้เขาใช้ซ้ายหรือขวาตามความถนัด เพราะถ้าไปฝืนเขาอาจจะทำให้เป็นอันตรายมากกว่าการช่วยเหลือ

พัฒนาการเชิงปัญญา

เด็กในวัยนี้จะเริ่มเข้าใจสัญลักษณ์ต่างๆ ได้แล้ว สามารถอธิบายได้ สามารถนำสัญลักษณ์แทนวัตถุหรือสถานที่มาใช้ในการอธิบายของเขาได้ เด็กในวัยนี้ยังมีความยากในการแยกแยะไม่ได้ ระหว่างจินตนาการและความเป็นจริง ดังนั้น ผู้ใหญ่ต้องไม่ดุเด็กว่าพูดปด พูดเลอะเทอะ พูดเพ้อเจ้อ และไม่ควรถามให้เด็กยกยุดการคิดที่ไม่เป็นจริงในสายตาของผู้ใหญ่ แต่กลับต้องสนับสนุนไปพักหนึ่ง จนเด็กมีวุฒิภาวะระดับที่จะเห็นความแตกต่างระหว่างจินตนาการและความเป็นจริงได้เอง การจัดวัตถุเข้าหมวดหมู่หรือจัดจำพวก อาจทำได้มีติดเดียว การวิจัยพบว่าเด็กยังสับสนเกี่ยวกับความทรงตัวของสสาร เช่น น้ำหนัก ปริมาตรและความสั้น ความยาว

พัฒนาการทางอารมณ์

การแสดงอารมณ์ของเด็กวัยปฐมวัย ต้องเข้าใจว่าเด็กจะแสดงอารมณ์ที่แท้จริงของตน ไม่มีการเสแสร้ง อารมณ์เกิดกระตุ้นหันและเปลี่ยนอารมณ์อย่างรวดเร็ว ร้องไห้หัวเราะได้ทันที หรือเล่นอยู่ดีๆ ก็อารมณ์เสียได้เหมือนกัน เด็กมีอารมณ์ได้หลายอย่าง ทั้งโกรธ ทั้งรัก ทั้งชอบ ทั้งอิจฉา มีการกลัวและกังวล เด็กยังไม่ได้เรียนรู้การควบคุมอารมณ์ของตนเองเพราะยังขาดประสบการณ์ ผู้ใหญ่จึงไม่ควรตำหนิ ดุ หรือตี เมื่อเด็กแสดงอารมณ์ที่ไม่ดีออกมาผู้ใหญ่ควรแสดงอาการปลอบและเบี่ยงเบนความสนใจและเบี่ยงเบนอารมณ์เด็กไปอยู่ในสภาพที่เป็นไปในทางบวก

พัฒนาการทางสังคม

เด็กปฐมวัยจะคิดคำนึงว่าตนเองเป็นใหญ่ ทั้งนี้เพราะ เมื่อร้องไห้หิวนมก็จะมีคนเอานมมาให้ (จึงตีความเอาเองว่าฉันใหญ่มาก) และอาจเป็นเพราะยังเล็กนัก ขาดประสบการณ์และความเข้าใจความสำคัญที่จะพึ่งพาคนอื่นและการอยู่ร่วมกับคนอื่น เด็กในระยะเริ่มต้นอนุบาลจะเล่นคนเดียว ซึ่งเป็นเรื่องปกติ ต่อมาเด็กจะเริ่มเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน พ่อแม่ ครู ผู้ปกครอง ควรส่งเสริมให้เด็กสามารถอยู่ร่วมกับเพื่อนๆ ได้ ซึ่งเป็นทักษะเชิงสังคมที่เด็กต้องเรียนรู้

จากที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่า เด็กในช่วงปฐมวัยนั้น ลักษณะพัฒนาการด้านต่างๆ ยังไม่สมบูรณ์นัก ดังนั้น พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ครู ตลอดจนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู ให้การเรียนรู้ จึงต้องมีความรู้ความเข้าใจในลักษณะของเด็กวัยนี้ที่ถูกต้อง ซึ่งเป็นผลนำไปสู่การอบรมเลี้ยงดู จัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ถูกต้องเหมาะสม ต่อไป

3.2 ธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

สมนา พานิช (2531 : 30) กล่าวว่า ธรรมชาติและกระบวนการเรียนรู้ของเด็ก สรุปดังนี้

1. การเรียนรู้คือ การเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมอันเป็นผลมาจากการคิด การกระทำ การที่ได้เห็น ได้ฟัง ได้รู้สึก ได้ชิม ได้ดม

2. เด็กอายุในวัยเดียวกัน มีพัฒนาการโดยทั่วไปคล้ายคลึงกัน

3. เด็กแต่ละคนจะแตกต่างกันในความสามารถที่ติดตัวมา ความเร็ว ความช้าของการเจริญเติบโต พัฒนาการบุคลิกภาพและประสบการณ์ที่เคยมีมาแล้วซึ่งอาจจะแตกต่างกันทั้งฐานะทางสังคม ทางเศรษฐกิจและการศึกษาของพ่อแม่

4. เด็กแต่ละคนจะมีความแตกต่างกันในการเล่าเรียน ฝึกฝน ให้มีความสามารถ และทักษะ ครูไม่อาจจะฝึกฝนให้เด็กแต่ละคนมีความรู้ ความสามารถ และทักษะได้พร้อมกัน ในเวลาเดียวกันได้รวดเร็วเหมือนกัน และมีความสำเร็จได้ทัดเทียมกัน

5. เด็กมีความต้องการหลายอย่างที่ครูจะต้องเอาใจใส่ดูแลให้ได้รับความพอใจ เด็กต้องการความรักและความอบอุ่นจากพ่อแม่ ครู และผู้ใกล้ชิดอื่นๆ เด็กต้องการเป็นผู้ที่ได้รับการนับหน้าถือตาในฐานะที่เป็นคนหนึ่งในครอบครัว ในห้องเรียน ในโรงเรียน เด็กต้องการมีความสำเร็จในงานที่ทำ เด็กต้องการที่จะมีความรู้และความเข้าใจในสิ่งต่างๆ ที่พบเห็น

สายสุรี จิตกุล (2543 : 50-51) กล่าวว่า ธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กแต่ละคนนั้นมีความแตกต่างกัน ดังนี้

1. ความแตกต่างด้านลีลาการเรียนรู้

นักวิจัยพบว่า ผู้เรียนบางคนถนัดจะเรียนรู้ด้วยการฟัง คือ ฟังอย่างเดียวก็ได้เรื่องแล้ว บางคนต้องเห็นด้วย บางคนชอบการเรียนรู้แบบสบายๆ บางคนต้องมีความกังวลเล็กน้อย บางคนอาจเป็นประเภทต้องมีความกดดันหรือเร่งเวลา บางคนชอบทำงานคนเดียว บางคนชอบมีเพื่อนร่วมงานด้วย

พ่อ แม่ ผู้ปกครองและครู ควรพยายามเปิดโอกาสให้เด็กมีประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยลีลาต่างๆ และสังเกตเด็กว่าถนัดไปทางไหน อย่างไรก็ดี ไม่ได้หมายความว่า จะจำกัดลีลาการเรียนรู้ของเด็กไปในทางใดทางหนึ่ง แต่ให้เพิ่มความเข้าใจว่ามีลีลาการเรียนรู้ต่างๆ กันระหว่างเด็ก จะได้อาศัยวิธีการเหล่านั้นเพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้

2. ความแตกต่างด้านสติปัญญาและความถนัด

เด็กแต่ละคนจะมีความถนัดและระดับสติปัญญาที่แตกต่างกัน ความแตกต่างด้านการเรียนรู้ช้าหรือเร็ว เด็กแต่ละคนจะมีความสามารถในการรับรู้ได้ต่างกัน บางคนรับรู้ได้เร็ว ในขณะที่บางคนรับรู้ได้ช้า

จากที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่า ธรรมชาติในการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยนั้น มีลักษณะแตกต่างกันออกไป ดังนั้น พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ครู ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู ให้การเรียนรู้ จะต้องรู้จักสังเกตว่าเด็กแต่ละคนมีลักษณะ รูปแบบ การเรียนรู้อย่างไร แล้วพยายามให้การส่งเสริม สนับสนุนในการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับรูปแบบการเรียนรู้ของเด็ก บุคคลนั้นๆ

3.3 วิธีการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

สมนา พานิช (2531 :30) กล่าวว่า วิธีการเรียนรู้ของเด็กมีวิธีการเรียนรู้หลายวิธี ได้แก่

1. การกระทำจนเป็นกิจวัตร เช่น เรื่องสุขนิสัย
2. การจัดสภาวะให้เอื้อต่อการเกิดพฤติกรรมที่ต้องการ
3. การสังเกตการเลียนแบบ
4. การอบรมสั่งสอนของบิดา มารดาและครู
5. จากการลองผิดลองถูกด้วยตนเอง
6. จากการวิเคราะห์หาเหตุผล วิจัยและตั้งสมมติฐาน

พินัยและคนอื่นๆ (เยาวยา เดชชะคุปต์. 2542 : 72-74 ; อ้างอิงจาก Feeney and others.1987 : 205-210) กล่าวถึง วิธีการที่เด็กปฐมวัยจะเกิดการเรียนรู้ว่า เด็กปฐมวัยจะเกิดการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ที่หลากหลาย ซึ่งการเรียนรู้ของเด็กมีวิธีการต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. การเรียนรู้จากการเล่น (Learning Through Play) การเล่นเป็นวิธีการสำคัญที่เด็กจะทำความเข้าใจและรวบรวมประสบการณ์ทั้งหมดที่ได้รับเข้าด้วยกัน การเล่นเป็นกิจกรรมที่น่าสนุกสนานที่เด็กเล่นเพื่อความพอใจของตนและผลงานที่ได้รับเป็นเป้าหมายรวม การเล่นยังรวมเอาจินตนาการเอาไว้ด้วย ขณะที่เด็กเล่น เด็กจะได้รับการกระตุ้นให้เกิดสมาธิในการเล่น เด็กจะแสวงหาการเรียนรู้โลกที่เขาอยู่ ขณะที่เด็กเล่นจะมีกิจกรรมที่หลากหลายที่เกิดตามมาโดยไม่รู้ตัว เช่น การเล่นสมมติ เด็กจะได้พัฒนาทางด้านร่างกาย สังคมและได้แสดงออกซึ่งความคิด การเรียนรู้ความคิดรวบยอดและการสร้างสรรค์ การเล่นจะเป็นการแสดงออกซึ่งความคิดความรู้สึกของเด็ก บทบาทของครู คือ ควรส่งเสริมการเล่นโดยจัดหาอุปกรณ์นานาชนิดให้ เช่น ทราย น้ำ บล็อก การวาดภาพ การเล่นสมมติ และการส่งเสริมให้เด็กใช้สิ่งเหล่านี้ในการเล่น ประสบการณ์ตรงเป็นพื้นฐานสำคัญของการเล่น กิจกรรมที่ครูควรจัด ได้แก่ การพาไปทัศนศึกษา การเชิญวิทยากรมาบรรยาย การจัดกิจกรรมต้องมีการกระทำจริง การเล่นและการเรียนรู้เป็นกิจกรรมที่มีคุณค่า

2. การเรียนรู้โดยการมีปฏิสัมพันธ์กับครู (Learning Through Interaction With Teachers) การเรียนรู้อีกลักษณะคือ การเรียนรู้จากกิจกรรมที่ครูจัดเตรียมขึ้น ซึ่งสามารถจัดได้ 3 ลักษณะ คือ

2.1 การจัดประสบการณ์แบบหนึ่งต่อหนึ่ง

2.2 การจัดประสบการณ์แบบกลุ่มย่อย

2.3 การจัดกิจกรรมกลุ่มใหญ่

กรมวิชาการ (2542ข : 3-5) กล่าวว่า การเรียนรู้ของเด็กในช่วงปฐมวัยเป็นผลสืบเนื่องมาจากประสบการณ์ต่างๆที่ได้รับ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเกิดขึ้นจากกระบวนการที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมรอบตัว โดยเด็กจะต้องเป็นผู้กระทำให้เกิดขึ้นด้วยตนเอง และการเรียนรู้จะเป็นไปได้ดี ถ้าเด็กได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า ได้เคลื่อนไหว มีโอกาสริเริ่มตามความต้องการและความสนใจของตนเอง รวมทั้งอยู่ในบรรยากาศที่เป็นอิสระ อบอุ่นและปลอดภัย ดังนั้น การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก นอกจากนี้ เด็กจะเรียนรู้โดยผ่านการเล่นเพราะการเล่นถือเป็นกิจกรรมที่สำคัญในชีวิตเด็กทุกคน เด็กจะรู้สึกสนุกสนาน เพลิดเพลิน ได้สังเกต มีโอกาสทำการทดลอง สร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหาและค้นพบด้วยตนเอง ซึ่งทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ การเล่นจะมีอิทธิพลและมีผลต่อการเจริญเติบโต ช่วยพัฒนาร่างกาย สติปัญญา อารมณ์-จิตใจ และสังคม จากการเล่นเด็กมีโอกาสนที่จะอธิบายแสดงออกถึงตนเอง เรียนรู้ความรู้สึกของผู้อื่น เป็นทางที่เด็กจะสร้างประสบการณ์ เรียนรู้สิ่งแวดล้อม เรียนรู้ความเป็นอยู่ของผู้อื่น สร้างความสัมพันธ์อยู่ร่วมกับผู้อื่น กับธรรมชาติรอบตัว

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 16) กล่าวว่า การเรียนรู้ในช่วงอายุ 0-6 ปี ถือได้ว่าเป็นโอกาสทองของการเรียนรู้เพราะวัยนี้สมองจะเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะ 3 ปีแรก สมองของเด็กมีการเปลี่ยนแปลงทั้งปริมาณเส้นใยสมองและจุดเชื่อมต่อ สารเคมีในสมอง รวมทั้งรอยหยักที่พื้นผิวสมอง ซึ่งล้วนส่งผลต่อสติปัญญาและความฉลาดของเด็ก ถ้าเด็กได้รับการพัฒนาได้รับการกระตุ้นด้วยวิธีที่ถูกต้องแล้ว จะช่วยพัฒนาเซลล์สมอง เจตคติต่อการเรียนรู้ และวางพื้นฐานของการเรียน ช่วยให้ทักษะการเรียนรู้พัฒนาไปได้ตลอดชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพ

เด็กวัยนี้ชอบเคลื่อนไหว สัมผัส เป็นวัยที่ชอบใช้มือใช้เท้า เด็กชอบกิจกรรมการเล่น และการออกกำลังกาย เด็กชอบปั้นดิน ถอนหญ้า ปลูกต้นไม้ ฯลฯ เด็กเล่นและทำงานเล็กๆน้อยๆไปพร้อมกัน วัยนี้การเล่นคือการเรียน

เด็กในวัย 0-6 ปี เป็นวัยชีวิตที่คิดฝัน จินตนาการ เป็นวัยแห่งการสัมผัส ความปรารถนาที่จะเรียนรู้สื่อสาร เล่นร่วมกับผู้อื่น เป็นวัยเริ่มแรกที่จะวางรากฐานของชีวิตข้างหน้าว่าจะพัฒนาไปได้ดีเพียงใด

แหล่งการเรียนรู้ในช่วง 0-6 ปี ที่สำคัญที่สุด คือ ครอบครัว ได้แก่ พ่อแม่และบุคคลในครอบครัว ฉะนั้นการเตรียมการศึกษาสำหรับพ่อแม่ในฐานะเป็นครูคนแรกของลูก จึงมีความสำคัญควบคู่ไปกับการสอนเด็กปฐมวัย

เด็กในวัยปฐมวัยจะเรียนรู้ด้วยวิธีการ ดังต่อไปนี้

1. กระบวนการสัมผัสและสัมพันธ์
2. กระบวนการเผชิญสถานการณ์และแก้ปัญหาจนเกิดประสบการณ์ตรง
3. กระบวนการชมเพราะคุณธรรมและลักษณะนิสัย
4. กระบวนการส่งเสริมความสามารถ ความถนัด ความสนใจ
5. กระบวนการเสริมทักษะและความรู้ เพื่อเรียนและสร้างความรู้ได้เองตลอดชีวิต

รุ่ง แก้วแดง (2543 : 80-82) กล่าวว่า การเรียนรู้ของเด็กในช่วงปฐมวัยถือได้ว่าเป็นวัยทองของการเรียนรู้ เพราะวัยนี้สมองจะเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว ถ้าเด็กได้รับการพัฒนาและการกระตุ้นในทิศทางที่ถูกต้องแล้ว จะช่วยพัฒนาเซลล์สมอง เด็กปฐมวัยเป็นวัยที่สามารถปลูกฝังทักษะต่างๆ ได้ครบทุกด้าน

ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์และสังคม รวมทั้งการศึกษาเรื่องคุณธรรม จริยธรรม

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยนั้น เด็กจะเรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติจริง โดยการได้มีโอกาสเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล หรือสิ่งต่างๆ แล้วเก็บนำมาเป็นประสบการณ์ เด็กจะเรียนรู้โดยผ่านการเล่น ดังนั้นในการส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัยนั้น ควรจะจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก กระตุ้นให้เด็กเกิดความสนใจอยากที่จะเรียนรู้ ควรเปิดโอกาสให้เด็กได้ทดลองทำกิจกรรมต่างๆ อย่างอิสระ โดยที่ผู้ใหญ่จะคอยดูแล ให้ความสนับสนุน อำนวยความสะดวก หรือให้ความช่วยเหลืออยู่เพียงห่างๆ เท่านั้น

3.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ระดับปฐมวัย

3.4.1 งานวิจัยในประเทศ

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ระดับปฐมวัยนั้น ได้มีผู้ศึกษาวิจัย เกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ระดับปฐมวัยในด้านต่างๆ มากมาย ดังนี้

สุทธภา โชติประดิษฐ์ (2537 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และเล่นตามมุมโดยให้เด็กริเริ่มอย่างอิสระแบบกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนอายุระหว่าง 5-6 ปี จำนวน 30 คน โดยสุ่มอย่างง่าย แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลอง 1 และ กลุ่มทดลอง 2 ผลการวิจัยพบว่า

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และเล่นตามมุมโดยให้เด็กริเริ่มอย่างอิสระแบบกลุ่มย่อยมีความเชื่อมั่นในตนเองเพิ่มมากขึ้นก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .01

2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และเล่นตามมุมโดยให้เด็กริเริ่มอย่างอิสระแบบกลุ่มใหญ่มีความเชื่อมั่นในตนเองเพิ่มมากขึ้นก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .01

3. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และเล่นตามมุมโดยให้เด็กริเริ่มอย่างอิสระแบบกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ มีความเชื่อมั่นไม่แตกต่างกัน

จิตรา ชนะกุล (2539 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรมในวงกลมเป็นกลุ่มย่อยกับกิจกรรมในวงกลมเป็นกลุ่มใหญ่ ตามแนวการจัดประสบการณ์ของเด็กปฐมวัยในกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นเด็กเล็ก ที่มีวินัยต่ำ โรงเรียนเทพศิลา จำนวน 40 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 20 คน และกลุ่มควบคุม 20 คน ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ในวงกลมเป็นกลุ่มย่อยมีพัฒนาการของความมีวินัยในตนเอง ทั้งทางด้านความรับผิดชอบ การรู้จักเวลา ความซื่อสัตย์ สูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ในวงกลมเป็นกลุ่มใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

บำเพ็ญ การพานิชย์ (2539 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาพัฒนาการอ่านของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรมสนทนาประกอบกิจกรรมการอ่าน โดยทำการศึกษา กับเด็กอายุ 5-6 ปี ที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นอนุบาล 2 การทดลองจำแนกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 ได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรมสนทนาประกอบกิจกรรมเสริมการอ่าน กลุ่มที่ 2 ได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรมสนทนาประกอบการอ่านหนังสือ และกลุ่มที่ 3 เป็นกลุ่มที่มีกิจกรรมสนทนาแบบปกติ

ผลการศึกษาพบว่า

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรมสนทนาประกอบกิจกรรมเสริมการอ่าน

กิจกรรมสนทนาประกอบการอ่านหนังสือและกิจกรรมสนทนาแบบปกติ มีพัฒนาการอ่านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. เมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบว่า คะแนนเฉลี่ยพัฒนาการอ่านของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัด ประสบการณ์กิจกรรมสนทนาประกอบการเสริมการอ่าน แตกต่างจากกลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมสนทนา ประกอบการอ่านหนังสือและกลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมสนทนาแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วรารักษ์ แก้วแยม (2540 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบความพร้อมทางคณิตศาสตร์ ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นเครื่องเล่นสนามโดยใช้คำถามทางคณิตศาสตร์ โดยทำการ ศึกษาเด็กอายุ 5-6 ปี ที่กำลังเรียน อยู่ในชั้นอนุบาล 2 การทดลองจำแนกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลองที่ 1 ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นเครื่องเล่นสนามโดยใช้คำถามทางคณิตศาสตร์ กลุ่มทดลองที่ 2 ได้รับการจัด กิจกรรมการเล่นเครื่องเล่นสนามโดยใช้คำถามทางคณิตศาสตร์ประกอบบัตรภาพ และกลุ่มควบคุม ได้รับการ จัดกิจกรรมการเล่นเครื่องเล่นสนามแบบปกติ

ผลการศึกษาพบว่า

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นเครื่องเล่นสนามโดยใช้คำถามทางคณิตศาสตร์ ใช้คำถามทางคณิตศาสตร์ประกอบบัตรภาพ และการเล่นเครื่องเล่นสนามแบบปกติมีความพร้อมทาง คณิตศาสตร์ ก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นเครื่องเล่นสนามโดยใช้คำถามทางคณิตศาสตร์ ใช้คำถามทางคณิตศาสตร์ประกอบบัตรภาพและการเล่นเครื่องเล่นสนามแบบปกติมีความพร้อมทาง คณิตศาสตร์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบค่าคะแนนรายคู่ พบว่า เด็กปฐมวัยที่ใช้คำถามทางคณิตศาสตร์ประกอบบัตรภาพมีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าเด็กปฐมวัยกลุ่มที่ใช้คำถาม ทางคณิตศาสตร์กับเด็กปฐมวัยกลุ่มที่เล่นเครื่องเล่นสนามปกติ และเด็กปฐมวัยกลุ่มที่ใช้คำถามทาง คณิตศาสตร์ มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าเด็กปฐมวัยกลุ่มที่เล่นเครื่องเล่นสนามปกติ

วิไลวรรณ เกื้อทาน (2540 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาและเปรียบเทียบความเชื่อมั่นในตนเอง ของเด็กปฐมวัยที่มาจากโรงเรียนในเขตเทศบาลและนอกเทศบาล โดยได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ภาษาแบบธรรมชาติในมุมหนังสือ เครื่องมือที่ใช้คือ แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติ ในมุมหนังสือ สถานการณ์ที่ใช้ในการสังเกตและแบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเอง ผลการวิจัย พบว่า

1. เด็กปฐมวัยที่มาจากโรงเรียนในเขตเทศบาล ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาแบบ ธรรมชาติในมุมหนังสือ ก่อนและหลังการทดลองมีความเชื่อมั่นในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 โดยหลังการทดลองมีความเชื่อมั่นสูงกว่าก่อนการทดลอง

2. เด็กปฐมวัยที่มาจากโรงเรียนนอกเขตเทศบาล ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาแบบ ธรรมชาติในมุมหนังสือ ก่อนและหลังการทดลองมีความเชื่อมั่นในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 โดยหลังการทดลองมีความเชื่อมั่นสูงกว่าก่อนการทดลอง

3. เด็กปฐมวัยที่มาจากโรงเรียนในและนอกเขตเทศบาล ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ภาษาแบบธรรมชาติในมุมหนังสือ หลังการทดลองมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงขึ้นไม่แตกต่างกัน

อำพร ศรีหิรัญ (2540 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาความสนใจในการอ่านการเขียนของเด็ก ปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติ ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยมีความ สนใจในการอ่านและการเขียนสูงขึ้น

นพพร ทวีวิทยชาคริยะ (2541 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาความคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติการทดลองกับแบบปกติ ผลการศึกษาพบว่า

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติการทดลอง ก่อนและหลังการทดลองมีความคิดเชิงเหตุผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .000

2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบปกติ ก่อนและหลังการทดลองมีความคิดเชิงเหตุผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .017

3. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติการทดลองและเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบปกติ มีความคิดเชิงเหตุผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .000

สถิรพันธ์ อยู่คงแก้ว (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบทักษะทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการสรุปกิจกรรมในวงกลม โดยใช้เทคนิคการสร้างสมุดเล่มใหญ่กับการสรุปกิจกรรมในวงกลมแบบปกติ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนชาย หญิง อายุ 3-4 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 1 ของโรงเรียนไพฑูริย์ศึกษา จำนวน 20 คน โดยแบ่งกลุ่มทดลอง จำนวน 10 คน และกลุ่มควบคุม จำนวน 10 คน ทำการทดลองเป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการสรุปกิจกรรมในวงกลมโดยใช้เทคนิคการสร้างสมุดเล่มใหญ่กับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการสรุปกิจกรรมในวงกลมแบบปกติ มีทักษะทางภาษาแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3.4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

ไบรแอนท์ และ ฮังเกอร์ฟอร์ด (Bryant and Hungerford, 1977 : 44-49) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการวิเคราะห์กลวิธีสอนความคิดรวบยอดและคำนิยามทางสิ่งแวดล้อม โดยทดลองสอนเรื่องสิ่งแวดล้อมและปัญหามลภาวะ ใช้เวลาทดลองสอน 1 เดือน ผลปรากฏว่า นักเรียนอนุบาลสามารถสร้างความคิดรวบยอดเกี่ยวกับผลสืบเนื่องของสิ่งแวดล้อมและสำนึกในหน้าที่ของพลเมืองที่มีต่อสิ่งแวดล้อม และอธิบายผลเพิ่มเติมว่า ความสำเร็จในการสร้างความคิดรวบยอดและคำนิยามขึ้นอยู่กับพัฒนาแบบการสอนด้วย ผู้สอนต้องมีความรู้เพียงพอ และต้องรู้จักกระตุ้นให้เด็กรู้จักคิดเกี่ยวกับหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น

รีด (Goodman, 1989 :118 ; citing Read, n.d.) ได้ศึกษาการสอนภาษาแบบธรรมชาติ โดยสอนให้เด็กวาดภาพและเขียนเพื่อสื่อสารโดยอิสระ ไม่บังคับที่จะต้องเขียนสะกดให้ถูกต้องตั้งแต่ต้น เพื่อให้เด็กมีแรงจูงใจในการเขียนสื่อสาร พบว่า ในระยะเริ่มต้นการเขียนเพื่อสื่อสารเด็กจะคิดแบบการเขียนของตนเองขึ้น (Invented Spelling)

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จะเห็นได้ว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัยนั้น เด็กจะเกิดการเรียนรู้ได้ดีหากเด็กได้มีโอกาสได้เรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติจริง มีโอกาสริเริ่มในกิจกรรมการเรียนรู้ที่ตนเองสนใจ ได้เรียนรู้ในสิ่งที่ใกล้เคียงกับการดำรงชีวิตประจำวันหรือสภาพการณ์จริงที่เด็กอาศัยอยู่ ได้รับการสนับสนุนและกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้จากครู ผู้ปกครองและบุคคลต่างๆที่เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสมแล้วนั้น จะทำให้การจัดกระบวนการเรียนรู้ของเด็กในระดับนี้มีศักยภาพสูงขึ้น

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ความรู้ เจตคติ ที่ดีและถูกต้องต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัยนั้นจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะถ้าหากผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองและบุคคลต่างๆที่เกี่ยวข้องมีความรู้ และมีเจตคติที่ดีแล้วย่อมก่อให้เกิดความสมัครสมาน ร่วมมือ ร่วมใจ ในการพัฒนาคุณภาพการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับเด็กอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ฉะนั้นจึงควรมีการศึกษา สืบหา ในประเด็นดังกล่าว เพื่อนำผลมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการปรับปรุง พัฒนา ในด้านการปฏิบัติการเรียนรู้ในระดับปฐมวัย ต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยศึกษาถึงความรู้ เจตคติและการปฏิบัติ ของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ซึ่งการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้มีขั้นตอนในการดำเนินงาน ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ
4. วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล
5. วิธีจัดการกับข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ผู้บริหาร 442 คน ครู 673 คน ผู้ปกครอง 19,000 คน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ จำนวน 10 สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้จากการเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีการตามขั้นตอน ดังนี้ คือ

ขั้นที่ 1 คำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามขนาดของประชากร (นิภา ศรีไพโรจน์. 2543 : 11 ; อ้างอิงจาก สุรศักดิ์ หลาบมาลา. 2521 : 69 และ จุมพล สวัสดิยากร. 2520 : 179) ดังนี้

ผู้บริหาร	ใช้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง	15 %	ของประชากร
ครู	ใช้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง	15 %	ของประชากร
ผู้ปกครอง	ใช้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง	1 %	ของประชากร

ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง ดังตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ตัวแปร	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
1. ผู้บริหาร	442	66
2. ครูผู้สอนระดับอนุบาล	673	101
3. ผู้ปกครองนักเรียนระดับอนุบาล	19,000	190
รวม	20,115	357

ขั้นที่ 2 สุ่มเลือกสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับสลาก มา 2 สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ จากทั้งหมด 10 สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ ดังปรากฏในตาราง 2

ตาราง 2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามรายชื่อสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ

ประชากร			กลุ่มตัวอย่าง		
รายชื่อ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ	จำนวน โรง เรียน	จำนวน ครู อนุบาล	รายชื่อ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ	จำนวน โรง เรียน	จำนวน ครู อนุบาล
1. สำนักงานการประถมศึกษา อำเภอเมืองสุพรรณบุรี	62	117	1. สำนักงานการประถมศึกษา อำเภอสองพี่น้อง	58	86
2. สำนักงานการประถมศึกษา อำเภออู่ทอง	58	104	2. สำนักงานการประถมศึกษา อำเภอเดิมบางนางบวช	48	61
3. สำนักงานการประถมศึกษา อำเภอสองพี่น้อง	58	86	รวม	106	147
4. สำนักงานการประถมศึกษา อำเภอบางปลาม้า	57	77			
5. สำนักงานการประถมศึกษา อำเภอเดิมบางนางบวช	48	61			
6. สำนักงานการประถมศึกษา อำเภอศรีประจันต์	38	57			
7. สำนักงานการประถมศึกษา อำเภอด่านช้าง	35	47			
8. สำนักงานการประถมศึกษา อำเภอดอนเจดีย์	29	44			
9. สำนักงานการประถมศึกษา อำเภอสามชูก	29	41			
10. สำนักงานการประถมศึกษา อำเภอหนองหญ้าไซ	26	39			
รวม	442	673			

ที่มา : สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี พ.ศ. 2544

จากนั้นเลือกโรงเรียนทุกโรงเรียนในสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อทำการส่งแบบสอบถามสำรวจข้อมูล โดยในแต่ละโรงเรียนจะทำการส่งแบบสอบถามให้กับผู้บริหารจำนวน 1 คน ครูผู้สอนระดับอนุบาลทุกคน และผู้ปกครองนักเรียนระดับอนุบาล จำนวน 2 คน ดังปรากฏในตาราง 3

ตาราง 3 จำนวนกลุ่มตัวอย่าง ที่ทำการส่งแบบสอบถามการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย

รายชื่อ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ	จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ทำการส่งแบบสอบถาม			
	โรงเรียน	ผู้บริหาร	ครู	ผู้ปกครอง
1. สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอสองพี่น้อง	58	58	86	116
2. สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเดิมบางนางบวช	48	48	61	96
รวม	106	106	147	212

หมายเหตุ จากตาราง 3 จะเห็นได้ว่า กลุ่มตัวอย่างที่ทำการส่งแบบสอบถามมีจำนวนมากกว่าจำนวนกลุ่มตัวอย่าง ที่ได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างในตารางที่ 1 เหตุผลในการส่งแบบสอบถามมากกว่าจำนวนที่กำหนดนั้น เพราะผู้วิจัยเกรงว่า ในการตอบกลับของแบบสอบถามจะได้กลับคืนมาไม่ครบจำนวนที่ได้กำหนดไว้

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง

ลักษณะของเครื่องมือ

แบบสอบถามการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง แบ่งแบบสอบถามเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ระดับการศึกษา, เพศ, อายุและสถานภาพ ซึ่งมีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ซึ่งประกอบด้วย

2.1 แบบสอบถามความรู้ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามให้เลือกตอบ แต่ละข้อจะมี 3 ตัวเลือก คือ ใช่ ไม่ใช่ และไม่ทราบ

2.2 แบบสอบถามเจตคติในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย โดยใช้ลักษณะแบบสอบถามวัดเจตคติของไลเคิท (The Likert Technique) แบ่งเป็น 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

2.3 แบบสอบถามการปฏิบัติในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราการจัดอันดับคุณภาพ (Rating Scale) แบบ 3 ระดับ คือ ปฏิบัติเป็นประจำ ปฏิบัติบางครั้ง และไม่ปฏิบัติ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ซึ่งเป็นแบบสอบถามปลายเปิดและแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถามการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย

1. ศึกษาทฤษฎีและแนวคิดในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. ศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการสร้างแบบสอบถาม จากตำรา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3. สร้างแบบสอบถามการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย

4. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ประธานและกรรมการที่ปรึกษาตรวจสอบแก้ไขปรับปรุง เพื่อให้ข้อคำถามมีความชัดเจนและถูกต้อง

เกณฑ์การให้คะแนน

1. แบบสอบถามความรู้ ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ผู้วิจัยให้คะแนนเป็นรายข้อ ข้อใดตอบถูกต้องให้ 1 คะแนน ข้อใดไม่ถูกต้องให้ 0 คะแนนและถ้าตอบไม่ทราบให้ 0 คะแนน

เกณฑ์ในการแปลความหมายของคะแนนความรู้ โดยอาศัยคะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม เป็น 3 ระดับ คือ (วิเชียร เกตุสิงห์, 2538 : 9)

คะแนนเฉลี่ย	$\bar{X} + 0.5S$	หมายถึง	มีความรู้ในระดับดี
คะแนนเฉลี่ย	$\bar{X} \pm 0.5S$	หมายถึง	มีความรู้ในระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	$\bar{X} - 0.5S$	หมายถึง	มีความรู้ในระดับน้อย

2. แบบสอบถามเจตคติ ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ผู้วิจัยให้คะแนนเป็นรายข้อ ดังนี้

		เชิงบวก	เชิงลบ
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ค่าคะแนน	5 คะแนน	1 คะแนน
เห็นด้วย	ค่าคะแนน	4 คะแนน	2 คะแนน
ไม่แน่ใจ	ค่าคะแนน	3 คะแนน	3 คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ค่าคะแนน	2 คะแนน	4 คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ค่าคะแนน	1 คะแนน	5 คะแนน

เกณฑ์ในการแปลความหมายของคะแนนเจตคติ โดยดัดแปลงจากหลักเกณฑ์การประเมินของวิเชียร เกตุสิงห์ (2538 : 9) แบ่งเป็น 3 ระดับ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	3.67-5.00	หมายถึง	เจตคติดี
ค่าเฉลี่ย	2.34-3.66	หมายถึง	เจตคติปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.00-2.33	หมายถึง	เจตคติไม่ดี

3. แบบสอบถามการปฏิบัติ ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ผู้วิจัยให้คะแนนเป็นรายข้อดังนี้

		เชิงบวก	เชิงลบ
ปฏิบัติเป็นประจำ	ค่าคะแนน	2 คะแนน	0 คะแนน
ปฏิบัติบางครั้ง	ค่าคะแนน	1 คะแนน	1 คะแนน
ไม่ปฏิบัติ	ค่าคะแนน	0 คะแนน	2 คะแนน

เกณฑ์ในการแปลความหมายของคะแนนการปฏิบัติ โดยดัดแปลงจากหลักเกณฑ์การประเมินของวิเชียร เกตุสิงห์ (2538 : 10) แบ่งเป็น 3 ระดับ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	1.34 -2.00	หมายถึง	ปฏิบัติในระดับดี
ค่าเฉลี่ย	0.67 -1.33	หมายถึง	ปฏิบัติในระดับพอใช้
ค่าเฉลี่ย	0 - 0.66	หมายถึง	ปฏิบัติในระดับน้อย

การหาคุณภาพของแบบสอบถามการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย

1. นำแบบสอบถามการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Content Validity) เพื่อแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยการหาดัชนีความสอดคล้องตามเนื้อหาเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ (Item-Objective Congruence หรือ IOC) โดยเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป (บุญเชิด ภิญโญนันตพงษ์. 2526 : 89) ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ดังนี้

- แบบสอบถามการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยของผู้บริหาร เท่ากับ 0.66-1.00
- แบบสอบถามการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยของครู เท่ากับ 0.66-1.00
- แบบสอบถามการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยของผู้ปกครอง เท่ากับ 0.66-1.00

2. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้กับผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 150 คน เพื่อนำผลมาวิเคราะห์หาคุณภาพด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เอส พี เอส เอส สำหรับวินโดว (SPSS : Statistical Package for the Social Science for MS WINDOW) ดังนี้

2.1. วิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination)

2.1.1 นำแบบสอบถามความรู้ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง มาหาค่าอำนาจจำแนกโดยใช้ดัชนีสหสัมพันธ์แบบพอยต์ไบเซรียล (Point Biserial Correlation) โดยเลือกข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกเป็นบวกและสูงกว่า 0.2 ซึ่งแสดงว่ามีอำนาจจำแนกสูง (บุญเชิด ภิญโญนันตพงษ์. 2521 : 258) และในการวิจัยครั้งนี้ มีค่าอำนาจจำแนก ดังนี้

- แบบสอบถามความรู้ของผู้บริหารในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย จำนวน 26 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.25 – 0.66

- แบบสอบถามความรู้ของครูในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย จำนวน 26 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.34 – 0.70

- แบบสอบถามความรู้ของผู้ปกครองในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย จำนวน 27 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.31 – 0.86

2.1.2 นำแบบสอบถามเจตคติและการปฏิบัติ ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง มาหาค่าอำนาจจำแนกประจำข้อ (Item Discrimination) โดยใช้วิธีวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Correlation Analysis) โดยการหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนแต่ละข้อกับคะแนนรวมทั้งฉบับ โดยคัดคะแนนข้อที่ต้องการค่าอำนาจจำแนกออกจากคะแนนรวม เรียกวิธีนี้ว่า Corrected Item to Total Correlation โดยเลือกข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกเป็นบวกและมากกว่า 0.2 (บุญเชิด ภิญโญนันตพงษ์. 2521 : 282) ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ มีค่าอำนาจจำแนก ดังนี้

- แบบสอบถามเจตคติของผู้บริหารในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย จำนวน 26 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.83 - 0.86

- แบบสอบถามเจตคติของครูในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย จำนวน 26 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.31 – 0.66

- แบบสอบถามเจตคติของผู้ปกครองในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย
จำนวน 27 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.34 – 0.84 และ
  - แบบสอบถามการปฏิบัติของผู้บริหารในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย
จำนวน 27 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.25 – 0.70
  - แบบสอบถามการปฏิบัติของครูในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย
จำนวน 28 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.65 – 0.86
  - แบบสอบถามการปฏิบัติของผู้ปกครองในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย
จำนวน 28 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.25 – 0.64
- 2.2 วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ
- 2.2.1 นำแบบสอบถามความรู้ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง มาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้วิธีของ คูเดอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder Richardson) คือ KR 20 (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2526 : 165) ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ มีค่าความเชื่อมั่น ดังนี้
- แบบสอบถามความรู้ของผู้บริหารในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย
จำนวน 26 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.80
  - แบบสอบถามความรู้ของครูในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย
จำนวน 26 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.87
  - แบบสอบถามความรู้ของผู้ปกครองในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย
จำนวน 27 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.89
- 2.2.2 นำแบบสอบถามเจตคติและการปฏิบัติ ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) วิธีของ ครอนบัค (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2521 : 299) ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้มีค่าความเชื่อมั่น ดังนี้
- แบบสอบถามเจตคติของผู้บริหารในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย
จำนวน 26 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.98
  - แบบสอบถามเจตคติของครูในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย
จำนวน 26 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.90
  - แบบสอบถามเจตคติของผู้ปกครองในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย
จำนวน 27 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.95 และ
  - แบบสอบถามการปฏิบัติของผู้บริหารในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย
จำนวน 27 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.91
  - แบบสอบถามการปฏิบัติของครูในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย
จำนวน 28 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.97
  - แบบสอบถามการปฏิบัติของผู้ปกครองในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย
จำนวน 28 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.90

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถึงผู้อำนวยการการประถมศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม ไปดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยการส่งแบบสอบถามไปที่โรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอสองพี่น้องและสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเดิมบางนางบวช สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี และนัดหมายวันมาขอรับแบบสอบถามคืน ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้ระยะเวลาประมาณ 1 เดือน

การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ผู้วิจัยทำการส่งแบบสอบถามการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ดังนี้

แบบสอบถาม ฯ ของผู้บริหาร 106 ฉบับ ได้รับคืนมา 87 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 82.08

แบบสอบถาม ฯ ของครู 147 ฉบับ ได้รับคืนมา 125 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 85.63

แบบสอบถาม ฯ ของผู้ปกครอง 212 ฉบับ ได้รับคืนมา 198 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 93.40

จากนั้นทำการตรวจสอบความเรียบร้อยของแบบสอบถามแต่ละฉบับและทำการคัดเลือกว่ามีความสมบูรณ์มากที่สุด มาตามจำนวนที่ได้กำหนดไว้ในกลุ่มตัวอย่างและดำเนินการวิเคราะห์ ต่อไป

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เอส พี เอส เอส (SPSS - Statistical Package for the Social Sciences for MS WINDOW) ตามขั้นตอน ดังนี้

1. คำนวณหาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าร้อยละ ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
2. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ย ด้านความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติ ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ตามตัวแปรอิสระ โดยวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance) และเมื่อผลทดสอบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะตรวจสอบความแตกต่างของคะแนนรายคู่ โดยใช้วิธีของเชฟเฟ (Scheffe)
3. วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ เจตคติและการปฏิบัติ ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product-Moment Coefficient of Correlation)
4. นำแบบสอบถามปลายเปิดมาประมวลผล เพื่อใช้ในการอภิปรายผลและเสนอแนะในการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าร้อยละ ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยใช้การคำนวณในโปรแกรม SPSS FOR WINDOWS
2. หาคุณภาพเครื่องมือ
  - 2.1 หาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถามการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ (บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์. 2526 : 89) โดยใช้สูตร

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IOC	แทน	ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์
	$\sum R$	แทน	ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
	N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

2.2 การวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (Discrimination)

2.2.1 แบบสอบถามความรู้ ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ใช้วิธีการวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบพอยต์ไบซีเรียล (Point Biserial Correlation) (บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์. 2521 : 258) โดยใช้สูตร ดังนี้

$$r_{pbis} = \frac{M_p - M_q}{S_t} \cdot \sqrt{pq}$$

เมื่อ	r_{pbis}	แทน	ค่าอำนาจจำแนกสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบพอยต์ไบซีเรียล

M_p แทน ค่าเฉลี่ยของคะแนนรวมในกลุ่มตอบถูก

M_q แทน ค่าเฉลี่ยของคะแนนรวมในกลุ่มตอบผิด

S_t แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนทั้งหมด

p แทน สัดส่วนของคนตอบถูก

q แทน 1- p (สัดส่วนของคนตอบผิด)

2.2.2 แบบสอบถามเจตคติและการปฏิบัติ ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ใช้วิธีการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างรายข้อกับคะแนนรวมทั้งฉบับ (Corrected Item to Total Correlation) (บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์. 2521 : 281-282) โดยใช้สูตรดังนี้

$$r_{xy} = \frac{N \sum XY - \sum X \sum Y}{\sqrt{[N \sum X^2 - (\sum X)^2][N \sum Y^2 - (\sum Y)^2]}}$$

เมื่อ	r_{XY}	แทน	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรวมรายข้อกับคะแนนรวมทั้งฉบับ
	N	แทน	จำนวนคนเข้าสอบ
	$\sum x$	แทน	ผลรวมของคะแนนรายข้อ (Item) ของกลุ่มตัวอย่าง
	$\sum Y$	แทน	ผลรวมของคะแนนรวม (Total) ของกลุ่มตัวอย่าง
	$\sum X^2$	แทน	ผลรวมกำลังสองของคะแนนรายข้อ
	$\sum Y^2$	แทน	ผลรวมของกำลังสองของคะแนนรวมทั้งฉบับ

2.3 การวิเคราะห์ความเชื่อมั่น (Reliability)

2.3.1 แบบสอบถามความรู้ ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ใช้สูตรของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder Richardson) สูตรที่ KR 20 (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2526 : 165)

$$r_{tt} = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum pq}{S^2} \right]$$

เมื่อ	r_{tt}	แทน	ค่าความเชื่อมั่นของข้อสอบ
	n	แทน	จำนวนข้อของแบบทดสอบ
	p	แทน	สัดส่วนของคนที่ถูกในแต่ละข้อ
	q	แทน	สัดส่วนของผู้ที่ทำผิดในข้อหนึ่ง หรือ 1-p
	S^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนของแบบทดสอบทั้งฉบับ

2.3.2 แบบสอบถามเจตคติและการปฏิบัติ ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ใช้วิธีของ ครอนบัค (Cronbach) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2521 : 299)

$$\alpha = \frac{K}{K-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right]$$

เมื่อ	α	แทน	ค่าความเชื่อมั่น
	K	แทน	จำนวนข้อของข้อคำถาม
	S_i^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ
	S_t^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนที่สอบได้

3. วิเคราะห์หาความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ย ด้านความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติ ของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง โดยใช้การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance) โดยใช้การคำนวณในโปรแกรม SPSS FOR WINDOWS และถ้าหากพบว่าผลทดสอบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะตรวจสอบความแตกต่างของคะแนนรายคู่ โดยใช้วิธีของเชฟเฟ (Scheffe) ซึ่งใช้การคำนวณในโปรแกรม SPSS FOR WINDOWS

4. วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่าง ความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติ ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย โดยใช้วิธีวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product-Moment Coefficient of Correlation) ใช้การคำนวณในโปรแกรม SPSS FOR WINDOWS

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการศึกษาเรื่อง ความรู้ เจตคติและการปฏิบัติ ของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ครั้งนี้ ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้เข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

n	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{x}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
S	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน F-distribution
SS	แทน	ผลรวมของคะแนนเบี่ยงเบนยกกำลังสอง (Sum Square)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยผลรวมของคะแนนเบี่ยงเบนยกกำลังสอง (Mean Square)
df	แทน	ระดับชั้นของความเป็นอิสระ (Degree of Freedom)
p	แทน	ความน่าจะเป็นหรือโอกาส (Probability)
r	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation)
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
**	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ระดับความรู้ เจตคติและการปฏิบัติ ของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย

ตอนที่ 2 การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้ เจตคติและการปฏิบัติในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ระหว่างผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้ เจตคติและการปฏิบัติ ของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย

ตอนที่ 4 การสรุป ปัญหาและอุปสรรค ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ระดับความรู้ เจตคติและการปฏิบัติ ของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย

1.1 การวิเคราะห์ระดับความรู้ เจตคติและการปฏิบัติ โดยรวม ของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย

การวิเคราะห์ตอนนี้ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามความรู้ เจตคติและการปฏิบัติ ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยรวม ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 4

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านความรู้ เจตคติและการปฏิบัติ โดยรวม ของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย

	ผู้บริหาร			ครู			ผู้ปกครอง		
	$\bar{x}$	S	ระดับ	$\bar{x}$	S	ระดับ	$\bar{x}$	S	ระดับ
ความรู้	0.76	0.05	ดี	0.79	0.07	ดี	0.58	0.05	ดี
เจตคติ	3.76	0.20	ดี	3.65	0.18	ปานกลาง	3.45	0.10	ปานกลาง
การปฏิบัติ	1.21	0.11	พอใช้	1.21	0.19	พอใช้	0.99	0.15	พอใช้

ผลการวิเคราะห์ตาราง 4 พบว่า

ความรู้ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ของ ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง โดยรวม อยู่ในระดับดี ($\bar{x} = 0.76$ $S = 0.05$, $\bar{x} = 0.79$ $S = 0.07$ และ $\bar{x} = 0.58$ $S = 0.05$ ตามลำดับ)

เจตคติในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ของ ผู้บริหาร โดยรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{x} = 3.76$ $S = 0.20$) ส่วนครูและผู้ปกครอง โดยรวมมีเจตคติอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.65$ $S = 0.18$ และ $\bar{x} = 0.45$ $S = 0.10$ ตามลำดับ)

การปฏิบัติในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ของ ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง โดยรวม อยู่ในระดับพอใช้ ($\bar{x} = 1.21$ $S = 0.11$, $\bar{x} = 1.21$ $S = 0.19$ และ $\bar{x} = 0.99$ $S = 0.15$ ตามลำดับ)

1.2 การวิเคราะห์ระดับความรู้ เจตคติและการปฏิบัติ ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี โดยจำแนกตามประเด็นสาระของการปฏิรูปการเรียนรู้

1.2.1 การวิเคราะห์ด้านความรู้

การวิเคราะห์ตอนนี้ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามความรู้ ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยจำแนกตามประเด็นสาระของการปฏิรูปการเรียนรู้ ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 5

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านความรู้ ของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา
 จังหวัดสุพรรณบุรี ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย จำแนกตามประเด็นสาระ
 ของการปฏิรูปการเรียนรู้

ประเด็นสาระของการปฏิรูป การเรียนรู้	ผู้บริหาร			ครู			ผู้ปกครอง		
	$\bar{x}$	S	ระดับ	$\bar{x}$	S	ระดับ	$\bar{x}$	S	ระดับ
1 การเรียนรู้โดยเน้นการ สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง	0.95	0.11	ดี	0.95	0.14	ดี	0.62	0.24	ดี
2 การเรียนรู้เรื่องของตนเอง ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	0.93	0.14	ดี	0.93	0.14	ดี	0.60	0.24	ดี
3 การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนา ทักษะการดำรงชีวิต	0.88	0.17	ดี	0.87	0.17	ดี	0.62	0.22	ดี
4 การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนา กระบวนการคิด การแก้ปัญหา โดยเน้นประสบการณ์และการ ฝึกปฏิบัติ	0.85	0.20	ดี	0.85	0.20	ดี	0.62	0.24	ดี
5 การเรียนรู้โดยผสมผสาน ความรู้ คุณธรรม ค่านิยม และ คุณลักษณะอันพึงประสงค์	0.89	0.19	ดี	0.89	0.18	ดี	0.62	0.23	ดี
6 การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนา ประชาธิปไตย	0.91	0.15	ดี	0.90	0.18	ดี	0.63	0.23	ดี
7 การเรียนรู้ภูมิปัญญาและ ศิลปวัฒนธรรม	0.44	0.16	น้อย	0.38	0.15	น้อย	0.47	0.19	น้อย
8 การวิจัยและพัฒนา กระบวนการเรียนรู้ของสถาน ศึกษา	0.47	0.17	น้อย	0.46	0.17	น้อย	0.49	0.19	น้อย
9 การเรียนรู้โดยความร่วมมือ ของชุมชนและครอบครัว	0.85	0.17	ดี	0.86	0.17	ดี	0.62	0.24	ดี
10 การประเมินผลการ เรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด	0.44	0.16	น้อย	0.43	0.16	น้อย	0.51	0.18	ดี
รวม	0.76	0.05	ดี	0.79	0.07	ดี	0.58	0.05	ดี

ผลการวิเคราะห์ตาราง 5 เมื่อพิจารณาจำแนกตามประเด็นสาระของการปฏิรูปการเรียนรู้ พบว่า
 ผู้บริหาร มีความรู้ในระดับดี 7 ประเด็น ดังนี้ ประเด็นที่ 1 การเรียนรู้โดยเน้นการสร้างองค์ความรู้
 ด้วยตนเอง ($\bar{x} = 0.95$) ประเด็นที่ 2 การเรียนรู้เรื่องของตนเอง ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ($\bar{x} = 0.93$)
 ประเด็นที่ 6 การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาประชาธิปไตย ($\bar{x} = 0.91$) ประเด็นที่ 5 การเรียนรู้โดยผสมผสานความรู้
 คุณธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ($\bar{x} = 0.89$) ประเด็นที่ 3 การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาทักษะการ
 ดำรงชีวิต ($\bar{x} = 0.88$) ประเด็นที่ 4 การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนากระบวนการคิด การแก้ปัญหา โดยเน้น
 ประสบการณ์และการฝึกปฏิบัติ ($\bar{x} = 0.85$) และประเด็นที่ 9 การเรียนรู้โดยความร่วมมือของชุมชนและ

ครอบครัวยุ (x̄ = 0.85)

ผู้บริหารมีความรู้ในระดับน้อย 3 ประเด็น ดังนี้ ประเด็นที่ 8 การวิจัยและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษา (x̄ = 0.47) ประเด็นที่ 10 การประเมินผลการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด (x̄ = 0.44) และประเด็นที่ 7 การเรียนรู้ภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรม (x̄ = 0.44)

ครู มีความรู้ในระดับดี 7 ประเด็น ดังนี้ ประเด็นที่ 1 การเรียนรู้โดยเน้นการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (x̄ = 0.95) ประเด็นที่ 2 การเรียนรู้เรื่องของตนเอง ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (x̄ = 0.93) ประเด็นที่ 6 การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาประชาธิปไตย (x̄ = 0.90) ประเด็นที่ 5 การเรียนรู้โดยผสมผสานความรู้ คุณธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (x̄ = 0.89) ประเด็นที่ 3 การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาทักษะการดำรงชีวิต (x̄ = 0.87) ประเด็นที่ 9 การเรียนรู้โดยความร่วมมือของชุมชนและครอบครัว (x̄ = 0.86) และประเด็นที่ 4 การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนากระบวนการคิด การแก้ปัญหา โดยเน้นประสบการณ์และการฝึกปฏิบัติ (x̄ = 0.85)

ครูมีความรู้ในระดับน้อย 3 ประเด็น ดังนี้ ประเด็นที่ 8 การวิจัยและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษา (x̄ = 0.46) ประเด็นที่ 10 การประเมินผลการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด (x̄ = 0.43) และประเด็นที่ 7 การเรียนรู้ภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรม (x̄ = 0.38)

ผู้ปกครอง มีความรู้ในระดับดี 8 ประเด็น ดังนี้ ประเด็นที่ 6 การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาประชาธิปไตย (x̄ = 0.63) ประเด็นที่ 1 การเรียนรู้โดยเน้นการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (x̄ = 0.62) ประเด็นที่ 3 การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาทักษะการดำรงชีวิต (x̄ = 0.62) ประเด็นที่ 4 การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนากระบวนการคิด การแก้ปัญหา โดยเน้นประสบการณ์และการฝึกปฏิบัติ (x̄ = 0.62) ประเด็นที่ 5 การเรียนรู้โดยผสมผสานความรู้ คุณธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (x̄ = 0.62) ประเด็นที่ 9 การเรียนรู้โดยความร่วมมือของชุมชนและครอบครัว (x̄ = 0.62) ประเด็นที่ 2 การเรียนรู้เรื่องของตนเอง ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (x̄ = 0.60) และ ประเด็นที่ 10 การประเมินผลการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด (x̄ = 0.51)

ผู้ปกครองมีความรู้ในระดับน้อย 2 ประเด็น ดังนี้ ประเด็นที่ 8 การวิจัยและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษา (x̄ = 0.49) และประเด็นที่ 7 การเรียนรู้ภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรม (x̄ = 0.47)

1.2.2 การวิเคราะห์ด้านเจตคติ

การวิเคราะห์หัตถอนนี้ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามเจตคติ ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยจำแนกตามประเด็นสาระของการปฏิรูปการเรียนรู้ ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 6

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านเจตคติ ของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย จำแนกตามประเด็นสาระของการปฏิรูปการเรียนรู้

ประเด็นสาระของการปฏิรูปการเรียนรู้	ผู้บริหาร			ครู			ผู้ปกครอง		
	$\bar{x}$	S	ระดับ	$\bar{x}$	S	ระดับ	$\bar{x}$	S	ระดับ
1 การเรียนรู้โดยเน้นการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง	4.23	0.38	ดี	4.07	0.43	ดี	3.70	0.33	ดี
2 การเรียนรู้เรื่องของตนเอง ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	4.16	0.39	ดี	3.98	0.36	ดี	3.67	0.30	ดี
3 การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาทักษะการดำรงชีวิต	4.13	0.42	ดี	3.85	0.44	ดี	3.67	0.26	ดี
4 การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนากระบวนการคิด การแก้ปัญหา โดยเน้นประสบการณ์และการฝึกปฏิบัติ	4.03	0.43	ดี	3.91	0.38	ดี	3.67	0.29	ดี
5 การเรียนรู้โดยผสมผสานความรู้ คุณธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์	4.03	0.43	ดี	3.88	0.40	ดี	3.67	0.28	ดี
6 การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาประชาธิปไตย	4.16	0.45	ดี	4.01	0.40	ดี	3.68	0.29	ดี
7 การเรียนรู้ภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรม	3.03	0.09	ปานกลาง	3.00	0.03	ปานกลาง	2.87	0.35	ปานกลาง
8 การวิจัยและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษา	2.86	0.26	ปานกลาง	2.84	0.33	ปานกลาง	2.91	0.28	ปานกลาง
9 การเรียนรู้โดยความร่วมมือของชุมชนและครอบครัว	4.01	0.41	ดี	3.95	0.33	ดี	3.66	0.29	ดี
10 การประเมินผลการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด	3.00	0.00	ปานกลาง	2.99	0.02	ปานกลาง	2.99	0.02	ปานกลาง
รวม	3.76	0.20	ดี	3.65	0.18	ปานกลาง	3.45	0.10	ปานกลาง

ผลการวิเคราะห์ตาราง 6 เมื่อพิจารณาจำแนกตามประเด็นสาระของการปฏิรูปการเรียนรู้ พบว่าผู้บริหารมีเจตคติในระดับดี 7 ประเด็น ดังนี้ ประเด็นที่ 1 การเรียนรู้โดยเน้นการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ($\bar{x} = 4.23$) ประเด็นที่ 2 การเรียนรู้เรื่องของตนเอง ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ($\bar{x} = 4.16$) ประเด็นที่ 6 การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาประชาธิปไตย ($\bar{x} = 4.16$) ประเด็นที่ 3 การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาทักษะการดำรงชีวิต ($\bar{x} = 4.13$) ประเด็นที่ 5 การเรียนรู้โดยผสมผสานความรู้ คุณธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ($\bar{x} = 4.03$) ประเด็นที่ 4 การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนากระบวนการคิด การแก้ปัญหา โดยเน้น

ประสบการณ์และการฝึกปฏิบัติ ($\bar{x} = 4.03$) และประเด็นที่ 9 การเรียนรู้โดยความร่วมมือของชุมชนและครอบครัว ($\bar{x} = 4.01$)

ผู้บริหารมีเจตคติระดับปานกลาง 3 ประเด็น ดังนี้ ประเด็นที่ 7 การเรียนรู้ภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรม ($\bar{x} = 3.03$) ประเด็นที่ 10 การประเมินผลการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด ($\bar{x} = 3.00$) และประเด็นที่ 8 การวิจัยและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษา ($\bar{x} = 2.86$)

ครูมีเจตคติในระดับดี 7 ประเด็น ดังนี้ ประเด็นที่ 1 การเรียนรู้โดยเน้นการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ($\bar{x} = 4.07$) ประเด็นที่ 6 การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาประชาธิปไตย ($\bar{x} = 4.01$) ประเด็นที่ 2 การเรียนรู้เรื่องของตนเอง ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ($\bar{x} = 3.98$) ประเด็นที่ 9 การเรียนรู้โดยความร่วมมือของชุมชนและครอบครัว ($\bar{x} = 3.95$) ประเด็นที่ 4 การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนากระบวนการคิด การแก้ปัญหา โดยเน้นประสบการณ์และการฝึกปฏิบัติ ($\bar{x} = 3.91$) ประเด็นที่ 5 การเรียนรู้โดยผสมผสานความรู้ คุณธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ($\bar{x} = 3.88$) และประเด็นที่ 3 การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาทักษะการดำรงชีวิต ($\bar{x} = 3.85$)

ครูมีเจตคติระดับปานกลาง 3 ประเด็น ดังนี้ ประเด็นที่ 7 การเรียนรู้ภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรม ($\bar{x} = 3.00$) ประเด็นที่ 10 การประเมินผลการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด ($\bar{x} = 2.99$) และประเด็นที่ 8 การวิจัยและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษา ($\bar{x} = 2.84$)

ผู้ปกครองมีเจตคติในระดับดี 7 ประเด็น ดังนี้ ประเด็นที่ 1 การเรียนรู้โดยเน้นการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ($\bar{x} = 3.70$) ประเด็นที่ 6 การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาประชาธิปไตย ($\bar{x} = 3.68$) ประเด็นที่ 3 การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาทักษะการดำรงชีวิต ($\bar{x} = 3.67$) ประเด็นที่ 2 การเรียนรู้เรื่องของตนเอง ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ($\bar{x} = 3.67$) ประเด็นที่ 4 การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนากระบวนการคิด การแก้ปัญหา โดยเน้นประสบการณ์และการฝึกปฏิบัติ ($\bar{x} = 3.67$) ประเด็นที่ 5 การเรียนรู้โดยผสมผสานความรู้ คุณธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ($\bar{x} = 3.67$) และประเด็นที่ 9 การเรียนรู้โดยความร่วมมือของชุมชนและครอบครัว ($\bar{x} = 3.66$)

ผู้ปกครองมีเจตคติระดับปานกลาง 3 ประเด็น ดังนี้ ประเด็นที่ 10 การประเมินผลการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด ($\bar{x} = 2.99$) ประเด็นที่ 8 การวิจัยและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษา ($\bar{x} = 2.91$) และประเด็นที่ 7 การเรียนรู้ภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรม ($\bar{x} = 2.87$)

1.2.3 การวิเคราะห์ด้านการปฏิบัติ

การวิเคราะห์ตอนนี้นำข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามการปฏิบัติ ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยจำแนกตามประเด็นสาระของการปฏิรูปการเรียนรู้ ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 7

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านการปฏิบัติ ของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง สังกัดสำนักงาน
การประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย จำแนกตาม
ประเด็นสาระของการปฏิรูปการเรียนรู้

ประเด็นสาระของการปฏิรูป การเรียนรู้	ผู้บริหาร			ครู			ผู้ปกครอง		
	$\bar{x}$	S	ระดับ	$\bar{x}$	S	ระดับ	$\bar{x}$	S	ระดับ
1 การเรียนรู้โดยเน้นการ สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง	1.60	0.33	ดี	1.34	0.39	ดี	1.28	0.41	พอใช้
2 การเรียนรู้เรื่องของตนเอง ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	1.65	0.36	ดี	1.66	0.34	ดี	1.21	0.40	พอใช้
3 การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนา ทักษะการดำรงชีวิต	1.68	0.28	ดี	1.85	0.27	ดี	1.47	0.37	ดี
4 การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนา กระบวนการคิด การแก้ปัญหา โดยเน้นประสบการณ์และการ ฝึกปฏิบัติ	1.61	0.31	ดี	1.64	0.39	ดี	1.35	0.38	ดี
5 การเรียนรู้โดยผสมผสาน ความรู้ คุณธรรม ค่านิยม และ คุณลักษณะอันพึงประสงค์	1.28	0.29	พอใช้	1.41	0.30	ดี	1.01	0.31	พอใช้
6 การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนา ประชาธิปไตย	1.66	0.26	ดี	1.59	0.43	ดี	1.35	0.36	ดี
7 การเรียนรู้ภูมิปัญญาและ ศิลปวัฒนธรรม	0.35	0.15	น้อย	0.34	0.18	น้อย	0.48	0.16	น้อย
8 การวิจัยและพัฒนา กระบวนการเรียนรู้ของสถาน ศึกษา	0.33	0.03	น้อย	0.39	0.16	น้อย	0.41	0.14	น้อย
9 การเรียนรู้โดยความร่วมมือ ของชุมชนและครอบครัว	1.55	0.41	ดี	1.08	0.63	พอใช้	0.89	0.47	พอใช้
10 การประเมินผลการ เรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด	0.34	0.03	น้อย	0.47	0.17	น้อย	0.42	0.14	น้อย
รวม	1.21	0.11	พอใช้	1.21	0.19	พอใช้	0.99	0.15	พอใช้

ผลการวิเคราะห์ตาราง 7 เมื่อพิจารณาจำแนกตามประเด็นสาระของการปฏิรูปการเรียนรู้ พบว่า
ผู้บริหารมีการปฏิบัติในระดับดี 6 ประเด็น ดังนี้ ประเด็นที่ 3 การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาทักษะการ
ดำรงชีวิต ($\bar{x} = 1.68$) ประเด็นที่ 6 การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาประชาธิปไตย ($\bar{x} = 1.66$) ประเด็นที่ 2 การเรียนรู้
เรื่องของตนเอง ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ($\bar{x} = 1.65$) ประเด็นที่ 4 การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนากระบวนการคิด
การแก้ปัญหา โดยเน้นประสบการณ์และการฝึกปฏิบัติ ($\bar{x} = 1.61$) ประเด็นที่ 1 การเรียนรู้โดยเน้นการสร้าง
องค์ความรู้ด้วยตนเอง ($\bar{x} = 1.60$) และประเด็นที่ 9 การเรียนรู้โดยความร่วมมือของชุมชนและครอบครัว
($\bar{x} = 1.55$)

ผู้บริหารมีการปฏิบัติในระดับพอใช้ 1 ประเด็น คือ ประเด็นที่ 5 การเรียนรู้โดยผสมผสานความรู้ คุณธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ($\bar{x} = 1.28$)

ผู้บริหารมีการปฏิบัติในระดับน้อย 3 ประเด็น ดังนี้ ประเด็นที่ 7 การเรียนรู้ภูมิปัญญาและศิลป วัฒนธรรม ($\bar{x} = 0.35$) ประเด็นที่ 10 การประเมินผลการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด ($\bar{x} = 0.34$) และประเด็น ที่ 8 การวิจัยและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษา ($\bar{x} = 0.33$)

ครูมีการปฏิบัติในระดับดี 6 ประเด็น ดังนี้ ประเด็นที่ 3 การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาทักษะการดำรงชีวิต ($\bar{x} = 1.85$) ประเด็นที่ 2 การเรียนรู้เรื่องของตนเอง ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ($\bar{x} = 1.66$) ประเด็นที่ 4 การ เรียนรู้ที่มุ่งพัฒนากระบวนการคิด การแก้ปัญหา โดยเน้นประสบการณ์และการฝึกปฏิบัติ ($\bar{x} = 1.64$) ประเด็นที่ 6 การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาประชาธิปไตย ($\bar{x} = 1.59$) ประเด็นที่ 5 การเรียนรู้โดยผสมผสานความรู้ คุณธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ($\bar{x} = 1.41$) และประเด็นที่ 1 การเรียนรู้โดยเน้นการสร้าง องค์ความรู้ด้วยตนเอง ($\bar{x} = 1.34$)

ครูมีการปฏิบัติในระดับพอใช้ 1 ประเด็น คือ ประเด็นที่ 9 การเรียนรู้โดยความร่วมมือของชุมชน และครอบครัว ($\bar{x} = 1.08$)

ครูมีการปฏิบัติในระดับน้อย 3 ประเด็น ดังนี้ ประเด็นที่ 10 การประเมินผลการเรียนรู้ที่ผู้เรียน สำคัญที่สุด ($\bar{x} = 0.47$) ประเด็นที่ 8 การวิจัยและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษา ($\bar{x} = 0.39$) และ ประเด็นที่ 7 การเรียนรู้ภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรม ($\bar{x} = 0.34$)

ผู้ปกครองมีการปฏิบัติในระดับดี 3 ประเด็น ดังนี้ ประเด็นที่ 3 การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาทักษะการ ดำรงชีวิต ($\bar{x} = 1.47$) ประเด็นที่ 6 การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาประชาธิปไตย ($\bar{x} = 1.35$) ประเด็นที่ 4 การเรียนรู้ ที่มุ่งพัฒนากระบวนการคิด การแก้ปัญหา โดยเน้นประสบการณ์และการฝึกปฏิบัติ ($\bar{x} = 1.35$)

ผู้ปกครองมีการปฏิบัติในระดับพอใช้ 4 ประเด็น ดังนี้ ประเด็นที่ 1 การเรียนรู้โดยเน้นการสร้าง องค์ความรู้ด้วยตนเอง ($\bar{x} = 1.28$) ประเด็นที่ 2 การเรียนรู้เรื่องของตนเอง ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ($\bar{x} = 1.21$) ประเด็นที่ 5 การเรียนรู้โดยผสมผสานความรู้ คุณธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ($\bar{x} = 1.01$) และประเด็นที่ 9 การเรียนรู้โดยความร่วมมือของชุมชนและครอบครัว ($\bar{x} = 0.89$)

ผู้ปกครองมีการปฏิบัติในระดับน้อย 3 ประเด็น ดังนี้ ประเด็นที่ 7 การเรียนรู้ภูมิปัญญาและศิลป วัฒนธรรม ($\bar{x} = 0.48$) ประเด็นที่ 10 การประเมินผลการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด ($\bar{x} = 0.42$) และประเด็น ที่ 8 การวิจัยและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษา ($\bar{x} = 0.41$)

ตอนที่ 2 การเปรียบเทียบความรู้ เจตคติและการปฏิบัติในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับ ปฐมวัย ระหว่าง ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง

2.1 การเปรียบเทียบความรู้ เจตคติและการปฏิบัติในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย โดยรวม

การวิเคราะห์ตอนนี้ผู้วิจัยนำข้อมูลด้านความรู้ เจตคติและการปฏิบัติ ของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง มาหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทำการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของข้อมูลแต่ละกลุ่ม โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (ANOVA) ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 8

ตาราง 8 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวของคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้ เจตคติและการปฏิบัติในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย โดยรวม ระหว่าง ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง

	ผู้บริหาร n = 66		ครู n = 101		ผู้ปกครอง n = 190		F	p
	$\bar{x}$	S	$\bar{x}$	S	$\bar{x}$	S		
ความรู้	0.76	0.05	0.79	0.07	0.58	0.05	433.95*	.000
เจตคติ	3.76	0.20	3.65	0.18	3.45	0.10	123.55*	.000
การปฏิบัติ	1.21	0.11	1.21	0.19	0.99	0.15	81.03*	.000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ตาราง 8 พบว่า

ครูมีค่าเฉลี่ยด้านความรู้มากที่สุด เท่ากับ 0.79 (S = 0.07) รองลงมาคือผู้บริหารมีค่าเฉลี่ยด้านความรู้ เท่ากับ 0.76 (S = 0.05) และผู้ปกครองมีค่าเฉลี่ยด้านความรู้ น้อยที่สุด เท่ากับ 0.58 (S = 0.05)

ผู้บริหารมีค่าเฉลี่ยด้านเจตคติมากที่สุด เท่ากับ 3.76 (S = 0.20) รองลงมาคือครูมีค่าเฉลี่ยด้านเจตคติ เท่ากับ 3.65 (S = 0.18) และผู้ปกครองมีค่าเฉลี่ยด้านเจตคติน้อยที่สุด เท่ากับ 3.45 (S = 0.10)

ผู้บริหารและครูมีค่าเฉลี่ยด้านการปฏิบัติมากที่สุด เท่ากับ 1.21 และ 1.21 (S = 0.11 และ 0.19 ตามลำดับ) และผู้ปกครองมีค่าเฉลี่ยด้านการปฏิบัติ น้อยที่สุด เท่ากับ 0.99 (S = 0.15)

เมื่อเปรียบเทียบความรู้ เจตคติและการปฏิบัติ โดยรวม ของผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง มีความรู้ เจตคติและการปฏิบัติ ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 จึงนำไปทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยรายคู่ โดยใช้วิธีของเชฟเฟ (Scheffé) ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 9-11

ตาราง 9 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้านความรู้ ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ระหว่าง ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง

		ครู	ผู้บริหาร	ผู้ปกครอง
ตัวแปร	$\bar{x}$	0.79	0.76	0.58
ครู	0.79	-	0.02	0.20
ผู้บริหาร	0.76	-	-	0.18
ผู้ปกครอง	0.58	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ตาราง 9 พบว่า ครู มีความรู้ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ดีกว่าผู้บริหารและผู้ปกครอง และผู้บริหารมีความรู้ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ดีกว่าผู้ปกครอง โดยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 10 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้านเจตคติ ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ระหว่าง ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง

		ผู้บริหาร	ครู	ผู้ปกครอง
ตัวแปร	$\bar{x}$	3.76	3.65	3.45
ผู้บริหาร	3.76	-	0.11	0.31
ครู	3.65	-	-	0.19
ผู้ปกครอง	3.45	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ตาราง 10 พบว่า ผู้บริหารมีเจตคติในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ดีกว่า ครูและผู้ปกครอง และครูมีเจตคติในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ดีกว่า ผู้ปกครอง โดยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 11 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้านการปฏิบัติ ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ระหว่าง ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง

		ผู้บริหาร	ครู	ผู้ปกครอง
ตัวแปร	$\bar{x}$	1.21	1.21	0.99
ผู้บริหาร	1.21	-	-0.02	0.21
ครู	1.21	-	-	0.22
ผู้ปกครอง	0.99	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ตาราง 11 พบว่า ผู้บริหารและครูมีการปฏิบัติในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ดีกว่า ผู้ปกครอง โดยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นๆ ไม่พบความแตกต่าง

2.2 การเปรียบเทียบความรู้ เจตคติและการปฏิบัติ ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ระหว่าง ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง โดยจำแนกตามประเด็นสาระของการปฏิรูปการเรียนรู้

2.2.1 การเปรียบเทียบด้านความรู้

การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยนำข้อมูลด้านความรู้ ของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง มาหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทำการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของข้อมูลแต่ละประเด็น โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (ANOVA) ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 12

ตาราง 12 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวของคะแนนเฉลี่ยความรู้ ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ตามประเด็นสาระของการปฏิรูปการเรียนรู้ ระหว่าง ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง

ประเด็นสาระของการปฏิรูป การเรียนรู้	ผู้บริหาร		ครู		ผู้ปกครอง		F	P
	$\bar{x}$	S	$\bar{x}$	S	$\bar{x}$	S		
1 การเรียนรู้โดยเน้นการ สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง	0.95	0.11	0.95	0.14	0.62	0.24	117.67	.000
2 การเรียนรู้เรื่องของตนเอง ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	0.93	0.14	0.93	0.14	0.60	0.24	114.43	.000
3 การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนา ทักษะการดำรงชีวิต	0.88	0.17	0.87	0.17	0.62	0.22	74.98	.000
4 การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนา กระบวนการคิด การแก้ปัญหา โดยเน้นประสบการณ์และการ ฝึกปฏิบัติ	0.85	0.20	0.85	0.20	0.62	0.24	45.77	.000
5 การเรียนรู้โดยผสมผสาน ความรู้ คุณธรรม ค่านิยม และ คุณลักษณะอันพึงประสงค์	0.89	0.19	0.89	0.18	0.62	0.23	71.75	.000
6 การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนา ประชาธิปไตย	0.91	0.15	0.90	0.18	0.63	0.23	76.94	.000
7 การเรียนรู้ภูมิปัญญาและ ศิลปวัฒนธรรม	0.44	0.16	0.38	0.15	0.47	0.19	8.98	.000
8 การวิจัยและพัฒนา กระบวนการเรียนรู้ของสถาน ศึกษา	0.47	0.17	0.46	0.17	0.49	0.19	0.61	.544
9 การเรียนรู้โดยความร่วมมือ ของชุมชนและครอบครัว	0.85	0.17	0.86	0.17	0.62	0.24	52.40	.000
10 การประเมินผลการ เรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด	0.44	0.16	0.43	0.16	0.51	0.18	9.01	.000
รวม	0.76	0.05	0.79	0.07	0.58	0.05	433.95	.000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ตาราง 12 พบว่า ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง มีความรู้ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ในประเด็นที่ 1 การเรียนรู้โดยเน้นการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ประเด็นที่ 2 การเรียนรู้เรื่องของตนเอง ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประเด็นที่ 3 การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาทักษะการดำรงชีวิต ประเด็นที่ 4 การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนากระบวนการคิด การแก้ปัญหา โดยเน้นประสบการณ์และการฝึกปฏิบัติ ประเด็นที่ 5 การเรียนรู้โดยผสมผสานความรู้ คุณธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ประเด็นที่ 6 การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาประชาธิปไตย ประเด็นที่ 7 การเรียนรู้ภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรม ประเด็นที่ 9 การเรียนรู้โดยความร่วมมือของชุมชนและครอบครัวและประเด็นที่ 10 การประเมินผลการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนประเด็นที่ 8 การวิจัยและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษา พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.2.2 การเปรียบเทียบด้านเจตคติ

การวิเคราะห์ตอนนี้ผู้วิจัยนำข้อมูลด้านเจตคติ ของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง มาหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและทำการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของข้อมูลแต่ละประเด็น โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (ANOVA) ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 13

ตาราง 13 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวของคะแนนเฉลี่ยด้านเจตคติ ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ตามประเด็นสาระของการปฏิรูปการเรียนรู้ ระหว่าง ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง

ประเด็นสาระของการปฏิรูป การเรียนรู้	ผู้บริหาร		ครู		ผู้ปกครอง		F	p
	$\bar{x}$	S	$\bar{x}$	S	$\bar{x}$	S		
1 การเรียนรู้โดยเน้นการ สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง	4.23	0.38	4.07	0.43	3.70	0.33	63.50	.000
2 การเรียนรู้เรื่องของตนเอง ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	4.16	0.39	3.98	0.36	3.67	0.30	60.38	.000
3 การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนา ทักษะการดำรงชีวิต	4.13	0.42	3.85	0.44	3.67	0.26	40.63	.000
4 การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนา กระบวนการคิด การแก้ปัญหา โดยเน้นประสบการณ์และการ ฝึกปฏิบัติ	4.03	0.43	3.91	0.38	3.67	0.29	31.92	.000
5 การเรียนรู้โดยผสมผสาน ความรู้ คุณธรรม ค่านิยม และ คุณลักษณะอันพึงประสงค์	4.03	0.43	3.88	0.40	3.67	0.28	29.84	.000
6 การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนา ประชาธิปไตย	4.16	0.45	4.01	0.40	3.68	0.29	54.37	.000
7 การเรียนรู้ภูมิปัญญาและ ศิลปวัฒนธรรม	3.03	0.09	3.00	0.03	2.87	0.35	12.54	.000
8 การวิจัยและพัฒนา กระบวนการเรียนรู้ของสถาน ศึกษา	2.86	0.26	2.84	0.33	2.91	0.28	1.84	.157
9 การเรียนรู้โดยความร่วมมือ ของชุมชนและครอบครัว	4.01	0.41	3.95	0.33	3.66	0.29	40.17	.000
10 การประเมินผลการ เรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด	3.00	0.00	2.99	0.02	2.99	0.02	0.34	.710
รวม	3.76	0.20	3.65	0.18	3.45	0.10	123.55	.000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ตาราง 13 พบว่า ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง มีเจตคติในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ในประเด็นที่ 1 การเรียนรู้โดยเน้นการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ประเด็นที่ 2 การเรียนรู้เรื่องของตนเอง ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประเด็นที่ 3 การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาทักษะการดำรงชีวิต ประเด็นที่ 4 การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนากระบวนการคิด การแก้ปัญหา โดยเน้นประสบการณ์และการฝึกปฏิบัติ ประเด็นที่ 5 การเรียนรู้โดยผสมผสานความรู้ คุณธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ประเด็นที่ 6 การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาประชาธิปไตย ประเด็นที่ 7 การเรียนรู้ภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรมและประเด็นที่ 9

การเรียนรู้โดยความร่วมมือของชุมชนและครอบครัว แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนประเด็นที่ 8 การวิจัยและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษาและประเด็นที่ 10 การประเมินผลการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.2.3 การเปรียบเทียบด้านการปฏิบัติ

การวิเคราะห์ตอนนี้ผู้วิจัยนำข้อมูลด้านการปฏิบัติ ของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง มาหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทำการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของข้อมูลแต่ละประเด็น โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (ANOVA) ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 14

ตาราง 14 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวของคะแนนเฉลี่ยด้านการปฏิบัติ ในการดำเนินการปฏิรูป การเรียนรู้ระดับปฐมวัย ตามประเด็นสาระของการปฏิรูปการเรียนรู้ ระหว่าง ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง

ประเด็นสาระของการปฏิรูป การเรียนรู้	ผู้บริหาร		ครู		ผู้ปกครอง		F	p
	$\bar{x}$	S	$\bar{x}$	S	$\bar{x}$	S		
1 การเรียนรู้โดยเน้นการ สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง	1.60	0.33	1.34	0.39	1.28	0.41	16.13	.000
2 การเรียนรู้เรื่องของตนเอง ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	1.65	0.36	1.66	0.34	1.21	0.40	61.09	.000
3 การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนา ทักษะการดำรงชีวิต	1.68	0.28	1.85	0.27	1.47	0.37	43.37	.000
4 การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนา กระบวนการคิด การแก้ปัญหา โดยเน้นประสบการณ์และการ ฝึกปฏิบัติ	1.61	0.31	1.64	0.39	1.35	0.38	23.33	.000
5 การเรียนรู้โดยผสมผสาน ความรู้ คุณธรรม ค่านิยม และ คุณลักษณะอันพึงประสงค์	1.28	0.29	1.41	0.30	1.01	0.31	58.27	.000
6 การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนา ประชาธิปไตย	1.66	0.26	1.59	0.43	1.35	0.36	23.71	.000
7 การเรียนรู้ภูมิปัญญาและ ศิลปวัฒนธรรม	0.35	0.15	0.34	0.18	0.48	0.16	26.48	.000
8 การวิจัยและพัฒนา กระบวนการเรียนรู้ของสถาน ศึกษา	0.33	0.03	0.39	0.16	0.41	0.14	8.93	.000
9 การเรียนรู้โดยความร่วมมือ ของชุมชนและครอบครัว	1.55	0.41	1.08	0.63	0.89	0.47	40.17	.000
10 การประเมินผลการ เรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด	0.34	0.03	0.47	0.17	0.42	0.14	14.76	.000
รวม	1.21	0.11	1.21	0.19	0.99	0.15	81.03	.000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ตาราง 14 พบว่า ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง มีการปฏิบัติในการดำเนินการปฏิรูปการ เรียนรู้ระดับปฐมวัย ในทุกประเด็น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ เจตคติและการปฏิบัติ ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี โดยรวมและแยกทีละกลุ่ม

การวิเคราะห์ตอนนี้ผู้วิจัยนำข้อมูลด้านความรู้ เจตคติและการปฏิบัติในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง มาวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน โดยรวมและแยกทีละกลุ่ม ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 15

ตาราง 15 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ เจตคติและการปฏิบัติ ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี โดยรวมและแยกทีละกลุ่ม

	ความรู้กับเจตคติ	เจตคติกับปฏิบัติ	ความรู้กับการปฏิบัติ
ผู้บริหาร	0.52**	0.09	0.12
ครู	0.26**	0.01	0.15
ผู้ปกครอง	0.53**	0.04	0.00
รวม	0.66**	0.10	0.26**

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ตาราง 15 พบว่า

ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ เจตคติและการปฏิบัติ ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยของ ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง เมื่อแยกวิเคราะห์ทีละกลุ่ม พบว่า ความรู้ของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับเจตคติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติ และเจตคติ ของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติ

และเมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยรวม พบว่า ความรู้ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ของผู้บริหาร ครูและผู้ปกครอง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับเจตคติและการปฏิบัติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเจตคติในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 4 การสรุปปัญหาและอุปสรรค ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี

การวิเคราะห์ตอนนี้ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามตอนที่ 3 มาสรุปความถี่และหาค่าร้อยละของปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 16

ตาราง 16 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง (ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง) จำแนกตามปัญหาและอุปสรรค
ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย

ปัญหาและอุปสรรค	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. สารของพระราชบัญญัติการศึกษาไม่ชัดเจน	9	2.52
2. ไม่เห็นด้วยกับการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย	50	14.00
3. หน่วยงานต้นสังกัดไม่ได้ส่งเสริมสนับสนุน	10	2.80
4. ขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ที่ถูกต้อง	74	20.72
5. ขาดเอกสาร สื่อ ที่ช่วยในการประชาสัมพันธ์ในการดำเนินการปฏิรูป การเรียนรู้ระดับปฐมวัย	59	16.53
6. มีภาระงานอื่นมาก ไม่มีเวลาดำเนินการและเข้าร่วมกิจกรรมการดำเนินการ ปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย	49	13.73
7. ขาดงบประมาณสนับสนุนในการดำเนินการ	60	16.81
8. โรงเรียนไม่เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้าร่วมในการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ของเด็ก	46	12.89
9. อื่นๆ.....	-	-

ผลการวิเคราะห์ตาราง 16 พบว่า ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงาน
การประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี มีปัญหาและอุปสรรค ด้านขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินการ
ปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยที่ถูกต้อง มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 20.72 และขาดงบประมาณสนับสนุนในการ
ดำเนินการและขาดเอกสาร สื่อ ที่ช่วยในการประชาสัมพันธ์ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย
คิดเป็นร้อยละ 16.80 และ 16.53 ตามลำดับ

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยศึกษาถึงความรู้ เจตคติและการปฏิบัติ ของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาความรู้ เจตคติและการปฏิบัติ ของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย
2. เพื่อเปรียบเทียบความรู้ เจตคติและการปฏิบัติ ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ระหว่าง ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ความรู้กับเจตคติ ความรู้กับการปฏิบัติ และเจตคติกับการปฏิบัติ ของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

1. ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี มีความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติ ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยแตกต่างกัน
2. ความรู้ เจตคติและการปฏิบัติ ของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยมีความสัมพันธ์กัน

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ผู้บริหาร จำนวน 442 คน ครู จำนวน 673 คน ผู้ปกครอง จำนวน 19,000 คน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรีและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็น ผู้บริหาร จำนวน 66 คน ครู จำนวน 101 คน และผู้ปกครอง จำนวน 190 คน ซึ่งได้จากการเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามขนาดของประชากร (นิภา ศรีไพโรจน์. 2543 : 11 ; อ้างอิงจาก สุรศักดิ์ หลาบมาลา. 2521 : 69 และ จุมพล สวัสดิยากร. 2520 : 179) จากนั้นสุ่มเลือกสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยการจับฉลาก มา 2 สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ จากทั้งหมด 10 สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็น แบบสอบถามการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งแบบสอบถามเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ระดับการศึกษา, เพศ, อายุและสถานภาพ ซึ่งมีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ซึ่งประกอบด้วย

2.1 แบบสอบถามความรู้ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามให้เลือกตอบ แต่ละข้อจะมี 3 ตัวเลือก คือ ใช่ ไม่ใช่ และไม่ทราบ

2.2 แบบสอบถามเจตคติในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย โดยใช้ลักษณะแบบสอบถามวัดเจตคติของไลเคิท (The Likert Technique) แบ่งเป็น 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

2.3 แบบสอบถามการปฏิบัติในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราการจัดอันดับคุณภาพ (Rating Scale) แบบ 3 ระดับ คือ ปฏิบัติเป็นประจำ ปฏิบัติบางครั้ง และไม่ปฏิบัติ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ซึ่งเป็นแบบสอบถามปลายเปิดและแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เอส พี เอส เอส (SPSS - Statistical Package for the Social Sciences for MS WINDOW) ดังนี้

1. วิเคราะห์ความรู้ เจตคติและการปฏิบัติของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย โดยการหาคะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้ เจตคติและการปฏิบัติ ของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง โดยใช้การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance) และถ้าหากพบว่าผลทดสอบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะตรวจสอบความแตกต่างของคะแนนรายคู่ โดยใช้วิธีของเชฟเฟ (Scheffé)
3. วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่าง ความรู้ เจตคติและการปฏิบัติ ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย โดยใช้วิธีวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product-Moment Correlation Coefficient)
4. นำแบบสอบถามปลายเปิดมาประมวลผล เพื่อใช้ในการอภิปรายผล และเสนอแนะในการวิจัย

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

จากการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ ดังนี้

1. ความรู้ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ของ ผู้บริหาร ครูและผู้ปกครอง โดยรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{x} = 0.76$, $\bar{x} = 0.79$ และ $\bar{x} = 0.58$ ตามลำดับ) และเมื่อจำแนกตามประเด็นสาระของการปฏิรูปการเรียนรู้ พบว่า

ผู้บริหาร มีความรู้ในระดับดี 7 ประเด็น ดังนี้ ประเด็นที่ 1 การเรียนรู้โดยเน้นการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ($\bar{x} = 0.95$) ประเด็นที่ 2 การเรียนรู้เรื่องของตนเอง ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ($\bar{x} = 0.93$) ประเด็นที่ 6 การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาประชาธิปไตย ($\bar{x} = 0.91$) ประเด็นที่ 5 การเรียนรู้โดยผสมผสานความรู้คุณธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ($\bar{x} = 0.89$) ประเด็นที่ 3 การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาทักษะการดำรงชีวิต ($\bar{x} = 0.88$) ประเด็นที่ 4 การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนากระบวนการคิด การแก้ปัญหา โดยเน้นประสบการณ์และการฝึกปฏิบัติ ($\bar{x} = 0.85$) และประเด็นที่ 9 การเรียนรู้โดยความร่วมมือของชุมชนและครอบครัว ($\bar{x} = 0.85$)

ผู้บริหารมีความรู้ในระดับน้อย 3 ประเด็น ดังนี้ ประเด็นที่ 8 การวิจัยและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษา ($\bar{x} = 0.47$) ประเด็นที่ 10 การประเมินผลการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด ($\bar{x} = 0.44$) และประเด็นที่ 7 การเรียนรู้ภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรม ($\bar{x} = 0.44$)

ครู มีความรู้ในระดับดี 7 ประเด็น ดังนี้ ประเด็นที่ 1 การเรียนรู้โดยเน้นการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ($\bar{x} = 0.95$) ประเด็นที่ 2 การเรียนรู้เรื่องของตนเอง ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ($\bar{x} = 0.93$) ประเด็นที่ 6 การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาประชาธิปไตย ($\bar{x} = 0.90$) ประเด็นที่ 5 การเรียนรู้โดยผสมผสานความรู้ คุณธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ($\bar{x} = 0.89$) ประเด็นที่ 3 การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาทักษะการดำรงชีวิต ($\bar{x} = 0.87$) ประเด็นที่ 9 การเรียนรู้โดยความร่วมมือของชุมชนและครอบครัว ($\bar{x} = 0.86$) และประเด็นที่ 4 การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนากระบวนการคิด การแก้ปัญหา โดยเน้นประสบการณ์และการฝึกปฏิบัติ ($\bar{x} = 0.85$)

ครูมีความรู้ในระดับน้อย 3 ประเด็น ดังนี้ ประเด็นที่ 8 การวิจัยและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษา ($\bar{x} = 0.46$) ประเด็นที่ 10 การประเมินผลการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด ($\bar{x} = 0.43$) และประเด็นที่ 7 การเรียนรู้ภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรม ($\bar{x} = 0.38$)

ผู้ปกครอง มีความรู้ในระดับดี 8 ประเด็น ดังนี้ ประเด็นที่ 6 การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาประชาธิปไตย ($\bar{x} = 0.63$) ประเด็นที่ 1 การเรียนรู้โดยเน้นการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ($\bar{x} = 0.62$) ประเด็นที่ 3 การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาทักษะการดำรงชีวิต ($\bar{x} = 0.62$) ประเด็นที่ 4 การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนากระบวนการคิด การแก้ปัญหา โดยเน้นประสบการณ์และการฝึกปฏิบัติ ($\bar{x} = 0.62$) ประเด็นที่ 5 การเรียนรู้โดยผสมผสานความรู้คุณธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ($\bar{x} = 0.62$) ประเด็นที่ 9 การเรียนรู้โดยความร่วมมือของชุมชนและครอบครัว ($\bar{x} = 0.62$) ประเด็นที่ 2 การเรียนรู้เรื่องของตนเอง ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ($\bar{x} = 0.60$) และประเด็นที่ 10 การประเมินผลการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด ($\bar{x} = 0.51$)

ผู้ปกครองมีความรู้ในระดับน้อย 2 ประเด็น ดังนี้ ประเด็นที่ 8 การวิจัยและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษา ($\bar{x} = 0.49$) และประเด็นที่ 7 การเรียนรู้ภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรม ($\bar{x} = 0.47$)

2. เจตคติในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ของ ผู้บริหาร โดยรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{x} = 3.76$) ส่วนครูและผู้ปกครอง โดยรวม มีเจตคติอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.65$ และ $\bar{x} = 3.45$ ตามลำดับ) และเมื่อจำแนกตามประเด็นสาระของการปฏิรูปการเรียนรู้ พบว่า

ผู้บริหารมีเจตคติในระดับดี 7 ประเด็น ดังนี้ ประเด็นที่ 1 การเรียนรู้โดยเน้นการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ($\bar{x} = 4.23$) ประเด็นที่ 2 การเรียนรู้เรื่องของตนเอง ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ($\bar{x} = 4.16$) ประเด็นที่ 6 การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาประชาธิปไตย ($\bar{x} = 4.16$) ประเด็นที่ 3 การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาทักษะการดำรงชีวิต ($\bar{x} = 4.13$) ประเด็นที่ 5 การเรียนรู้โดยผสมผสานความรู้ คุณธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ($\bar{x} = 4.03$) ประเด็นที่ 4 การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนากระบวนการคิด การแก้ปัญหา โดยเน้นประสบการณ์และการฝึกปฏิบัติ ($\bar{x} = 4.03$) และประเด็นที่ 9 การเรียนรู้โดยความร่วมมือของชุมชนและ

ครอบครัวยุ (x̄ = 4.01)

ผู้บริหารมีเจตคติระดับปานกลาง 3 ประเด็น ดังนี้ ประเด็นที่ 7 การเรียนรู้ภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรม (x̄ = 3.03) ประเด็นที่ 10 การประเมินผลการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด (x̄ = 3.00) และประเด็นที่ 8 การวิจัยและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษา (x̄ = 2.86)

ครูมีเจตคติในระดับดี 7 ประเด็น ดังนี้ ประเด็นที่ 1 การเรียนรู้โดยเน้นการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (x̄ = 4.07) ประเด็นที่ 6 การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาประชาธิปไตย (x̄ = 4.01) ประเด็นที่ 2 การเรียนรู้เรื่องของตนเอง ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (x̄ = 3.98) ประเด็นที่ 9 การเรียนรู้โดยความร่วมมือของชุมชนและครอบครัวยุ (x̄ = 3.95) ประเด็นที่ 4 การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนากระบวนการคิด การแก้ปัญหา โดยเน้นประสบการณ์และการฝึกปฏิบัติ (x̄ = 3.91) ประเด็นที่ 5 การเรียนรู้โดยผสมผสานความรู้ คุณธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (x̄ = 3.88) และประเด็นที่ 3 การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาทักษะการดำรงชีวิต (x̄ = 3.85)

ครูมีเจตคติระดับปานกลาง 3 ประเด็น ดังนี้ ประเด็นที่ 7 การเรียนรู้ภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรม (x̄ = 3.00) ประเด็นที่ 10 การประเมินผลการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด (x̄ = 2.99) และประเด็นที่ 8 การวิจัยและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษา (x̄ = 2.84)

ผู้ปกครองมีเจตคติในระดับดี 7 ประเด็น ดังนี้ ประเด็นที่ 1 การเรียนรู้โดยเน้นการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (x̄ = 3.70) ประเด็นที่ 6 การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาประชาธิปไตย (x̄ = 3.68) ประเด็นที่ 3 การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาทักษะการดำรงชีวิต (x̄ = 3.67) ประเด็นที่ 2 การเรียนรู้เรื่องของตนเอง ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (x̄ = 3.67) ประเด็นที่ 4 การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนากระบวนการคิด การแก้ปัญหา โดยเน้นประสบการณ์และการฝึกปฏิบัติ (x̄ = 3.67) ประเด็นที่ 5 การเรียนรู้โดยผสมผสานความรู้ คุณธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (x̄ = 3.67) และประเด็นที่ 9 การเรียนรู้โดยความร่วมมือของชุมชนและครอบครัวยุ (x̄ = 3.66)

ผู้ปกครองมีเจตคติระดับปานกลาง 3 ประเด็น ดังนี้ ประเด็นที่ 10 การประเมินผลการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด (x̄ = 2.99) ประเด็นที่ 8 การวิจัยและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษา (x̄ = 2.91) และประเด็นที่ 7 การเรียนรู้ภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรม (x̄ = 2.87)

3. การปฏิบัติในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ของ ผู้บริหาร ครูและผู้ปกครอง โดยรวมอยู่ในระดับพอใช้ (x̄ = 1.21, x̄ = 1.21 และ x̄ = 0.99 ตามลำดับ) และเมื่อจำแนกตามประเด็นสาระของการปฏิรูปการเรียนรู้ พบว่า

ผู้บริหารมีการปฏิบัติในระดับดี 6 ประเด็น ดังนี้ ประเด็นที่ 3 การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาทักษะการดำรงชีวิต (x̄ = 1.68) ประเด็นที่ 6 การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาประชาธิปไตย (x̄ = 1.66) ประเด็นที่ 2 การเรียนรู้เรื่องของตนเอง ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (x̄ = 1.65) ประเด็นที่ 4 การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนากระบวนการคิด การแก้ปัญหา โดยเน้นประสบการณ์และการฝึกปฏิบัติ (x̄ = 1.61) ประเด็นที่ 1 การเรียนรู้โดยเน้นการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (x̄ = 1.60) และประเด็นที่ 9 การเรียนรู้โดยความร่วมมือของชุมชนและครอบครัวยุ (x̄ = 1.55)

ผู้บริหารมีการปฏิบัติในระดับพอใช้ 1 ประเด็น คือ ประเด็นที่ 5 การเรียนรู้โดยผสมผสานความรู้ คุณธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (x̄ = 1.28)

ผู้บริหารมีการปฏิบัติในระดับน้อย 3 ประเด็น ดังนี้ ประเด็นที่ 7 การเรียนรู้ภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรม (x̄ = 0.35) ประเด็นที่ 10 การประเมินผลการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด (x̄ = 0.34) และประเด็น

ที่ 8 การวิจัยและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษา ($\bar{x} = 0.33$)

ครูมีการปฏิบัติในระดับดี 6 ประเด็น ดังนี้ ประเด็นที่ 3 การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาทักษะการดำรงชีวิต ($\bar{x} = 1.85$) ประเด็นที่ 2 การเรียนรู้เรื่องของตนเอง ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ($\bar{x} = 1.66$) ประเด็นที่ 4 การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนากระบวนการคิด การแก้ปัญหา โดยเน้นประสบการณ์และการฝึกปฏิบัติ ($\bar{x} = 1.64$) ประเด็นที่ 6 การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาประชาธิปไตย ($\bar{x} = 1.59$) ประเด็นที่ 5 การเรียนรู้โดยผสมผสานความรู้ คุณธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ($\bar{x} = 1.41$) และประเด็นที่ 1 การเรียนรู้โดยเน้นการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ($\bar{x} = 1.34$)

ครูมีการปฏิบัติในระดับพอใช้ 1 ประเด็น คือ ประเด็นที่ 9 การเรียนรู้โดยความร่วมมือของชุมชน และครอบครัว ($\bar{x} = 1.08$)

ครูมีการปฏิบัติในระดับน้อย 3 ประเด็น ดังนี้ ประเด็นที่ 10 การประเมินผลการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด ($\bar{x} = 0.47$) ประเด็นที่ 8 การวิจัยและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษา ($\bar{x} = 0.39$) และประเด็นที่ 7 การเรียนรู้ภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรม ($\bar{x} = 0.34$)

ผู้ปกครองมีการปฏิบัติในระดับดี 3 ประเด็น ดังนี้ ประเด็นที่ 3 การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาทักษะการดำรงชีวิต ($\bar{x} = 1.47$) ประเด็นที่ 6 การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาประชาธิปไตย ($\bar{x} = 1.35$) ประเด็นที่ 4 การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนากระบวนการคิด การแก้ปัญหา โดยเน้นประสบการณ์และการฝึกปฏิบัติ ($\bar{x} = 1.35$)

ผู้ปกครองมีการปฏิบัติในระดับพอใช้ 4 ประเด็น ดังนี้ ประเด็นที่ 1 การเรียนรู้โดยเน้นการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ($\bar{x} = 1.28$) ประเด็นที่ 2 การเรียนรู้เรื่องของตนเอง ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ($\bar{x} = 1.21$) ประเด็นที่ 5 การเรียนรู้โดยผสมผสานความรู้ คุณธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ($\bar{x} = 1.01$) และประเด็นที่ 9 การเรียนรู้โดยความร่วมมือของชุมชนและครอบครัว ($\bar{x} = 0.89$)

ผู้ปกครองมีการปฏิบัติในระดับน้อย 3 ประเด็น ดังนี้ ประเด็นที่ 7 การเรียนรู้ภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรม ($\bar{x} = 0.48$) ประเด็นที่ 10 การประเมินผลการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด ($\bar{x} = 0.42$) และประเด็นที่ 8 การวิจัยและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษา ($\bar{x} = 0.41$)

4. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้ เจตคติและการปฏิบัติ ของผู้บริหาร ครูและผู้ปกครอง ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย พบว่า

4.1 ผู้บริหาร ครูและผู้ปกครอง มีความรู้ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือ ครู มีความรู้ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ดีกว่า ผู้บริหารและผู้ปกครอง และผู้บริหารมีความรู้ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ดีกว่า ผู้ปกครอง

4.2 ผู้บริหาร ครูและผู้ปกครอง มีเจตคติในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือ ผู้บริหารมีเจตคติในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ดีกว่า ครูและผู้ปกครอง และครูมีเจตคติในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ดีกว่า ผู้ปกครอง

4.3 ผู้บริหาร ครูและผู้ปกครอง มีการปฏิบัติในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือ ผู้บริหารและครู มีการปฏิบัติในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยดีกว่าผู้ปกครอง

5. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้ เจตคติและการปฏิบัติ ของผู้บริหาร ครูและผู้ปกครอง ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย พบว่า

5.1 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ เจตคติและการปฏิบัติในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย โดยแยกวิเคราะห์ทีละกลุ่ม พบว่า ความรู้ของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับเจตคติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติและเจตคติ ของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติ

5.2 ความสัมพันธ์โดยรวม พบว่า ความรู้ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ของผู้บริหาร ครูและผู้ปกครอง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับเจตคติและการปฏิบัติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเจตคติในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6. การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่ามีปัญหาและอุปสรรค ด้านขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยที่ถูกต้อง มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 20.72 และด้านการขาดงบประมาณสนับสนุนในการดำเนินการและขาดเอกสาร สื่อ ที่ช่วยในการประชาสัมพันธ์ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย คิดเป็นร้อยละ 16.80 และ 16.53 ตามลำดับ

7. จากการสรุปความคิดเห็นในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ส่วนใหญ่เห็นว่า การปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยมีความสำคัญและจำเป็นเพราะการปฏิรูปจะทำให้ครูและบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องต่อการจัดการเรียนรู้ให้กับเด็ก สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อศักยภาพการเรียนรู้ของเด็กให้สามารถเรียนรู้และมีพื้นฐานที่ดีต่อการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น

ข้อเสนอแนะในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ส่วนใหญ่ เสนอแนะว่า ควรมีการจัดอบรมให้ความรู้ตลอดจนการจัดหาเอกสาร สื่อ การประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ในรูปแบบต่าง ๆ แก่ครูและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัยให้มากยิ่งขึ้น เพื่อให้บุคคลดังกล่าว มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องและมีเจตคติที่ดีที่สามารถนำความรู้ต่าง ๆ มาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ ต่อไป

อภิปรายผล

1. จากการศึกษา ความรู้ เจตคติและการปฏิบัติ ของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย พบว่า

1.1 ด้านความรู้ ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ของผู้บริหาร ครูและผู้ปกครอง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี โดยรวมอยู่ในระดับดี ซึ่งอาจสืบเนื่องมาจาก การประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 20 สิงหาคม พ.ศ. 2542 ได้ก่อให้เกิดกระแสการตื่นตัวของหน่วยงานและกลุ่มคนที่เกี่ยวข้องในวงการศึกษา ในเรื่องการปฏิรูปการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิรูปการเรียนรู้ ได้มีการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ที่ถูกต้อง อย่างต่อเนื่องในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การจัดอบรม สัมมนาทางวิชาการ การจัดสรรเอกสาร สิ่งพิมพ์ สื่อต่าง ๆ อธิ วิทยู โททัศน์ ฯลฯ ในอันที่จะเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องต่อการปฏิรูปการเรียนรู้ ซึ่งรูปแบบการ

ประชาสัมพันธุ์ให้ความรู้ จะมุ่งเน้นผ่านทางสถานศึกษาและทำการขยายผลสู่ผู้ปกครอง ชุมชน ต่อไป เป็นเหตุให้ผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง เกิดการตื่นตัวในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ การกำหนดนโยบายทางการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ที่มุ่งให้การปฏิรูปการเรียนรู้บังเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม และมีประสิทธิภาพ จึงทำให้ผู้บริหาร ครูและผู้ปกครองต้องเร่งพัฒนาตนเอง ในการศึกษาหาความรู้ เพื่อที่จะสามารถดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ได้อย่างถูกต้อง สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวง ดังนั้นจึงทำให้ผล การศึกษาด้านความรู้ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ของผู้บริหาร ครูและผู้ปกครอง โดยรวม อยู่ในระดับดี ซึ่งผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับ อภิชาติ เจตจำนงนุช (2544 : 1-5) ที่ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ลักษณะการปฏิรูปการเรียนรู้กับพฤติกรรมการสอนของครู ในโรงเรียนที่สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จากการศึกษา พบว่า ครูในระดับชั้นประถมศึกษาและครูในระดับ ชั้นมัธยมศึกษามีการรับรู้ลักษณะการปฏิรูปการเรียนรู้ในระดับคะแนนรับรู้มาก และสอดคล้องกับการศึกษา ความก้าวหน้าของการปฏิรูปการศึกษา ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544ข : 58-65) ซึ่งจากการศึกษา พบว่า ผู้บริหาร ครูและผู้ปกครอง มีความรู้ความเข้าใจในระดับมาก

ในส่วนความรู้ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยของผู้ปกครองนั้น ถึงแม้ว่าจากการ ศึกษาครั้งนี้จะพบว่า ความรู้ ของผู้ปกครองโดยรวมจะอยู่ในระดับดีแล้วก็ตาม แต่เมื่อพิจารณาจากค่าคะแนน เฉลี่ย จะเห็นว่า ด้านความรู้ของผู้ปกครองยังมีค่าคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด เมื่อเทียบกับค่าคะแนนเฉลี่ยของ ผู้บริหารและครู สาเหตุอาจสืบเนื่องมาจาก ในการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้ ในเรื่องการปฏิรูปการ เรียนรู้ นั้น ส่วนใหญ่ได้มุ่งเน้นไปที่สถานศึกษาเป็นหลัก แม้ว่าในการปฏิรูปการเรียนรู้จะมุ่งให้ทางสถาน ศึกษาทำการขยายผลในด้านการสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับผู้ปกครองและชุมชนก็ตาม แต่ในการเผยแพร่ ให้ความรู้ในเรื่องดังกล่าวยังมีไม่เพียงพอ ส่งผลให้ผู้ปกครองบางส่วนยังขาดความรู้ความเข้าใจในประเด็น ต่างๆ ของการปฏิรูปการเรียนรู้ นอกจากนี้ผู้ปกครองส่วนใหญ่ยังมีความรู้ในเนื้อหา สาร ของพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยเฉพาะในเรื่องของสิทธิและหน้าที่ในการจัดการศึกษาค่อนข้างน้อย ผนวก กับการที่ผู้ปกครองมีภาระกิจในการประกอบอาชีพในแต่ละวันอาจไม่มีเวลาเพียงพอที่จะศึกษาหาความรู้ ในเรื่องดังกล่าวจึงทำให้ผลการศึกษาในด้านความรู้ของผู้ปกครอง ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ มีค่า คะแนนเฉลี่ยน้อยกว่าผู้บริหารและครู

ดังนั้นเพื่อให้การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย มีศักยภาพดียิ่งขึ้น หน่วยงานที่มีความ รับผิดชอบควรที่จะเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้ในประเด็นต่างๆ ของการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ตลอดจนเนื้อหา สาร ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยเฉพาะในเรื่องสิทธิและหน้าที่ ในการจัดการศึกษาแก่ผู้ปกครองมากยิ่งขึ้น เพื่อที่ผู้ปกครองจะได้เกิดความรู้ ความเข้าใจและมีความ กระจ่างชัดในประเด็นดังกล่าว อันจะนำมาซึ่งการปฏิบัติในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยที่ ถูกต้องและมีประสิทธิภาพต่อไป

และจากการศึกษาความรู้ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยของผู้บริหาร ครู และ ผู้ปกครอง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี เมื่อพิจารณาจำแนกตามประเด็นสาระการ ปฏิรูปการเรียนรู้ ซึ่งจากการศึกษาพบว่าประเด็นที่ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองมีความรู้ที่อยู่ใน 3 อันดับสุดท้าย คือการเรียนรู้ภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรม การวิจัยและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษาและการ ประเมินผลการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด สาเหตุอาจเป็นเพราะเนื้อหาและหลักการในประเด็นดังกล่าวยังไม่มีความชัดเจน ดังนั้นในการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ การให้ความรู้จึงยังไม่เกิดความกระจ่างชัดเป็นผลให้ ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง มีความรู้ใน 3 ประเด็นนี้ค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบจากคะแนนเฉลี่ยกับประเด็นอื่นๆ

นอกจากนี้ประเด็นการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้น ส่วนใหญ่ยังมีความเข้าใจว่าในการดำเนินการ จัดการ เรียนรู้เป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของสถานศึกษาและในส่วนของเนื้อหาวิชาการจะต้องมาจากนโยบาย การวางหลักสูตรของทางกระทรวง แต่เมื่อมีการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ ที่มุ่งเน้นให้มีการเรียนรู้ในส่วน ของภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรม โดยให้ทางสถานศึกษาร่วมกับผู้ปกครองและชุมชนจัดทำหลักสูตร ท้องถิ่น ซึ่งประเด็นดังกล่าว ผู้บริหาร ครูและผู้ปกครองยังไม่มี ความคุ้นเคยในรูปแบบวิธีการดำเนินการ จึงทำให้ การสำรวจความรู้ในประเด็นนี้ยังมีความรู้ค่อนข้างต่ำ นอกจากนี้ ประเด็นการวิจัยและพัฒนาการเรียนรู้ของ สถานศึกษาและการประเมินผลการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด ซึ่งเป็นที่ทราบดีว่าเรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องใหม่ สำหรับผู้บริหาร ครูและผู้ปกครอง และมีรูปแบบวิธีการที่ค่อนข้างเปิดกว้างจึงทำให้ผู้บริหาร ครูและผู้ปกครอง ยังเกิดความสับสน รังเก ในเรื่องดังกล่าว ซึ่งผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาแห่งชาติ (2545 : 18-22) ที่ได้ทำการประเมินผลการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ และจากการ ศึกษา พบว่าประเด็นที่ผู้บริหาร ครูและผู้ปกครองมีการเรียนรู้ค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับเรื่องอื่นๆ คือ การประเมินผลแนวใหม่และการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

จากผลการศึกษาจะเห็นได้ว่า ควรที่จะมีการเผยแพร่ให้ความรู้ในประเด็นการเรียนรู้ภูมิปัญญาและ ศิลปวัฒนธรรม การวิจัยและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษาและการประเมินผลการเรียนรู้ที่ผู้เรียน สำคัญที่สุด ให้กับผู้บริหาร ครูและผู้ปกครองมากยิ่งขึ้นเพื่อนำมาซึ่งความรู้ความเข้าใจในประเด็นดังกล่าว ยิ่งขึ้น อันจะส่งผลต่อการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในระดับปฐมวัยให้มีการดำเนินการที่ดี ถูกต้องและมี ประสิทธิภาพ ต่อไป

1.2 เจตคติในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในระดับปฐมวัย ของผู้บริหาร โดยรวมอยู่ในระดับดี สาเหตุอาจสืบเนื่องมาจาก กระแสการปลุกเร้าในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ การเผยแพร่ให้ความรู้ใน รูปแบบต่างๆ อาทิ การประชุมสัมมนา การอบรมวิชาการ ตลอดจนการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ทางวิทยุ โทรทัศน์ สิ่งพิมพ์ต่างๆ ฯลฯ เกี่ยวกับหลักการ รายละเอียด ความสำคัญ ของการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ ส่งผลให้ผู้บริหารเกิดความตระหนักถึงคุณค่าและความจำเป็นของการปฏิรูปการเรียนรู้ ตลอดจนการวาง นโยบายและเป้าหมายของการปฏิรูปการเรียนรู้ จากทางกระทรวงศึกษาธิการ ที่ทุกหน่วยงานที่มีความ เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาจะต้องยึดถือปฏิบัติ เพื่อก่อให้เกิดศักยภาพของการจัดการเรียนรู้ ดังนั้นสาเหตุ ดังกล่าวอาจส่งผลให้ผู้บริหารเกิดเจตคติที่ดีต่อการปฏิรูปการเรียนรู้ และผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544 : 63-68) ที่ได้ทำการศึกษาความก้าวหน้าของการ ปฏิรูปการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งผลการศึกษา พบว่า ผู้บริหารเห็นด้วย ที่จะ มีการดำเนินการปฏิรูปการศึกษาและการปฏิรูปการเรียนรู้ก็เป็นประเด็นที่มีความสำคัญยิ่งในการปฏิรูป การศึกษา และสอดคล้องกับ ธวัช แก้วมณี (2542 : บทคัดย่อ) ที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินโครงการ ปฏิรูปการจัดประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในโรงเรียนมัธยม สังกัดกรมสามัญ จังหวัดนครพนม พบว่า โดยภาพรวม ผู้บริหาร มีความเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก ต่อการดำเนินโครงการปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน เป็นศูนย์กลาง

ในส่วนเจตคติในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในระดับปฐมวัย ของครู โดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง ซึ่งอาจจะมิสาเหตุจากการสร้างนโยบายในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ของกระทรวง ศึกษาธิการ ที่มุ่งเป้าหมายของการดำเนินการให้บรรลุผล อย่างเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ หน่วยงานต่างๆที่มีหน้าที่รับนโยบายมาปฏิบัติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานศึกษาที่มีหน้าที่โดยตรง ต่างพยายาม เร่งการปฏิบัติเพื่อให้บังเกิดผลสอดคล้องกับนโยบายของทางกระทรวง ซึ่งการเร่งปฏิบัติตามนโยบายดังกล่าวนี้

ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ ครูจะต้องปรับปรุง เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนของตน ซึ่งจากเดิมครูอาจเคยชินกับการสอนที่ครูเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ ผู้เรียนจะต้องปฏิบัติตามคำสั่งของครู แต่เมื่อมีนโยบายของการปฏิรูปการเรียนรู้เข้ามา ครูจะต้องปรับเปลี่ยนการสอนเป็นยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูต้องยอมรับและเคารพในความคิดเห็นของผู้เรียนมากยิ่งขึ้น ครูจะต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงในด้าน หลักสูตรการเรียนรู้ โดยต้องนำเนื้อหาสาระการเรียนรู้ในด้านศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น เข้ามาเป็น ส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ ครูจะต้องมีการจัดทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาศักยภาพการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น ในส่วนของการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ครูก็จะต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบวิธีการประเมินผล จากเดิมจะใช้วิธีทดสอบเป็นหลัก แต่ในปัจจุบันการประเมินผล การเรียนรู้ของผู้เรียน จะต้องทำการประเมิน ตามสภาพจริง ด้วยวิธีการที่หลากหลายและเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการ เรียนรู้ด้วย จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าการปฏิรูปการเรียนรู้อาจทำให้ครูต้องรับภาระในการดำเนินกิจกรรม มากยิ่งขึ้น ครูจะต้องมีการวางแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อให้สอดคล้องกับการปฏิรูปการเรียนรู้มากขึ้น เพราะ แต่เดิมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ครูมักจะจัดกิจกรรมตามแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ทางกรมวิชา การจัดให้เท่านั้น ครูจะต้องจัดทำเอกสารประกอบการดำเนินการมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้ครูมีเวลาว่างน้อยลง ซึ่งสิ่งดังกล่าวอาจทำให้ครูบางส่วนรับกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นไม่ได้ จึงมองว่าการปฏิรูปการเรียนรู้ เป็นกิจกรรมหรือนโยบายที่สร้างความยุ่งยาก สร้างภาระให้กับครูในการปฏิบัติหน้าที่มากยิ่งขึ้น จากประเด็น ดังกล่าวอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้ครูมีเจตคติในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้อยู่ในระดับปานกลาง จากผลการ ศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับ พรทิพย์ เถาว์สุวรรณ (2545 : 113) ที่ได้ทำการศึกษาประสิทธิภาพการดำเนินงาน ตามโครงการปฏิรูปการศึกษาของข้าราชการครู โรงเรียนประถมศึกษา : กรณีศึกษาครูประถมศึกษา ในเขต การศึกษา 2 ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ระดับความคิดเห็นของข้าราชการครูต่อการปฏิรูปการศึกษา ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง

ในส่วนของผู้ปกครอง จากการศึกษา พบว่า ผู้ปกครองมีเจตคติในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ ในระดับปฐมวัย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สาเหตุอาจเกิดจาก การปฏิรูปการเรียนรู้ได้ก่อให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงในด้านการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งจากเดิม ผู้เรียนจะเรียนรู้ในลักษณะ มุ่งท่องจำ ฟีกอ่าน ฟีกเขียน เป็นหลัก แต่เมื่อกระแสการปฏิรูปการเรียนรู้เข้ามา ทำให้รูปแบบการเรียน การสอนดังกล่าวเปลี่ยนไป เด็กได้มีโอกาสทำกิจกรรมอื่นๆ เช่น การศึกษาเรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติจริง การทดลอง การออกไปทัศนศึกษานอกห้องเรียนหรือตามสถานที่ต่างๆ ซึ่งสิ่งดังกล่าวทำให้เด็กมีโลกทัศน์ใน การเรียนรู้เปิดกว้างมากยิ่งขึ้น เด็กได้มีการพัฒนากระบวนการคิด เด็กได้เกิดการเรียนรู้สิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง มากยิ่งขึ้น จึงทำให้การเรียนรู้ในรูปแบบท่องจำ เน้นการอ่าน เขียน และการทำแบบฝึกหัดลดน้อยลง ส่งผลให้ ผู้ปกครองบางส่วนมองว่า การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้นั้นทำให้ผู้เรียนมีเวลาในการเรียนรู้วิชาการน้อยลง เพราะเด็กต้องเสียเวลาไปกับกิจกรรมที่ตนเองคิดว่าไม่มีประโยชน์ ไม่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ ดังนั้นจึงทำให้ ผู้ปกครองส่วนนี้มีเจตคติต่อการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ที่ไม่ค่อยดีนัก ประกอบกับในการดำเนินการ ปฏิรูปการเรียนรู้ หลักการสำคัญประเด็นหนึ่ง คือ การเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมใน การจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนมากยิ่งขึ้น จึงทำให้มีความจำเป็นที่ทางโรงเรียนจะต้องจัดประชุมผู้ปกครอง มีการดำเนินการจัดตั้งคณะกรรมการโรงเรียน เพื่อที่จะร่วมกันในการแสดงความคิดเห็นและร่วมวางแผนนโยบาย การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ก่อให้เกิดโครงการต่างๆ ตามมา เช่น โครงการอาสา สมัคช่วยเหลือ โครงการเชิญผู้ปกครอง ผู้รู้ในท้องถิ่นมาเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่เด็กในด้านต่างๆ เป็นต้น ซึ่งจากกิจกรรมดังกล่าว ทำให้ผู้ปกครองบางส่วนไม่เห็นด้วยและไม่ให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรม

เท่าที่ควร เพราะมองว่าเป็นกิจกรรมที่สร้างภาระให้กับตนเพิ่มมากยิ่งขึ้น ทำให้เสียเวลาในการประกอบอาชีพ และผู้ปกครองไม่มีหน้าที่ในการให้ความรู้แก่เด็กเพราะหน้าที่ดังกล่าวนี้เป็นหน้าที่ของครูผู้สอนโดยตรง ดังนั้น จึงไม่จำเป็นที่ผู้ปกครองจะต้องเข้าไปก้าวก่ายงานด้านการสอนของครู จากเหตุผลดังกล่าวอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้ผลการศึกษาคั้งนี้ พบว่า ผู้ปกครอง มีเจตคติในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในระดับปฐมวัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น

จากผลการศึกษา แสดงให้เห็นว่า ควรมีการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ ในการสร้างเจตคติที่ดีให้กับ ครู และผู้ปกครอง มากยิ่งขึ้น เพราะหากครูและผู้ปกครองมีเจตคติในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยที่ดีแล้ว ย่อมส่งผลต่อการปฏิบัติในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยที่ดีด้วย ดังคำกล่าวของ นิภา มนูญปิจุ (2528 : 68) ที่กล่าวว่า การปฏิบัติหรือพฤติกรรมที่แสดงออกมานั้นจะเป็นผลสืบเนื่องมาจากเจตคติ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าเจตคติเป็นตัวแปรที่มีความสำคัญต่อการปฏิบัติ ฉะนั้น หากมุ่งหวังให้ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย มีการดำเนินการปฏิบัติลุล่วง บรรลุตามเป้าหมายได้นั้น จำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะต้องปลูกฝังและสร้างเจตคติที่ดีในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในระดับปฐมวัย ให้เกิดขึ้นเสียก่อน

และจากการศึกษา เจตคติ ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ของผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี เมื่อพิจารณาจำแนกตามประเด็นสาระการปฏิรูปการเรียนรู้ จากการศึกษา พบว่า เจตคติของผู้บริหาร ครูและผู้ปกครอง ในประเด็นที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด 3 อันดับสุดท้าย คือ การเรียนรู้ภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรม การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ และการประเมินผลการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด ซึ่งอาจจะมีสาเหตุสืบเนื่องมาจากระดับความรู้ของผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง ในประเด็นดังกล่าว ยังมีความรู้อยู่ในระดับน้อย เมื่อเทียบกับประเด็นอื่นๆ จึงอาจส่งผลให้มีเจตคติในเรื่องดังกล่าวค่อนข้างน้อยไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ ซิมบาโต (นพรัฐ จำปาเทศ. 2542 : 56 ; อ้างอิงจาก Zimbardo. 1977 : 49) ที่กล่าวว่า เจตคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งจะเป็นเช่นไรนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับความรู้ที่มีอยู่ และสอดคล้องกับ นิภา มนูญปิจุ (2528 : 68) ที่กล่าวว่า เจตคติจะเกิดจากความรู้ที่มีอยู่ นอกจากนี้ อาจเกิดจากค่านิยมและความเชื่อแบบเก่าๆ ที่เข้าใจกันว่า การจัดการเรียนรู้ที่ดีจะต้องมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับเนื้อหาวิชา มาเป็นอันดับแรก เด็กจะต้องอ่านออก เขียนได้ หลักสูตรการศึกษาที่ดีจะต้องมาจากกระทรวงเป็นผู้กำหนด และในส่วนของการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ให้กับเด็กในระดับปฐมวัยนั้น ยังไม่มีความจำเป็นเพราะการจัดการศึกษาในระดับนี้ เป็นเพียงการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมให้กับเด็กเท่านั้น ในส่วนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นั้นก็เป็นที่ของครู ที่จะต้องเป็นผู้วางแผนและดำเนินการ ผู้ปกครองไม่มีหน้าที่ที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมกับการกิจกรรมดังกล่าว และในการประเมินผลการเรียนรู้ของเด็กก็ควรจะมอบหน้าที่นี้ให้กับครู เพราะครูเป็นบุคคลที่รู้ถึงพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็กได้ดีที่สุด ดังนั้นผู้ปกครองจึงไม่ควรเข้าไปก้าวก่ายในกิจกรรมนี้ จากประเด็นที่ได้กล่าวมาแล้วนั้นอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้ เจตคติ ของผู้บริหาร ครูและผู้ปกครอง ในเรื่องดังกล่าวอยู่ในระดับต่ำ เมื่อเทียบกับค่าคะแนนเฉลี่ยในประเด็นอื่นๆ

1.3 การปฏิบัติในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ของผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี โดยรวมอยู่ในระดับพอใช้ ซึ่งอาจมีสาเหตุจากการที่ครู และผู้ปกครอง มีเจตคติต่อการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ไม่สู้ดีนัก คืออยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น ซึ่งสิ่งดังกล่าวอาจส่งผลให้ครูและผู้ปกครอง ไม่ตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นของการปฏิรูปการเรียนรู้เท่าที่ควร ทำให้ครูและผู้ปกครองขาดแรงกระตุ้น แรงจูงใจที่เพียงพอต่อการมุ่งปฏิบัติการดำเนิน

การปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยอย่างเต็มศักยภาพ แม้ว่าจะมีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับดีก็ตาม จึงส่งผลให้การปฏิบัติในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยอยู่ในระดับพอใช้เท่านั้น

ในส่วนของผู้บริหาร ถึงแม้ว่า ผู้บริหาร จะมีเจตคติที่ดีต่อการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยก็ตาม แต่เป็นที่ทราบดีว่า ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยจะประสบความสำเร็จได้นั้น จะต้องอาศัยความร่วมมืออันดีระหว่างผู้บริหาร ครูและผู้ปกครอง หรือที่เรียกว่า 3 ประสาน หรือไตรภาคี ทั้ง 3 องค์การจะต้องร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ ร่วมแรง ร่วมใจในการที่จะฟันฝ่าอุปสรรคต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น ให้ลุล่วงไปด้วยดี ต้องมีความมุ่งมั่นในอันที่จะสร้างความสำเร็จในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยให้เกิดขึ้น แต่จากการศึกษาในครั้งนี้พบว่า ครูและผู้ปกครองยังมีเจตคติที่ไม่สู้ดีต่อการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย จึงทำให้การสร้างความร่วมมือ ในประเด็นดังกล่าวยังไม่บรรลุผลเท่าที่ควร จากการศึกษา สอดคล้องกับ ภูมิพันธ์ จันทรพิชญ์ (2544 : 132) ที่ทำการศึกษากิจการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาของโรงเรียนแกนนำปฏิรูปการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุรินทร์ พบว่า ในการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาของโรงเรียนแกนนำปฏิรูปการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับการศึกษาของ อนุชา พรหมตา (2542 : 151) ซึ่งได้ศึกษาการดำเนินงานตามนโยบายการปฏิรูปการศึกษาด้านหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสกลนคร จากการศึกษา พบว่า ผู้บริหารและครู ในโรงเรียนปฏิรูปการศึกษา มีการปฏิบัติตามนโยบายการปฏิรูปอยู่ในระดับปานกลาง

ดังนั้น หากมุ่งหวังให้การปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย บรรลุผลสำเร็จ เป็นไปตามเป้าหมายที่ได้วางเอาไว้ นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างร่วมมืออันดีให้เกิดขึ้น ทุกส่วนจะต้องเคลื่อนไปพร้อมๆ กัน ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง

และจากการศึกษา การปฏิบัติในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ของผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี เมื่อจำแนกตามประเด็นการปฏิรูปการเรียนรู้ พบว่า ประเด็นที่ผู้บริหาร ครูและผู้ปกครองมีการปฏิบัติอยู่ใน 3 อันดับสุดท้ายเมื่อพิจารณาจากค่าคะแนนเฉลี่ย คือ การเรียนรู้ภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรม การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้และการประเมินผล การเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด สาเหตุอาจสืบเนื่องมาจาก เนื้อหาและหลักการในประเด็นดังกล่าวยังไม่มีความชัดเจน ส่งผลให้การเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้ ยังไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์เท่าที่ควร ซึ่งจะเห็นได้จากผลการศึกษาด้านความรู้ ที่พบว่า ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ยังมีความรู้ใน 3 ประเด็นนี้อยู่ในระดับต่ำ ดังนั้นจึงอาจส่งผลต่อการปฏิบัติในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ให้มีระดับการปฏิบัติต่ำไปด้วย ดังคำกล่าวของ โรเจอร์ (นพณัฐ จำปาเทศ. 2542 : 55 ; อ้างอิงจาก Roger. 1962 : 8) ที่กล่าวว่า การปฏิบัติเป็นกระบวนการขั้นสุดท้ายของการยอมรับ ที่มีผลสืบเนื่องมาจากการรับรู้ นอกจากนี้อาจเกิดจากการขาดการบริหารจัดการที่ดีของผู้บริหารเพราะเป็นที่ทราบกันดีว่าผู้บริหารเป็นตัวแปรที่มีความสำคัญต่อการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ดังคำกล่าวของ บัณฑิต แท่นพิทักษ์ (2542 : 8-9) ที่กล่าวว่า ความสำเร็จของการปฏิรูปการเรียนรู้ขึ้นอยู่กับคุณภาพของผู้บริหารโรงเรียนเป็นสำคัญ ผู้บริหารควรมีวิสัยทัศน์ของการเปลี่ยนแปลง นำโรงเรียนและบุคลากรไปสู่ทิศทางอนาคตที่ดีกว่า ผู้บริหารจะต้องมีความรู้ความเข้าใจ มุ่งมั่นและเห็นความสำคัญของการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย พัฒนาคุณภาพของบุคลากรภายในโรงเรียนให้มีความรู้ความเข้าใจ มีเจตคติที่ดีต่อการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยและสามารถนำความรู้ความเข้าใจลงสู่การปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง ผู้บริหารจะต้องมีการนิเทศ

ติดตามผลการดำเนินการเป็นระยะๆ อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ในส่วนของการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ถือได้ว่าเป็นภารกิจที่สำคัญยิ่งอีกประการหนึ่งของผู้บริหาร ผู้บริหารต้องสร้างความสัมพันธ์อันดีกับ ผู้ปกครองและชุมชน ในอันที่จะให้ความรู้ที่ถูกต้อง สร้างเจตคติอันดีและสนใจให้เข้าร่วมในกิจกรรมการปฏิรูป การเรียนรู้ระดับปฐมวัย ซึ่งหากผู้บริหารมีทักษะในการบริหารจัดการที่ดีแล้ว การนำองค์กรไปสู่การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ที่ถูกต้องและมีศักยภาพก็จะดำเนินไปได้ด้วยดี แต่ในทางตรงข้ามหาก ผู้บริหารขาดทักษะการบริหารจัดการที่ดี ปล่อยให้การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ดำเนินไปตาม ยถากรรม ก็เชื่อมั่นว่าประสิทธิภาพของการดำเนินการย่อมต่ำลงแน่นอน

นอกจากนี้จากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครูและผู้ปกครอง พบว่า สาเหตุประการหลักของการที่ไม่สามารถปฏิบัติในประเด็นดังกล่าวนั้นคือการไม่รู้ว่าจะเริ่มต้นดำเนินการที่จุดใด และในการดำเนินการจะเป็นไปในลักษณะไหน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นที่จะต้องร่วมกันดำเนินการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ซึ่งจากการ สัมภาษณ์ พบว่า ผู้บริหาร ครูและผู้ปกครอง ยังขาดความรู้ในการดำเนินการสร้างหลักสูตรท้องถิ่น ทั้งนี้ เพราะประเด็นดังกล่าวเป็นเรื่องที่ค่อนข้างใหม่ และเป็นบทบาทใหม่ที่ผู้บริหาร ครูและผู้ปกครอง จะต้อง ร่วมกันปฏิบัติ จึงทำให้เกิดความไม่มั่นใจและขาดทักษะในการดำเนินการ ขาดการเตรียมพร้อมด้านบุคลากร ในเรื่องนี้ ซึ่งประเด็นดังกล่าว สอดคล้องกับการศึกษาของ ผดุงศักดิ์ แสงสว่าง (2542 : 132-133) ซึ่งผลการ ศึกษาพบว่า ครูอาจารย์ไม่มั่นใจในการสร้างหลักสูตรท้องถิ่น และสอดคล้องกับ ผดุงศิลป์ พงษ์นราทร (2542 : 145) ที่ได้ทำการศึกษาปัญหาการดำเนินงานตามแนวทางปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียน การสอน ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ จากการศึกษพบว่า การ ดำเนินงานในการสร้างหลักสูตรท้องถิ่นมีน้อย เพราะไม่สามารถใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านได้อย่างกว้างขวาง ขาดศูนย์วิจัยการรวบรวมรายวิชาท้องถิ่น โรงเรียนไม่สามารถจัดหลักสูตรท้องถิ่นได้อย่างหลากหลาย อีกทั้ง วิทยากรท้องถิ่นมีน้อย ประจวบกับการที่ผู้ปกครองและชุมชนส่วนใหญ่ ยังไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร ซึ่งอาจ สืบเนื่องมาจากการที่มีภารกิจในการประกอบอาชีพจึงไม่มีเวลาเข้าร่วมในกิจกรรมดังกล่าว นอกจากนี้อาจ เกิดจากการขาดการประสานงานในการดำเนินการที่ดี ทำให้ผู้บริหาร ครูและผู้ปกครอง มีโอกาสที่จะประชุม พบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันมีค่อนข้างน้อยและในส่วนปัญหาด้านอื่นๆ เช่นปัญหาในเรื่องของ งบประมาณในการดำเนินการก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การดำเนินการไม่บรรลุผลเท่าที่ควร ดังนั้น จึงเป็น หน้าที่ของทุกฝ่ายที่จะต้องร่วมกันคิด ร่วมแรง ร่วมใจ ในการฟันฝ่าอุปสรรคต่างๆ เพื่อให้การดำเนินการ ปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยบรรลุ สำเร็จได้ด้วยดี ต่อไป

2. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้ เจตคติและการปฏิบัติของ

ผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ในการดำเนินการปฏิรูปการ เรียนรู้ระดับปฐมวัย พบว่า

2.1 ผู้บริหาร ครู และผู้ปกครองมีความรู้ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย

แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 กล่าวคือ ผู้บริหารและครู มีความรู้ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยดีกว่าผู้ปกครอง สาเหตุอาจเกิดจากการประกาศใช้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในฐานะเป็นกฎหมายแม่บททางการศึกษา ที่ทุกคนจะต้อง ยึดถือและปฏิบัติ ผู้ใดจะละเมิดหรือไม่ปฏิบัติตามไม่ได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545ก : 32) ซึ่งผลการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 นี้ ได้ก่อให้เกิดกระแสตื่นตัว เกี่ยวกับการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ในการสร้างความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาและหลักการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หน่วยงานราชการที่มีความเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ได้มีการดำเนินการจัดการเผยแพร่ ให้ความรู้แก่

บุคลากรในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้บริหารและครูซึ่งเป็นบุคคลที่มีหน้าที่ในการปฏิบัติโดยตรง ดังนั้นจึงทำให้บุคคลดังกล่าวต้องมุ่งแสวงหาความรู้ โดยเฉพาะเรื่องการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน เพราะสาระที่สำคัญของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ประการหนึ่ง คือ การมุ่งให้มีการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ ซึ่งหากผู้บริหารและครูมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องดังกล่าวแล้วก็จะสามารถนำความรู้สู่การปฏิบัติได้อย่างถูกต้องและสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 ต่อไป

แต่ในส่วนของผู้ปกครองนั้น แม้ว่าจะเป็นอีกบุคคลหนึ่งที่จะต้องยึดถือและปฏิบัติตามหลักการสาระของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เช่นกันก็ตาม แต่จากสภาพความเป็นจริงโดยทั่วไปแล้วจะพบว่า ในการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวให้กับผู้ปกครองนั้น ยังมีค่อนข้างน้อยและไม่ทั่วถึง ผู้ปกครองส่วนใหญ่ยังขาดความรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในส่วนของเรื่องสิทธิและหน้าที่ของผู้ปกครองทางการศึกษา ซึ่งสิ่งดังกล่าวนี้อาจส่งผลให้ผู้ปกครองมีความรู้ในด้านการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยน้อยตามลงไปด้วย

จากสิ่งที่ได้กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น น่าจะเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้การศึกษาคครั้งนี้ พบว่า ผู้บริหารและครูมีความรู้ในด้านการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยดีกว่าผู้ปกครอง

เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าว จึงควรมีการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ในเรื่องเนื้อหาและหลักการของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยเฉพาะในเรื่องสิทธิและหน้าที่ทางการศึกษาให้กับผู้ปกครองมากยิ่งขึ้น เพราะถ้าหากผู้ปกครองมีความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องแล้ว ก็จะสามารถนำความรู้นั้นลงสู่การปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง ส่งผลให้การจัดการเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัยบรรลุตามวัตถุประสงค์ เด็กเกิดการเรียนรู้และได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ

2.2 ผู้บริหาร ครูและผู้ปกครอง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรีมีเจตคติในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 กล่าวคือ ผู้บริหารและครู มีเจตคติในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยดีกว่าผู้ปกครอง สาเหตุอาจสืบเนื่องมาจากกลยุทธ์ในการพัฒนาคุณภาพบุคลากรของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ที่ได้ดำเนินโครงการฝึกอบรมและพัฒนาผู้บริหารและครูมากมายหลายโครงการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงการครูแห่งชาติ โครงการครูต้นแบบและโครงการผู้บริหารสถานศึกษาต้นแบบซึ่งโครงการดังกล่าวนี้จัดทำขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อยกย่อง เชิดชู ประกาศเกียรติคุณและให้รางวัล แก่ผู้บริหารและครูผู้ที่สามารถปฏิบัติงานในหน้าที่ได้ดีเด่น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2542ค : ง) เป็นการเผยแพร่รูปแบบและวิธีการดำเนินงานด้านการจัดการเรียนรู้ที่เป็นแบบอย่างที่ดี ให้กับผู้บริหารและครูทั่วไปได้รับรู้ รับทราบและนำไปเป็นแนวทางและเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติหน้าที่ของตน ต่อไป

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าโครงการดังกล่าว เป็นโครงการที่มีคุณค่ายิ่ง เพราะจะทำให้ผู้บริหารและครูผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งเกิดความรู้สึภาคภูมิใจและเป็นที่ยกย่อง ยอมรับของสังคมว่าเป็นบุคคลที่มีความสามารถ และมีความตั้งใจจริงในการปฏิบัติหน้าที่สมควรที่จะได้รับการเชิดชูและเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้บริหารและครูบุคคลอื่น ๆ ดังนั้นสิ่งดังกล่าวนี้น่าจะเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้ผู้บริหารและครูทั่วไปเกิดแรงจูงใจในการมุ่งพัฒนาตนเอง ให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ในด้านการจัดการเรียนรู้ให้กับเด็กได้เป็นอย่างดีและมีประสิทธิภาพ เพื่อก้าวเข้าสู่การเป็นสมาชิกของโครงการดังกล่าว ต่อไป

แต่ในส่วนของผู้ปกครองนั้น จะเห็นได้ว่ายังขาดการส่งเสริม การสนใจในอันที่จะเข้าร่วมในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ซึ่งสิ่งดังกล่าวได้ส่งให้ผู้ปกครองขาดความกระตือรือร้น ขาดแรงจูงใจหรือแรงกระตุ้น ตลอดจนไม่เห็นความสำคัญกับการดำเนินการดังกล่าวเท่าที่ควร

จากสิ่งที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้นนั้น น่าจะเป็นสาเหตุของผลการศึกษาในครั้งนี้ ที่พบว่า ผู้บริหารและครูมีเจตคติในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยดีกว่าผู้ปกครอง

ดังนั้น เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าว จึงควรมีการส่งเสริม สร้างแรงจูงใจ ที่ดีต่อการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ให้กับผู้ปกครองมากยิ่งขึ้น อันจะนำมาซึ่งการมีเจตคติที่ดีต่อการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย และหากผู้ปกครองมีเจตคติที่ดีต่อการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยแล้วนั้น ย่อมส่งผลให้สามารถปฏิบัติในเรื่องดังกล่าวได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ ต่อไป

2.3 ผู้บริหาร ครู และผู้ปกครองมีการปฏิบัติในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 กล่าวคือ ผู้บริหารและครูมีการปฏิบัติในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยดีกว่าผู้ปกครอง สาเหตุอาจสืบเนื่องมาจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่ถือว่าเป็นกฎหมายแม่บททางการศึกษาที่ทุกคนจะต้องยึดถือ ปฏิบัติ และการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยนั้นก็ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญยิ่ง ดังนั้นจึงส่งผลให้ผู้บริหารและครูซึ่งเป็นบุคคลที่มีหน้าที่ในรับนโยบายดังกล่าวมาปฏิบัติโดยตรง จำเป็นต้องเร่งดำเนินการลงมือปฏิบัติเพื่อเป็นการสนองตอบต่อนโยบายและเป็นการเตรียมรับกับการประเมินผลจากทางหน่วยงานต้นสังกัด ซึ่งหากผลการประเมินตรวจพบว่า ผู้บริหารและครูบุคคลใดไม่ปฏิบัติหรือละเมิดต่อนโยบายดังกล่าว จะถือว่าบุคคลนั้นมีความผิดบกพร่องต่อการปฏิบัติหน้าที่ อาจส่งผลกระทบต่อนหน้าที่การงานที่รับผิดชอบ

แต่ในส่วนของผู้ปกครองถึงแม้ว่าในหลักการ การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย จะมุ่งให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ให้กับเด็กมากยิ่งขึ้นก็ตาม แต่ในแง่ของการปฏิบัติแล้ว ผู้ปกครองยังมีข้อจำกัดบางประการที่ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยได้อย่างเต็มที่ อาจเป็นเพราะมีภาระกิจในการประกอบอาชีพ ประกอบกับการที่ไม่มีมาตรการบังคับว่าผู้ปกครองจะต้องเข้าร่วมในกิจกรรมการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยและถ้าหากผู้ปกครองท่านใด ไม่เข้าร่วมจะถือว่ามีความผิด ดังนั้นจึงทำให้ผู้ปกครองบางส่วนคิดว่ากิจกรรมการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยนั้น เป็นกิจกรรมที่ผู้ปกครองจะเข้าร่วมหรือไม่เข้าร่วมก็ได้ เพราะสิ่งดังกล่าวไม่ก่อให้เกิดผลกระทบใดๆ ต่อตน นอกจากนี้ยังไม่ถือว่าเป็นการกระทำที่มีความผิดทางกฎหมายอีกด้วย ซึ่งจากสิ่งที่กล่าวมาข้างต้นนั้น อาจเป็นสาเหตุที่ทำให้ผลการศึกษานี้ พบว่า ผู้บริหารและครูมีการปฏิบัติในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยดีกว่าผู้ปกครอง

3. จากการหาความสัมพันธ์ระหว่าง ความรู้กับเจตคติ เจตคติกับการปฏิบัติและความรู้กับการปฏิบัติของผู้บริหาร ครูและผู้ปกครองสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย พบว่า

3.1 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับเจตคติ เจตคติกับการปฏิบัติ และความรู้กับการปฏิบัติ ของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง เมื่อแยกวิเคราะห์ที่ละกลุ่ม พบว่า

ความรู้ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ของผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับเจตคติในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2 ซึ่งผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับคำกล่าวของ นิภา มนูญปิฏ (2528 : 68) ที่กล่าวว่า ความรู้มีผลต่อการเกิดเจตคติกล่าวคือ ถ้ามีความรู้ดี เจตคติก็จะดีด้วย และสอดคล้องกับ ซิมบาโด (นพนัฐ จำปาเทศ. 2542 : 56 ; อ้างอิงจาก Zimbardo. 1977 : 49) ที่กล่าวว่า เจตคติต่อสิ่งใด สิ่งหนึ่งของคนเราจะเป็นอย่างไรจะขึ้นอยู่กับความรู้ที่มีอยู่

เจตคติ ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ของผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง ไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2 จากผลการศึกษาแสดงว่า เจตคติไม่ใช่ตัวกำหนดพฤติกรรมของบุคคลเสมอไป การปฏิบัติของบุคคลนั้น อาจสืบเนื่องมาจากประสบการณ์ของแต่ละบุคคล การเรียนการสอน เป็นต้น ในกรณีผลการศึกษาครั้งนี้ ซึ่งพบว่า เจตคติ ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ของผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง ไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยนั้น อาจสืบเนื่องมาจากการวางนโยบายจากทางกระทรวงศึกษาธิการที่ระบุให้ทุกสถานศึกษา จะต้องดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยให้บังเกิดผล โดยมีการนิเทศน์และติดตามผลการดำเนินการอย่างสม่ำเสมอ เป็นเหตุให้โรงเรียนต้องเร่งปฏิบัติเพื่อให้พร้อมรับกับการนิเทศน์ติดตามผล แม้ว่าบางครั้งจะไม่เห็นด้วยและไม่เห็นความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ในประเด็นต่าง ๆ ก็ตาม หรือบางกรณีแม้ว่าจะมีเจตคติที่ดีต่อการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยก็ตาม แต่ไม่สามารถที่จะลงมือปฏิบัติได้ เพราะไม่รู้ว่าจะเริ่มลงมือปฏิบัติเช่นไร ซึ่งประเด็นดังกล่าวอาจส่งผลให้ เจตคติและการปฏิบัติในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ไม่สัมพันธ์กัน

ความรู้ ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ของผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง ไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2 จากผลการศึกษาแสดงว่า การที่บุคคลใดจะปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมใดๆ ออกมา ไม่ได้มาจากความรู้ที่บุคคลนั้นมีเสมอไป ดังคำกล่าวของ ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2526 : 7-8) ที่กล่าวว่า การปฏิบัติเกิดจากองค์ประกอบหลายๆ อย่าง ได้แก่ บรรทัดฐานของสังคม ทศนคติและผลที่คาดว่าจะได้รับหลังจากการปฏิบัติแล้ว นอกจากนี้จะเห็นได้ว่าจากผลการศึกษาด้านความรู้ ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองโดยรวมนั้นมีความรู้อยู่ในระดับดี แต่ผลการศึกษาด้านการปฏิบัติในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยกลับพบว่าอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ยังไม่สามารถนำความรู้ที่มีอยู่ไปสู่การปฏิบัติได้ ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องดูแลในส่วนดังกล่าว จะต้องเร่งสร้างความเข้าใจและส่งเสริมให้ ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองสามารถนำความรู้ที่มีอยู่ออกมาสู่การปฏิบัติให้ได้อย่างถูกต้อง ซึ่งอาจจะส่งเสริมโดยการจัดการประชุมปฏิบัติการ มีการนิเทศน์ ให้คำแนะนำ คำปรึกษา แก่ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง อย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ เพื่อให้ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง เกิดความมั่นใจในการนำความรู้สู่การปฏิบัติ ต่อไป

3.2 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับเจตคติ เจตคติกับการปฏิบัติ และความรู้กับการปฏิบัติ โดยรวม ของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง พบว่า ความรู้ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ของผู้บริหาร ครูและผู้ปกครอง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับเจตคติและการปฏิบัติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่

ระดับ .01 และเจตคติในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน ข้อที่ 2 ผลการศึกษาครั้งนี้ สอดคล้องกับการศึกษาของ ดวงเดือน พันธุมนาวาน (นภาพร วัฒนะไพบลย์สุข. 2544 :100 ; อ้างอิงจาก ดวงเดือน พันธุมนาวาน. 2529 : 170-206) ที่ว่า ความรู้ เจตคติและการปฏิบัติมีความสัมพันธ์กัน โดยความรู้เป็นองค์ประกอบเบื้องต้นที่จะส่งผลต่อเจตคติ แล้วเจตคติเป็นสิ่งที่กำหนดแนวทางและพฤติกรรมของคน

4. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า มีปัญหาและอุปสรรคในด้านขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยที่ถูกต้อง มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 20.72 สาเหตุอาจสืบเนื่องมาจากการศึกษาด้านความรู้ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ที่พบว่า ยังมีบางประเด็นที่ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองมีความรู้อยู่ในระดับต่ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นการเรียนรู้ภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรม การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้และการประเมินผลการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด ซึ่งสิ่งดังกล่าวอาจเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยไม่สามารถดำเนินการได้อย่างราบรื่น และบรรลุตามวัตถุประสงค์ได้เท่าที่ควรและเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าว จึงควรมีการส่งเสริมให้ความรู้ในประเด็นดังกล่าวให้กับผู้บริหาร ครูและผู้ปกครองมากยิ่งขึ้นและในส่วนของผู้ปกครองนั้นควรมีการส่งเสริมให้ความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาและหลักการของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มากยิ่งขึ้น อันจะนำผลให้ผู้ปกครองนั้นมีความรู้ ความเข้าใจ ในประเด็นดังกล่าวอย่างถูกต้อง และส่งผลนำไปสู่การปฏิรูปการเรียนรู้ที่สัมฤทธิ์ผลต่อไป นอกจากนี้การขาดงบประมาณสนับสนุนในการดำเนินการและการขาดเอกสาร สื่อ ที่ช่วยในการประชาสัมพันธ์ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ก็เป็นปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญอีกประเด็นหนึ่งของการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยซึ่งคิดเป็นร้อยละ 16.80 และ 16.53 ตามลำดับ จากปัญหาในประเด็นดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย จำเป็นต้องมีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง ในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ อาคารสถานที่ ซึ่งจำเป็นต้องใช้งบประมาณเข้ามาเกี่ยวข้อง จึงทำให้การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยไม่สามารถดำเนินการได้อย่างราบรื่นเท่าที่ควร เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง จึงควรร่วมมือ ปรึกษาหาวิธีการ ในการแก้ไขปัญหและอุปสรรคที่เกิดขึ้น โดยไม่ต้องรอการแก้ไขจากทางกระทรวงเพียงฝ่ายเดียว ซึ่งหากผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง มีความร่วมมืออันดีต่อกันแล้ว การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ก็จะสามารถดำเนินไปได้ด้วยดีและมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ประเด็นปัญหาที่นำให้ความสนใจอีกปัญหาหนึ่ง ก็คือการไม่เห็นด้วยกับการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย คิดเป็นร้อยละ 14.00 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ยังมีบุคคลอีกจำนวนไม่น้อยที่ยังไม่เห็นด้วยกับการปฏิรูปดังกล่าว ซึ่งนับได้ว่าเป็นปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญต่อการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยให้บรรลุผลสำเร็จ เพื่อเป็นการแก้ปัญหา ดังกล่าวจึงควรเร่งหาวิธีในการปลูกฝังและสร้างเจตคติที่ดีต่อการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ให้กับผู้บริหาร ครูและผู้ปกครองประกอบกับการเร่งประสานความร่วมมืออันดีให้เกิดขึ้นระหว่างผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง ในอันที่จะก่อให้เกิดความร่วมมือในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยในประเด็นต่าง ๆ ให้บรรลุผลตามที่ได้ตั้งเป้าหมายเอาไว้เพราะถ้าหากผู้บริหาร ครูและผู้ปกครองมีความร่วมมืออันดีต่อกันแล้ว ไม่ว่าการดำเนินการจะประสบกับปัญหาและอุปสรรคใด ๆ ก็ตาม ก็จะสามารถฟันฝ่าอุปสรรคนั้น ๆ ไปได้ด้วยดี ด้วยแรงสามัคคี ด้วยพลังความร่วมมือของทุกฝ่าย แล้วการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยอันมีศักยภาพ ก็จะอยู่ไม่ไกลเกินเอื้อม

ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากผลการศึกษา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1. ควรมีการส่งเสริม เผยแพร่ ให้ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยให้กับผู้ปกครองด้วยวิธีการต่างๆ อาทิ การจัดเอกสาร สิ่งพิมพ์ การให้ความรู้ผ่านทางสื่อต่างๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หรือการจัดป้ายนิเทศให้ความรู้ การอบรม ประชุมสัมมนา หรือ จัดแหล่งการเรียนรู้เรื่องดังกล่าวภายในชุมชน ฯลฯ ให้มากยิ่งขึ้น อันจะนำมาซึ่งความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องและสามารถนำความรู้เหล่านั้นลงสู่การปฏิบัติในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยได้อย่างถูกต้องและมีศักยภาพมากยิ่งขึ้น
2. ควรมีการส่งเสริม เผยแพร่ สร้างความรู้ความเข้าใจแก่ผู้บริหาร ครูและผู้ปกครอง ในประเด็นการเรียนรู้ภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรม (การสร้างหลักสูตรท้องถิ่น) การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้และการประเมินผลที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด ให้บุคคลดังกล่าวมีความรู้ความเข้าใจมากยิ่งขึ้น เพื่อที่จะสามารถนำมาปฏิบัติในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยได้อย่างถูกต้อง
3. ควรมีการส่งเสริม ปลุกฝัง การสร้างเจตคติที่ดีในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยให้กับครูและผู้ปกครอง เพื่อสร้างแรงจูงใจ ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ต่อไป
4. ในการเผยแพร่ให้ความรู้แก่ผู้บริหาร ครูและผู้ปกครอง ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยนั้น ควรมุ่งเน้นการให้ความรู้ในรูปแบบการเรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติจริง เช่น การประชุมปฏิบัติการ เป็นต้น และควรมีการจัดอบรม สัมมนาให้ความรู้แก่ผู้บริหาร ครูและผู้ปกครอง พร้อมๆ กัน โดยไม่แยกจัดทีละส่วน เพื่อเป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจที่ตรงกันและทำให้ผู้บริหาร ครูและผู้ปกครองได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ซึ่งหากพบปัญหาและอุปสรรคใดๆ เกิดขึ้นจะได้ร่วมกันคิดหาวิธีการแก้ไขและร่วมกันส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. จากการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ซึ่งเป็นที่ทราบดีว่าการวิจัยเชิงสำรวจนี้ มีจุดเด่น คือ เป็นรูปแบบการวิจัยที่สามารถศึกษาเรื่องต่างๆ ได้อย่างกว้างขวาง ช่วยในการศึกษาข้อมูลที่ต้องการศึกษาได้จากกลุ่มประชากรที่มีขนาดใหญ่ และผลการสำรวจเชื่อว่าจะมีความเที่ยงตรง แต่ในขณะเดียวกันการวิจัยเชิงทดลองนี้ก็พบว่า มีจุดด้อยเช่นกัน คือ การวิจัยมักจะเป็นในลักษณะที่กว้าง การนำเสนอผลการศึกษาก็จะเป็นลักษณะโดยรวมของสิ่งที่ต้องการศึกษา แต่ไม่สามารถที่จะทำการศึกษาได้อย่างลงลึก กล่าวคือ ในการเก็บข้อมูลมักจะเป็นการเก็บข้อมูลทางกว้าง ซึ่งเรียกว่า Extensive Research ไม่ใช่ทางแคบแต่เก็บลึกอย่าง Intensive Research (เพ็ญแข ประจันปัจฉินก. 2519 : 231)

และในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการศึกษาความรู้ เจตคติและการปฏิบัติ ของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ว่าผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองมีความรู้และเจตคติในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยอยู่ในระดับใด มีการปฏิบัติในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยมากน้อยเพียงใด ซึ่งผลการศึกษา ผู้วิจัยได้นำเสนอในลักษณะเป็นภาพโดยรวมเท่านั้น แต่อย่างไรก็ตามในการศึกษาครั้งนี้ ก็ถือได้ว่า

เป็นการศึกษาที่มีประโยชน์และมีคุณค่าต่อการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรีเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งผลการศึกษาครั้งนี้ จะเป็นข้อมูลเบื้องต้นให้กับผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยนำมาพิจารณาเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนา และปรับปรุง การจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยให้มีประสิทธิภาพและบรรลุตามวัตถุประสงค์ ต่อไป

แต่ในส่วนของการปฏิบัติในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยนั้น เป็นที่ทราบดีว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงวิธีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เด็ก ซึ่งจากเดิมครูเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ มาเป็นการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนั้น ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ให้กับเด็ก โดยเฉพาะผู้บริหาร พ่อแม่ผู้ปกครอง จะต้องร่วมมือกันในการคิดค้น สร้างสรรค์และจัดสภาวะการณ์ที่เอื้ออำนวย รวมทั้งเปิดทางใหม่ๆ ให้แก่เด็กได้ค้นพบการเรียนรู้ที่มีความหมายต่อตนเอง ได้เรียนรู้อย่างมีความสุข ได้ฝึกใช้กระบวนการคิดในระดับที่สูงกว่าการท่องจำ ได้รับประสบการณ์ตรงทั้งด้านความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติ รวมทั้งด้านคุณธรรมและด้านคุณค่าต่อตนเองและต่อสังคม

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า การปฏิบัติในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยนั้น เป็นเรื่องที่มีความละเอียดอ่อนและลึกซึ้ง มีองค์ประกอบต่างๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้องมากมาย ซึ่งหากจะทำการศึกษาในเรื่องดังกล่าวให้ครอบคลุม ชัดเจนนั้นจะต้องมีวิธีการศึกษาที่ลุ่มลึก มีการติดตามผลอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะว่าในการวิจัยครั้งต่อไป หากต้องการที่จะทำการศึกษาในด้านการปฏิบัติในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรีหรือในหน่วยงานอื่นๆ ว่ามีรูปแบบ วิธีการ ปัญหาและอุปสรรค ตลอดจนวิธีการแก้ไขปัญหา และอุปสรรคของการปฏิบัติในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยว่าเป็นเช่นไรนั้น ควรมีการใช้เทคนิควิธีในการศึกษาค้นคว้าที่หลากหลาย เช่น อาจจะเข้าไปทำการศึกษาโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ควบคู่ไปกับการสังเกตการปฏิบัติ เพราะการสังเกตจะสามารถทำการศึกษได้ครอบคลุมในสิ่งที่ต้องการศึกษาและได้มาซึ่ง ข้อมูลที่เป็นไปตามสภาพความเป็นจริง

2. ควรมีการศึกษาค้นคว้า เกี่ยวกับ การส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย โดยใช้ชุดส่งเสริมความรู้หรือกิจกรรมส่งเสริมความรู้ ให้กับผู้ปกครอง

3. ควรมีการศึกษาค้นคว้า เกี่ยวกับ การปลูกฝังและการสร้างเจตคติที่ดีต่อในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ให้กับครูและผู้ปกครอง โดยใช้กิจกรรมส่งเสริมเจตคติ

4. ควรมีการศึกษาค้นคว้า เกี่ยวกับความรู้ เจตคติและการปฏิบัติ ของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ในสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอื่นๆ เพื่อนำผลมาเปรียบเทียบ และเป็นข้อมูลเสนอแนะในการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยให้กับกระทรวงศึกษาธิการ ต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์. (2532). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- กิตติยวดี บุญซื่อ และคณะ. (2540). การเรียนรู้อย่างมีความสุข. กรุงเทพฯ : ศูนย์พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน.
- กীরติ บุญเจือ. (2544). " การประชุมทางวิชาการศาสนากับการปฏิรูปการเรียนรู้ในมุมมองของนักวิชาการ," ใน รายงานการประชุมสมัชชาการศึกษาและการเรียนรู้. บรรณาธิการ โดย ศูนย์เครือข่ายการศึกษา. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี จำกัด.
- กุลยา ดันติผลาชีวะ. (2544, กรกฎาคม). "การสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ," วารสารการศึกษาปฐมวัย. 5(3) : 17.
- กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ. (2539). แนวการจัดกิจกรรมและสื่อการเรียนการสอนระดับปฐมวัยศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2542ก). การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- _____. (2542ข). คู่มือหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พ.ศ.2540 (อายุ 3-6 ปี). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2542ค). แนวทางการปฏิรูปการศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กรมสามัญ, หน่วยศึกษานิเทศก์. (2542). "การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง," เอกสารชุดแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในโรงเรียน สังกัดกรมสามัญศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- จิตรา ชนะกุล. (2539). ความมีระเบียบวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรมในวงกลมแบบกลุ่มย่อย. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ฉลอง พงศ์นราทร. (2542). การศึกษาการดำเนินงานตามแนวทางปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนของโรงเรียนมัธยม สังกัดสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- ชนาธิป พรกุล. (2543). แดชสัรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์. (2543). ร่วมคิด ร่วมเขียน ปฏิรูปการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- ชัยอนันต์ สมุทวานิช. (2537). การเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์. กรุงเทพฯ : มติชน.

ทิตนา แคมมณี. (2540). การเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด. กรุงเทพฯ : ศูนย์พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน.

_____. (2542). การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธวัช แก้วมณี. (2542). การประเมินการปฏิรูปกระบวนการจัดการประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดนครพนม. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.

นภเนตร ธรรมบวร. (2542). การพัฒนารูปแบบการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กรณีศึกษาโรงเรียนในจังหวัดขอนแก่น. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

นภาพร วัฒนไพบูลย์สุข. (2544). ความรู้เจตคติและการปฏิบัติเกี่ยวกับการออกกำลังกายของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชราวาระนาเวศน์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (สุขศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

นภาพร ทวีวิทยชาคริยะ. (2541). ความคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติการทดลองกับแบบปกติ. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

นิภา มนูญปัจ. (2528). การวิจัยทางสุขศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : อักษรบัณฑิต.

นิภา ศรีไพโรจน์. (2543). "เทคนิคการสัมภาษณ์," ใน เอกสารประกอบการสอน วิชา วิธีการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

นิวัฒน์ วาศิตศักดิ์. (2542). การปฏิบัติตามแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดนครพนม. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.

R นพรัฐ จำปาเทศ. (2542). ความรู้เจตคติ การปฏิบัติในการดำเนินงานสุขศึกษาเกี่ยวกับเอตส์ ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขสถานเอนามัย จังหวัดสมุทรปราการ. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (สุขศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

บัณฑิต แท่นพิทักษ์. (2542). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำ อำนาจ ความศรัทธาและความพึงพอใจในงานของครูโรงเรียนมัธยม. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์. (2521). การวัดประเมินผลการศึกษา. กรุงเทพฯ : ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. (2526). การทดสอบแบบอิงเกณฑ์:แนวคิดและวิธีการ. กรุงเทพฯ : ภาควิชา
พื้นฐานการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุญธรรม กิจปรีดาปริสฺฐ. (2540). ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ :
เจริญผล.
- บุญสม ชีรพิบูลย์ และ เพ็ญใจ สัตยุดม. (2537). ความรู้เจตคติและความตั้งใจในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับ
โรคเอดส์ของนักศึกษาพยาบาลและผดุงครรภ์. กรุงเทพฯ : กองอนามัยครอบครัว กรมอนามัย
กระทรวงสาธารณสุข.
- บำเพ็ญ การพานิชย์. (2539). พัฒนาการอ่านของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรมสนทนา
ประกอบกิจกรรมการอ่าน. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ประพัฒน์พงศ์ เสนาฤทธิ์. (2544, มกราคม). "ความมุ่งหวังของการปฏิรูปการเรียนรู้," วิทยาจารย์.
12(1) : 6.
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ. (2526). ทศนคติ : การวัดการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย. พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พีระพัฒนา.
- R ———. (2536). รายงานการวิจัยเรื่อง การประเมินสภาวะการณ์ด้านสุขศึกษาและพฤติกรรมสุขภาพ
เกี่ยวกับโรคเอดส์. กรุงเทพฯ : คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ประวีณา ชะลุย และ วีระ พลอยครบุรี. (2542). รายงานการวิจัย เรื่อง การสืบค้นรูปแบบการเรียนการสอน
ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในพื้นที่ 3 จังหวัด ภาคใต้ (ยะลา บัตตานี และนราธิวาส). กรุงเทพฯ :
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- ประเวศ วะสี. (2542). วิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์การศึกษา วาระแห่งชาติ. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุน
สนับสนุนการวิจัย.
- . (2543). การปฏิรูปการเรียนรู้ ผู้เรียนสำคัญที่สุด. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา
ลาดพร้าว.
- ประอร อิศรเสนา ณ อยุธยา. (2544, เมษายน). "ความสำเร็จของการศึกษาปฐมวัย," วารสารการศึกษา
ปฐมวัย. 5(2) : 25.
- ปรัชญา เวสารัชช. (2544). "ปฏิรูปการศึกษาเพื่อความอยู่รอดของสังคมไทย," ใน ประมวลบทความปฏิรูป
การศึกษา. บรรณาธิการโดย นภลัย สุวรรณธาดา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัย
ธรรมาธิราช.
- ผดุงศักดิ์ แสงสว่าง. (2542). การศึกษาการปฏิบัติตามกระบวนการปฏิรูปการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา).
มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.

- ผดุงศิลป์ พงษ์นราทร. (2542). การศึกษาปัญหาการดำเนินงานตามแนวปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- ผ่องพรรณ ณ อุบล. (2544). การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ระดับก่อนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมือง สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองบัวลำภู. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- พัฒนา ชัชพงศ์. (2544, กรกฎาคม). "การสอนเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง," วารสารการศึกษาปฐมวัย. 5(3) : 8.
- พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2537). สืบสานวัฒนธรรมไทยบนพื้นฐานการศึกษาที่แท้จริง. กรุงเทพฯ : สหธรรมมิก จำกัด.
- พระพุทธรักษาภิกขุ. (2544, สิงหาคม). "ขวากหนามบนเส้นทางปฏิรูปการเรียนรู้," สารปฏิรูป. 4(41) : 21.
- พระประยูร ฐมจิตโต. (2540). "การจัดการศึกษากระบวนการพัฒนาปัญญา เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมไทย," เอกสารประกอบรายงานการวิจัย การสร้างรายวิชากระบวนการคิดที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในสังคมไทย. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา.
- พิเชษฐ กาลามเกษตร. (2544). " การประชุมทางวิชาการศาสนากับการปฏิรูปการเรียนรู้ในมุมมองของนักวิชาการ," ใน รายงานการประชุมสมัชชาการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้. บรรณาธิการ โดย ศูนย์เครือข่ายการศึกษา. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี จำกัด.
- พิทยาภรณ์ มานะจุติ. (2543). กระบวนทัศน์ในการปฏิรูปการเรียนรู้ของครูต้นแบบ ปี พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- เพ็ญแข ประจันปัจจนิก. (2519). เอกสารเพื่อการอบรมวิจัยการศึกษา. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- พรทิพย์ เถาว์สุวรรณ. (2545). ประสิทธิผลการดำเนินงานตามโครงการปฏิรูปการศึกษาของข้าราชการครูโรงเรียนประถมศึกษา : กรณีศึกษาครูประถมศึกษาเขตการศึกษา 2. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- ไพศาล หวังพานิช. (2526). การวัดผลการศึกษา. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.
- ภูมิพันธ์ จันทรเพ็ญ. (2544). การดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษา ของโรงเรียนแกนนำปฏิรูปการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุรินทร์. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- เยาวพา เดชะคุปต์. (2542). การจัดการศึกษาสำหรับปฐมวัย. กรุงเทพฯ : แม็ค จำกัด.
- รุ่ง แก้วแดง. (2543). ปฏิวัติการศึกษาไทย. กรุงเทพฯ : มติชน.

- ราชบัณฑิตยสถาน. (2525). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน.
- เลขา ปิยะอัจฉริยะ และ นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2544). *แนวทางการวิจัยปฏิบัติการ : โครงการโรงเรียน ปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา แห่งชาติ.
- วัฒนาภรณ์ กระจุกชุม. (2542). *แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : แอล ที เพรส.
- วราภรณ์ แก้วแย้ม. (2540). *ผลของการใช้คำถามทางคณิตศาสตร์ประกอบบัตรภาพกับกิจกรรมการเล่นเครื่องเล่นสนามที่มีต่อความพร้อมทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วราภรณ์ รักวิจัย. (2537). *ประมวลสาระชุดวิชา หลักการและแนวคิดทางการปฐมวัยศึกษา*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2542). *พลังการเรียนรู้ในกระบวนทัศน์ใหม่*. กรุงเทพฯ : SR PRINTINTING LIMITED PARTNERSHIP.
- วิเชียร เกตุสิงห์. (2538, กุมภาพันธ์-มีนาคม). "คำเฉลี่ยกับการแปลความหมาย : เรื่องง่ายๆที่บางครั้งก็พลาด," *ข่าวสารการวิจัยการศึกษา*. 2(3) : 9-36.
- วิไลวรรณ เกื้อทาน. (2540). *ผลการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติในมุมหนังสือที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่มาจากโรงเรียนในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วีรณัฐ ปิณฑวนิช. (2544, สิงหาคม). " ขวากหนามบนเส้นทางปฏิรูปการเรียนรู้," *สานปฏิรูป*. 4(41) : 21-24.
- สถิรนนท์ อยู่คงแก้ว. (2541). *ทักษะทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการสรุปกิจกรรมในวงกลมโดยใช้เทคนิคการสร้างสมดุลเล่มใหญ่*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สายสุรี จุติกุล. (2543). *กระบวนกรเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ : บางกอกบลิ๊ก-ออฟเซ็ทการพิมพ์.
- สิปปนนท์ เกตุทัต. (2542, สิงหาคม). "หัวใจของการปฏิรูปการศึกษา," *ปฏิรูปการศึกษา*. 1(23) : 15.
- สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์. (2544). "การปฏิรูปการเรียนการสอนเด็กปฐมวัย," *เอกสารประกอบการสอนวิชาการวัดและประเมินเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ : สาขาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุกรี เจริญสุข. (2540). *การเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพและลักษณะนิสัย : ศิลปะ ดนตรี กีฬา*. กรุงเทพฯ : ศูนย์พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน.

- สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ และ ธิดา พิทักษ์สินสุข. (2543). *การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยไทย ตามแนวคิดเรกจิโอ เอมีเลีย*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สุชาติ โสมประยูร. (2525). *การสอนสุขศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- สุทธาภา โชติประดิษฐ์. (2537). *การศึกษาความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรม ศิลปสร้างสรรค์และเล่นตามมุมที่ได้ริเริ่มกิจกรรมอย่างอิสระกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่*. ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมน อมรวิวัฒน์. (2541). *ปรัชญาณสยาม : บทวิเคราะห์ด้านการศึกษา*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2542, มกราคม). "การสร้างคน ให้เป็นคนเก่ง ดี มีสุข," *วิชาการ*. 2(1) : 3-15.
- สมนา พานิช. (2531). *การเตรียมความพร้อมเด็กเล็ก*. ราชบุรี : โรงเรียนชุมชนเมืองราชบุรี.
- สมณฑา พรหมบุญ และคณะ. (2540). *การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม*. กรุงเทพฯ : ศูนย์พัฒนาคุณภาพ การเรียนการสอน.
- _____. (2544, มกราคม). "การปฏิรูปการศึกษาปฐมวัย," *วารสารการศึกษาปฐมวัย*. 5(1) : 9.
- สุรางค์ โค้วตระกูล. (2541). *จิตวิทยาการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- * สมจิตต์ สุพรรณทัศน์. (2527). *พฤติกรรมและการเปลี่ยนแปลง*. กรุงเทพฯ : สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สมศักดิ์ สินธุเวช. (2526). *เอกสารเพื่อการพัฒนาคุณภาพ การประเมินผลการศึกษา อันดับ 1*. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช.
- _____. (2544, มกราคม). "จุดมุ่งหมายของการปฏิรูปการศึกษา," *วิชาการ*. 1(12) : 8.
- สมศรี กิจชนะพานิชย์. (2542). *การวิจัยและพัฒนา การจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด กรณี ศึกษา ในโรงเรียนจังหวัดสุพรรณบุรี*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- เสริมศักดิ์ ช่วยอุปการ. (2540). *การดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนในโครงการปฏิรูปการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ*. ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร. สำนักงานการปฏิรูปการศึกษา. (2544). *ปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : บุญศิริการพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2541). *การก้าวสู่มาตรฐานการเรียนรู้สู่ทักษะชีวิต แนวคิดในการพัฒนาเด็กให้เป็นคนดี คนเก่ง มีความสุข และเป็นพลังในการสร้างสรรค์โลกให้งดงาม*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ .
- _____. (2543). "กระบวนการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ 5 ลักษณะ," ใน *ปฏิรูปการเรียนรู้ ผู้เรียนสำคัญที่สุด*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2541). การปฏิรูปการเรียนรู้ตามแนวคิด 5 ทฤษฎี. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์โอเดียนสแควร์.
- _____. (2542ก). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : พรักหวาน กราฟฟิค.
- _____. (2542ข). แนวการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- _____. (2542ค). ครูแห่งชาติ. กรุงเทพฯ : เซเวน พรินติ้งกรุ๊ป จำกัด.
- _____. (2543ก). การพัฒนาเด็กปฐมวัยตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- _____. (2543ข). แนวคิดเกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี จำกัด.
- _____. (2543ค). ร่วมคิด ร่วมเขียน ปฏิรูปการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- _____. (2543ง). ยุทธศาสตร์การเรียนรู้ตลอดชีวิตในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ : องค์การคำครุสภา.
- _____. (2543จ). ปฏิรูปการเรียนรู้ ผู้เรียนสำคัญที่สุด. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ครุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2544ก). รายงานผลการประชุมสมัชชาการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี จำกัด.
- _____. (2544ข). รายงานสรุปความก้าวหน้าของการปฏิรูปการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในช่วง 2 ปี. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์และทำปกเจริญ.
- _____. (2545ก). ถักทอและสานฝันมุ่งมั่นปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ : ๒๑ เซ็นจูรี จำกัด.
- _____. (2545ข). รายงานการประเมินผลการปฏิรูปการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานโครงการพิเศษ. (2541). ก้าวสู่มาตรฐานการเรียนรู้สู่ทักษะชีวิต. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ครุสภาลาดพร้าว.
- อนุชา พรหมดา. (2542). การดำเนินงานตามนโยบายการปฏิรูปการศึกษาด้านหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสกลนคร. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม.(การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- อภิชาติ เจตจำนงนุช. (2544). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ลักษณะการปฏิรูปการเรียนรู้กับพฤติกรรมการสอนของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- อภิญา เหมระ. (2544). *การจัดการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของครูธุรกิจ สังกัด กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5. ปริญญาโท กศ.ม. (การมัธยมศึกษา).* กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อัญชลี สิงห์สุต. (2524). *ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และเจตคติกับพฤติกรรมการป้องกันการติดต่อเชื้อเอดส์ ของนักเรียนระดับอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (พยาบาลสาธารณสุข).* กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- อาลย์ จันดาศักดิ์. (2544). *การดำเนินการตามกระบวนการปฏิรูปการเรียนรู้ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย : ศึกษาเฉพาะกรณี โรงเรียนอนุบาลจุมพลโพทะเล.* ปริญญาโท กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- อุทัย ดุลยเกษม และ อรศรี งามวิทยาพงศ์. (2540). *รายงานการศึกษากับชุมชน : ครอบคลุมความคิดและข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาวิจัย. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.*
- อุษณีย์ โพธิ์สุข. (2543). *เก่ง ดี มีสุข : คู่มือการให้บริการด้านแนะแนวและจิตวิทยาสำหรับผู้ที่มีความสามารถพิเศษ. กรุงเทพฯ : ศูนย์แห่งชาติเพื่อพัฒนาผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.*
- เอื้อมพร ทองกระจาย. (2530). *พฤติกรรมอนามัยกับโรคอุจจาระร่วง. กรุงเทพฯ : คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล.*
- อำพร ศรีทรัพย์. (2540). *ความสนใจในการอ่านและการเขียนของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติ. ปริญญาโท กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย).* กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อำไพ สุจริตกุล. (2540). *การเรียนรู้เพื่อสุนทรียภาพและลักษณะนิสัย : กาย วาจา ใจ .* กรุงเทพฯ : ศูนย์พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน.
- Bryant, K.R. and Unngerford, H.R. (1977, February). "An Analysis of Strategies for Teaching Environmental Concepts and Values Classification in Kindergarten," *Journal of Environment Education*. 9(1) : 44-49.
- Delvin, M.A. (1989, December). "Operational Factors of Student Support Teams as Related to Special Education Referral and Placements Fates," *Dissertation Abstracts International*. 60(52) : 2103-A .
- Wheikart, D.P. (2000). "Early childhood education : need and opportunity," *UNESCO : International Institute for Educational Planning*. p. 35-38.
- Epstein, J. (1995). *School / Family / Community Partnerships : Caring for the children we share.* Phi Delta Kappan. p. 76.

- Epstein, J. and others. (1997). *School, family and community partnerships : Your han book for action*.
Thousand Oaks, CA : Corwin Press.
- Goodman, Y.M. (1989). "Roots of the Whole Language Movement," *The Elementary School Journal*. The University of Chicago. 90 : 113-127.
- Hill, T.C. (1998, December). "A Case Study of Systemic Change in One Elementary School During One Academic School Year," *Dissertation Abstracts International*. 59(6) : 162.
- Johnson, D.M. (1987, March). "Instructional Leadership Activities of Nonurban Elementary Principals : Self- Perceived Changes and Effects Since Mandated Compliance with the Education of all Handicapped Children Act of 1975 (Pt.94-142)," *Dissertation Abstracts International*. 47(7) : 261- A.
- Nader, J.S. (1998, August). " Using Multimedai for Teaching Probability and Statistics," *Dissertation Abstracts International*. 36(4) : 70.
- Ball, S.J. (1994). "Education Reform," *Dissertation Abstracts International*. 36(4) : 70, 102-104.
- UNESCO. (1978). "Strategies and Procedures in Developing and Implementing Curriculum,"
In *Report of a Workshop*. (Seoul, 1-30 August 1977) : p .66. Bangkok : UNESCO.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

- แบบสอบถามการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ของผู้บริหาร
- แบบสอบถามการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ของครู
- แบบสอบถามการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ของผู้ปกครอง

แบบสอบถามการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยของผู้บริหาร

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อการศึกษา ความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติ ของผู้บริหาร ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อนำผลการวิจัยครั้งนี้ มาเป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุง การจัดการศึกษาในระดับปฐมวัย สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ให้มีประสิทธิภาพและบรรลุตามวัตถุประสงค์

2. แบบสอบถามการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ
ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ระดับการศึกษา , เพศ , อายุและสถานภาพ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ซึ่งประกอบด้วย

2.1 แบบสอบถามความรู้ ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย

2.2 แบบสอบถามเจตคติ ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย

2.3 แบบสอบถามการปฏิบัติ ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย

3. ในการตอบแบบสอบถามให้ / ลงใน ☐ ตามความเป็นจริง

4. ขอความร่วมมือท่านผู้บริหาร พิจารณาตามสภาพความเป็นจริงของท่านมากที่สุด

5. โปรดตอบคำถามทุกข้อคำถาม เพื่อความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม

6. ผลการตอบแบบสอบถามของท่าน ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิจัยเป็นภาพรวม ซึ่งจะไม่ส่งผลต่อท่านหรือบุคคลอื่นแต่อย่างใด

7. ผู้วิจัยขอรับรองว่าจะเก็บคำตอบของท่านไว้เป็นความลับ

ผู้วิจัยหวังว่าจะได้รับความกรุณาจากท่านในการตอบแบบสอบถาม และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ในความร่วมมือมา ณ โอกาสนี้

สุภัคสร อินทร
นิสิตปริญญาโท วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัว

คำชี้แจง โปรดพิจารณาข้อความในแต่ละข้อ แล้วใส่เครื่องหมาย / ลงใน ☐ แล้วเติมข้อความลงในช่องว่างตามความเป็นจริง

1. โรงเรียน.....

2. สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ.....

3. ระดับการศึกษา

☐ 1. ต่ำกว่าปริญญาตรี

☐ 2. ปริญญาตรี

☐ 3. สูงกว่าปริญญาตรี

4. อายุ.....ปี

5. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง

6. ประสบการณ์ (เวลา) ในการดำรงตำแหน่งผู้บริหาร

☐ 1-5 ปี

☐ 6-10 ปี

☐ 11-15 ปี

☐ 16-20 ปี

☐ มากกว่า 20 ปี

ตอนที่ 2 ความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติ ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย

คำชี้แจง แบบสอบถามในส่วนนี้จะเป็นข้อคำถามเกี่ยวกับความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติ ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ว่าท่านมีความรู้ เจตคติ ในประเด็นต่างๆเป็นอย่างไร มีการนำไปปฏิบัติ มากน้อยเพียงใด ซึ่งแบบสอบถามในตอนนี้จะแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

- 2.1 แบบสอบถามความรู้ ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย
- 2.2 แบบสอบถามเจตคติ ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย
- 2.3 แบบสอบถามการปฏิบัติ ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย

ในการตอบแบบสอบถาม โปรดอ่านข้อความในแต่ละข้อให้เข้าใจ และแสดงความคิดเห็นต่อข้อความเหล่านั้น โดยใช้เครื่องหมาย / ลงในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุดเพียงคำตอบเดียว พร้อมทั้งเขียนข้อความลงในช่องว่างตามสภาพความเป็นจริงและตามความคิดเห็นของท่าน โดยมีเกณฑ์ให้เลือกตอบ ดังนี้

2.1 แบบสอบถามความรู้ ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย

ใช่	หมายถึง	ท่านคิดว่าข้อความนั้นเป็นจริงและถูกต้องตามหลักการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย
ไม่ใช่	หมายถึง	ท่านคิดว่าข้อความนั้นไม่เป็นจริงและไม่ถูกต้องตามหลักการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย
ไม่ทราบ	หมายถึง	ท่านไม่ทราบและไม่แน่ใจว่าข้อความนั้นเป็นจริงหรือถูกต้องตามหลักการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยหรือไม่

2.2 แบบสอบถามเจตคติ ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	หมายถึง	ท่านมีความคิดเห็นที่ตรงกับข้อความนั้นมากที่สุด
เห็นด้วย	หมายถึง	ท่านมีความคิดเห็นที่ตรงกับข้อความนั้น
ไม่แน่ใจ	หมายถึง	ท่านไม่แน่ใจว่าท่านมีความคิดเห็นตรงกับข้อความนั้นหรือไม่
ไม่เห็นด้วย	หมายถึง	ท่านมีความคิดเห็นที่ไม่ตรงกับข้อความนั้น
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	หมายถึง	ท่านมีความคิดเห็นที่ไม่ตรงกับข้อความนั้นมากที่สุด

2.3 แบบสอบถามการปฏิบัติ ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย

ปฏิบัติเป็นประจำ	หมายถึง	ท่านกระทำ ปฏิบัติ ตามข้อความนั้นเป็นประจำสม่ำเสมอ
ปฏิบัติบางครั้ง	หมายถึง	ท่านกระทำ ปฏิบัติ ตามข้อความนั้นเป็นบางครั้ง
ไม่ปฏิบัติ	หมายถึง	ท่านไม่ได้กระทำ ปฏิบัติ ตามข้อความนั้นเลย

[illegible]

2.3 การปฏิบัติในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย

1. การเรียนรู้โดยการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง   1.1 อนุญาตให้ครูพาเด็กออกไปเรียนรู้ภาคสนามตามสถานที่ต่างๆ เช่น วัด ชุมชน หุ่นจำลอง ไร่ อ้อย เป็นต้น   ปฏิบัติเป็นประจำ   ปฏิบัติบางครั้ง เพราะ.....   ไม่ปฏิบัติ เพราะ.....   1.2 สนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่让孩子มีโอกาสลงมือปฏิบัติทดลอง ด้วยตนเอง   ปฏิบัติเป็นประจำ   ปฏิบัติบางครั้ง เพราะ.....   ไม่ปฏิบัติ เพราะ.....
2. การเรียนรู้เรื่องของตนเอง ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม   2.1 สนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความภาคภูมิใจในตนเองให้กับเด็ก เช่น กิจกรรมศิลปะ สร้างสรรค์ การเล่นเกม การร้องเพลง เป็นต้น   ปฏิบัติเป็นประจำ   ปฏิบัติบางครั้ง เพราะ.....   ไม่ปฏิบัติ เพราะ.....   2.2 สนับสนุนให้ครูพาเด็กออกไปศึกษาเรียนรู้นอกห้องเรียน เพื่อเด็กจะได้สัมผัสกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม   ปฏิบัติเป็นประจำ   ปฏิบัติบางครั้ง เพราะ.....   ไม่ปฏิบัติ เพราะ.....
3. การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาทักษะการดำรงชีวิต   3.1 ส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมที่让孩子ได้มีโอกาสแสดงความสามารถของตน เพื่อส่งเสริมการกล้าแสดงออกให้กับเด็ก เช่น กิจกรรมเวทีคนเก่ง   ปฏิบัติเป็นประจำ   ปฏิบัติบางครั้ง เพราะ.....   ไม่ปฏิบัติ เพราะ.....   3.2 ส่งเสริมให้ครู นำเนื้อหาด้านคุณธรรม จริยธรรม เข้าไปสอดแทรกในการจัดการเรียนรู้ให้กับเด็ก   ปฏิบัติเป็นประจำ   ปฏิบัติบางครั้ง เพราะ.....   ไม่ปฏิบัติ เพราะ.....

4. การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนากระบวนการคิด การแก้ปัญหา โดยเน้นประสบการณ์และฝึกปฏิบัติ

4.1 ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูจัดสภาพแวดล้อมและกิจกรรมการเรียนรู้ ที่กระตุ้นให้เด็กได้ใช้กระบวนการคิด

ปฏิบัติเป็นประจำ

ปฏิบัติบางครั้ง เพราะ.....

ไม่ปฏิบัติ เพราะ.....

4.2 ส่งเสริมพัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนากระบวนการคิดให้กับเด็กโดยมีการนิเทศภายในและส่งครูไปฝึกอบรม ศึกษาดูงาน เป็นต้น

ปฏิบัติเป็นประจำ

ปฏิบัติบางครั้ง เพราะ.....

ไม่ปฏิบัติ เพราะ.....

4.3 สนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยให้เด็กลงมือปฏิบัติ

ปฏิบัติเป็นประจำ

ปฏิบัติบางครั้ง เพราะ.....

ไม่ปฏิบัติ เพราะ.....

5. การเรียนรู้โดยการผสมผสานความรู้ คุณธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์

5.1 ส่งเสริมสนับสนุนโครงการคุณธรรม จริยธรรมในโรงเรียน เช่น กิจกรรมธนาคารแห่งความดี กิจกรรมเด็กดีประจำวันนี้ ฯลฯ

ปฏิบัติเป็นประจำ

ปฏิบัติบางครั้ง เพราะ.....

ไม่ปฏิบัติ เพราะ.....

5.2 ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูใช้วิธีการสอนแบบบูรณาการ

ปฏิบัติเป็นประจำ

ปฏิบัติบางครั้ง เพราะ.....

ไม่ปฏิบัติ เพราะ.....

5.3 ส่งเสริม สนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมที่มุ่งให้เด็กให้อ่านออก เขียนได้

ปฏิบัติเป็นประจำ

ปฏิบัติบางครั้ง เพราะ.....

ไม่ปฏิบัติ เพราะ.....

6. การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาประชาธิปไตย

6.1 ส่งเสริมสนับสนุนโครงการประชาธิปไตยในโรงเรียน เช่น การเลือกตั้งหัวหน้าห้อง เป็นต้น

ปฏิบัติเป็นประจำ

ปฏิบัติบางครั้ง เพราะ.....

ไม่ปฏิบัติ เพราะ.....

6.2 ส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมที่ให้ครูและเด็กร่วมกันสร้างข้อตกลงของห้องเรียนหรือข้อตกลงในการเล่นตามมุม

ปฏิบัติเป็นประจำ

ปฏิบัติบางครั้ง เพราะ.....

ไม่ปฏิบัติ เพราะ.....

6.3 สนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบประชาธิปไตย โดยครูต้องยอมรับฟังความคิดเห็นของเด็ก

ปฏิบัติเป็นประจำ

ปฏิบัติบางครั้ง เพราะ.....

ไม่ปฏิบัติ เพราะ.....

7. การเรียนรู้ภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรม

7.1 สนับสนุนการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น และศิลปวัฒนธรรม เช่น จัดนิทรรศการของดีในชุมชนเพื่อปลูกฝังให้เด็กตระหนักและภาคภูมิใจ ในท้องถิ่น ชุมชนของตนเอง

ปฏิบัติเป็นประจำ

ปฏิบัติบางครั้ง เพราะ.....

ไม่ปฏิบัติ เพราะ.....

7.2 ร่วมมือกับครู ผู้ปกครอง ในการจัดทำหลักสูตรการเรียนรู้ท้องถิ่น

ปฏิบัติเป็นประจำ

ปฏิบัติบางครั้ง เพราะ.....

ไม่ปฏิบัติ เพราะ.....

7.3 ส่งเสริม ประสานงาน ติดต่อกับผู้รู้ในชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น มาให้ความรู้กับเด็กในโรงเรียน

ปฏิบัติเป็นประจำ

ปฏิบัติบางครั้ง เพราะ.....

ไม่ปฏิบัติ เพราะ.....

8. การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

8.1 สนับสนุนพัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ โดยส่งครูไปฝึกอบรม ศึกษาดูงาน เป็นต้น

ปฏิบัติเป็นประจำ

ปฏิบัติบางครั้ง เพราะ.....

ไม่ปฏิบัติ เพราะ.....

8.2 สนับสนุนให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียน

ปฏิบัติเป็นประจำ

ปฏิบัติบางครั้ง เพราะ.....

ไม่ปฏิบัติ เพราะ.....

8.3 สนับสนุนให้ครูผู้สอนนำนวัตกรรมการเรียนรู้ใหม่ๆมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้กับเด็ก

ปฏิบัติเป็นประจำ

ปฏิบัติบางครั้ง เพราะ.....

ไม่ปฏิบัติ เพราะ.....

9. จัดการเรียนรู้โดยความร่วมมือของครอบครัวและชุมชน

9.1 เปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับเด็ก

ปฏิบัติเป็นประจำ

ปฏิบัติบางครั้ง เพราะ.....

ไม่ปฏิบัติ เพราะ.....

9.2 จัดการประชุมผู้ปกครองนักเรียนเพื่อสร้างความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้ของเด็ก

ปฏิบัติเป็นประจำ

ปฏิบัติบางครั้ง เพราะ.....

ไม่ปฏิบัติ เพราะ.....

9.3 ส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมการให้ความรู้กับผู้ปกครองในเรื่องการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพให้กับเด็ก เช่น การจัดทำวารสารโรงเรียน การฝึกอบรมผู้ปกครอง เป็นต้น

ปฏิบัติเป็นประจำ

ปฏิบัติบางครั้ง เพราะ.....

ไม่ปฏิบัติ เพราะ.....

10. การประเมินผลการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด

10.1 นิเทศน์ ติดตาม ประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูอย่างสม่ำเสมอและส่งเสริมสนับสนุนให้ครูใช้วิธีการประเมินผลการเรียนรู้ของเด็กด้วยวิธีการที่หลากหลาย

ปฏิบัติเป็นประจำ

ปฏิบัติบางครั้ง เพราะ.....

ไม่ปฏิบัติ เพราะ.....

10.2 ส่งเสริมให้ความรู้กับครู ในด้านการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง โดยการส่งครูไปฝึกอบรม เป็นต้น

ปฏิบัติเป็นประจำ

ปฏิบัติบางครั้ง เพราะ.....

ไม่ปฏิบัติ เพราะ.....

10.3 เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้ของเด็ก

ปฏิบัติเป็นประจำ

ปฏิบัติบางครั้ง เพราะ.....

ไม่ปฏิบัติ เพราะ.....

3 แบบสอบถามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย

คำชี้แจง คำถามในส่วนนี้เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ในการตอบแบบสอบถามส่วนนี้ ท่านสามารถเลือกตอบโดยใช้เครื่องหมาย / ลงในช่องว่าง ซึ่งท่านสามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ และในส่วนที่เป็นข้อแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะท่านสามารถเขียนข้อความที่ท่านต้องการได้อย่างอิสระตามความคิดเห็นของท่าน

1. ท่านคิดว่า จำเป็นหรือไม่ที่ต้องมีการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในระดับปฐมวัย เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

2. ท่านคิดว่า การปฏิรูปการเรียนรู้ในระดับปฐมวัยมีประโยชน์หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

3. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยของท่าน คือ

(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 3.1 สารของ พระราชบัญญัติการศึกษา ไม่ชัดเจน
- 3.2 ไม่เห็นด้วยกับการดำเนินงานปฏิรูปการเรียนรู้ ในประเด็นต่างๆ
- 3.3 หน่วยงานต้นสังกัดไม่ได้ส่งเสริม สนับสนุนเท่าที่ควร
- 3.4 ขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยที่ถูกต้อง
- 3.5 ขาดเอกสาร สื่อ ที่ช่วยในการประชาสัมพันธ์ การให้ความรู้การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย
- 3.6 มีภาระงานอื่นมาก ไม่มีเวลาดำเนินการและเข้าร่วมกิจกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย
- 3.7 ขาดงบประมาณสนับสนุนในการดำเนินงาน
- 3.8 โรงเรียนยังไม่เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของเด็ก
- 3.9 ปัญหาอื่นๆ (โปรดระบุ)

.....

.....

.....

4. ข้อเสนอแนะในการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย

.....

.....

.....

แบบสอบถามการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยของครู

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อการศึกษา ความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติ ของครูผู้สอนระดับปฐมวัยในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อนำผลการวิจัยครั้งนี้ มาเป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุง การจัดการศึกษาในระดับปฐมวัย สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ให้มีประสิทธิภาพและบรรลุตามวัตถุประสงค์

2. แบบสอบถามการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ
ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ระดับการศึกษา, เพศ, อายุและสถานภาพ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ซึ่งประกอบด้วย

2.1 แบบสอบถามความรู้ ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย

2.2 แบบสอบถามเจตคติ ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย

2.3 แบบสอบถามการปฏิบัติ ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย

3. ในการตอบแบบสอบถามให้ / ลงใน ☐ ตามความเป็นจริง

4. ขอความร่วมมือครูผู้สอนระดับปฐมวัย พิจารณาตามสภาพความเป็นจริงของท่านมากที่สุด

5. โปรดตอบคำถามทุกข้อคำถาม เพื่อความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม

6. ผลการตอบแบบสอบถามของท่าน ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิจัยเป็นภาพรวม ซึ่งจะไม่ส่งผลต่อท่านหรือบุคคลอื่นแต่อย่างใด

7. ผู้วิจัยขอรับรองว่าจะเก็บคำตอบของท่านไว้เป็นความลับ

ผู้วิจัยหวังว่าจะได้รับความกรุณาจากท่านในการตอบแบบสอบถาม และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ในความร่วมมือมา ณ โอกาสนี้

สุภัคชร อินทร

นิสิตปริญญาโท วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัว

คำชี้แจง โปรดพิจารณาข้อความในแต่ละข้อ แล้วใส่เครื่องหมาย / ลงใน ☐ แล้วเติมข้อความลงในช่องว่างตามความเป็นจริง

1. โรงเรียน.....

2. สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ.....

3. ระดับการศึกษา

☐ 1. ต่ำกว่าปริญญาตรี

☐ 2. ปริญญาตรี

☐ 3. สูงกว่าปริญญาตรี

4. อายุ.....ปี

5. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง

6. ประสบการณ์ (เวลา) ในการสอนเด็กปฐมวัย

☐ 1-5 ปี

☐ 6-10 ปี

☐ 11-15 ปี

☐ 16-20 ปี

☐ มากกว่า 20 ปี

ตอนที่ 2 ความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติ ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย

คำชี้แจง แบบสอบถามในส่วนนี้จะเป็นข้อคำถามเกี่ยวกับความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติ ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ว่าท่านมีความรู้ เจตคติ ในประเด็นต่างๆเป็นอย่างไร มีการนำไปปฏิบัติ มากน้อยเพียงใด ซึ่งแบบสอบถามในตอนนี้จะแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

- 2.1 แบบสอบถามความรู้ ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย
- 2.2 แบบสอบถามเจตคติ ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย
- 2.3 แบบสอบถามการปฏิบัติ ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย

ในการตอบแบบสอบถาม โปรดอ่านข้อความในแต่ละข้อให้เข้าใจ และแสดงความคิดเห็นต่อข้อความเหล่านั้น โดยใช้เครื่องหมาย / ลงในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุดเพียงคำตอบเดียว พร้อมทั้งเขียนข้อความลงในช่องว่างตามสภาพความเป็นจริงและตามความคิดเห็นของท่าน โดยมีเกณฑ์ให้เลือกตอบ ดังนี้

2.1 แบบสอบถามความรู้ ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย

ใช่	หมายถึง	ท่านคิดว่าข้อความนั้นเป็นจริงและถูกต้องตามหลักการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย
ไม่ใช่	หมายถึง	ท่านคิดว่าข้อความนั้นไม่เป็นจริงและไม่ถูกต้องตามหลักการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย
ไม่ทราบ	หมายถึง	ท่านไม่ทราบและไม่แน่ใจว่าข้อความนั้นเป็นจริงหรือถูกต้องตามหลักการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยหรือไม่

2.2 แบบสอบถามเจตคติ ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	หมายถึง	ท่านมีความคิดเห็นที่ตรงกับข้อความนั้นมากที่สุด
เห็นด้วย	หมายถึง	ท่านมีความคิดเห็นที่ตรงกับข้อความนั้น
ไม่แน่ใจ	หมายถึง	ท่านไม่แน่ใจว่าท่านมีความคิดเห็นตรงกับข้อความนั้นหรือไม่
ไม่เห็นด้วย	หมายถึง	ท่านมีความคิดเห็นที่ไม่ตรงกับข้อความนั้น
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	หมายถึง	ท่านมีความคิดเห็นที่ไม่ตรงกับข้อความนั้นมากที่สุด

2.3 แบบสอบถามการปฏิบัติ ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย

ปฏิบัติเป็นประจำ	หมายถึง	ท่านกระทำ ปฏิบัติ ตามข้อความนั้นเป็นประจำสม่ำเสมอ
ปฏิบัติบางครั้ง	หมายถึง	ท่านกระทำ ปฏิบัติ ตามข้อความนั้นเป็นบางครั้ง
ไม่ปฏิบัติ	หมายถึง	ท่านไม่ได้กระทำ ปฏิบัติ ตามข้อความนั้นเลย

2.3 การปฏิบัติ ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย

1. การเรียนรู้โดยการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

1.1 จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยให้เด็กเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง เช่น กิจกรรมการปฏิบัติการทดลอง หรือ การประกอบอาหาร เป็นต้น

ปฏิบัติเป็นประจำ

ปฏิบัติบางครั้ง เพราะ.....

ไม่ปฏิบัติ เพราะ.....

1.2 จัดกิจกรรมพานักเรียนออกไปทัศนศึกษานอกสถานที่ เช่น วัด ชุมชน พุ่งนา ไร่ อ้อย ฯลฯ

ปฏิบัติเป็นประจำ

ปฏิบัติบางครั้ง เพราะ.....

ไม่ปฏิบัติ เพราะ.....

1.3 จัดบรรยากาศ สิ่งแวดล้อมภายในห้องเรียนให้กระตุ้นต่อการเรียนรู้ของเด็ก เช่น จัดสื่ออุปกรณ์ ให้มีความหลากหลาย เด็กมีอิสระในการเลือกทำกิจกรรมต่างๆด้วยตัวของตัวเอง

ปฏิบัติเป็นประจำ

ปฏิบัติบางครั้ง เพราะ.....

ไม่ปฏิบัติ เพราะ.....

2. การเรียนรู้เรื่องของตนเอง ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2.1 จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความภาคภูมิใจในตนเองให้กับเด็ก เช่น กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ การเล่นเกมบล็อก เป็นต้น

ปฏิบัติเป็นประจำ

ปฏิบัติบางครั้ง เพราะ.....

ไม่ปฏิบัติ เพราะ.....

2.2 จัดกิจกรรมศึกษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนอกห้องเรียน แล้วกลับมาบันทึกและสนทนาในสิ่งที่ได้ไปพบเห็น

ปฏิบัติเป็นประจำ

ปฏิบัติบางครั้ง เพราะ.....

ไม่ปฏิบัติ เพราะ.....

3. การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาทักษะการดำรงชีวิต

3.1 จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้กับเด็ก เช่น กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะตามจินตนาการ การแสดงบทบาทสมมติ

ปฏิบัติเป็นประจำ

ปฏิบัติบางครั้ง เพราะ.....

ไม่ปฏิบัติ เพราะ.....

3.2 ให้เด็กปฏิบัติกิจวัตรประจำวันด้วยตนเอง เช่น การรับประทานอาหาร การเข้าห้องน้ำ ฯลฯ โดยครูจะเป็นผู้คอยช่วยเหลือ แนะนำอยู่ห่างๆ

ปฏิบัติเป็นประจำ

ปฏิบัติบางครั้ง เพราะ.....

ไม่ปฏิบัติ เพราะ.....

4. การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนากระบวนการคิด การแก้ปัญหา โดยเน้นประสบการณ์และฝึกปฏิบัติ

4.1 จัดสถานการณ์จำลองให้เด็กได้เผชิญกับปัญหา แล้วใช้คำถามกระตุ้นให้เด็กพยายามคิดหาวิธี ในการแก้ปัญหานั้น

ปฏิบัติเป็นประจำ

ปฏิบัติบางครั้ง เพราะ.....

ไม่ปฏิบัติ เพราะ.....

4.2 จัดกิจกรรมการเล่นิทานไม่จบเรื่อง แล้วให้เด็กช่วยกันคิดหรือช่วยกันแต่งเรื่องราวต่อไป
จนจบ

ปฏิบัติเป็นประจำ

ปฏิบัติบางครั้ง เพราะ.....

ไม่ปฏิบัติ เพราะ.....

4.3 จัดกิจกรรมที่ให้เด็กได้มีโอกาสเลือก ตัดสินใจ ด้วยตนเอง เช่น การทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ กิจกรรมการเล่นตามมุม ฯลฯ

ปฏิบัติเป็นประจำ

ปฏิบัติบางครั้ง เพราะ.....

ไม่ปฏิบัติ เพราะ.....

5. การเรียนรู้โดยการผสมผสานความรู้ คุณธรรม ค่านิยมและ คุณลักษณะอันพึงประสงค์

5.1 มีการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ให้กับเด็ก เช่น การเล่นกีฬาที่มีเนื้อหาส่งเสริมด้านคุณธรรม จริยธรรม

ปฏิบัติเป็นประจำ

ปฏิบัติบางครั้ง

เพราะ.....

ไม่ปฏิบัติ

เพราะ.....

5.2 จัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ

ปฏิบัติเป็นประจำ

ปฏิบัติบางครั้ง

เพราะ.....

ไม่ปฏิบัติ

เพราะ.....

5.3 จัดกิจกรรมที่让孩子 อ่าน เขียน ทำแบบฝึกหัด เหมือนกันทั้งห้อง

ปฏิบัติเป็นประจำ

ปฏิบัติบางครั้ง

เพราะ.....

ไม่ปฏิบัติ

เพราะ.....

6. การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาประชาธิปไตย

6.1 จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ การเป็นผู้นำ-ผู้ตาม เช่น กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะแบบผู้นำ-ผู้ตาม

ปฏิบัติเป็นประจำ

ปฏิบัติบางครั้ง

เพราะ.....

ไม่ปฏิบัติ

เพราะ.....

6.2 จัดกิจกรรมศิลปะแบบกลุ่ม ให้สมาชิกภายในกลุ่มร่วมกันคิด ร่วมกันทำ

ปฏิบัติเป็นประจำ

ปฏิบัติบางครั้ง

เพราะ.....

ไม่ปฏิบัติ

เพราะ.....

6.3 เปิดโอกาสให้เด็กร่วมกันลงมติ (vote) เลือกเรื่องที่ต้องการเรียน

ปฏิบัติเป็นประจำ

ปฏิบัติบางครั้ง

เพราะ.....

ไม่ปฏิบัติ

เพราะ.....

7. การเรียนรู้ภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรม

7.1 ร่วมมือกับผู้บริหาร ผู้ปกครอง ในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น

ปฏิบัติเป็นประจำ

ปฏิบัติบางครั้ง เพราะ.....

ไม่ปฏิบัติ เพราะ.....

7.2 สอดแทรกเนื้อหาในด้านศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้กับเด็ก โดยเชิญวิทยากร ในท้องถิ่น มาให้ความรู้เด็ก

ปฏิบัติเป็นประจำ

ปฏิบัติบางครั้ง เพราะ.....

ไม่ปฏิบัติ เพราะ.....

7.3 นำอุปกรณ์ วัสดุในท้องถิ่นมาใช้เป็นสื่อในการเรียนรู้ เช่น นำเอาวัสดุธรรมชาติ เครื่องจักรสาน มาจัดเป็นมุมต่างๆ ภายในห้องเรียน เป็นต้น

ปฏิบัติเป็นประจำ

ปฏิบัติบางครั้ง เพราะ.....

ไม่ปฏิบัติ เพราะ.....

8. การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

8.1 มีการจัดทำวิจัยในชั้นเรียน

ปฏิบัติเป็นประจำ

ปฏิบัติบางครั้ง เพราะ.....

ไม่ปฏิบัติ เพราะ.....

8.2 นำนวัตกรรมการเรียนรู้ใหม่ๆ เข้ามาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับเด็กอนุบาล ตลอดจนการคิดค้นรูปแบบวิธีการเรียนรู้ใหม่ๆ แล้วนำมาทดลองใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับเด็กอนุบาล

ปฏิบัติเป็นประจำ

ปฏิบัติบางครั้ง เพราะ.....

ไม่ปฏิบัติ เพราะ.....

8.3 มีการวิเคราะห์หลักสูตร แล้วทำแผนการสอนล่วงหน้า

ปฏิบัติเป็นประจำ

ปฏิบัติบางครั้ง เพราะ.....

ไม่ปฏิบัติ เพราะ.....

9. จัดการเรียนรู้โดยความร่วมมือของครอบครัวและชุมชน

9.1 จัดกิจกรรมอาสาสมัคร ผู้ปกครองช่วยสอน มีการประชุม พบปะ ระหว่างครูกับผู้ปกครอง

ปฏิบัติเป็นประจำ

ปฏิบัติบางครั้ง เพราะ.....

ไม่ปฏิบัติ เพราะ.....

9.2 จัดกิจกรรม Open Room ให้ผู้ปกครองเข้ามาเยี่ยมชมกิจกรรมการเรียนการสอน

ปฏิบัติเป็นประจำ

ปฏิบัติบางครั้ง เพราะ.....

ไม่ปฏิบัติ เพราะ.....

9.3 จัดป้ายนิเทศ สันทนา พูดคุยให้ความรู้กับผู้ปกครอง เพื่อให้ผู้ปกครองมีความรู้ ความเข้าใจ และทราบถึงกิจกรรมการเรียนรู้ของเด็ก

ปฏิบัติเป็นประจำ

ปฏิบัติบางครั้ง เพราะ.....

ไม่ปฏิบัติ เพราะ.....

10. การประเมินผลการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด

10.1 ในการประเมินผลการเรียนรู้ของเด็ก ครูใช้วิธีการประเมินที่มีความหลากหลาย เช่น การประเมินจากแฟ้มสะสมผลงาน การสังเกตพฤติกรรมและพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก เป็นต้น

ปฏิบัติเป็นประจำ

ปฏิบัติบางครั้ง เพราะ.....

ไม่ปฏิบัติ เพราะ.....

10.2 ผลการประเมินการเรียนรู้ของเด็กจะนำไปเปรียบเทียบกับเด็กคนอื่น ๆ ว่ามีพัฒนาการเรียนรู้ เติบโตหรือด้อยกว่าเพื่อนๆ

ปฏิบัติเป็นประจำ

ปฏิบัติบางครั้ง เพราะ.....

ไม่ปฏิบัติ เพราะ.....

10.3 ในการประเมินผลการเรียนรู้ของเด็กจะเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและตัวเด็กร่วมในการตัดสินพิจารณาผลการเรียนรู้ด้วย

ปฏิบัติเป็นประจำ

ปฏิบัติบางครั้ง เพราะ.....

ไม่ปฏิบัติ เพราะ.....

3 แบบสอบถามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย

คำชี้แจง คำถามในส่วนนี้เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ในการตอบแบบสอบถามส่วนนี้ ท่านสามารถเลือกตอบโดยใช้เครื่องหมาย / ลงในช่องว่าง ซึ่งท่านสามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ และในส่วนที่เป็นข้อแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะท่านสามารถเขียนข้อความที่ท่านต้องการได้อย่างอิสระตามความคิดเห็นของท่าน

1. ท่านคิดว่า จำเป็นหรือไม่ที่ต้องมีการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในระดับปฐมวัย เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

2. ท่านคิดว่า การปฏิรูปการเรียนรู้ในระดับปฐมวัยมีประโยชน์หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

3. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยของท่าน คือ

(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 3.1 สารของ พระราชบัญญัติการศึกษา ไม่ชัดเจน
- 3.2 ไม่เห็นด้วยกับการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ ในประเด็นต่างๆ
- 3.3 หน่วยงานต้นสังกัดไม่ได้ส่งเสริม สนับสนุนเท่าที่ควร
- 3.4 ขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยที่ต้อง
- 3.5 ขาดเอกสาร สื่อ ที่ช่วยในการประชาสัมพันธ์ การให้ความรู้การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย
- 3.6 มีภาระงานอื่นมาก ไม่มีเวลาดำเนินการและเข้าร่วมกิจกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย
- 3.7 ขาดงบประมาณสนับสนุนในการดำเนินงาน
- 3.8 โรงเรียนยังไม่เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของเด็ก
- 3.9 ปัญหาอื่นๆ (โปรดระบุ)

.....

.....

.....

4. ข้อเสนอแนะในการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย

.....

.....

แบบสอบถามการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยของผู้ปกครอง

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อการศึกษา ความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติ ของผู้ปกครอง นักเรียนระดับอนุบาล ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานการศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อนำผลการวิจัยครั้งนี้ มาเป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุง การจัดการศึกษาในระดับปฐมวัย สำนักงานการศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี ให้มีประสิทธิภาพและบรรลุตามวัตถุประสงค์
2. แบบสอบถามการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ
  - ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ระดับการศึกษา, เพศ, อายุ, สถานภาพ, จำนวนบุตรและอาชีพ
  - ตอนที่ 2 แบบสอบถามการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ซึ่งประกอบด้วย
    - 2.1 แบบสอบถามความรู้ ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย
    - 2.2 แบบสอบถามเจตคติ ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย
    - 2.3 แบบสอบถามการปฏิบัติ ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย
  - ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย
3. ในการตอบแบบสอบถามให้ / ลงใน ☐ ตามความเป็นจริง
4. ขอความร่วมมือท่านผู้ปกครอง พิจารณาตามสภาพความเป็นจริงของท่านมากที่สุด
5. โปรดตอบคำถามทุกข้อคำถาม เพื่อความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม
6. ผลการตอบแบบสอบถามของท่าน ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิจัยเป็นภาพรวม ซึ่งจะไม่ส่งผลต่อท่านหรือบุคคลอื่นแต่อย่างใด
7. ผู้วิจัยขอรับรองว่าจะเก็บคำตอบของท่านไว้เป็นความลับ

ผู้วิจัยหวังว่าจะได้รับความกรุณาจากท่านในการตอบแบบสอบถาม และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงในความร่วมมือมา ณ โอกาสนี้

สุภัคสร อินทร
นิสิตปริญญาโท วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัว

คำชี้แจง โปรดพิจารณาข้อความในแต่ละข้อ แล้วใส่เครื่องหมาย / ลงใน ☐ แล้วเติมข้อความ ลงในช่องว่างตามความเป็นจริง

1. โรงเรียน.....

2. สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ.....

3. ระดับการศึกษา

- ☐ 1. ต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่ 6
☐ 2. ประถมศึกษาปีที่ 6
☐ 3. มัธยมศึกษาตอนต้น
☐ 4. มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า
☐ 5. อนุปริญญาหรือเทียบเท่า
☐ 6. ปริญญาตรี
☐ 7. สูงกว่าปริญญาตรี

4. อายุ.....ปี

5. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง

6. สถานภาพ

☐ โสด ☐ สมรส ☐ หย่าร้าง

7. มีบุตร จำนวน.....คน

คนที่ 1 อายุ.....ปี

คนที่ 2 อายุ.....ปี

คนที่ 3 อายุ.....ปี

อื่นๆ .....

8. อาชีพ

☐ เกษตรกร ☐ รับจ้าง ☐ รับราชการ
☐ ค้าขาย ☐ อื่นๆ.....

ตอนที่ 2 ความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติ ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ ระดับปฐมวัย

คำชี้แจง แบบสอบถามในส่วนนี้จะป็นข้อคำถามเกี่ยวกับความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติ ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ว่าท่านมีความรู้ เจตคติ ในประเด็นต่างๆเป็นอย่างไร มีการนำไปปฏิบัติ มากน้อยเพียงใด ซึ่งแบบสอบถามในตอนนี้จะแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

- 2.1 แบบสอบถามความรู้ ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย
- 2.2 แบบสอบถามเจตคติ ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย
- 2.3 แบบสอบถามการปฏิบัติ ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย

ในการตอบแบบสอบถาม โปรดอ่านข้อความในแต่ละข้อให้เข้าใจ และแสดงความคิดเห็นต่อข้อความเหล่านั้น โดยใช้เครื่องหมาย / ลงในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุดเพียงคำตอบเดียว พร้อมทั้งเขียนข้อความลงในช่องว่างตามสภาพความเป็นจริงและตามความคิดเห็นของท่าน โดยมีเกณฑ์ให้เลือกตอบ ดังนี้

2.1 แบบสอบถามความรู้ ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย

ใช่	หมายถึง	ท่านคิดว่าข้อความนั้นเป็นจริงและถูกต้องตามหลักการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย
ไม่ใช่	หมายถึง	ท่านคิดว่าข้อความนั้นไม่เป็นจริงและไม่ถูกต้องตามหลักการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย
ไม่ทราบ	หมายถึง	ท่านไม่ทราบและไม่แน่ใจว่าข้อความนั้นเป็นจริงหรือถูกต้องตามหลักการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยหรือไม่

2.2 แบบสอบถามเจตคติ ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	หมายถึง	ท่านมีความคิดเห็นที่ตรงกับข้อความนั้นมากที่สุด
เห็นด้วย	หมายถึง	ท่านมีความคิดเห็นที่ตรงกับข้อความนั้น
ไม่แน่ใจ	หมายถึง	ท่านไม่แน่ใจว่าท่านมีความคิดเห็นตรงกับข้อความนั้นหรือไม่
ไม่เห็นด้วย	หมายถึง	ท่านมีความคิดเห็นที่ไม่ตรงกับข้อความนั้น
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	หมายถึง	ท่านมีความคิดเห็นที่ไม่ตรงกับข้อความนั้นมากที่สุด

2.3 แบบสอบถามการปฏิบัติ ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย

ปฏิบัติเป็นประจำ	หมายถึง	ท่านกระทำ ปฏิบัติ ตามข้อความนั้นเป็นประจำสม่ำเสมอ
ปฏิบัติบางครั้ง	หมายถึง	ท่านกระทำ ปฏิบัติ ตามข้อความนั้นเป็นบางครั้ง
ไม่ปฏิบัติ	หมายถึง	ท่านไม่ได้กระทำ ปฏิบัติ ตามข้อความนั้นเลย

[illegible]

2.3 การปฏิบัติ ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย

1. การเรียนรู้โดยการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

1.1 จัด สื่อ อุปกรณ์ ที่มีความหลากหลาย เช่น หนังสือนิทาน อุปกรณ์การทำศิลปะ เกมการศึกษา ฯลฯ ให้กับเด็ก เมื่ออยู่บ้าน

ปฏิบัติ เป็นประจำ

ปฏิบัติบางครั้ง เพราะ.....

ไม่ปฏิบัติ เพราะ.....

1.2 พาเด็กไปทัศนศึกษาในสถานที่ต่างๆ เช่น วัด พิพิธภัณฑ์ ถูเขา น้ำตก เป็นต้น

ปฏิบัติ เป็นประจำ

ปฏิบัติบางครั้ง เพราะ.....

ไม่ปฏิบัติ เพราะ.....

1.3 ให้เด็กได้ทำสิ่งต่างๆด้วยตนเองตามความสนใจของเด็ก โดยที่พ่อแม่ ผู้ปกครอง จะคอย ให้คำปรึกษา ดูแล ช่วยเหลืออยู่ห่างๆ

ปฏิบัติ เป็นประจำ

ปฏิบัติบางครั้ง เพราะ.....

ไม่ปฏิบัติ เพราะ.....

2. การเรียนรู้เรื่องของตนเอง ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2.1 เวลาที่ผู้ปกครองไปทำงานที่ทุ่งนา ไร่ อ้อย สวนผลไม้ หรือในที่ต่างๆ ผู้ปกครองจะพา เด็กไปด้วย

ปฏิบัติ เป็นประจำ

ปฏิบัติบางครั้ง เพราะ.....

ไม่ปฏิบัติ เพราะ.....

2.2 ให้เด็กได้เล่นของเล่นจากธรรมชาติ เช่น ม้าก้านกล้วย บันดินเหนียว ดินกะลา หมากเก็บ เป็นต้น

ปฏิบัติ เป็นประจำ

ปฏิบัติบางครั้ง เพราะ.....

ไม่ปฏิบัติ เพราะ.....

2.3 พูดคุยกับเด็กเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้น เช่น ข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ เพื่อให้เด็กมีความรู้รอบตัว

ปฏิบัติ เป็นประจำ

ปฏิบัติบางครั้ง เพราะ.....

ไม่ปฏิบัติ เพราะ.....

3. การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาทักษะการดำรงชีวิต

3.1 ให้เด็กรู้จักการช่วยเหลือตนเอง เช่น การรับประทานอาหาร การเข้าห้องน้ำ การล้างหน้า แปรงฟัน แต่งตัว โดยที่พ่อแม่ ผู้ปกครอง จะคอยให้การช่วยเหลืออยู่ห่างๆ

ปฏิบัติ เป็นประจำ

ปฏิบัติบางครั้ง เพราะ.....

ไม่ปฏิบัติ เพราะ.....

3.2 อบรมสั่งสอนเด็กในเรื่องคุณธรรม จริยธรรม เช่น ความเมตตา กรุณา ความเอื้อเฟื้อ ความซื่อสัตย์ เป็นต้น

ปฏิบัติ เป็นประจำ

ปฏิบัติบางครั้ง เพราะ.....

ไม่ปฏิบัติ เพราะ.....

4. การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนากระบวนการคิด การแก้ปัญหา โดยเน้นประสบการณ์และฝึกปฏิบัติ

4.1 ให้เด็กได้มีโอกาสเลือก ตัดสินใจในการทำสิ่งต่างๆ

ปฏิบัติ เป็นประจำ

ปฏิบัติบางครั้ง เพราะ.....

ไม่ปฏิบัติ เพราะ.....

4.2 ปลอมให้เด็กได้เผชิญกับปัญหาและอุปสรรค แล้วกระตุ้นให้เด็ก พยายามคิดหาวิธีแก้ไขปัญหานั้น

ปฏิบัติ เป็นประจำ

ปฏิบัติบางครั้ง เพราะ.....

ไม่ปฏิบัติ เพราะ.....

4.3 ให้เด็กเรียนรู้สิ่งต่างๆ โดยการลงมือปฏิบัติจริง

ปฏิบัติ เป็นประจำ

ปฏิบัติบางครั้ง เพราะ.....

ไม่ปฏิบัติ เพราะ.....

5 การเรียนรู้โดยการผสมผสานความรู้ คุณธรรม ค่านิยมและ คุณลักษณะอันพึงประสงค์

5.1 เล่านิทานเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม ให้เด็กฟังเวลาที่เด็กอยู่บ้าน

ปฏิบัติ เป็นประจำ

ปฏิบัติบางครั้ง เพราะ.....

ไม่ปฏิบัติ เพราะ.....

5.2 เวลาที่เด็กอยู่ที่บ้าน จะให้เด็กฝึกเขียน-ฝึกอ่านให้ได้อย่างคล่องแคล่ว

ปฏิบัติ เป็นประจำ

ปฏิบัติบางครั้ง เพราะ.....

ไม่ปฏิบัติ เพราะ.....

6. การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาประชาธิปไตย

6.1 รับฟังความคิดเห็นของเด็ก

ปฏิบัติ เป็นประจำ

ปฏิบัติบางครั้ง เพราะ.....

ไม่ปฏิบัติ เพราะ.....

6.2 มีการสร้างข้อตกลงร่วมกันกับเด็ก เกี่ยวกับการปฏิบัติตนเวลาที่เด็กอยู่ที่บ้าน

ปฏิบัติ เป็นประจำ

ปฏิบัติบางครั้ง เพราะ.....

ไม่ปฏิบัติ เพราะ.....

6.3 มอบหมายหน้าที่ให้เด็กรับผิดชอบ เวลาที่เด็กอยู่ที่บ้าน เช่น รดน้ำต้นไม้

ให้อาหารสัตว์เลี้ยง ฯลฯ

ปฏิบัติ เป็นประจำ

ปฏิบัติบางครั้ง เพราะ.....

ไม่ปฏิบัติ เพราะ.....

7. การเรียนรู้ภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรม

7.1 ร่วมมือกับผู้บริหาร ครู จัดทำหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อนำมาใช้จัดการเรียนรู้ให้กับเด็ก

ปฏิบัติ เป็นประจำ

ปฏิบัติบางครั้ง เพราะ.....

ไม่ปฏิบัติ เพราะ.....

7.2 พาเด็กไปร่วมกิจกรรมของท้องถิ่น เช่น การทำบุญตักบาตร การพัฒนาหมู่บ้าน เป็นต้น

ปฏิบัติ เป็นประจำ

ปฏิบัติบางครั้ง เพราะ.....

ไม่ปฏิบัติ เพราะ.....

7.3 อบรมสั่งสอนให้เด็กมีความภาคภูมิใจในท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมของตนเอง

ปฏิบัติ เป็นประจำ

ปฏิบัติบางครั้ง เพราะ.....

ไม่ปฏิบัติ เพราะ.....

8. การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

8.1 ปรึกษากับครูประจำชั้น เพื่อหาวิธีการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก

ปฏิบัติ เป็นประจำ

ปฏิบัติบางครั้ง เพราะ.....

ไม่ปฏิบัติ เพราะ.....

8.2 ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก จากหนังสือ วิทยุ โทรทัศน์

หรือสอบถามผู้รู้ เป็นต้น

ปฏิบัติ เป็นประจำ

ปฏิบัติบางครั้ง เพราะ.....

ไม่ปฏิบัติ เพราะ.....

8.3 พุดชมเชยเด็ก เมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมที่ดี เช่น มีน้ำใจช่วยพ่อแม่ทำงานบ้าน

มีความรับผิดชอบ เป็นต้น

ปฏิบัติ เป็นประจำ

ปฏิบัติบางครั้ง เพราะ.....

ไม่ปฏิบัติ เพราะ.....

9. จัดการเรียนรู้โดยความร่วมมือของครอบครัวและชุมชน

9.1 เข้าร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น เช่น กิจกรรมวันพ่อ วันแม่ วันกีฬาสัมพันธ์

การประชุมผู้ปกครอง ฯลฯ

ปฏิบัติ เป็นประจำ

ปฏิบัติบางครั้ง เพราะ.....

ไม่ปฏิบัติ เพราะ.....

9.2 เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการโรงเรียนหรือเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ให้กับเด็ก

ปฏิบัติ เป็นประจำ

ปฏิบัติบางครั้ง เพราะ.....

ไม่ปฏิบัติ เพราะ.....

9.3 เข้ามาเป็นอาสาสมัครช่วยสอนให้กับเด็กในโรงเรียน

ปฏิบัติ เป็นประจำ

ปฏิบัติบางครั้ง เพราะ.....

ไม่ปฏิบัติ เพราะ.....

10. การประเมินผลการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด

10.1 ให้ความร่วมมือกับครูในการประเมินผลการเรียนรู้ของเด็กในความดูแล

ปฏิบัติ เป็นประจำ

ปฏิบัติบางครั้ง เพราะ.....

ไม่ปฏิบัติ เพราะ.....

10.2 ดูแลเอาใจใส่ในเรื่องการเรียนรู้ของเด็ก

ปฏิบัติ เป็นประจำ

ปฏิบัติบางครั้ง เพราะ.....

ไม่ปฏิบัติ เพราะ.....

10.3 ให้ความร่วมมือกับครูในการให้ข้อมูลที่เป็นจริง เกี่ยวกับการเรียนรู้ของเด็กเวลาที่เด็กอยู่ที่บ้าน เพื่อนำมาประกอบการประเมินการเรียนรู้

ปฏิบัติ เป็นประจำ

ปฏิบัติบางครั้ง เพราะ.....

ไม่ปฏิบัติ เพราะ.....

3 แบบสอบถามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย

คำชี้แจง คำถามในส่วนนี้เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ในการตอบแบบสอบถามส่วนนี้ ท่านสามารถเลือกตอบโดยใช้เครื่องหมาย / ลงในช่องว่าง ซึ่งท่านสามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ และในส่วนที่เป็นข้อแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะท่านสามารถเขียนข้อความที่ท่านต้องการได้อย่างอิสระตามความคิดเห็นของท่าน

1. ท่านคิดว่า จำเป็นหรือไม่ที่ต้องมีการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในระดับปฐมวัย เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

2. ท่านคิดว่า การปฏิรูปการเรียนรู้ในระดับปฐมวัยมีประโยชน์หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

1. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยของท่าน คือ

(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 3.1 สาระของ พระราชบัญญัติการศึกษา ไม่ชัดเจน
- 3.2 ไม่เห็นด้วยกับการดำเนินงานปฏิรูปการเรียนรู้ ในประเด็นต่างๆ
- 3.3 หน่วยงานต้นสังกัดไม่ได้ส่งเสริม สนับสนุนเท่าที่ควร
- 3.4 ขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยที่ถูกต้อง
- 3.5 ขาดเอกสาร สื่อ ที่ช่วยในการประชาสัมพันธ์ การให้ความรู้การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย
- 3.6 มีภาระงานอื่นมาก ไม่มีเวลาดำเนินการและเข้าร่วมกิจกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย
- 3.7 ขาดงบประมาณสนับสนุนในการดำเนินงาน
- 3.8 โรงเรียนยังไม่เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของเด็ก
- 3.9 ปัญหาอื่นๆ (โปรดระบุ)

.....

.....

.....

4. ข้อเสนอแนะในการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ข

- หนังสือขอความอนุเคราะห์และรายนามผู้เชี่ยวชาญ

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ   บัณฑิตวิทยาลัย มศว   โทร. 5726, 5644

ที่   ทม 1012/๒๕๖๔

วันที่   ๑๕ เมษายน 2545

เรื่อง   ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน   ผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ฝ่ายประถม)

เนื่องด้วย นางสาวสุภัคสร อินทร นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “ความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติ ของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย” โดยมี อาจารย์สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ และ รองศาสตราจารย์บุญเชิด ภิญโญนนท์ตพงษ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ รองศาสตราจารย์วราภรณ์ รักวิชัย เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติ ของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวสุภัคสร อินทร ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

(รองศาสตราจารย์วราภรณ์ หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ที่ ทม 1012/ ๑๕๖๓

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๑๖ เมษายน 2545

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนเกษมพิทยา

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวสุภัทษร อินทร์ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์เรื่อง “ความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติ ของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย” โดยมี อาจารย์สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ และ รองศาสตราจารย์บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในครั้งนี้บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ อาจารย์วรนาท รักสกุลไทย เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติ ของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวสุภัทษร อินทร์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นภาพร หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5726, 5644

โทรสาร. 02-258-4119

ที่ ทม 1012/ ๔๕๖๔

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๔๖ เมษายน 2545

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดราชบุรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวสุกัญชร อินทร นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์เรื่อง “ความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติ ของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย” โดยมี อาจารย์สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ และ รองศาสตราจารย์บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ อาจารย์คารารัตน์ อุทัยพยัคฆ์ ศึกษาพิเศษ 7 เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติ ของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวสุกัญชร อินทร ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นภาพร หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5726, 5644

โทรสาร. 02-258-4119

ที่ ทบ 1012/ ๔ ๕ ๖ ๗

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๑๔ พฤษภาคม 2545

เรื่อง ขอความร่วมมือเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม และรายชื่อโรงเรียนในสังกัด

เนื่องด้วย นางสาวสุภัทธร อินทร นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “ความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติของผู้บริหารครู ผู้ปกครอง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย” โดยมี อาจารย์สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ และ รองศาสตราจารย์บุญเชิด ภิญโญนนท์คพงษ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขออนุญาตให้ ผู้บริหารโรงเรียนครูผู้สอนระดับอนุบาล และผู้ปกครองนักเรียนระดับอนุบาล ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ดังเอกสารที่แนบ ตอบแบบสอบถามความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ในระหว่างเดือนมิถุนายน – กรกฎาคม 2545

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวสุภัทธร อินทร ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ และจะกรุณามีหนังสือแจ้งไปยังโรงเรียนในสังกัดจะเป็นพระคุณอย่างยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นภภรณ์ หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5726, 5644

โทรสาร. 02-258-4119

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

1. รศ.วราภรณ์ รักวิจัย	อาจารย์โรงเรียนสาริต มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ฝ่ายประถมศึกษา
2. ดร.วรนาท รักสกุลไทย	ผู้อำนวยการโรงเรียนเกษมพิทยา แผนกอนุบาล
3. อาจารย์ดารารัตน์ อุทัยพยัคฆ์	ศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดราชบุรี

ภาคผนวก ค

- ตารางค่าสถิติค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบสอบถามการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย
- ตารางค่าสถิติค่าความเชื่อมั่น ของแบบสอบถามการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย
- ตารางค่าสถิติแสดงดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์

ตาราง 17 ค่าสถิติแสดงค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบสอบถามการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก (r)								
	ผู้บริหาร			ครู			ผู้ปกครอง		
	ความรู้	เจตคติ	การปฏิบัติ	ความรู้	เจตคติ	การปฏิบัติ	ความรู้	เจตคติ	การปฏิบัติ
1	0.17	0.15	0.64	0.13	0.18	0.65	0.56	0.84	0.36
2	0.43	0.65	0.53	0.63	0.45	0.66	0.31	0.52	0.36
3	0.25	0.43	0.17	0.45	0.38	0.80	0.12	0.20	0.64
4	0.11	0.31	0.53	0.18	0.11	0.86	0.11	0.17	0.52
5	0.52	0.53	0.11	0.47	0.40	0.16	0.85	0.84	0.52
6	0.66	0.61	0.34	0.59	0.45	0.66	0.36	0.40	0.44
7	0.60	0.83	0.09	0.34	0.45	0.65	0.45	0.84	0.41
8	0.36	0.84	0.25	0.70	0.45	0.66	0.75	0.79	0.10
9	0.42	0.86	0.61	0.50	0.66	0.15	0.86	0.52	0.41
10	0.55	0.36	0.49	0.36	0.40	0.86	0.65	0.84	0.60
11	0.13	0.19	0.56	0.11	0.16	0.37	0.18	0.12	0.53
12	0.66	0.60	0.65	0.59	0.55	0.65	0.49	0.45	0.41
13	0.34	0.33	0.35	0.47	0.45	0.66	0.58	0.84	0.46
14	0.46	0.49	0.37	0.52	0.49	0.80	0.60	0.84	0.12
15	0.49	0.71	0.70	0.34	0.42	0.86	0.55	0.55	0.41
16	0.14	0.13	0.70	0.15	0.17	0.54	0.76	0.55	0.46
17	0.51	0.83	0.36	0.61	0.42	0.65	0.80	0.34	0.49
18	0.46	0.81	0.40	0.48	0.37	0.66	0.69	0.53	0.64
19	0.39	0.69	0.70	0.51	0.51	0.80	0.63	0.84	0.25
20	0.38	0.43	0.70	0.64	0.62	0.86	0.42	0.84	0.44
21	0.33	0.66	0.43	0.40	0.50	0.65	0.49	0.45	0.55
22	0.29	0.84	0.56	0.48	0.64	0.65	0.51	0.40	0.39
23	0.50	0.84	0.48	0.67	0.40	0.66	0.49	0.84	0.38
24	0.61	0.76	0.62	0.70	0.55	0.80	0.43	0.84	0.60
25	0.64	0.83	0.30	0.33	0.33	0.86	0.38	0.84	0.47
26	0.44	0.47	0.33	0.45	0.62	0.86	0.77	0.46	0.50
27	0.60	0.73	0.25	0.63	0.42	0.86	0.80	0.40	0.36
28	0.57	0.84	0.30	0.49	0.41	0.66	0.67	0.84	0.54
29	0.45	0.69	0.33	0.44	0.60	0.80	0.46	0.52	0.59
30	0.34	0.81	0.49	0.53	0.42	0.86	0.63	0.61	0.54

ตาราง 18 ค่าสถิติแสดงค่าความเชื่อมั่น ของแบบสอบถามการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัย

ค่าความเชื่อมั่น								
ผู้บริหาร			ครู			ผู้ปกครอง		
ความรู้	เจตคติ	การปฏิบัติ	ความรู้	เจตคติ	การปฏิบัติ	ความรู้	เจตคติ	การปฏิบัติ
0.80	0.98	0.91	0.87	0.90	0.97	0.89	0.95	0.90

ตาราง 19 ค่าสถิติแสดงดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์

แบบสอบถาม	ดัชนีความสอดคล้อง (IOC)
- การปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยของผู้บริหาร	0.66 – 1.00
- การปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยของครู	0.66 – 1.00
- การปฏิรูปการเรียนรู้ระดับปฐมวัยของผู้ปกครอง	0.66 – 1.00

ภาคผนวก ง

- ข้อมูลทั่วไปของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง

ตาราง 20 จำนวนและค่าร้อยละของผู้บริหาร จำแนกตาม ระดับการศึกษา อายุ เพศและประสบการณ์ (เวลา)
ในการดำรงตำแหน่งผู้บริหาร

	จำนวน	ร้อยละ
ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	-	-
ปริญญาตรี	44	66.67
สูงกว่าปริญญาตรี	22	33.33
อายุ		
20 - 30 ปี	-	-
31 - 40 ปี	17	25.76
41 - 50 ปี	26	39.39
51 - 60 ปี	23	34.85
เพศ		
ชาย	59	89.39
หญิง	7	10.61
ประสบการณ์ (เวลา) ในการดำรงตำแหน่งผู้บริหาร		
1 - 5 ปี	9	13.64
6 - 10 ปี	15	22.73
11 - 15 ปี	21	31.82
16 - 20 ปี	11	16.67
มากกว่า 20 ปี	10	15.15

ตาราง 21 จำนวนและค่าร้อยละของครู จำแนกตาม ระดับการศึกษา อายุ เพศและประสบการณ์ (เวลา)
ในการสอนเด็กปฐมวัย

	จำนวน	ร้อยละ
ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	33	2.97
ปริญญาตรี	96	95.05
สูงกว่าปริญญาตรี	22	1.98
อายุ		
20 - 30 ปี	28	27.72
31 - 40 ปี	39	38.61
41 - 50 ปี	24	23.76
51 - 60 ปี	10	9.91
เพศ		
ชาย	9	8.91
หญิง	92	91.09
ประสบการณ์ (เวลา) ในการสอนเด็กปฐมวัย		
1 - 5 ปี	34	33.66
6 - 10 ปี	39	38.62
11 - 15 ปี	21	20.79
16 - 20 ปี	7	6.93
มากกว่า 20 ปี	-	-

ตาราง 22 จำนวนและค่าร้อยละของผู้ปกครอง จำแนกตาม ระดับการศึกษา อายุ เพศ สถานภาพ
จำนวนบุตรและอาชีพ

	จำนวน	ร้อยละ
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษาปีที่ 4	-	-
ประถมศึกษาปีที่ 6	74	38.95
มัธยมศึกษาปีที่ 3	43	22.63
มัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือเทียบเท่า	36	18.95
อนุปริญญา หรือ เทียบเท่า	24	12.63
ปริญญาตรี	13	6.84
สูงกว่าปริญญาตรี	-	-
อายุ		
20 - 25 ปี	49	25.79
26 - 30 ปี	67	35.26
31 - 35 ปี	34	17.90
36 - 40 ปี	33	17.37
41 - 45 ปี	4	2.10
46 - 50 ปี	3	1.58
50 ปีขึ้นไป	-	-
เพศ		
ชาย	8	4.21
หญิง	182	95.79
สถานภาพ		
โสด	8	4.21
สมรส	167	87.89
หย่าร้าง	15	7.90
จำนวนบุตร		
1-3 คน	178	93.67
4-5 คน	12	6.32
5 คนขึ้นไป	-	-
อาชีพ		
เกษตรกร	74	38.95
รับจ้าง	53	27.89
รับราชการ	9	4.74
ค้าขาย	46	24.21
อื่นๆ	8	4.21

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวสุภัทธร อินทร
วัน เดือน ปีเกิด	15 กรกฎาคม 2517
สถานที่เกิด	อ. เดิมบางนางบวช จ. สุพรรณบุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	173 ม. 1 ต. บ่อกรู อ. เดิมบางนางบวช จ. สุพรรณบุรี 72120
ตำแหน่งหน้าที่การทำงานในปัจจุบัน	อาจารย์ 1 ระดับ 4
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนวัดเวฬุวัน อ. สองพี่น้อง จ. สุพรรณบุรี
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2535	มัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนพิบูลวิทยาลัย จ. ลพบุรี
พ.ศ. 2539	ค.บ. (วิชาการศึกษาปฐมวัย เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง) จาก สถาบันราชภัฏเทพสตรี ลพบุรี
พ.ศ. 2545	กศ.ม. (วิชาการศึกษาปฐมวัย) จาก มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร